

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ**

**ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ
ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ,
ΣΑΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ**

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Της
ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ ΠΑΦΙΛΗ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2013

Ευχαριστίες

Η διδακτορική Διατριβή εκπονήθηκε στο Τμήμα Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Πειραιά.

Έχοντας φτάσει αισίως και μετά από επίπονη ερευνητική δουλειά, στην ολοκλήρωση της παρούσας διατριβής, οφείλω να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όσους συνέβαλαν άμεσα ή έμμεσα στο αποτέλεσμα.

Η ολοκλήρωση της διατριβής, δεν θα ήταν εφικτή χωρίς την ανεκτίμητη επιστημονική συνδρομή, και ηθική στήριξη, της **Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής**, και συγκεκριμένα:

- Καθηγητής Μ. Παπαδάκης, Επιβλέπων Καθηγητής, ομότιμος.
- Καθηγητής Β. Μπένος.
- Καθηγητής Κ. Τσίμπος.

Τα μέλη της **Επταμελούς Επιτροπής**:

- Καθηγητής Θ. Κατσανέβας.
- Αν. Καθηγητής Γ. Ηλιόπουλος.
- Αν. Καθηγήτρια Ε. Παπαπέτρου.
- Αν. Καθηγήτρια Π. Φώκιαλη.

Καθώς και των καθηγητών και του Προέδρου του Τμήματος Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Πειραιώς κ. Μ. Κούτρα, οι οποίοι παρακολούθησαν όλη τη διαδρομή της εκπόνησης της διατριβής μου με ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Στο σημείο αυτό, πρέπει να αναφερθεί ότι τμήματα και πτυχές της παρούσας Διατριβής, έχουν παρουσιαστεί σε Πανελλήνια Συνέδρια και έχουν δημοσιευθεί σε επιστημονικά περιοδικά, μετά την αποδοχή τους από τις επιτροπές κρίσης.

Πανεπιστήμιο Πειραιά, Τμήμα Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης.
Διδακτορική Διατριβή της Ευφροσύνης Παφίλη του Αθανασίου
Με θέμα:

**«ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ, ΣΑΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ»**

Περίληψη

Στην παρούσα διδακτορική διατριβή, έγινε μία ιστορική προσέγγιση του ανθρώπινου κεφαλαίου, καθώς και της αποδοτικότητας της εκπαίδευσης. Εξετάστηκαν οι παράγοντες που επηρεάζουν το ανθρώπινο κεφάλαιο και την ανάπτυξη, αναφερόμενοι στο μικρό και μακρό οικονομικό περιβάλλον του ατόμου.

Η μελέτη εστιάστηκε στον Νομό Κυκλάδων, του οποίου χαρακτηριστικά είναι ο πολυδιάσπαστος γεωγραφικός και διοικητικός χώρος, σε μικρά και μεσαίου μεγέθους νησιά, οι συχνά επαναλαμβανόμενες συνθήκες διαβίωσης, έως και ο πλήρης αποκλεισμός των νησιών και το σημαντικά περιορισμένο ανθρώπινο δυναμικό. Μελετήθηκε ο πληθυσμός του νομού Κυκλάδων, σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον, το μέγεθος, τη πυκνότητα του, τα δημογραφικά και γεωγραφικά χαρακτηριστικά του. Επίσης έγινε μελέτη για τη φυσική και μεταναστευτική κίνηση του πληθυσμού. Στην συνέχεια, μελετήθηκε το μορφωτικό επίπεδο και η οικονομικοκοινωνική ανάπτυξη του νομού Κυκλάδων. Συγκεκριμένα, αναλύθηκαν τα κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού και το οικονομικό περιβάλλον του νομού.

Στο τέλος της μελέτης, παρουσιάζεται μία πρωτογενή έρευνα, που έγινε στα γυμνάσια του νομού κατά το σχολικό έτος 2004-2005. Με βάση τα δεδομένα της έρευνας αυτής, μελετήθηκαν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των μαθητών και η σχέση τους με τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά των γονέων τους. Εξετάστηκε επίσης η σχέση των επιθυμιών και απόψεων των γονέων και των εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών των εφήβων. Έγινε συγκριτική μελέτη χαρακτηριστικών των ελλήνων και των αλλοδαπών. Μελετήθηκε η σχέση των επιδόσεων των εφήβων, με τις επιδόσεις των γονέων τους και των γονέων αυτών. Τέλος υπήρξε μελέτη για την σχέση του επιπέδου επαγγέλματος των γονέων, με τα εκπαιδευτικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά τους, με την μέθοδο της πολλαπλής παλινδρόμησης.

Συμπεράσματα

Από την εργασία προέκυψε ότι η εκπαίδευση είναι εκείνη που επηρεάζει το μορφωτικό επίπεδο του ατόμου, αλλά όταν αναφερόμαστε στην εκπαίδευση έχουμε κατά νου μια ευρεία έννοια η οποία περιλαμβάνει και τα εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά της οικογένειας, καθώς και τη συμβολή της στην τυπική και άτυπη μόρφωση των παιδιών.

Προτείνεται η επιστημονική ενασχόληση με θέματα αντίστοιχου ενδιαφέροντος για γεωγραφικές περιοχές της υπόλοιπης Ελλάδας, με σκοπό να γίνει και σύγκριση για το εάν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, τα οποία περιγράφονται για τον Νομό Κυκλάδων, είναι παρεμφερή. Επίσης, η παρούσα εργασία, μπορεί να αποτελέσει ένα ερέθισμα για μελέτη περιφερειακής ανάπτυξης στο νησιωτικό χώρο.

University of Piraeus, Department of Statistics and Insurance Science.

PhD thesis of Eufrosini Pafili daughter of Athanasios

Topic:

"THE EDUCATION OF THE INDIVIDUAL AS A FACTOR OF SOCIAL AND FINANCIAL DEVELOPMENT IN THE PREFECTURE OF CYCLADES"

Abstract

This thesis is a historical approach to human capital and efficiency of education.

We examined the factors that affect the human capital and development, referring to the micro and macro economic environment.

The study is focused on the Cyclades islands, whose features are the geographical and administrative fragmentation, the small and medium-sized islands, the frequently recurring conditions of life, the up to complete isolation of the islands and the significantly limited manpower.

We studied the population of Cyclades in relation to the natural environment, its size and density, its demographic and geographic characteristics. He also studied the natural and migratory movement of population.

In addition, we studied the level of education and the economic and social development of Cyclades. Specifically, we analyzed the social and economic characteristics of the population and the economic environment of the county.

In the end of the study, we present an original research, done at the high schools of the prefecture of Cyclades during the school year of 2004-2005. Based on the data of this research, we studied the demographic characteristics of the students and their interaction with the corresponding characteristics of their parents. We also examined the interaction between the wishes and opinion views of the parents and the educational characteristics of the students. We performed a comparative study between the characteristics of Greek and immigrant population. We studied the relationship between the school performance of the children with the performance of their parents and grandparents.

Finally, we did a study on the relationship between the level of the occupation of parents, with their educational and demographic characteristics, using the method of multinomial logistic regression

Findings

Our study showed that education is the cornerstone that affects the knowledge level of the individual.

When we talk about education we mean a broad spectrum which includes the training that the individual has in school, the educational level of the family and the education that anybody can gain from his social activities.

Similar studies can be made based on different regions of the country and their results can be compared to our results.

In addition, our work could be a stimulus for regional development studies on islands.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

0.1	Δομή της Διατριβής	14
0.2	Προβληματική - Κριτήρια Επιλογής του Θέματος	18
0.3	Στόχοι της έρευνας	19

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Εκπαίδευση, ανθρώπινο κεφάλαιο και ανάπτυξη

1.1	Εισαγωγή	24
1.2	Εκπαίδευση και ανάπτυξη	25
1.3	Ιστορική Προσέγγιση του Ανθρώπινου Κεφαλαίου	28
1.3.1	Ανθρώπινο κεφάλαιο: Επένδυση στην εκπαίδευση	30
1.3.2	Ανθρώπινο κεφάλαιο: Σχέση εκπαίδευσης και παραγωγικότητας	33
1.4	Η αποδοτικότητα της εκπαίδευσης	35
1.4.1	Απόψεις υπολογισμού της αποδοτικότητας της εκπαίδευσης	36
1.4.1.1	Ιδιωτική απόδοση της εκπαίδευσης	36
1.4.1.2	Κοινωνική απόδοση της εκπαίδευσης	38
1.4.2	Συνάρτηση αποδοχών	38
1.5	Ανθρώπινο κεφάλαιο: Εκπαίδευση και ανάπτυξη	39
1.6	Σχέση οικονομίας της εκπαίδευσης και επιστημών της αγωγής	42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Μορφωτικό επίπεδο και ανάπτυξη

2.1	Εισαγωγή	48
-----	----------	----

2.2	Η απασχόληση και η αγορά εργασίας	51
2.3	Το επίπεδο οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας, αποτελεί τη δομή της παραγωγής της	52
2.4	Το ισχύον εκπαιδευτικό σύστημα	54
2.5	Ο τόπος κατοικίας και οι τοπικές εκπαιδευτικές και εργασιακές ευκαιρίες	55
2.6	Οι εξωσχολικές μορφωτικές δραστηριότητες του εφήβου	57
2.7	Ο ρόλος της οικογένειας στην επιλογή του επιπέδου εκπαίδευσης	59
2.8	Η ταξική ένταξη του ατόμου	61
2.9	Το φύλο του ατόμου και οι κοινωνικές αξίες	63

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Πληθυσμός Νομού Κυκλάδων

3.1	Εισαγωγή	68
3.1.1	Πολιτισμική παράδοση του Νομού Κυκλάδων	68
3.2	Φυσικό περιβάλλον	70
3.2.1	Διοικητικό περιβάλλον	71
3.3	Μέγεθος και πυκνότητα του πληθυσμού	73
3.3.1	Εκπαιδευτικό και επαγγελματικό πλαίσιο του Νομού Κυκλάδων	74
3.4	Δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού	76
A)	Πυραμίδα ηλικιών	77
B)	Μεγάλες ομάδες ηλικιών	84
Γ)	Κατανομή κατά φύλο	87
Δ)	Οικογενειακή Κατάσταση	88
3.5	Γεωγραφικά χαρακτηριστικά πληθυσμού - αστικοποίηση	90
3.6	Φυσική κίνηση πληθυσμού	91
A)	Γαμηλιότητα	91
B)	Γεννητικότητα	92
Γ)	Θνησιμότητα	96
Δ)	Φυσική αύξηση του πληθυσμού	102
3.7	Μεταναστευτική κίνηση πληθυσμού	103

A)	Συνολική μετανάστευση	105
B)	Εξωτερική – εσωτερική μετανάστευση	107
3.8	Συμπεράσματα	108

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Μορφωτικό Επίπεδο και Οικονομικοκοινωνική Ανάπτυξη Νομού Κυκλάδων

4.1	Εισαγωγή	112
4.2	Κοινωνικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού	112
4.2.1	Μορφωτικό επίπεδο	112
4.2.2	Υψηκότητα	114
4.2.3	Συνθήκες στέγασης	116
4.3	Οικονομικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού	117
4.3.1	Δείκτες οικονομικής δραστηριότητας	117
4.3.2	Εργατικό δυναμικό κατά κλάδο παραγωγής	119
4.3.3	Εργατικό δυναμικό κατά επαγγελματικές ομάδες	121
4.3.4	Εργατικό δυναμικό κατά θέση στο επάγγελμα	122
4.4	Οικονομικό περιβάλλον Νομού Κυκλάδων	124
4.4.1	Απασχόληση	124
4.4.2	Σύνθεση απασχόλησης και ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος κατά τομείς παραγωγής	128
4.4.3	Παραγωγικότητα εργασίας	128
4.5	Συμπεράσματα	130

ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ:

Μελέτη της εκπαίδευσης στο Νομό Κυκλάδων και η σχέση αυτής με την επιλογή επαγγέλματος

Μεθοδολογία της έρευνας	132
Η τεχνική της δειγματοληψίας	133
Η επιλογή του δείγματος	133

Χαρακτηριστικά του δείγματος	134
Η επιλογή του ερωτηματολογίου	135
Οι μεταβλητές της έρευνας	135

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Δημογραφικά χαρακτηριστικά των μαθητών στο Νομό Κυκλάδων

5.1	Δημογραφικά χαρακτηριστικά του μαθητή	140
	A) Κατανομή του δείγματος ως προς το «φύλο»	140
	B) Κατανομή του δείγματος ως προς την «εθνικότητα»	140
	Γ) Κατανομή του δείγματος ως προς το «θρήσκευμα»	141
	Δ) Κατανομή του δείγματος ως προς την «ηλικία»	141
	E) Κατανομή του δείγματος ως προς την «οικογενειακή κατάσταση»	143
5.2	Χαρακτηριστικά των μαθητών σε σχέση με την εκπαίδευση	143
	A) Η επίδοση του μαθητή σε επιλεγμένα μαθήματα	143
	B) Η επίδοση του μαθητή σε εξωσχολικές δραστηριότητες	145
5.3	Χαρακτηριστικά των μαθητών, συνδεδεμένα με το επίπεδο διαβίωσης	146

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Σχέση δημογραφικών χαρακτηριστικών των γονέων και εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών των μαθητών για το Νομό Κυκλάδων

6.1.1	Μεθοδολογία	149
	Κλίμακες Μέτρησης	150
6.1.2	Μελέτη της επίπτωσης που έχει η μεταβλητή «ηλικία του πατέρα», στα χαρακτηριστικά του μαθητή	150
	A) Στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του	150
	B) Στην επίδοση του μαθητή στις νέες τεχνολογίες	156
	Γ) Στη συμμετοχή του μαθητή σε διάφορες δραστηριότητες	156
6.1.3	Μελέτη της επίπτωσης που έχει η μεταβλητή «αλλαγές κατοικίας του πατέρα», στα χαρακτηριστικά του μαθητή που αφορούν:	157
	A) Την επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του	157

B)	Την επίδοση του μαθητή στις ξένες γλώσσες και στις νέες τεχνολογίες	158
Γ)	Τη συμμετοχή του μαθητή σε αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες	158
6.1.4	Μελέτη της επίπτωσης που έχει η μεταβλητή «επάγγελμα του πατέρα», στα χαρακτηριστικά του μαθητή	158
A)	Στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του	159
B)	Στην επίδοση του μαθητή στις σπουδές ξένων γλωσσών και νέων τεχνολογιών	160
Γ)	Στη συμμετοχή του μαθητή σε αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες	161
6.1.5	Μελέτη της επίπτωσης που έχει η μεταβλητή «εισόδημα του πατέρα», στα χαρακτηριστικά του μαθητή	161
A)	Στην επίδοση του μαθητή στις σπουδές ξένων γλωσσών και νέων τεχνολογιών	161
B)	Στην συμμετοχή του μαθητή σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες	161
6.2.1	Μελέτη της επίπτωσης που έχει η μεταβλητή «ηλικία της μητέρας», στα χαρακτηριστικά του μαθητή, που αφορούν:	162
A)	Την επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του	162
B)	Την επίδοση του μαθητή στις νέες τεχνολογίες	163
Γ)	Τη συμμετοχή του μαθητή σε διάφορες δραστηριότητες	164
6.2.2	Μελέτη της επίπτωσης που έχει η μεταβλητή «αλλαγές κατοικίας της μητέρας», στα χαρακτηριστικά του μαθητή	164
A)	Στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του	165
B)	Στην επίδοση του μαθητή στις ξένες γλώσσες και στις νέες τεχνολογίες	166
Γ)	Στη συμμετοχή του μαθητή σε αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες	166
6.2.3	Μελέτη της επίπτωσης που έχει η μεταβλητή «επάγγελμα της μητέρας», στα χαρακτηριστικά του μαθητή	166
A)	Στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του	167
B)	Στη συμμετοχή του μαθητή σε αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες	168
Γ)	Στη συμμετοχή του μαθητή στις ξένες γλώσσες και στις νέες τεχνολογίες	168

λογίες

6.2.4	Μελέτη της επίπτωσης που έχει η μεταβλητή «εισόδημα της μητέρας», στα χαρακτηριστικά του μαθητή	169
A)	Στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του	169
B)	Στις δραστηριότητες του μαθητή	169

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Σχέση επιθυμιών των γονέων και εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών των μαθητών για το Νομό Κυκλάδων

7.1	Μεθοδολογία της έρευνας	171
7.2	Μελέτη της σχέσης των επιθυμιών του πατέρα με τα χαρακτηριστικά που αφορούν την εκπαίδευση του μαθητή	171
A)	Συσχέτιση επιδόσεων του μαθητή, με τις επιδόσεις του πατέρα στην αντίστοιχη ηλικία	171
B)	Μελέτη της συσχέτισης του επιπέδου σπουδών του πατέρα με τις επιδόσεις του μαθητή	173
Γ)	Μελέτη της σχέσης του επιθυμητού επιπέδου σπουδών του πατέρα, με τις επιδόσεις του μαθητή	175
Δ)	Μελέτη της σχέσης της επιθυμητής από τον πατέρα κατεύθυνσης σπουδών του παιδιού, με τις επιδόσεις του μαθητή	176
E)	Μελέτη της σχέσης επιπέδου των σπουδών που επιθυμεί ο πατέρας για τον μαθητή, με τις επιδόσεις του μαθητή	178
7.3	Μελέτη της σχέσης των επιθυμιών της μητέρας για τον μαθητή, με τα χαρακτηριστικά που αφορούν την εκπαίδευση του μαθητή	180
A)	Συσχέτιση επιδόσεων του μαθητή, με τις επιδόσεις της μητέρας στην αντίστοιχη ηλικία	180
B)	Μελέτη της σχέσης του επιπέδου σπουδών της μητέρας με τις επιδόσεις του μαθητή	182
Γ)	Μελέτη της σχέσης του επιθυμητού επιπέδου σπουδών της μητέρας, με τις επιδόσεις του μαθητή	183
Δ)	Μελέτη της σχέσης της επιθυμητής από την μητέρα κατεύθυνσης σπουδών του παιδιού, με τις επιδόσεις του μαθητή	185
E)	Μελέτη της σχέσης του επιθυμητού από την μητέρα επιπέδου σπουδών του μαθητή, με τις επιδόσεις αυτού.	187

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

Συγκριτική μελέτη Ελλήνων και Αλλοδαπών μαθητών

8.1	Μεθοδολογία	190
8.2	Μελέτη των χαρακτηριστικών εκπαίδευσης, με παράγοντα διαφοροποίησης την εθνικότητα του μαθητή	190
	A) Επίδοση των μαθητών σε επιλεγμένα μαθήματα	190
	B) Επίδοση των μαθητών στις σπουδές ξένων γλωσσών και νέων τεχνολογιών	191
	Γ) Συμμετοχή του μαθητή σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες και στο διάβασμα εξωσχολικών βιβλίων	192
8.3	Μελέτη των χαρακτηριστικών του μαθητή που συνδέονται με το επίπεδο διαβίωσης, με παράγοντα διαφοροποίησης την εθνικότητα	193
	A) Μέση ημερήσια δαπάνη του μαθητή	193
	B) Αγαπημένη καθημερινή δραστηριότητα του μαθητή	194

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

Σχέση των επιδόσεων των μαθητών, με τις επιδόσεις των γονέων τους και των γονέων αυτών, για το Νομό Κυκλάδων

9.1	Μεθοδολογία	196
9.2	Συσχέτιση επίδοσης μαθητών και γονέων αυτών, με παράγοντα διαφοροποίησης την εθνικότητα	196
9.3	Συσχέτιση επίδοσης γονέων και 2ης γενιάς γονέων, με παράγοντα διαφοροποίησης την εθνικότητα	198

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

Μοντέλα σύνθεσης επαγγελματικής κατάστασης γονέων, με εκπαιδευτικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά τους, στο Νομό Κυκλάδων

10.1	Μεθοδολογία	201
10.2	Μοντελοποίηση του επιπέδου επαγγελματικής κατάστασης του πατέρα	202
10.3	Μοντελοποίηση του επιπέδου επαγγελματικής κατάστασης της μητέρας	212

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

Συμπεράσματα της έρευνας

11.1	Συμπεράσματα για τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των μαθητών, στο Νομό Κυκλάδων	216
11.2	Συμπεράσματα για την σχέση των δημογραφικών χαρακτηριστικών του πατέρα και των εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών των μαθητών για το Νομό Κυκλάδων	216
11.3	Συμπεράσματα για τη σχέση των δημογραφικών χαρακτηριστικών της μητέρας και των εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών των μαθητών για το Νομό Κυκλάδων	217
11.4	Συμπεράσματα για την σχέση επιθυμιών και απόψεων του πατέρα και εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών των μαθητών, για το Νομό Κυκλάδων	218
11.5	Συμπεράσματα για την σχέση επιθυμιών και απόψεων της μητέρας και εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών των μαθητών, για το Νομό Κυκλάδων	219
11.6	Συμπεράσματα της συγκριτικής μελέτης Ελλήνων και αλλοδαπών	220
11.7	Συμπεράσματα για την σχέση των επιδόσεων του μαθητή, με τις επιδόσεις των γονέων του και των γονέων αυτών για το Νομό Κυκλάδων	221
11.8	Συμπεράσματα που προέκυψαν από τη μελέτη των μοντέλων σύνδεσης της επαγγελματικής κατάστασης των γονέων, με εκπαιδευτικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά του για το Νομό Κυκλάδων	222

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

Γενικά συμπεράσματα - Προτάσεις

12.1	Συμπεράσματα	225
12.1.1	Συμπεράσματα από την αποτύπωση των δημογραφικών χαρακτηριστικών των μαθητών γυμνασίου στον Νομό Κυκλάδων	227
12.1.2	Συμπεράσματα από τη μελέτη της επίδρασης των χαρακτηριστικών της οικογένειας στο μορφωτικό επίπεδο των παιδιών	228
12.1.3	Κύρια ευρήματα της εργασίας	228
12.1.4	Συμπεράσματα από τη μελέτη της επίδρασης των επιθυμιών των γονέων, για την εκπαίδευση των παιδιών τους στα εκπαιδευτικά τους χαρακτηριστικά	229
12.1.5	Συμπεράσματα από τη σύγκριση της επίδρασης των χαρακτηριστικών της οικογένειας στο μορφωτικό επίπεδο μεταξύ ελλήνων και αλλοδαπών μαθητών	230

12.1.6 Γενικό συμπέρασμα σε σχέση με τη θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου	231
12.2 Προτάσεις	231

Βιβλιογραφία

A) Ξενόγλωσση	232
B) Ελληνική	236
Γ) Στατιστικές Πηγές	239
Δ) Άλλες Πηγές	239

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο της έρευνας	240
Κατανομή του δείγματος ανά νησί	249
Κωδικοποίηση της ερώτησης «Ποια είναι η αγαπημένη σας καθημερινή δραστηριότητα»	249
A) Περιγραφικά στοιχεία δείγματος για τον πατέρα του μαθητή	250
B) Περιγραφικά στοιχεία δείγματος για την μητέρα του μαθητή	259
Γ) Περιγραφικά στοιχεία δείγματος για τους μαθητές	269
Δ) Περιγραφικά στοιχεία δείγματος για τον πατέρα του πατέρα (παππού) του μαθητή	272
E) Περιγραφικά στοιχεία δείγματος για την μητέρα του πατέρα (γιαγιά) του μαθητή	279

0.1 Δομή της Διατριβής

Η διατριβή αποτελείται από την εισαγωγή, το γενικό μέρος που είναι θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις και το ειδικό μέρος που αναφέρεται στα δεδομένα δειγματοληπτικής έρευνας που έγινε στον Νομό Κυκλάδων.

Στην εισαγωγή, εκτός από την δομή της διατριβής, αναλύεται η προβληματική και το αντικείμενό της, ενώ παρατίθενται τα κριτήρια επιλογής του θέματος και οι στόχοι.

Στο **Γενικό Μέρος** (Κεφάλαια 1^ο έως και 4^ο):

Το **Κεφάλαιο 1^ο**, αναφέρεται γενικά στην εκπαίδευση, στο ανθρώπινο κεφάλαιο και στην ανάπτυξη και αποτελείται από έξι επιμέρους ενότητες:

- Η πρώτη ενότητα είναι μια γενική εισαγωγή.
- Η δεύτερη ενότητα αναφέρεται στην εκπαίδευση και την ανάπτυξη.
- Στην τρίτη ενότητα γίνεται μία ιστορική προσέγγιση της εξέλιξης του ανθρώπινου κεφαλαίου.
- Η τέταρτη ενότητα αναφέρεται στην αποδοτικότητα της εκπαίδευσης.
- Η πέμπτη ενότητα αναφέρεται στη σχέση που έχει το ανθρώπινο κεφάλαιο με την εκπαίδευση και την ανάπτυξη
- Η έκτη ενότητα αναφέρεται στη σχέση της οικονομίας της εκπαίδευσης και των επισημών της αγωγής

Το **Κεφάλαιο 2^ο**, αναφέρεται στο μορφωτικό επίπεδο του ατόμου και την ανάπτυξη. Αποτελείται από εννέα ενότητες:

- Η πρώτη ενότητα είναι η εισαγωγή σχετικά με αυτά που αναφέρονται το κεφάλαιο.
- Η δεύτερη ενότητα αναφέρεται στην απασχόληση και την αγορά εργασίας.
- Η τρίτη ενότητα αναφέρεται στο πως το επίπεδο οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας, είναι η δομή της παραγωγής της.
- Η τέταρτη ενότητα αναφέρεται στο ισχύον εκπαιδευτικό σύστημα
- Η πέμπτη ενότητα αναφέρεται στον τόπο κατοικίας και στις τοπικές εκπαιδευτικές και εργασιακές ευκαιρίες.
- Η έκτη ενότητα αναφέρεται στις εξωσχολικές μορφωτικές δραστηριότητες του εφήβου.

- Η έβδομη ενότητα αναφέρεται στο ρόλο της οικογένειας στην επιλογή του επιπέδου εκπαίδευσης του ατόμου.
- Η όγδοη ενότητα αναφέρεται στην ταξική ένταξη του ατόμου.
- Η ένατη ενότητα αναφέρεται στο φύλο και τις κοινωνικές αξίες.

Το **Κεφάλαιο 3^ο**, αναφέρεται στο Νομό Κυκλάδων και αποτελείται από οκτώ ενότητες στις οποίες επιχειρείται η παρουσίαση των ιδιαίτερων δημογραφικών και κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών του Νομού. Ειδικότερα:

- Η πρώτη ενότητα είναι η εισαγωγή και αναφέρεται περιληπτικά το τι θα παρουσιαστεί σε αυτό το κεφάλαιο.
- Η δεύτερη ενότητα αναφέρεται στο φυσικό - διοικητικό περιβάλλον του Νομού Κυκλάδων.
- Στην τρίτη αναλύεται το μέγεθος και η πυκνότητα του πληθυσμού και η έκταση του Νομού.
- Στην τέταρτη ενότητα αναλύονται τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού ανά εικοσαετίες με στοιχεία των απογραφών για τα έτη: 1961, 1981 και 2001 (Πυραμίδα Ηλικιών, Μεγάλες Ομάδες Ηλικιών, Κατανομή κατά φύλο, Οικογενειακή Κατάσταση).
- Στην πέμπτη ενότητα παρουσιάζονται τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού - αστικοποίηση, με στοιχεία των απογραφών για τα έτη: 1971, 1981, 1991 και 2001.
- Στην έκτη ενότητα μελετάται η φυσική κίνηση του πληθυσμού με στοιχεία των απογραφών για τα έτη: 1971, 1981, 1991 και 2001 (η γαμηλιότητα με εξέταση δεικτών, η γεννητικότητα με τους αντίστοιχους δείκτες, η θνησιμότητα με δείκτες και η φυσική αύξηση του πληθυσμού)
- Στην έβδομη ενότητα εξετάζεται η μεταναστευτική κίνηση του πληθυσμού (συνολική μετανάστευση και η εξωτερική - εσωτερική μετανάστευση με εξέταση αντίστοιχων δεικτών)
- Η τελευταία ενότητα περιλαμβάνει συμπεράσματα που προκύπτουν από το κεφάλαιο αυτό

Στο **Κεφάλαιο 4^ο** γίνεται μελέτη του μορφωτικού επιπέδου των ατόμων καθώς και της οικονομικοκοινωνικής ανάπτυξης του Νομού και αποτελείται από πέντε ενότητες:

- Στην πρώτη ενότητα είναι η εισαγωγή για αυτά που θα ακολουθήσουν στο κεφάλαιο καθώς και η παρουσίαση της πολιτισμικής παράδοσης του Νομού.
- Στην δεύτερη ενότητα εξετάζονται τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού (το μορφωτικό επίπεδο με στοιχεία των απογραφών για τα έτη: 1951, 1961, 1971, 1981 1991 και 2001, η υπηκοότητα και οι συνθήκες στέγασης)
- Στην τρίτη ενότητα γίνεται έρευνα για τα οικονομικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού με στοιχεία των απογραφών για τα έτη: 1971, 1981, 1991 και 2001 (δείκτες οικονομικής δραστηριότητας, εργατικό δυναμικό κατά κλάδο παραγωγής, εργατικό δυναμικό κατά επαγγελματικές ομάδες και εργατικό δυναμικό κατά θέση στο επάγγελμα).
- Στην τέταρτη ενότητα γίνεται έρευνα για το οικονομικό περιβάλλον του Νομού Κυκλάδων (η απασχόληση, η σύνθεση της απασχόλησης και του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος κατά τομέα με στατιστικά στοιχεία των ετών 1981, 1991, 2001).
- Τέλος, τα συμπεράσματα.

Το **Ειδικό Μέρος** (Κεφάλαια 5^ο έως και 11^ο), αποτελεί το ερευνητικό μέρος.

Συγκεκριμένα:

Στο **Κεφάλαιο 5^ο**, παρουσιάζονται τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των μαθητών στο Νομό Κυκλάδων.

Στο **Κεφάλαιο 6^ο**, αναπτύσσεται η σχέση δημογραφικών χαρακτηριστικών των γονέων και εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών των μαθητών, για το Νομό Κυκλάδων.

Στο **Κεφάλαιο 7^ο**, αναπτύσσεται η σχέση επιθυμιών των γονέων και εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών των μαθητών για το Νομό Κυκλάδων.

Στο **Κεφάλαιο 8^ο**, εξετάζονται τα εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά των μαθητών του Νομού Κυκλάδων μέσα από μία συγκριτική μελέτη Ελλήνων και Αλλοδαπών μαθητών.

Στο **Κεφάλαιο 9^ο**, αναπτύσσεται η σχέση των επιδόσεων των μαθητών με τις επιδόσεις των γονέων τους και των γονέων αυτών, για το Νομό Κυκλάδων.

Στο **Κεφάλαιο 10^ο**, αναπτύσσονται μοντέλα σύνδεσης επαγγελματικής κατάστασης γονέων, με εκπαιδευτικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά τους, στο Νομό Κυκλάδων.

Στο **Κεφάλαιο 11^ο**, το τελευταίο κεφάλαιο του ειδικού μέρους, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της έρευνας και γίνεται μια αξιολόγηση αυτών.

Στο **Κεφάλαιο 12^ο** αναφέρονται τα γενικά συμπεράσματα και διατυπώνονται προτάσεις

Ακολουθεί:

Η βιβλιογραφία.

Παράρτημα:

- Ερωτηματολόγιο
- Περιγραφικά στοιχεία δείγματος για τον πατέρα του μαθητή
- Περιγραφικά στοιχεία δείγματος για την μητέρα του μαθητή
- Περιγραφικά στοιχεία δείγματος για τον μαθητή
- Περιγραφικά στοιχεία δείγματος για τον πατέρα του πατέρα (παππού) του μαθητή
- Περιγραφικά στοιχεία δείγματος για την μητέρα του πατέρα (γιαγιά) του μαθητή

0.2 Προβληματική - Κριτήρια επιλογής του θέματος

Τις τελευταίες δεκαετίες σε πολλές χώρες, μεταξύ των οποίων είναι και η Ελλάδα, διαπιστώνεται θεαματική ζήτηση για σπουδές οι οποίες θεωρούνται απαραίτητες για την επαγγελματική αποκατάσταση των νέων αλλά και για την κοινωνική τους ανέλιξη. Η ζήτηση αυτή αιτιολογείται στο πλαίσιο της θεωρίας του ανθρώπινου κεφαλαίου, σύμφωνα με την οποία οι σπουδές αποτελούν παράγοντα που επηρεάζει την παραγωγικότητα του ατόμου και της κοινωνίας -άρα έχει επίπτωση στο εισόδημα του ατόμου και στο επίπεδο οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο αυτό, η ορθή επιλογή κατεύθυνσης σπουδών και επαγγέλματος, έχει αναδειχτεί στην εποχή μας, ως ένας από τους κυριότερους προβληματισμούς για τους μαθητές και τους γονείς τους. Παράγοντες όπως το μορφωτικό επίπεδο των δυο γονέων, το επάγγελμα τους, οι επιθυμίες τους για το μελλοντικό μορφωτικό επίπεδο των παιδιών τους, η απασχόληση των εφήβων με εξωσχολικές δραστηριότητες, καθορίζουν τις τελικές εκπαιδευτικές αποφάσεις των μαθητών και τις μελλοντικές επαγγελματικές επιλογές τους.

Πέραν των παραγόντων αυτών, είναι πιθανόν το πρόβλημα της επιλογής σπουδών και επαγγέλματος, να διαφοροποιείται ανάμεσα στις γεωγραφικές περιοχές, καθώς οι ανάγκες, οι δυνατότητες και οι προοπτικές που παρουσιάζονται στην αγορά εργασίας, διαφέρουν από τόπο σε τόπο. Το περιβάλλον στο οποίο αναπτύσσονται τα άτομα, με τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες που τους παρέχει για σπουδές και απασχόληση - καριέρα, επηρεάζει με διάφορους τρόπους τα σχέδια των μαθητών για το μέλλον τους, αλλά και των γονέων για το μέλλον των παιδιών τους.

Ειδικό ενδιαφέρον παρουσιάζει το ζήτημα της επιλογής σπουδών σε ορισμένες περιοχές της χώρας που παρουσιάζουν γεωγραφικές και κοινωνικο-οικονομικές ιδιαιτερότητες. Οι περιοχές αυτές αποτελούν από μόνες τους περιπτώσεις που είναι χρήσιμο να μελετηθούν χωριστά: Από τη μια πλευρά, η επιβεβαίωση, για τις περιοχές αυτές των υποθέσεων που διατυπώνονται στη θεωρία για ένα ζήτημα, από μόνη της, αποτελεί ισχυρό στοιχείο ότι οι υποθέσεις είναι γενικεύσιμες. Από την άλλη η τυχόν απόρριψή τους δημιουργεί προβληματισμούς και αποτελεί έναυσμα για περαιτέρω αναζητήσεις της επίδρασης των γεωγραφικών και κοινωνικοοικονομικών παραγόντων.

Στο παραπάνω πλαίσιο μια περιοχή με γεωγραφικές ιδιαιτερότητες που είναι χρήσιμο να μελετηθεί είναι ο Νομός Κυκλάδων. Ο Νομός αυτός αποτελεί ένα πολυδιάσπαστο γεωγραφικά και διοικητικά χώρο σε μικρά και μεσαίου μεγέθους νησιά, ο οποίος συχνά οδηγείται έως και τον πλήρη αποκλεισμό και έχει περιορισμένο ανθρώπινο δυναμικό. Η γεωγραφική απομόνωση των νησιών προσδίδει στις τοπικές κοινωνίες κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, όπως οι ισχυροί δεσμοί μεταξύ των κατοίκων και η κοινωνική απομόνωση. Παράλληλα λειτουργεί ως τείχος προστασίας απέναντι στον «εκτός της μικρής κοινωνίας» κόσμο, επακόλουθο της ανάγκης για συσπείρωση με στόχο την επιβίωση. Αποτέλεσμα αυτού είναι η δυοποσία απέναντι σε οποιαδήποτε «εξωγενή» παρέμβαση και ιδιαίτερα όταν αυτή είναι ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών. Παράλληλα ιδιαίτερες είναι και οι συνθήκες που διαμορφώνουν το οικονομικό περιβάλλον της περιοχής αυτής και την τοπική αγορά εργασίας, με την ανάπτυξη μιας μικρής μεν αλλά δυναμικής και πολλά υποσχόμενης εποχιακής τουριστικής οικονομίας, που δρα ως οικονομικός μοχλός, απορροφά ένα μεγάλο μέρος της απασχόλησης και επηρεάζει πολλαπλασιαστικά το εισόδημα και τη δομή της παραγωγής.

Το σκεπτικό ότι οι ανωτέρω ιδιαιτερότητες επηρεάζουν τις προσδοκίες των νέων και των γονέων τους όσον αφορά τις εκπαιδευτικές και τις επαγγελματικές τους προσδοκίες, υπαγόρευσε την ανάγκη διαμόρφωσης μιας ιδιαίτερα ευαίσθητοποιημένης και προσαρμοσμένης προς τις συνθήκες μελέτη, του ανθρώπινου δυναμικού που είναι οι κάτοικοι του Νομού Κυκλάδων.

0.3 Στόχοι της έρευνας

Κεντρικός στόχος της παρούσης εργασίας είναι να διερευνήσει τόσο σε επίπεδο θεωρητικό όσο και σε επίπεδο ερευνητικό/ εμπειρικό ποιοί είναι οι παράγοντες εκείνοι που επηρεάζουν τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές προσδοκίες των νέων και των γονέων τους και σε ποιο βαθμό οι παράγοντες αυτοί είναι καθοριστικοί για τους νέους και τους γονείς τους στο νησιωτικό περιβάλλον του Νομού Κυκλάδων. Για να ανταποκριθεί στο στόχο η εργασία διερευνά τα ακόλουθα:

Σε επίπεδο θεωρητικό, εξετάζεται η σχέση του ανθρώπινου κεφαλαίου με την εκπαίδευση με ιδιαίτερη έμφαση στη μελέτη του πώς επηρεάζεται το ανθρώπινο κεφάλαιο από το

μικρο - μάκρο οικονομικό περιβάλλον του ατόμου. Στόχος της μελέτης είναι να δειχθεί μέσα από βιβλιογραφική προσέγγιση ότι η εκπαίδευση εξ ορισμού και εξ αντικειμένου επηρεάζει το ανθρώπινο κεφάλαιο, ερμηνεύοντας έτσι σε ένα μεγάλο βαθμό τη γενική τάση για περισσότερες και ποιοτικότερες σπουδές.

Σε επίπεδο θεωρητικό επίσης μελετάται ο Νομός Κυκλάδων με έμφαση στα δημογραφικά του χαρακτηριστικά αλλά στη διερεύνηση του μορφωτικού επιπέδου και της οικονομικοκοινωνικής ανάπτυξης.

Ειδικότερος στόχος αυτής της μελέτης είναι να παρουσιαστούν τα στοιχεία εκείνα που χαρακτηρίζουν το Νομό Κυκλάδων και να στοιχειοθετηθούν μέσα από την επεξεργασία των στοιχείων αυτών οι ιδιαιτερότητες οι οποίες ενδεχομένως επηρεάζουν τις εκπαιδευτικές φιλοδοξίες των νέων και των γονιών τους.

Έχοντας διαμορφώσει ένα ερευνητικό πλαίσιο σύμφωνα με το οποίο οι γονείς -και ειδικότερα τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά αλλά και οι απόψεις και οι επιθυμίες τους- επηρεάζουν τα εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά των παιδιών τους, η εργασία ασχολείται με μια πρωτογενή έρευνα που έγινε στα Γυμνάσια του Νομού Κυκλάδων με επιμέρους στόχους να εξετάσει: την έκταση της σχέσης των δημογραφικών χαρακτηριστικών των γονέων, με τα εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά των εφήβων, τη σχέση επιθυμιών και απόψεων των γονέων, με τα εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά των εφήβων και τη σχέση των επιδόσεων του εφήβου, με τις επιδόσεις των γονέων και των γονέων αυτών. Στα πλαίσια της ίδιας έρευνας συγκρίνονται και αναδύονται διαφορές μεταξύ ελλήνων και αλλοδαπών. Η έρευνα τέλος, επιδιώκει τη διαμόρφωση μοντέλων σύνθεσης εκπαιδευτικών και δημογραφικών χαρακτηριστικών των γονέων, με την επιλογή του επαγγέλματος τους, στον Νομό Κυκλάδων.

Η χρησιμότητα της παρούσης εργασίας έγκειται στο ότι αυτή μελετά στο πλαίσιο της θεωρίας του ανθρώπινου κεφαλαίου, τις εκπαιδευτικές επιλογές των νέων ως αποτέλεσμα της επίδρασης του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος σε μια νησιωτική περιοχή στην οποία το περιβάλλον αυτό παρουσιάζει ιδιαιτερότητες. Μέσα από το σκεπτικό αυτό η παρούσα διατριβή μπορεί να αποτελέσει το ερέθισμα για την επιστημονική ενασχόληση με θέματα αντίστοιχου ενδιαφέροντος για γεωγραφικές περιοχές της υπόλοιπης Ελλάδας, με σκοπό να γίνει και σύγκριση για το εάν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, τα οποία περι-

«Το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού, σαν παράγοντας οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης του Νομού Κυκλάδων»

γράφονται για τον Νομό Κυκλάδων, είναι παρεμφερή. Επίσης, μπορεί να αποτελέσει ένα ερέθισμα για μελέτη περιφερειακής ανάπτυξης στο νησιωτικό χώρο.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΚΕΣ

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

**Εκπαίδευση, ανθρώπινο κεφάλαιο και
ανάπτυξη.**

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

1.1. Εισαγωγή

Το μορφωτικό επίπεδο του ατόμου και της κοινωνίας, συνδέονται στενά με τις γνώσεις και δεξιότητες του ατόμου και του κοινωνικού συνόλου, άρα είναι άρρηκτα συνδεδεμένο, με την έννοια του ανθρώπινου κεφαλαίου. Μια εργασία επομένως που εξετάζει το μορφωτικό επίπεδο μιας περιοχής σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της περιοχής, δεν μπορεί παρά να λαμβάνει υπόψη της το θεωρητικό πλαίσιο που σχετίζει την εκπαίδευση με το ανθρώπινο κεφάλαιο, ένα πλαίσιο που έχει καθιερωθεί στην οικονομική επιστήμη, ως θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου.

Ανθρώπινο κεφάλαιο θεωρείται ότι είναι το σύνολο των γνώσεων και ικανοτήτων, που αποκτά ο άνθρωπος με την μόρφωσή και την εμπειρία του. (Πεζμαζόγλου, 1987). Υπό την έννοια αυτή, το ανθρώπινο κεφάλαιο συνδέεται με την εκπαίδευση και επηρεάζεται από την ισχύουσα κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα, όπως και από το εκάστοτε ισχύον εκπαιδευτικό σύστημα. Είναι γεγονός ότι η σχέση του ανθρώπινου κεφαλαίου με την εκπαίδευση, την κοινωνία και την οικονομία αναδεικνύει για μια ακόμη φορά την πολυπλοκότητα της συστημικής προσέγγισης. Το εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να θεωρηθεί υποσύστημα του κοινωνικού, σημαντικό τμήμα του οποίου αποτελεί το οικονομικό σύστημα. Στο πλαίσιο του κοινωνικού συστήματος, το εκπαιδευτικό σύστημα επηρεάζει το οικονομικό και επηρεάζεται άμεσα και έμμεσα από αυτό.

Η οικονομική ζωή μιας κοινωνίας παρουσιάζεται στον οικονομολόγο - παρατηρητή, με πολλές ξεχωριστές πράξεις παραγωγής, ανταλλαγής και κατανάλωσης. Η ανάλυση όλων αυτών των πράξεων θα ήταν χωρίς σημασία αν δεν εντασσόταν σε ένα σύστημα ερμηνείας της οικονομικής συμπεριφοράς. Ο σκοπός της οικονομικής ανάλυσης, δεν είναι τόσο να περιγράψει με κάθε λεπτομέρεια τις αμέτρητες καθημερινές οικονομικές ενέργειες των ατόμων, όσο να προσδιορίσει τα κίνητρα και τους τρόπους, με τους οποίους συμπεριφέρονται τα άτομα, ώστε να μπορέσει να ερμηνεύσει τα οικονομικά φαινόμενα, που είναι αποτέλεσμα της συμπεριφοράς των ατόμων.

Η ποσότητα και η ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου μιας κοινωνίας, βρίσκεται σε στενή σχέση συμπληρωματικότητας, με την ποσότητα του πάγιου κεφαλαίου και με την τεχνολογία της παραγωγής. Στις αναπτυγμένες οικονομίες, όπου το πάγιο κεφάλαιο ενσωμα-

τώνει προχωρημένη τεχνολογία, το επίπεδο των γνώσεων που είναι απαραίτητο για τη χρησιμοποίηση του κεφαλαίου αυτού είναι επίσης υψηλό.

1.2. Εκπαίδευση και ανάπτυξη

Η εκπαίδευση μιας χώρας, όπως αυτή διαμορφώνεται στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού της συστήματος, είναι σε μεγάλο βαθμό η αιτία, για το επίπεδο της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξής της. Σε ατομικό επίπεδο, οι ευκαιρίες που δημιουργεί η εκπαίδευση και η ανταπόκριση που έχουν αυτές, στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, παίζουν σημαντικό ρόλο στην διαδικασία της επιλογής του επαγγέλματος του ατόμου και στην μετέπειτα θέση του, στο κοινωνικό σύνολο. Σε επίπεδο συλλογικό, η μεταβολή στο μέσο επίπεδο εκπαίδευσης μιας χώρας αποτελεί ένα από τους σημαντικότερους προσδιοριστικούς παράγοντες της εισοδηματικής ανάπτυξης (Mincer, 1974). Η επίδραση της εκπαίδευσης στην ανάπτυξη είναι άμεση -αναδεικνύοντας το ανθρώπινο κεφάλαιο ως ένα από τους βασικότερους συντελεστές παραγωγής- αλλά και έμμεση καθώς το ανθρώπινο κεφάλαιο, αποτελεί μοχλό που ενεργοποιεί άλλους συντελεστές παραγωγής και ειδικά το πάγιο κεφάλαιο και την τεχνολογία.

Βασική προϋπόθεση και αναγκαιότητα της παραγωγής που συντελείται σε ένα γεωγραφικό χώρο, αποτελεί η ποσοτική και ποιοτική επάρκεια του ανθρώπινου κεφαλαίου, αφού το ανθρώπινο κεφάλαιο συμμετέχει ενεργά στην παραγωγική διαδικασία. Το μέγεθος του ανθρώπινου κεφαλαίου ως συντελεστή παραγωγής, εξαρτάται από το μέγεθος και την κατά φύλο και ηλικία, κατανομή του πληθυσμού, καθώς και από τις τάσεις συμμετοχής του εν λόγω πληθυσμού, στην οικονομική δραστηριότητα. Η ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου, εξαρτάται από την εκπαίδευση ως διαδικασία μετάδοσης και εξασφάλισης γενικών, ειδικών, επαγγελματικών και τεχνικών γνώσεων (Κασιμάτη, 1998).

Στη σύγχρονη βιβλιογραφία, συχνά ο όρος ανθρώπινο δυναμικό εμφανίζεται ταυτόσημος με τον όρο ανθρώπινο κεφάλαιο. Παρά το ότι υπάρχουν αρκετοί που διαφωνούν με αυτό, η αναφορά στο ανθρώπινο δυναμικό με τον όρο κεφάλαιο δείχνει ότι το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί για μια οικονομία ένα πολύτιμο συντελεστή παραγωγής που επηρεάζει πολλαπλασιαστικά το επίπεδο του εισοδήματος με παρόμοιο τρόπο με τον οποίο επηρεάζει πολλαπλασιαστικά το υλικό κεφάλαιο. Ακριβώς όπως μια οικονομία οδηγείται σε ψηλότε-

ρο επίπεδο Α.Ε.Π. μέσα από την επένδυση (δηλαδή από τη μεταβολή του υλικού κεφαλαίου) και ειδικά μέσα από την τεχνολογική πρόοδο η οποία βελτιώνει το φυσικό κεφάλαιο, έτσι και η επένδυση σε γνώσεις, μπορεί να βελτιώσει το ανθρώπινο δυναμικό της και να αυξήσει το επίπεδο του Α.Ε.Π. Οι άνθρωποι μπορούν να αυξήσουν τις ικανότητές τους σαν παραγωγοί, επενδύοντας στον εαυτό τους (Borjas, 1995).

Πιο συγκεκριμένα, εξετάζοντας την κλασική έννοια του κεφαλαίου για να δούμε εάν συμβιβάζεται με την έννοια του ανθρώπινου κεφαλαίου, θα αναφερθούμε στην Υλιστική Οικονομία, όπου κεφάλαιο είναι κάθε προϋπάρχον αγαθό, το οποίο βοηθάει στην παραγωγή άλλων αγαθών (Καράγιωργας, 1979). Αυτό συνίσταται από αγαθά έμμεσης κατανάλωσης, τα οποία περιέχουν ποσότητα από προαντληθείσες φυσικές ύλες και εργασία που έχει προκαταβληθεί, για να χρησιμοποιηθεί στην τρέχουσα παραγωγική περίοδο. Επιχειρώντας μια κατ' αναλογία προσέγγιση, όταν αναφερόμαστε στον άνθρωπο, κεφάλαιο μπορεί να θεωρηθούν οι γνώσεις και η ειδικότητά του (Dufty, 1968). Και αυτό, γιατί το άτομο και πολύ περισσότερο, οι γνώσεις και οι ειδικότητες τις οποίες κατέχει βοηθούν στην παραγωγή αγαθών σε μια χρονική περίοδο. Το ίδιο υποστηρίζει και ο καθηγητής του Πανεπιστημίου του Σικάγου Arendt H., που ήταν από τους πρώτους ερευνητές του θέματος των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, εξετάζοντας την επένδυση στην παιδεία, όπου φαίνεται να δέχεται ότι οι επιπτώσεις (consequences) της παιδείας αποτελούν μια μορφή κεφαλαίου (Arendt, 1958). Οι γνώσεις που το άτομο αποκτά σε κάποια περίοδο της ζωής του, συνήθως σε νεαρή ηλικία, αποτελούν προϋπάρχον αγαθό, που δημιουργήθηκε με μια δεδομένη παραγωγική διαδικασία –τη μαθησιακή διαδικασία. Ουσιαστικά πρόκειται για μια επενδυτική διαδικασία αφού για να παραχθούν τα αγαθά των γνώσεων και των ειδικοτήτων, χρειάζονται να γίνουν παραγωγικές θυσίες σε προηγούμενες παραγωγικές διαδικασίες. Αυτό το είδος του κεφαλαίου, όπως και τα υπόλοιπα, μπορεί να συσσωρευτεί και έχει ανάγκη από συντήρηση και ανανέωση.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, κύρια προϋπόθεση για την επιτυχία σειράς εθνικών επιδιώξεων και στόχων, κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών, πολιτιστικών, είναι η σωστή επένδυση σε εκπαίδευση, με τη μορφή της προπαρασκευής των νέων (φυσικής, διανοητικής, πνευματικής και τεχνικής), ώστε να έχουν τη δυνατότητα να γίνουν οργανικά μέλη της κοινωνίας και να παραμείνουν ως τέτοια μέχρι το τέλος της ζωής τους.

Με τον όρο εκπαίδευση προσδιορίζεται συνήθως κάθε είδος επίσημης, θεσμοθετημένης μορφής διδασκαλίας, που διεξάγεται σε σχολεία όλων των βαθμίδων, στις τεχνικές και επαγγελματικές σχολές και στα πανεπιστήμια, ανεξάρτητα από το αν παρέχεται από το κράτος ή από ιδιωτικούς φορείς. Το συνολικό εκπαιδευτικό σύστημα μιας χώρας αποτελείται από τους επιμέρους εκπαιδευτικούς μηχανισμούς: από τα νηπιαγωγεία και τους βρεφικούς σταθμούς, μέχρι τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα (Ψαχαρόπουλος, 1987). Οι εκπαιδευτικοί μηχανισμοί, αποτελούν συγκεκριμένη θεσμική έκφραση της σύζευξης γνώσης και πράξης σε μία δεδομένη ιστορική περίοδο. Κυρίως λειτουργούν ως μηχανισμοί κοινωνικής αναπαραγωγής, με ιδιαίτερο χαρακτηριστικό την ενοποιητική τους λειτουργία (ηθική, ιδεολογική, πολιτισμική, κοινωνική). Ομοίως, η εκπαιδευτική διαδικασία και η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να δημιουργούν την συνοχή και την αποτελεσματικότερη λειτουργία του οικονομικού συστήματος.

Από την σκοπιά του οικονομικού συστήματος και μόνο, οι εκπαιδευτικοί μηχανισμοί κατατάσσονται σχηματικά σε δύο γενικές κατηγορίες (Κασιμάτη, 1989):

1. Εκπαιδευτικοί μηχανισμοί που απελευθερώνουν την εργατική δύναμη των γονέων στη διάρκεια την οποίων όμως οι νέοι ανεξαρτητοποιούνται από τους γονείς.
2. Εκπαιδευτικοί μηχανισμοί που προετοιμάζουν την τεχνικά και επαγγελματικά εξειδικευμένη εργατική δύναμη.

Συχνά οι δύο ανωτέρω κατηγορίες, αλληλεπικαλύπτονται.

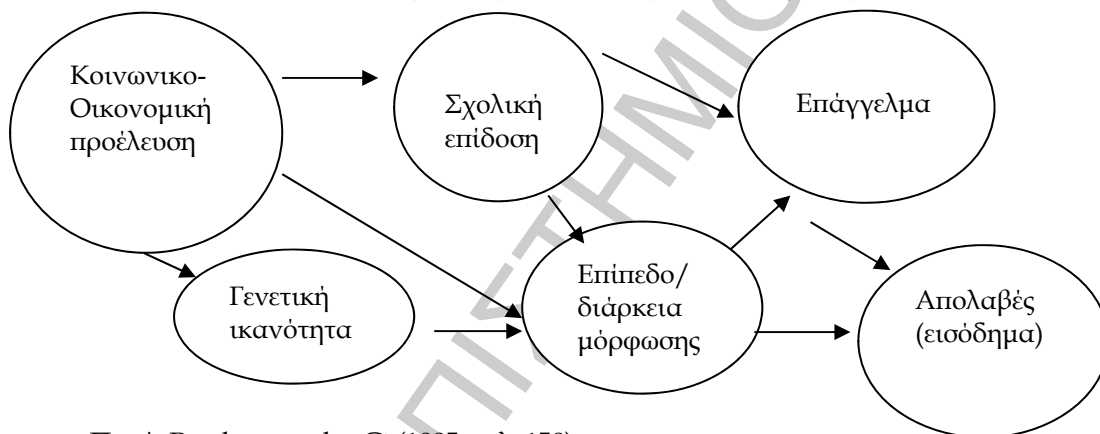
Για να επιτύχει η προπαρασκευή των νέων για «ένταξη» στην κοινωνία, είναι ανάγκη να λειτουργεί ένα αναπτυγμένο κατάλληλα σύγχρονο και αποκεντρωμένο δίκτυο σχολικών μονάδων: νηπιαγωγείων, δημοτικών σχολείων, γυμνασίων, λυκείων, επαγγελματικών ιδρυμάτων και πανεπιστημίων.

Στη συνέχεια είναι απαραίτητο το προαναφερθέν δίκτυο σχολικών μονάδων, να υποστηρίζεται από ένα δεύτερο δίκτυο μονάδων και προγραμμάτων, που θα λειτουργεί παράλληλα ή και συμπληρωματικά προς το πρώτο, για τα άτομα που ολοκλήρωσαν ήδη τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές φιλοδοξίες τους στις μονάδες του δικτύου που προαναφέρθηκε.

Η χώρα μας, αναγνωρίζοντας την παραπάνω αναγκαιότητα, - στη προσπάθειά της, αμέσως μετά τον καταστρεπτικό Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και τον πιο καταστρεπτικό στη συνέχεια Εμφύλιο Πόλεμο, να περιλαμβάνεται στις αναπτυγμένες χώρες στα τέλη αυτού του αιώνα - δρομολόγησε κάποιες αναπτυξιακές διαδικασίες (προγράμματα) στις οποίες ενέταξε και την εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, συντάχθηκαν πέντε μεσοχρόνια προγράμματα (πενταετή και ολοκληρώθηκε ο σχεδιασμός ενός ακόμη τέτοιου μεσοχρόνιου προγράμματος, του γνωστού ως Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης 1994 - 1999 ή Δεύτερο Πακέτο Ντελόρ). Παρόλα αυτά, στα εννοιολογικά και ιδεολογικά πλαίσια της εκπαιδευτικής επιλογής και της ισότητας ευκαιριών, υπάρχει αμφίπλευρη συσχέτιση μεταξύ της κοινωνικής διαστρωμάτωσης και εκπαίδευσης. Ένα μοντέλο της συσχέτισης: κοινωνικοοικονομική προέλευση - εκπαίδευση - επάγγελμα/ απολαβές, παρουσιάζεται σχηματικά στο διάγραμμα 1.1.

Διάγραμμα 1.1.

Ανισότητες στην εκπαίδευση: Path analysis τριών συνιστωσών

Πηγή: Psacharopoulos G. (1985, σελ. 158)

1.3. Ιστορική Προσέγγιση του Ανθρώπινου Κεφαλαίου

Για να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο η οικονομική σκέψη οδηγήθηκε στην θεώρηση της ευρύτερης έννοιας του ανθρώπινου κεφαλαίου, θα πρέπει να γίνει αναφορά (α) στη θεωρία των συναρτήσεων παραγωγής και (β) στην αλληλένδετη με αυτήν θεωρία της οικονομικής ανάπτυξης. (Ψαχαρόπουλος, 1985). Στις δυο αυτές θεωρίες θα πρέπει να ενσωματωθεί η έννοια των γνώσεων και των δεξιοτήτων, ως προϊόν της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Είναι εντυπωσιακό ότι ο Α. Smith, στο βιβλίο του «Ο Πλούτος των Εθνών», που δημοσιεύθηκε το 1776, αναζητώντας τις διαφορές στον πλούτο των χωρών αναφέρθηκε διεξοδικά σε θέματα ανάπτυξης. Παράλληλα αναφέρθηκε και στη σημασία της εκπαίδευσης στην οικονομία, άρα στο στοιχείο που αποτελεί τη θεωρητική βάση της σύγχρονης οικονομικής της εκπαίδευσης. Ωστόσο, η αναφορά του αυτή δεν ήταν τότε αρκετή για να ενταχθεί η εκπαίδευση, και κυρίως οι γνώσεις και οι δεξιότητες που απορρέουν από αυτήν, στο κλασικό οικονομικό μοντέλο.

Παρά το ότι ήδη από την πρώτη θεμελίωση της οικονομικής σκέψης ο πατέρας της οικονομίας Adam Smith ασχολήθηκε με την εργασία ως συντελεστή παραγωγής, πέρασαν περίπου δύο αιώνες μέχρις ότου η οικονομική θεωρία συλλάβει και κυρίως καθιερώσει την έννοια των γνώσεων και δεξιοτήτων ως ανθρώπινο κεφάλαιο. Συνέτινε σε αυτό και το ότι ο όρος «κεφάλαιο» στα εγχειρίδια της Πολιτικής Οικονομίας παρέπεμπε στο υλικό κεφάλαιο και ως τέτοιο, δεν θα έπρεπε να έχει οποιαδήποτε άμεση ταύτιση με τον ίδιο τον άνθρωπο. Το βασικό σκεπτικό ήταν ότι το άτομο δεν μπορεί και δεν πρέπει να θεωρείται κεφαλαιουχικό αγαθό. Άλλωστε είχαν περάσει αρκετά χρόνια από την εποχή της δουλείας όταν καθένας μπορούσε να πουλήσει τον δούλο του σαν πράγμα (res). Έτσι οι οικονομολόγοι δεν θα έπρεπε επ' ουδενί να δουν τον άνθρωπο ως κεφάλαιο και να μελετήσουν τις επιπτώσεις που θα είχε τυχόν επένδυση σε αυτόν.

Την ανωτέρω πεποίθηση την ενδυνάμωνε και η θεωρία των κλασικών, η οποία αναφερόταν στην εργασία που θα μπορούσε να κάνει το άτομο χωρίς να απαιτεί πολλές γνώσεις, αφού ήταν κυρίως χειρωνακτική και χωρίς κανένα ενδιαφέρον για βελτίωση της ποιότητάς της. Χαρακτηριστικά, ένας από τους κλασικούς, ο Super D. (1951, σελ. 88-89), είχε γράψει ότι *«για κανένα λόγο οι κάτοικοι μιας χώρας δεν μπορεί να θεωρηθούν σαν πλούτος αυτής, και αυτό γιατί ο πλούτος υπάρχει εξ' αιτίας των ανθρώπων»*

Οι πρώτοι που ασχολήθηκαν με τη θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου ήταν ο Schultz (1961) και σχεδόν ταυτόχρονα ο Denison (1962). Έναυσμα για την ενασχόλησή τους με το θέμα ήταν ότι οι συναρτήσεις παραγωγής που χρησιμοποιούνταν μέχρι τότε με κύριες ανεξάρτητες μεταβλητές τους τρεις συντελεστές παραγωγής (εργασία, κεφάλαιο και έδαφος) αποτύγχαναν να ερμηνεύσουν σε υψηλό ποσοστό τις μεταβολές της παραγωγής. Συστηματικά, άφηναν ανερμήνευτο ένα υπόλοιπο το οποίο κάποιιοι αναζητούσαν να αποδώσουν σε

πρόσθετους συντελεστές –όπως π.χ. στην τεχνολογία. Στο πνεύμα αυτό, στις αρχές της δεκαετίας του 1960, οι Schultz (1961) και Denison (1962) θεμελίωσαν την θεωρία ότι το ανεργό υπόλοιπο οφείλεται στις γνώσεις και δεξιότητες που διαθέτουν τα άτομα και οι οικονομίες.

Οι πρώιμες αυτές προσεγγίσεις, που αποτελούν το πρώτο κύμα στη θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου (Ψαχαρόπουλος, 1999), υποστηρίζουν ότι η παραγωγικότητα του ατόμου και κατ' επέκταση η μέση παραγωγικότητα μιας οικονομίας καθώς και η παραγωγή και το εισόδημα, τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο, επηρεάζονται από το σύνολο των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των εμπειριών που διαθέτει κάθε άτομο και, στο σύνολο της, κάθε κοινωνία. Μια τέτοια θεώρηση, κατά κάποιον τρόπο απομονώνει τις γνώσεις και τις δεξιότητες τις οποίες εξετάζει πλέον ως κεφάλαιο, χωρίς τους ενδοιασμούς που ίσχυαν μέχρι τότε από την ταύτιση του κεφαλαίου με τον άνθρωπο.

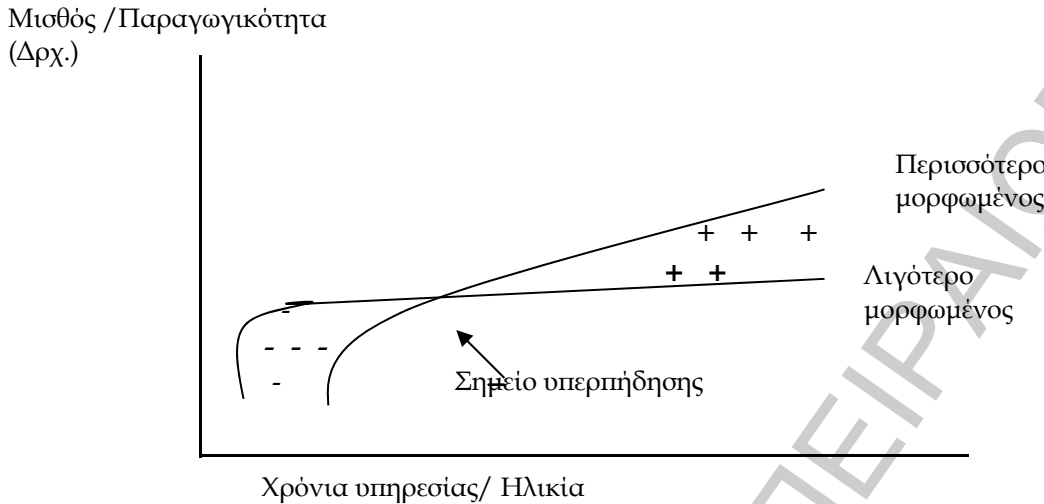
1.3.1. Ανθρώπινο κεφάλαιο: Επένδυση στην εκπαίδευση

Η αποδοχή ότι οι γνώσεις αποδίδουν καρπούς στο μέλλον καθιερώνει το χαρακτηρισμό των δαπανών που γίνονται για την απόκτηση των γνώσεων αυτών, όχι ως καταναλωτικών δαπανών αλλά ως επενδυτικών δαπανών. Ο συλλογισμός αυτός, όταν αρχικά ανακοινώθηκε (Αρχείο οικονομικών και κοινωνικών επιστημών, 1965) αποτέλεσε επαναστατική σκέψη για την οικονομία, γιατί άλλαξε ριζικά τον τρόπο θεώρησης ενός μεγάλου μέρους των δαπανών τόσο των νοικοκυριών όσο και του δημόσιου τομέα. Η τεκμηρίωση ότι οι δαπάνες για εκπαίδευση έχουν χαρακτήρα παραγωγικών επενδύσεων έδινε άλλη αξία στην εκπαίδευση ως τομέα της οικονομίας. Ταυτόχρονα άλλαξε και την έννοια του κεφαλαίου αφού αρκετοί, όπως ενδεικτικά ο Sandford C. (1965, σελ. 183-194), άρχισαν να περιλαμβάνουν ως μέρος του κεφαλαίου, όλες τις ειδικότητες, τις γνώσεις, τα ταλέντα και τις δεξιότητες που αποκτούν τα άτομα. Ήδη από τότε με τον τρόπο αυτόν το κεφάλαιο έπαψε να ταυτίζεται με την ύλη μόνο, καθιστώντας απαραίτητο το διαχωρισμό σε υλικό/φυσικό και ανθρώπινο. Ταυτόχρονα, διαχωρίστηκαν οι γνώσεις από την εργασία, αφού δεν χαρακτηρίζεται ο άνθρωπος ως κεφάλαιο, αλλά οι γνώσεις που αυτός αποκτά.

Η έννοια της εκπαιδευτικής δαπάνης ως επενδυτικής δαπάνης απεικονίζεται στα σχήματα 1.1 και 1.2

Σχήμα 1.1.

Η βασική θεωρία του Ανθρώπινου Κεφαλαίου

Πηγή: Κασιμάτη Κ. (Αθήνα 1998, σελ. 185)

Όπως παρατηρούμε και το Σχήμα 1.1., το μορφωμένο άτομο για κάποιο διάστημα, κερδίζει λιγότερα χρήματα από το λιγότερο μορφωμένο και αυτό γίνεται για να μπορέσει να εκπαιδευτεί. Κάνει δηλαδή επένδυση σε μόρφωση μέσω εμπειρίας.

Πιο αναλυτικά:

- Η πορεία των εισοδημάτων του πιο μορφωμένου ατόμου πρέπει να έχει μεγαλύτερη κλίση από την αντίστοιχη του λιγότερο μορφωμένου.
- Πρέπει να τέμνονται οι δύο τροχιές.
- Το «σημείο υπερπήδησης» (overtaking year of experience), όπως λέγεται η τομή, πρέπει να γίνεται «νωρίς» στην ηλικία των εργαζομένων.
- Επειδή υπάρχει απόσβεση του ανθρώπινου κεφαλαίου, οι τροχιές είναι κοίλες ως προς τον οριζόντιο άξονα.

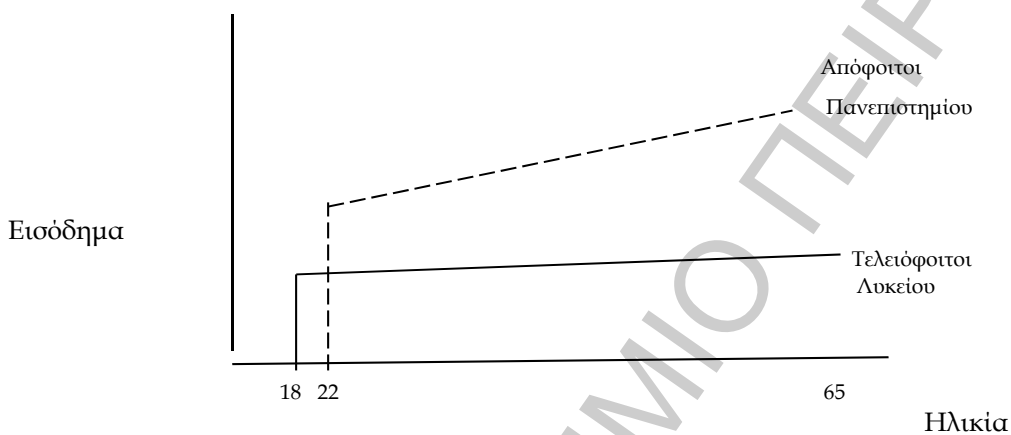
Οι ανωτέρω υποθέσεις της θεωρίας του ανθρώπινου κεφαλαίου, πρέπει να ισχύουν όλες, διαφορετικά η θεωρία δεν θα ισχύει.

Η πρώτη συνθήκη, για παράδειγμα, είναι αναγκαία, για να μπορέσει να λάβει ο πιο μορφωμένος, αυτά που επένδυσε «σπουδάζοντας», δηλαδή καθώς δέχονταν χαμηλότερο μισθό (ή και καθόλου) κατά την περίοδο της εκπαίδευσής του. Η δεύτερη συνθήκη χρειάζε-

ται για να δημιουργείται μια περιοχή κόστους (+) και οφέλους (+), γιατί αν οι δύο τροχιές δεν τέμνονταν, η αποδοτικότητα της επένδυσης σε μόρφωση θα ήταν άπειρη. Από την τρίτη συνθήκη προκύπτει ότι η τομή των δυο καμπυλών, θα πρέπει να γίνει νωρίς, ώστε να μπορέσει ο πιο μορφωμένος να έχει το χρόνο να υπερκαλύψει το κόστος της επένδυσης του. Και επειδή η γνώση αποσβένεται, η αύξηση της παραγωγικότητας ενός ατόμου, με το πέρασμα του χρόνου, θα πρέπει να ελαττώνεται.

Σχήμα 1.2.

Σε απλή μορφή προφίλ εισοδήματος – ηλικίας Αποφοίτων Λυκείου και πτυχιούχων Πανεπιστημίου

Πηγή: Κασιμάτη Κ. (Αθήνα 1998, σελ. 191)

Στο Σχήμα 1.2. γίνεται μια σύγκριση μεταξύ ατόμων που είναι απόφοιτοι Λυκείου (σαν ομάδα ελέγχου) και ατόμων που είναι απόφοιτοι Πανεπιστημίου, διάρκειας τεσσάρων ετών. Στους απόφοιτους Λυκείου, η τροχιά του εισοδήματος είναι η συνεχής γραμμή, γιατί αρχίζουν να δουλεύουν σε ηλικία 18 ετών. Για τους πτυχιούχους Πανεπιστημίου είναι η διακεκομμένη γραμμή. Και οι δύο ομάδες, παίρνουν σύνταξη στα 65 χρόνια τους.

Με το χαρακτηρισμό των γνώσεων και των δεξιοτήτων ως κεφαλαίου από τη δεκαετία του 1960 και μετά καθιερώνεται ότι οι δαπάνες που γίνονται για εκπαίδευση αποτελούν επένδυση που δημιουργεί ανθρώπινο κεφάλαιο, το οποίο έχει μια αποδοτικότητα συναφή με αυτή των επενδύσεων σε υλικό κεφάλαιο. Η οπτική αυτή έγινε προσφιλής και μάλιστα εφαρμόστηκε κατ' αναλογία και σε πολλούς άλλους κλάδους (εκτός οικονομικών και παιδαγωγικών επιστημών), όπως π.χ. στην κοινωνιολογία και στις διαπροσωπικές σχέσεις ατόμων μέσα στην οικογένεια. Ένας από τους πρωτεργάτες της επέκτασης αυτής της θεωρίας

του ανθρώπινου κεφαλαίου και της διεύρυνσης της εφαρμογής της σε άλλους κλάδους είναι ο Νομπελίστας Gary Becker στο Πανεπιστήμιο του Σικάγου, έχει τη θέση του καθηγητή «οικονομικών και κοινωνιολογίας».

Η θεώρηση της γνώσης και των δεξιοτήτων ως συντελεστή παραγωγής και της δαπάνης για εκπαίδευση ως επένδυσης, αποτέλεσε τη βάση της ανάπτυξης των οικονομικών της εκπαίδευσης ως νέου κλάδου ο οποίος διευρύνει το φάσμα των αναλύσεων πολλών κοινωνικών φαινομένων και προσθέτει νέες διαστάσεις στην οικονομική επιστήμη αλλά και στις επιστήμες της αγωγής. Το πρώτο εγχειρίδιο των οικονομικών της εκπαίδευσης δημοσιεύθηκε το 1967 (Blau, 1967). Ταυτόχρονα, ο κλάδος αναμειγνύεται και με άλλους πιο παραδοσιακούς κλάδους της οικονομικής επιστήμης, όπως τα οικονομικά της ανάπτυξης, της εργασίας και των δημόσιων οικονομικών.

Η σχέση εκπαίδευσης και ανθρώπινου κεφαλαίου επεκτείνεται στη συνέχεια για να περιλάβει όχι μόνο την τυπική εκπαίδευση αλλά και τις μη τυπικές μορφές της και ειδικά την κατάρτιση και την επιμόρφωση. Αξίζει να αναφέρουμε στο σημείο αυτό το λόγια του Spreakman M. (1980, σελ. 258-260), ο οποίος περιφραστικά συνοψίζει τη θεωρία «*η μόρφωση ή η κατάρτιση ενός εργαζομένου για να γίνει ειδικευμένος,- στοιχίζει στον εργαζόμενο ή στην επιχείρηση ένα ποσό χρημάτων, αλλά αυτά τα χρήματα ανακάμπτονται συν τω χρόνο με κέρδος, διότι ο ειδικευμένος εργάτης είναι πιο παραγωγικός από τον ανειδίκευτο*».

1.3.2. Ανθρώπινο κεφάλαιο: Σχέση εκπαίδευσης και παραγωγικότητας

Μία προσπάθεια σύνοψης των κύριων σημείων της θεωρίας του ανθρώπινου κεφαλαίου καταλήγει στα εξής: (Φώκιαλη, 2010)

- Το ανθρώπινο κεφάλαιο, το οποίο ορίζεται ως το σύνολο των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των εμπειριών που φέρει μαζί του κάθε άτομο και κάθε κοινωνία, συνδέεται με τη μόρφωση οποιασδήποτε μορφής, κυρίως με αυτήν που αποκτάται από την τυπική εκπαίδευση αλλά και από την επιμόρφωση και την επαγγελματική κατάρτιση.
- Η μόρφωση επηρεάζει την απόδοση γιατί αποτελεί καθοριστικό παράγοντα της παραγωγικότητας
- Εφόσον το πιο μορφωμένο άτομο είναι πιο παραγωγικό από το λιγότερο μορφωμένο, εύλογα η αμοιβή του πρώτου αναμένεται πιο υψηλή από αυτήν του δεύτερου.

- Σύμφωνα με τις πρώιμες προσεγγίσεις, η μεταβολή στην παραγωγικότητα λόγω μόρφωσης υπόκειται στον νόμο της φθίνουσας απόδοσης.
- Εφόσον το άτομο γνωρίζει ότι αν μορφωθεί θα έχει υψηλότερη παραγωγικότητα, άρα και υψηλότερες αποδοχές σε όλη την επαγγελματική του ζωή, αποφασίζει (το ίδιο και η οικογένειά του) να επενδύσει σε μόρφωση.
- Η θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου δεν επιδιώκει την ανατροπή της κλασικής θεωρίας της ανάπτυξης, όπως αυτή εξελίχθηκε από την εποχή του Adam Smith μέχρι την δεκαετία του 1960. Ο ρόλος της είναι να συμπληρώνει το οικονομικό μοντέλο. Η συνεισφορά της έγκειται στο γεγονός ότι προσθέτει το ανθρώπινο κεφάλαιο στους συντελεστές που θεωρούνται ερμηνευτικοί της ανάπτυξης.

Αν δεχτούμε ότι η τυπική εκπαίδευση θεωρείται το καλύτερο μέσο με το οποίο το κάθε άτομο αποκτά γνώσεις και δεξιότητες που βελτιώνουν την παραγωγικότητα και οδηγούν στην ανάπτυξη, τότε θα πρέπει να γίνει αποδεκτό ότι η επένδυση στην εκπαίδευση είναι οικονομικά σκόπιμη και εξαιρετικά χρήσιμη επένδυση. Μάλιστα η χρησιμότητά της γίνεται ακόμα μεγαλύτερη αν, παράλληλα με την οικονομική σκοπιμότητα, λάβει κανείς υπόψη ότι το σχολείο αποτελεί πεδίο κοινωνικοποίησης του παιδιού και του εφήβου και ότι είναι ο κατ' εξοχήν θεσμός που παραλαμβάνει και μεταδίδει στην κάθε γενιά τις παραδόσεις, καθώς και τον πολιτισμό που συνεπάγονται αυτές οι παραδόσεις. Με άλλα λόγια η επένδυση σε εκπαίδευση αποτελεί μέσο για να επιβιώσει στο μέλλον ένας λαός τόσο οικονομικά όσο και πολιτισμικά, και υπό την έννοια αυτή η επένδυση σε εκπαίδευση είναι οικονομικά μεν συγκρίσιμη αλλά, λόγω της επίδρασής της στην κοινωνική και πολιτισμική ανάπτυξη, συνολικά υψηλότερης προτεραιότητας σε σχέση με επενδύσεις σε άλλους τομείς της οικονομίας. Με τα δεδομένα αυτά η επένδυση σε σχολεία θα πρέπει να προηγηθεί σε σχέση με άλλες επενδύσεις (όπως τράπεζες, πλοία, ξενοδοχεία και άλλες μονάδες παραγωγής υλικών αγαθών και υπηρεσιών εκτός των εκπαιδευτικών).

Στο πλαίσιο των παραπάνω δεν είναι τυχαίο ότι έχει πλέον γίνει αντιληπτό ότι η μόρφωση δεν αποτελεί πολυτέλεια για το άτομο. Αντιθέτως, οι γνώσεις που αποκτώνται με την παιδεία, έχουν οικονομική αξία και το ανθρώπινο κεφάλαιο το οποίο οι γνώσεις συνιστούν ένα συγκεκριμένο είδος κεφαλαίου, το οποίο είναι αναπόσπαστο του ατόμου το οποίο αποδίδει στο άτομο και στην κοινωνία, προάγοντας την οικονομική –και όχι μόνο– ανάπτυξη.

ξη. Ακόμα δεν είναι τυχαίο ότι η διαπίστωση αυτή και η θεωρητική της θεμελίωση καταλαμβάνουν καθημερινά, όλο και μεγαλύτερη θέση στην διεθνή οικονομική φιλολογία.

1.4. Η αποδοτικότητα της εκπαίδευσης

Για έναν πτυχιούχο ανώτατης εκπαίδευσης, το εκπαιδευτικό του κεφάλαιο (με τον κατάλληλο ανατοκισμό), αποτελεί το άθροισμα όλων των χρημάτων που επένδυσε για να μπορέσει να ολοκληρώσει την εκπαίδευσή του, από το νηπιαγωγείο έως και την ολοκλήρωση των σπουδών του.

Θεωρητικά, θα ήταν δυνατό να εκτιμηθεί το ποσό της αποδοτικότητας, που του έχει αποφέρει κατά μέσο όρο, αυτό το κεφάλαιο.

Επειδή, όμως, η εκπαιδευτική διαδικασία διαρκεί πολλά χρόνια (πάνω από 16), πρακτικά ο υπολογισμός της αποδοτικότητας γίνεται οριακά, αναφέρεται δηλαδή στο εκπαιδευτικό κεφάλαιο που απέκτησε το άτομο, τελειώνοντας έναν πρόσθετο κύκλο σπουδών π.χ. του Πανεπιστημίου.

Αυτή, βέβαια, η οριακή προσέγγιση του προβλήματος έχει και ακόμη ένα πρακτικό λόγο: κατά τον προγραμματισμό της εκπαίδευσης, είναι πιο εύκολο να κάνει κάποιος μεταρρυθμίσεις που αναφέρονται μόνο σε ένα κύκλο σπουδών, (π.χ. να αυξήσει τους εισακτέους των Πανεπιστημίων) παρά να ξεκινήσει από το νηπιαγωγείο και να περιμένει 16 χρόνια για να κάνει την επόμενη αλλαγή.

1.4.1 Απόψεις υπολογισμού της αποδοτικότητας.

Μπορούμε να υπολογίσουμε την αποδοτικότητα της εκπαίδευσης, δηλαδή το όφελος που αποκομίζει το άτομο από αυτή σε οικονομικούς όρους, με δύο τρόπους: από την πλευρά του ιδιώτη που επενδύει στην εκπαίδευση και από την πλευρά του κράτους.

Οι τεχνικές εκτίμησης και των δύο ειδών αποδοτικότητας είναι παρόμοιες, υπάρχουν όμως εννοιολογικές διαφορές μεταξύ αυτών των δύο και επιπτώσεις στην εκπαιδευτική πολιτική. Δηλαδή:

Η ιδιωτική αποδοτικότητα, λαμβάνει υπόψη μόνο τα έξοδα που κάνει το άτομο ή η οικογένειά του για να μορφωθεί.

Η κοινωνική αποδοτικότητα λαμβάνει υπόψη εκτός από αυτά που επενδύουν οι ιδιώτες και τα ποσά που διαθέτει το κράτος για την εκπαίδευση.

1.4.1.1 Ιδιωτική απόδοση της εκπαίδευσης

Για τον υπολογισμό της ιδιωτικής απόδοσης της εκπαίδευσης, υπάρχουν δυο κατηγορίες μεθόδων: η ανάλυση κόστους-οφέλους, η οποία είναι εξαιρετικά απαιτητική σε στατιστικά στοιχεία και η συνάρτηση αποδοχών του Mincer.

Η καθεμία από τις παραπάνω τάξεις εκτίμησης υποδιαιρείται σε άλλες δυο μεθόδους. Η μεν ανάλυση κόστους-οφέλους στην εκλεπτυσμένη και στη σύντομη μέθοδο και η δε συνάρτηση εισοδήματος στη βασική μινσεριανή συνάρτηση αποδοχών και στην εκτεταμένη.

Η πρώτη μέθοδος υπολογισμού της ιδιωτικής απόδοσης είναι η ανάλυση κόστους-οφέλους, δηλαδή η σύγκριση του οφέλους με το κόστος που συνεπάγεται η εκπαιδευτική διαδικασία, και διακρίνεται στην εκλεπτυσμένη και στη σύντομη μέθοδο. Η εκλεπτυσμένη μέθοδος μπορεί να γίνει με δυο τρόπους: την παρούσα αξία ή τον συντελεστή αποδοτικότητας.

Μέθοδος Παρούσας Αξίας: Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή υπολογίζονται η παρούσα αξία του κόστους και του οφέλους που θα αντιμετωπίσει το άτομο αν συνεχίσει την εκπαίδευσή του. Έστω ότι το i αντιπροσωπεύει το εναλλακτικό επιτόκιο, δηλαδή την αντίστοιχη απόδοση που θα προσδοκούσαμε αν δεν είχαμε κάνει την συγκεκριμένη επένδυση. Σ' αυτή την περίπτωση η καθαρά παρούσα αξία (NPV) της επένδυσης σε εκπαίδευση ισούται με τη διαφορά μεταξύ του συνόλου των ωφελειών και του κόστους της εκπαίδευσης. Αξίζει να σημειώσουμε ότι υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ της καθαρής παρούσας αξίας (NPV) και του επιτοκίου προεξόφλησης (i). Παρόλο που θεωρητικά η μέθοδος αυτή είναι σωστή, σε ανάλυσεις κόστους-οφέλους στα οικονομικά της εργασίας δεν χρησιμοποιείται πολύ διότι, εκτός από τη δυσκολία εύρεσης του κατάλληλου επιτοκίου, τα αποτελέσματα δεν είναι εύκολα συγκρίσιμα μεταξύ τους.

Εσωτερικός Συντελεστής Απόδοσης: Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται πιο συχνά. Προκειμένου να υπολογιστεί η απόδοση της εκπαίδευσης η μέθοδος αυτή συνίσταται στην εύρεση του προεξοφλητικού επιτοκίου, το οποίο εξισώνει την παρούσα αξία του κόστους με

εκείνη του οφέλους, όπου ονομάζεται εσωτερική απόδοση (internal rate of return, IRR) και ταυτίζεται με την απόδοση της εκπαίδευσης.

Τόσο η καθαρά παρούσα αξία, όσο και ο εσωτερικός συντελεστής απόδοσης ανήκουν στην εκλειπυσμένη ή πλήρη μέθοδο, διότι χρησιμοποιούν όλο το φάσμα της εξέλιξης του κόστους και των ωφελειών της σχετικής επένδυσης. Μια απλούστερη μέθοδος που ακολουθεί την ίδια διαδικασία είναι η σύντομη μέθοδος (short-cut method). Η διαφοροποίηση έγκειται στη χρήση μέσων όρων εισοδημάτων αντί των πραγματικών εισοδημάτων (Psacharopoulos, 1999).

Η δεύτερη μέθοδος υπολογισμού των αποδόσεων της εκπαίδευσης προτάθηκε και εφαρμόστηκε από τον Mincer (1974) ο οποίος εισήγαγε τη χρήση μιας απλής συνάρτησης εισοδήματος (earnings function) για τη μέτρηση της ιδιωτικής απόδοσης. Η εφαρμογή της μεθόδου αυτής προϋποθέτει τη διαθεσιμότητα ατομικών στοιχείων επιπέδου εκπαίδευσης, ηλικίας και εισοδήματος από κάποια απογραφή του πληθυσμού. Η βασική Μινσεριανή εξίσωση παίρνει τη μορφή:

$$\ln Y = \alpha + bS + cX + dX^2 + e$$

όπου S είναι ο αριθμός των ετών εκπαίδευσης ενός ατόμου και X είναι ο αριθμός των ετών που το άτομο αυτό βρίσκεται στην αγορά εργασίας.

Η Εκτεταμένη Μέθοδος του Mincer: Η παραπάνω συνάρτηση εισοδήματος δίνει μια μόνο τιμή αποδοτικότητας που αναφέρεται στο τυπικό έτος σπουδών ανεξάρτητα από το επίπεδο της εκπαίδευσης. Σε περίπτωση που θέλουμε να υπολογίσουμε τις αποδόσεις σε διαφορετικά επίπεδα εκπαίδευσης χρησιμοποιούμε την εκτεταμένη εξίσωση του Mincer χρησιμοποιώντας μια σειρά τεχνικών ψευδομεταβλητών (dummy variables) που παίρνουν τη τιμή 0 ή 1 για να υποδηλώσουν σε ποιο εκπαιδευτικό επίπεδο ανήκει το άτομο. Έτσι, η συνάρτηση αποδοχών του Mincer διευρύνεται προκειμένου να συμπεριλάβει και τις επιπλέον μεταβλητές και παίρνει τη μορφή:

$$\ln Y = \alpha + b_i I_i + cX + dX^2 + e$$

Όπου i : τα διαφορετικά επίπεδα εκπαίδευσης. Η μέθοδος εκτίμησης της απόδοσης της εκπαίδευσης με τη χρήση της συνάρτησης αποδοχών του Mincer είναι ιδιαίτερα δημοφιλής διότι δεν συνεπάγεται προεξόφληση. Δεν θα επεκταθούμε περαιτέρω στην εισοδηματική

συνάρτηση του Mincer καθώς ακολουθεί λεπτομερή ανάλυση αυτής σε επόμενο κεφάλαιο της εργασίας.

1.4.1.2 Κοινωνική απόδοση της εκπαίδευσης.

Για τον υπολογισμό της κοινωνικής απόδοσης της εκπαίδευσης χρησιμοποιούνται οι ίδιοι ακριβώς τύποι με αυτούς που υπολογίζεται η ιδιωτική απόδοση. Υπάρχει, όμως μεγάλη διαφορά στις έννοιες που χρησιμοποιούνται. Όσον αφορά το κόστος αυτό, περιλαμβάνει το ιδιωτικό κόστος συν το ποσό που δαπανά το κράτος για την εκπαίδευση. Επομένως, στα πλαίσια της κοινωνικής απόδοσης το άμεσο κόστος θα πρέπει να επαυξηθεί με τα επιπλέον έξοδα, τα οποία επιβαρύνουν την κοινωνία. Επίσης το κοινωνικό όφελος περιλαμβάνει τις διαφορές της παραγωγικότητας μεταξύ επιπέδων εκπαίδευσης (ή τις ακαθάριστες αποδοχές), σε αντίθεση με το ιδιωτικό όφελος που λαμβάνει υπόψη μόνο το εισόδημα που αποκτάται εξαιτίας επιπρόσθετων ετών εκπαίδευσης. Συνεπώς, σε αυτήν την περίπτωση, το διαφυγόν εισόδημα μετατρέπεται σε “διαφυγούσα παραγωγή” (Psacharopoulos, 1999). Τέλος, αξίζει να σημειώσουμε ότι η κοινωνική απόδοση λαμβάνει υπόψη μόνο τα εισοδήματα από τον ιδιωτικό τομέα, σε αντίθεση με την ιδιωτική απόδοση όπου εξετάζονται οι μέσοι όροι των εισοδημάτων τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα.

1.4.2 Συνάρτηση αποδοχών.

Όπως αναφέραμε και ανωτέρω, η δεύτερη μέθοδος υπολογισμού του βαθμού απόδοσης της εκπαίδευσης προτάθηκε και εφαρμόστηκε από τον Mincer (1974) και βασίστηκε στο μοντέλο λογιστικής ταυτότητας των Becker (1964) και Becker and Chiswick (1966). Η μέθοδος που χρησιμοποιεί για τον υπολογισμό των αποδόσεων της εκπαίδευσης συνίσταται στη συσχέτιση του φυσικού λογαρίθμου των αποδοχών του ατόμου με τις κυριότερες μεταβλητές, οι οποίες σύμφωνα με τη Θεωρία Ανθρώπινου Κεφαλαίου καθορίζουν τις αποδοχές. Πιο συγκεκριμένα οι μεταβλητές αυτές είναι τα έτη εκπαίδευσης του ατόμου και η επαγγελματική του εμπειρία. Έτσι η συνάρτηση αποδοχών του Mincer παίρνει τη μορφή:

$$\ln Y = a + bS + cX + dX + e$$

όπου:

$\ln Y$: ο λογάριθμος των αποδοχών a : σταθερός όρος

S: έτη εκπαίδευσης που έχουν ολοκληρωθεί και X: έτη επαγγελματικής εμπειρίας
e: διαταρακτικός όρος

Λόγω περιορισμών στα δεδομένα, συνήθως, χρησιμοποιείται η δυνητική εμπειρία αντί της πραγματικής. Η δυνητική εμπειρία υπολογίζεται ως $\Phi = \text{Ηλικία ατόμου} - \text{Έτη Εκπαίδευσης} - \text{Ηλικία Έναρξης Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης (6 ετών)}$.

Οι αποδόσεις της εκπαίδευσης υπολογίζονται συνήθως με τη μέθοδο ελαχίστων τετραγώνων (OLS) και η εκτιμημένη παράμετρος b αποτελεί την ιδιωτική απόδοση της εκπαίδευσης εφόσον ισούται με την πρώτη παράγωγο των αποδοχών ως προς τα έτη εκπαίδευσης ($\Theta I \dot{Y} / \Theta es = \% \Delta Y / \Delta S = b$). Οι εκτιμημένες παράμετροι c και d δίνουν την απόδοση ενός επιπλέον έτους επαγγελματικής εμπειρίας ($\Theta I \dot{Y} / \Theta X = c + 2 dX$) για διαφορετικά σημεία της εργασιακής ζωής. Σημειώνουμε πως ο τετραγωνικός όρος χρησιμοποιείται για να συλλάβει τη σχέση της επαγγελματικής εμπειρίας με τις αποδοχές και την παραβολική μορφή των αποδοχών καθώς η επίδραση της εμπειρίας μειώνεται, όταν η τελευταία αυξάνεται.

Ένα βασικό όμως μειονέκτημα της συνάρτησης αποδοχών είναι ότι η εκτιμημένη παράμετρος (b) αποτελεί το μέσο όρο των αποδοχών των ατόμων του δείγματος, επομένως οι πραγματικές αποδόσεις μπορεί να διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους. Ωστόσο όμως με τη χρήση ψευδομεταβλητών μπορεί κανείς να υπολογίσει τις αποδόσεις της εκπαίδευσης για κάθε επίπεδο ξεχωριστά. Έτσι η συνάρτηση αποδοχών γίνεται:

$$\ln Y = \alpha + bI_i + cX + dX^2 + e$$

Όπου i: τα διαφορετικά επίπεδα εκπαίδευσης. Για παράδειγμα η ψευδομεταβλητή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παίρνει την τιμή 1 όταν το άτομο έχει ολοκληρώσει το επίπεδο και 0 διαφορετικά. Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειώσουμε ότι κάποιο επίπεδο εκπαίδευσης παραλείπεται προκειμένου να αποφευχθεί η μοναδικότητα της μήτρας (matrix singularity), όπως άλλωστε συμβαίνει με όλες τις ψευδομεταβλητές (Psacharopoulos, 1999).

1.5. Ανθρώπινο Κεφάλαιο: Εκπαίδευση και ανάπτυξη

Στο πλαίσιο της οικονομικής επιστήμης, η θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου, που κυριάρχησε από τη δεκαετία του 1960 και μετά (Becker 1964a, 1964b, 1964, Denison 1962, Καρατζιά - Σταυλιώτη 1999, Mace et al. 2000, Schuitz 1961, Ψαχαρόπουλος, 1999), συνοψίζε-

ται στην άποψη ότι πηγή εισοδημάτων για το άτομο και ταυτόχρονα πηγή πλούτου δεν είναι μόνο οι γνωστές πρώτες ύλες και οι υλικοί συντελεστές παραγωγής, αλλά και μία άλλη πηγή, πολύ σημαντική: ο ίδιος ο άνθρωπος. Βάσει αυτής της θέσης, η επένδυση στην εκπαίδευση οδηγεί σε θετική μεταβολή άρα αύξηση των εισοδημάτων. Καθώς ο όρος ανάπτυξη σχετίζεται με θετική μεταβολή των εισοδημάτων, τα δυναμικά λειτουργικά χαρακτηριστικά των επενδύσεων σε εκπαίδευση δημιουργούν άμεση σχέση μεταξύ εκπαίδευσης και οικονομικής ανάπτυξης. .

Από αναδρομή στη διεθνή βιβλιογραφία διαπιστώνουμε πως αποτελεί κοινή παραδοχή η άποψη ότι ο στόχος της οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας συνδέεται άμεσα με την εκπαίδευση (Barro, 1997, Caselli, Esquivel, Lefort, 1996) . Ήδη το πρώτο κύμα στην θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου υποστήριξε ότι η εκπαίδευση δημιουργεί αναβάθμιση του ανθρώπινου κεφαλαίου και ως εκ τούτου υψηλότερη παραγωγικότητα. Καθώς η εκπαίδευση αποτελεί μοχλό που δρα πολλαπλασιαστικά στην παραγωγικότητα του ατόμου αλλά έμμεσα και των άλλων συντελεστών παραγωγής, οδηγεί σε διεύρυνση των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας άρα σε ανάπτυξη (Φώκιαλη, 2010).

Σύμφωνα με τον Sen, υπάρχουν δύο οπτικές γωνίες υπό τις οποίες μπορεί κανείς να εξετάσει την ανάπτυξη (Sen, 1995): βάσει του πραγματικού αποτελέσματος και βάσει της δυνατότητας που δίνεται σε κάποιον να επιτύχει. Συνδυάζοντας την δυνατότητα για επιτυχία και την ανάπτυξη, με τα επιτεύγματα του ανθρώπινου νου, οδηγούμαστε σε μια διεύρυνση του είδους των συντελεστών παραγωγής με συντελεστές άυλης μορφής που περιλαμβάνουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες (ανθρώπινο κεφάλαιο) ή ακόμα τις ιδέες, τις πληροφορίες και την καινοτομία. Στα πλαίσια αυτά διατυπώθηκαν ή και προσδιορίστηκαν άυλης μορφής συντελεστές παραγωγής. Ορισμένοι από αυτούς είναι: (Φώκιαλη, 2010)

- Το ανθρώπινο κεφάλαιο. Αποτελεί προσόν και κατά μία έννοια περιουσιακό στοιχείο που δεν μεταβιβάζεται και συνοδεύει πάντα το άτομο που το κατέχει (Mallhorta, 2000).

- Το κοινωνικό κεφάλαιο. Ως έννοια αναφέρεται στην αλληλεπίδραση που φαίνεται να υπάρχει μεταξύ των ανθρώπων, η οποία αποφέρει οφέλη ατομικά και συλλογικά (Brunie, 2009).
- Το μορφωτικό κεφάλαιο. Μπορεί να οριστεί ως το σύνολο των γνώσεων και δεξιοτήτων που αποκτώνται από διαδικασίες εκπαίδευσης και επιμόρφωσης, εμπειρίες, οργανωτικές αρχές, σχέσεις, φήμη, κοινωνικές και πολιτισμικές αξίες. Μπορεί να αναλυθεί σε τρεις συνιστώσες: ανθρώπινο κεφάλαιο, διαρθρωτικό κεφάλαιο και κοινωνικό κεφάλαιο (Kelly, 2004).

Η συμβολή της εκπαίδευσης στην οικονομική ανάπτυξη έχει μελετηθεί από τους οικονομολόγους τόσο σε μικρο - οικονομικοκοινωνικό όσο και σε μακρο-οικονομικό επίπεδο. Σε μικρο - κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, συναντάται συχνά ο όρος «προσωπική ανάπτυξη», που συνδέεται με τη βελτίωση του ατόμου, καθώς και ο όρος «επαγγελματική ανάπτυξη», που συνδέεται με την εξέλιξη στην επαγγελματική του ζωή. Σε μικρο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, η θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου είναι ανθρωποκεντρική και σύμφωνα με αυτήν η εκπαίδευση καθιστά το άτομο παραγωγικότερο και οδηγεί σε αύξηση του προσωπικού εισοδήματος. (Schultz, 1968, Ψαχαρόπουλος, 1999). Ειδικότερα υποστηρίζει ότι:

- Όταν ένα άτομο επενδύει σε γνώσεις μέσα από την εκπαίδευση, η παραγωγικότητά του αυξάνεται
- Το άτομο με την υψηλότερη παραγωγικότητα αμείβεται περισσότερο από το λιγότερο παραγωγικό.
- Η επένδυση σε γνώσεις είναι αποδοτική, δημιουργεί μελλοντικά εισοδήματα και βοηθά το άτομο στην προσωπική και την επαγγελματική του ανάπτυξη. (Φώκιαλη, 2010)

Ο άμεσος τρόπος μέτρησης της επίδρασης της εκπαίδευσης στην παραγωγικότητα του ατόμου, είναι η απευθείας εκτίμηση της ποσότητας παραγωγής από άτομα με διαφορετικά επίπεδα εκπαίδευσης σε μία δεδομένη μονάδα χρόνου (Psacharopoulos & Patrinos, 2004).

Τα αποτελέσματα τέτοιων ερευνών κατέληξαν στην διαπίστωση ότι τα χρόνια σπουδών παίζουν σημαντικό ρόλο στην παραγωγικότητα του ατόμου.

Σε μακρο-κοινωνικοοικονομικό επίπεδο στο πλαίσιο της θεωρίας του ανθρώπινου κεφαλαίου η επένδυση σε εκπαίδευση οδηγεί την κοινωνία σε υψηλότερα επίπεδα παραγωγικότητας άρα δημιουργεί προϋποθέσεις αύξησης της παραγωγής καθώς και *ceteris paribus* του συνολικού και του κατά κεφαλήν εισοδήματος. Η αλληλουχία αυτή σηματοδοτεί την οικονομική ανάπτυξη, ενώ παράλληλα μια σειρά από έμμεσες επιδράσεις της εκπαίδευσης στην κοινωνία -γνωστές με τον όρο εξωτερικότητες- σηματοδοτούν την επίδραση της εκπαίδευσης στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη.

Η βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου μιας κοινωνίας σχετίζεται θετικά με την οικονομική ανάπτυξη, ιδιαίτερα σε χώρες με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης ή χαμηλό επίπεδο παραγωγικότητας καθώς και η κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη επιτυγχάνεται μέσα από ένα προοδευμένο, σύγχρονο και οργανωμένο εκπαιδευτικό σύστημα (Barro, 1997, Caselli, Esquivel, Lefort, 1996). Μάλιστα έχει υποστηριχθεί σε μακροοικονομικές μελέτες (Barro, 1997, Lee, 1993), ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι συνάρτηση κυρίως του αρχικού επιπέδου εκπαίδευσης, χωρίς ωστόσο να παραγνωρίζεται η επίδραση και των άλλων επιπέδων εκπαίδευσης στην ανάπτυξη, παρά το ότι η επίδραση αυτή υπόκειται στο νόμο της φθίνουσας αποδοτικότητας. .

Η σύνδεση της εκπαίδευσης με την παραγωγικότητα έφερε την εκπαίδευση πιο κοντά στην οικονομική πραγματικότητα, καθιστώντας για τη μόρφωση οικονομικό αγαθό και όχι αγαθό συνδεδεμένο μόνο με τον πολιτισμό.

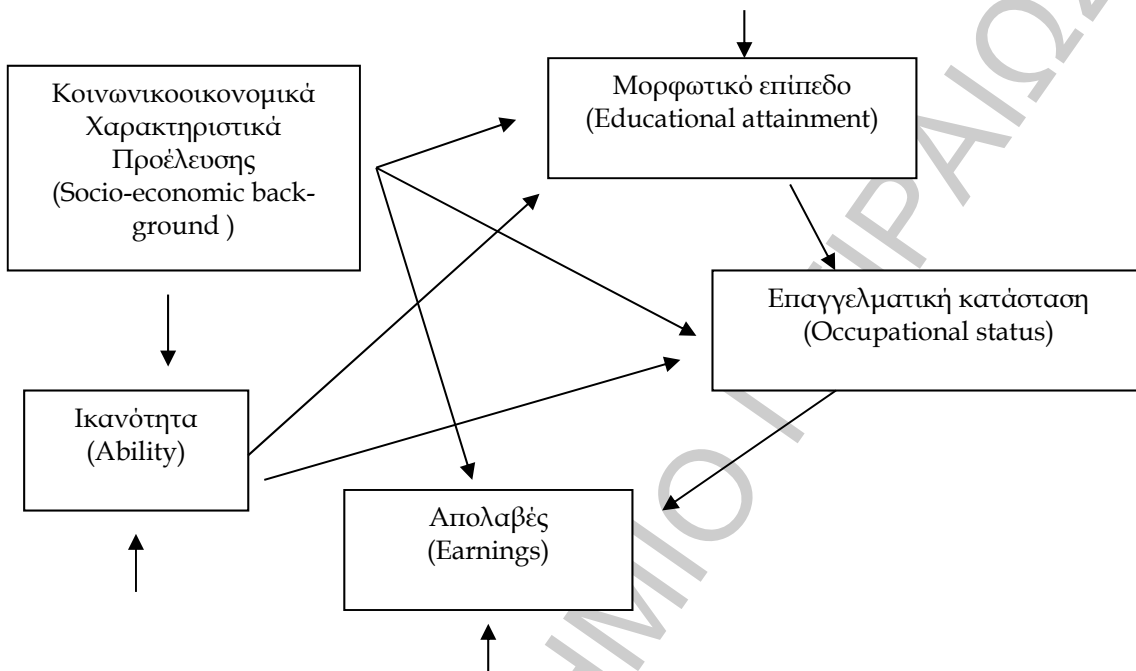
1.6. Σχέση οικονομίας της εκπαίδευσης και επιστημών της αγωγής

Είναι γενικά αποδεκτό ότι η συμβολή της Οικονομικής Θεωρίας στο επιστημονικό/ακαδημαϊκό αλλά και στο οικονομικοκοινωνικό περιβάλλον συνίσταται κατά κύριο λόγο στο ότι αυτή παρέχει τη δυνατότητα κατανόησης των μηχανισμών και των νόμων που διέπουν τα οικονομικά ζητήματα μέσω των οποίων συντελείται μετασχηματισμός της οικονομικής δομής της κοινωνίας. Η κατανόηση αποτελεί γνώση πολύ σημαντική, η οποία τροφοδοτεί πολιτικές που στοχεύουν σε τροποποίηση των δεδομένων προς επιθυμητά αποτελέσματα και στη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των επιθυμητών αλλαγών. Η σχέση

μεταξύ κατανόησης και υιοθέτησης των κατάλληλων πολιτικών είναι απαραίτητη. Το ζητούμενο δεν είναι απλώς η ερμηνεία των καταστάσεων αλλά η δυνατότητα επέμβασης και μεταβολής εκεί όπου κρίνεται αναγκαίο.

Διάγραμμα 1.2.

Μοντέλο ανάλυσης κοινωνικοοικονομικής επίδοσης

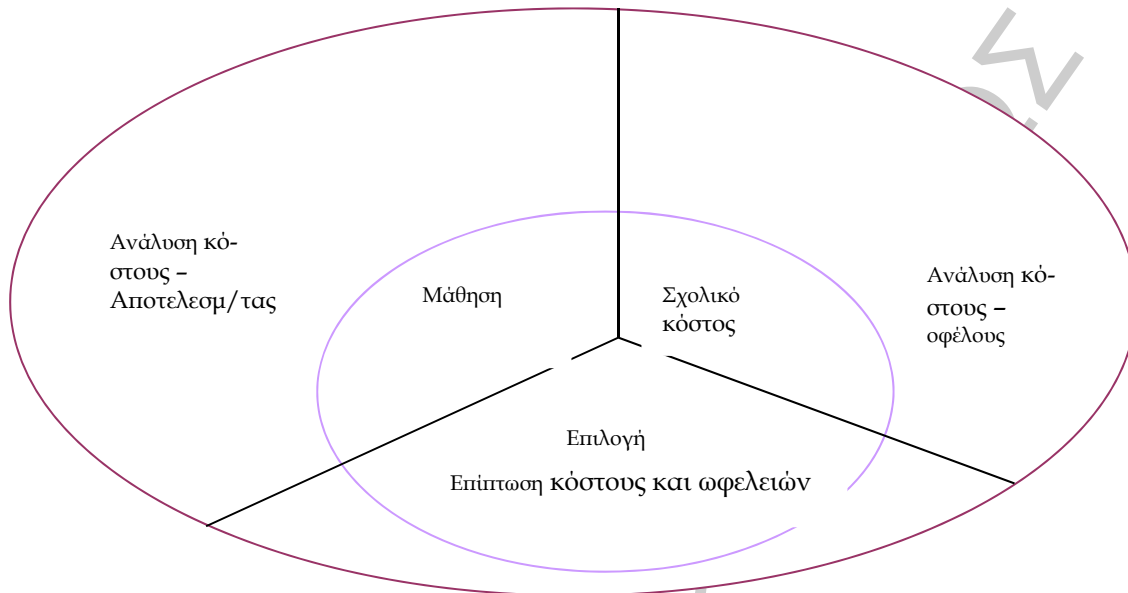
Πηγή: Sewell W. and Shah V. (1968, σελ. 278)

Ωστόσο μια τέτοια παραδοχή φέρνει στο προσκήνιο την ανάγκη αναζήτησης κοινών στοιχείων μεταξύ οικονομικής πολιτικής και εκπαιδευτικής πολιτικής. Η αναζήτηση αυτή αναδεικνύει την οικονομική της εκπαίδευσης ως συνδέσμου που βοηθά στη σύγκλιση οικονομικής επιστήμης και επιστημών της αγωγής.

Το σχήμα 1.3. δείχνει πως τα οικονομικά της εκπαίδευσης (ο εξωτερικός κύκλος) ασχολούνται με επιπλέον θέματα που θα εξέταζε ο παιδαγωγός (ο εσωτερικός κύκλος).

Σχήμα 1.3.

Η οικονομική της Εκπαίδευσης (ο εξωτερικός κύκλος) σαν μία επέκταση των θεωρήσεων ενός Παιδαγωγού (ο εσωτερικός κύκλος)

Πηγή: Λαμπίρη - Δημάκη Ι. (1974, σελ. 98)

Σήμερα διακρίνουμε τρεις φάσεις, όπου ο οικονομολόγος της εκπαίδευσης συμβάλει στην κατανόηση και ανάλυση των προβλημάτων (Κασιμάτη, 1998):

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ: Η ΕΠΙΛΟΓΗ. Το κύριο πρόβλημα στο σημείο αυτό, είναι ο τρόπος με τον οποίο θα επιλέγουν τα πιο ικανά άτομα, μέσα από τις διαδικασίες του υπάρχοντος εκπαιδευτικού συστήματος (από το Δημοτικό έως και το Γυμνάσιο υποχρεωτική εκπαίδευση, το Λύκειο μέση εκπαίδευση και στην συνέχεια ανώτερη ή και ανώτατη που είναι οι σπουδές σε Τ.Ε.Ι. και Α.Ε.Ι.). Αυτή είναι και η λογική των εξετάσεων για να μπει ένα άτομο στο επίπεδο και το είδος της εκπαίδευσης που θέλει, ιδίως στο Πανεπιστήμιο.

Η επιλογή, όμως των μαθητών και των φοιτητών σύμφωνα με την ικανότητά τους, έχει κάποιες κοινωνικό - οικονομικές επιπτώσεις οι οποίες αποτελούν ένα μεγάλο κεφάλαιο στα οικονομικά της εκπαίδευσης με τον τίτλο «επιπτώσεις του κόστους» και είναι αυτές τις οποίες καλείται να εξετάσει ο οικονομολόγος.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ: ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ. Σε αυτό το στάδιο, το κύριο θέμα που απασχολεί τον παιδαγωγό και το εκπαιδευτικό σύστημα, είναι ο καλύτερος τρόπος με τον οποίο θα μεταδώσει στον μαθητή ή στον φοιτητή το γνωστικό αντικείμενο.

Η επίδοση του μαθητή, είναι από τα κύρια κριτήρια της ποιότητας της εκπαίδευσης που αποτελεί ένδειξη για τον βαθμό κατά τον οποίο οι εκπαιδευτικοί κάνουν καλά τη δουλειά τους.

Ο οικονομολόγος θέτει συμπληρωματικά το ερώτημα: με τι κόστος θα μεταδοθεί το γνωστικό αντικείμενο; Μήπως υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις για τη μετάδοση του γνωστικού αντικειμένου και ποιες είναι οι φθηνότερες; Για παράδειγμα, θα μπορούσε κάποιος να αυξήσει την επίδοση των μαθητών σε ένα σχολείο. Το κόστος, όμως, αυτής της επιχείρησης μπορεί να είναι απαγορευτικό για να εφαρμοστεί και σε άλλα σχολεία. Με τα προαναφερόμενα, ασχολείται ένα άλλο κεφάλαιο των οικονομικών της εκπαίδευσης που αναφέρεται στον προσδιορισμό της τιμής των συντελεστών μιας εκπαίδευσης (“costing the coefficients of an education production function”) ή έχει τον τίτλο της ανάλυσης «κόστους - αποτελεσματικότητας, (cost - benefit analysis). Υπάρχει μια κλασική εργασία πάνω σε αυτό το θέμα, (Hellevik, 1984, σελ. 75)

ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ: Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ. Η ανησυχία του εκπαιδευτή τελειώνει με την έξοδο του μαθητή ή φοιτητή από τον εκπαιδευτικό κύκλο. Το τι συμβαίνει μετά είναι, κυρίως, δουλειά του κοινωνιολόγου ή της ανάλυσης τύπου επαγγελματικής σταδιοδρομίας (occupational attainment).

Ο συμπληρωματικός ρόλος του οικονομολόγου, σε αυτό το στάδιο, είναι το πώς τα εισοδήματα του αποφοίτου συγκρίνονται με μία ομάδα ελέγχου μη αποφοίτων και σχετικά με το πιο είναι το κόστος της σπουδής.

Εξετάζοντας την βασική μορφή της θεωρίας του ανθρώπινου κεφαλαίου, αν δεν λάβουμε υπόψη την εκπαίδευση που δέχεται το άτομο από το Δημοτικό έως και το Πανεπιστήμιο και θεωρήσουμε ως κεφάλαιο την κατάρτιση που λαμβάνει μέσω της εμπειρίας (experience) εργαζόμενος κατά την διάρκεια της απασχόλησης του, τότε «μαθαίνει κάνοντας», (learning by doing, Blalock, 1964), παρόλο που δεν παρακολουθεί την «τυπική» εκπαίδευση. Διαφέρει βέβαια, το επίπεδο μάθησης μέσω εμπειρίας. Για παράδειγμα, το επίπεδο μάθησης του χεράκωνα που σκάβει κάθε μέρα, είναι πιο χαμηλό από το αντίστοιχο του τεχνίτη που μπορεί να βελτιωθεί εργαζόμενος με πιο προχωρημένους τεχνίτες. Αναφερόμενοι στην ίδια εργασία δηλαδή, ο χεράκωνα, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «λιγότερο μορφωμένος» μέσω της εμπειρίας και ο τεχνίτης ως «περισσότερο μορφωμένος».

Με βάση τη θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου, αν όλοι οι άλλοι παράγοντες είναι σταθεροί, τότε τα εισοδήματα (ή η παραγωγικότητα) του χεράκωνα και του τεχνίτη, θα ακολουθήσουν την τροχιά που δείχνει το Σχήμα 1.2.

Για λόγους που προαναφέραμε οι ιστορικοί της οικονομικής σκέψης δεν είχαν ακόμη αποσαφηνίσει, αυτή τη θεωρία η οποία παρέμεινε αδρανής για δύο αιώνες περίπου (με εξαίρεση την εργασία του Vroom, 1964).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Μορφωτικό επίπεδο και ανάπτυξη

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

2.1. Εισαγωγή

Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, η σχέση μεταξύ μορφωτικού επιπέδου μιας κοινωνίας και ανάπτυξης –σχέση η οποία αποτελεί αντικείμενο της παρούσας μελέτης- μπορεί να διατυπωθεί στο πλαίσιο της θεωρίας του ανθρώπινου κεφαλαίου. Ειδικότερα, οι επιλογές του επιπέδου αλλά και του είδους εκπαίδευσης του ατόμου, όπως αυτές διαμορφώνονται υπό την επίδραση μιας σειράς παραγόντων, είναι καθοριστικές του μορφωτικού του επιπέδου το οποίο με τη σειρά του καθορίζει τις επαγγελματικές επιλογές και την παραγωγικότητα του ατόμου –άρα και το εισόδημά του . Ταυτόχρονα σε συλλογικό επίπεδο, οι εκπαιδευτικές επιλογές των ατόμων, όπως αυτές διαμορφώνονται συνολικά υπό την επίδραση μιας σειράς παραμέτρων, και το εξ αυτών εξαρτώμενο μέσο μορφωτικό επίπεδο της κοινωνίας επηρεάζουν καθοριστικά την παραγωγικότητα της οικονομίας και μέσω αυτής το κατά κεφαλή εισόδημα και το επίπεδο ανάπτυξης.

Από τα παραπάνω είναι εμφανές ότι στη βάση της σχέσης μορφωτικού επιπέδου και ανάπτυξης βρίσκονται οι παράγοντες που επηρεάζουν τις εκπαιδευτικές και στη συνέχεια τις επαγγελματικές επιλογές. Η σημασία των παραγόντων αυτών είναι μεγάλη τόσο για το άτομο όσο και για την κοινωνία. Οι παράγοντες που επηρεάζουν τις εκπαιδευτικές επιλογές του ατόμου, είναι ουσιαστικά και οι προσδιοριστικές του μορφωτικού του επιπέδου, καθορίζουν το είδος και την ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου που το άτομο θα διαθέσει στην αγορά εργασίας και προσοικονομούν το προσδοκώμενο εισόδημα του κάθε ατόμου. Παράλληλα, στο σύνολό τους οι ίδιοι αυτοί παράγοντες είναι προσδιοριστικές του μορφωτικού επιπέδου της κοινωνίας, καθορίζουν την ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου και τη μέση παραγωγικότητα της οικονομίας, και καταλήγουν να αποτελούν τη βάση επί της οποίας οικοδομείται η σχέση μορφωτικού επιπέδου και ανάπτυξης. Με άλλα λόγια η μελέτη της σχέσης μορφωτικού επιπέδου και ανάπτυξης βασίζεται σε μελέτη των παραγόντων που ερμηνεύουν τις εκπαιδευτικές επιλογές του ατόμου και της κοινωνίας.

Όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, ανθρώπινο κεφάλαιο θεωρείται ότι το σύνολο των γνώσεων και δεξιοτήτων που αποκτά ο άνθρωπος με την μόρφωση και την εμπειρία του. Για να μπορέσει όμως ο άνθρωπος να αξιοποιήσει σωστά την μόρφωση και να αποκτήσει την εμπειρία που βοηθά στην ανάπτυξη της οικονομίας και της κοινωνίας της οποίας αποτελεί μέλος, σημαντικό βήμα είναι η σωστή επιλογή του επαγγέλματος που

θα ασκήσει. Η απασχόληση του ατόμου σε όλες τις κοινωνίες και σε όλες τις εποχές, αποτέλεσε το κεντρικό σημείο των κοινωνικών διαρθρώσεων. Ειδικότερα, η κατανομή των ατόμων στους διάφορους επαγγελματικούς κλάδους και οι εξελίξεις που σημειώθηκαν διαχρονικά προσδιόρισαν σε συγκεκριμένες τομές χρόνου τη φυσιογνωμία της κάθε κοινωνίας (Φίλιας Β., 1978).

Από εμπειρικές έρευνες σε διάφορες χώρες (Blau & Duncan , 1967), αλλά και στην χώρα μας (Κασιμάτη, 1989), έχει διαπιστωθεί ο πρωταρχικός ρόλος που παίζει η εκπαίδευση και το μορφωτικό κεφάλαιο με τις επαγγελματικές επιλογές του ατόμου. Έχει βρεθεί ότι υπάρχει ισχυρή σχέση ανάμεσα στο επίπεδο και το είδος της εκπαίδευσης που έχει πάρει το άτομο και το επάγγελμα που εξασκεί. Μάλιστα η συσχέτιση αυτή ανάμεσα στην εκπαίδευση και στο επάγγελμα είναι μεγαλύτερη στις βιομηχανικές κοινωνίες και οι μεταρρυθμίσεις που γίνονται στο ένα σύστημα μοιραία αντανakλούν και συνεπιφέρουν μεταρρυθμίσεις και στο άλλο. Με την συλλογιστική αυτή, η επιλογή του επιπέδου και του είδους της εκπαίδευσης μπορεί να θεωρηθεί πρωτογενής επιλογή, ενώ του επαγγέλματος δευτερογενής.

Αν κανείς λάβει υπόψη την παραπάνω αλληλουχία συλλογισμών εύλογα θα μπορούσε να θεωρήσει τις εκπαιδευτικές επιλογές των ατόμων και των κοινωνιών ως αμιγώς οικονομική υπόθεση, αφού οι επιλογές αυτές έχουν οικονομικές συνέπειες. Σε μια τέτοια περίπτωση, θα ανέμενε κανείς να έχουν πλήρη εφαρμογή οι κανόνες οικονομικά ορθολογικής συμπεριφοράς που θα συνέδεαν τις σπουδές με την αγορά εργασίας. Ωστόσο είναι γεγονός πως οι εκπαιδευτικές επιλογές μόνο ως ένα βαθμό αποτελούν οικονομικές αποφάσεις. Κατά το υπόλοιπο μέρος τους συνδέονται με άλλους παράγοντες των οποίων η συμβολή είναι συγκρίσιμη με αυτή των οικονομικών παραγόντων.

Αυτό συμβαίνει συχνά στα οικονομικά ζητήματα, στα οποία οι αμιγώς οικονομικές συμπεριφορές και τα αμιγώς οικονομικά φαινόμενα αποτελούν μέρος μόνο των συμπεριφορών και των φαινομένων που απασχολούν τις κοινωνίες. Υπάρχει μια ολόκληρη σειρά από άλλες πτυχές της προσωπικής και κοινωνικής ζωής που όχι απλώς απασχολούν τα άτομα της κοινωνίας αλλά και επηρεάζουν –όπως και επηρεάζονται από– τα οικονομικά ζητήματα. Για παράδειγμα, οι άνθρωποι είναι οργανωμένοι σε κοινωνίες με πολιτική εξουσία, έθιμα, νόμους, κ.ά. Επομένως, η Οικονομική Επιστήμη, στην προσπάθειά της να εξηγήσει

την οικονομική ζωή, δεν μπορεί να αγνοήσει τα συμπεράσματα των άλλων επιστημών, αλλά να πλουτίζεται από αυτά και έτσι να αυξάνει την δυνατότητά της να τα ερμηνεύει.

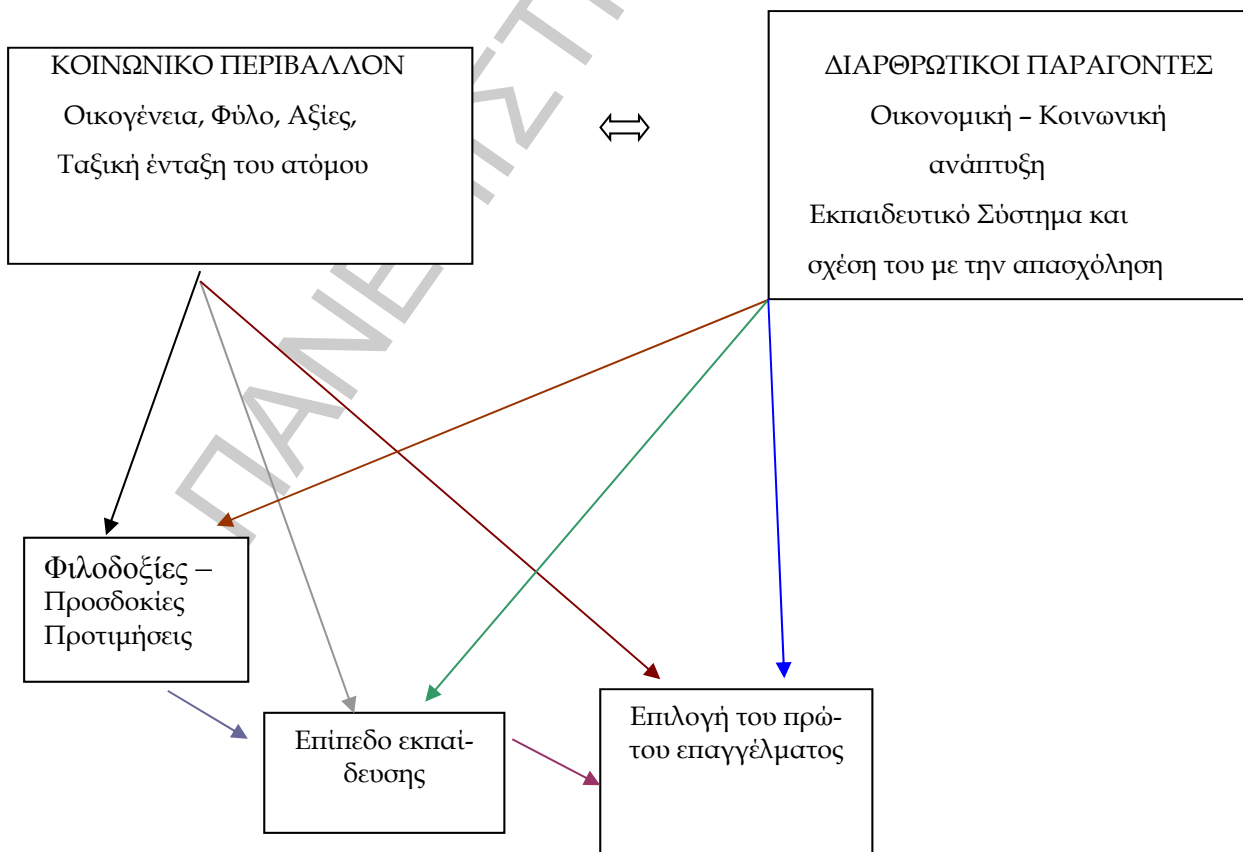
Με βάση τα παραπάνω το ζήτημα των εκπαιδευτικών επιλογών και το συναρτώμενο με αυτές ζήτημα του μορφωτικού επιπέδου και κατ' επέκταση των επαγγελματικών επιλογών είναι ένα από τα κύρια ζητήματα στα οποία οι οικονομικές διαστάσεις εμπλέκονται με τις κοινωνικές αλλά και με τις ατομικές αναζητήσεις. Το άτομο οδηγείται σε επιλογές και επειδή επιθυμεί στο μέλλον να είναι οικονομικά ενεργό αλλά ταυτόχρονα για παρακινούμενο από το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ζει όπως και από προσωπικές προτιμήσεις, κλίσεις και ταλέντα. Με άλλα λόγια τα κίνητρα για εκπαιδευτικές επιλογές συνδέονται με επιδιώξεις οικονομικές, κοινωνικές και προσωπικές.

Μία ομαδοποίηση των θεωριών για την εκπαίδευση και την επιλογή του επαγγέλματος, διακρίνει αυτές που επικεντρώνονται στο άτομο και τις φιλοδοξίες του (όπως οι θεωρίες των Ginsberg 1951, σελ. 87 και Super 1951, σελ. 88 - 92) και τις άλλες που αναφέρονται γύρω από τις κοινωνικές δομές και τις ευκαιρίες που του εξασφαλίζουν (ενδεικτικά, Roberts, 1968, σελ. 54 - 58).

Διάγραμμα 2.1.

Πηγή: Κασμάτη Κ. (Αθήνα 1998, σ.47).

Μοντέλο διαδικασίας της επιλογής του πρώτου επαγγέλματος

Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 2.1., υπάρχει αιτιατή σχέση ανάμεσα στις μεταβλητές που παίζουν ρόλο στην επιλογή του επιπέδου εκπαίδευσης και του επαγγέλματος και πολύ γενικά μπορούν να διακριθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες: (Κασιμάτη, 1998, σελ. 46 - 54).

1. Παράγοντες που ανήκουν στο κοινωνικό περιβάλλον του ατόμου και
2. Παράγοντες διαρθρωτικοί που αφορούν τις δομές της κάθε πολιτείας, της κοινωνίας και της οικονομίας που επηρεάζουν σημαντικά τις επιλογές.

Στη συνέχεια αναλύονται οι παράγοντες αυτοί.

2.2.Η απασχόληση και η αγορά εργασίας

Η αγορά εργασίας, η δομή αλλά και οι προοπτικές της συνδέονται με τις προοπτικές απασχόλησης του ατόμου άρα και με τις εκπαιδευτικές του επιλογές. Μέσα από αυτό το πρίσμα, η βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης σε κάποιο τομέα ή κλάδο οικονομικής δραστηριότητας ή σε κάποιες ειδικότητες σημαίνει αύξηση της ζήτησης για εκπαίδευση σχετική με τους συγκεκριμένους κλάδους και τις συγκεκριμένες ειδικότητες. Με άλλα λόγια οι μεταβολές στην αγορά εργασίας προκαλούν αντίστοιχες μεταβολές στις εκπαιδευτικές επιλογές των ατόμων άρα ασκούν επίδραση στο μορφωτικό κεφάλαιο.

Πρέπει να τονιστεί ότι η εξάρτηση των εκπαιδευτικών επιλογών από την αγορά εργασίας είναι ιδιαίτερης σημασίας αφού μέσα από μια ορθολογική σχέση εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας εξασφαλίζεται η οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Άλλωστε, όπως έχει επισημανθεί, για την ανάπτυξη δεν αρκούν μόνο τα κεφάλαια και οι φυσικοί πόροι αλλά κυρίως χρειάζεται κατάλληλα εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό που να μπορεί να είναι αποδοτικό. Οι προοπτικές βελτίωσης του επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης μιας κοινωνίας εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό, τόσο από την ποσοτική εξέλιξη του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της κοινωνίας, όσο και από την προσδοκώμενη εξέλιξη του επιπέδου μόρφωσής του (Χατζηδήμα, 2002). Για να γίνει αυτό χρειάζεται η αντίστοιχη εκπαιδευτική υποδομή ώστε να μπορέσει να εκπαιδευτεί κατάλληλα το ανθρώπινο δυναμικό.

Για να μπορέσει η αγορά εργασίας να έχει τα κατάλληλα εκπαιδευμένα άτομα στις κατάλληλες θέσεις είναι απαραίτητο να λειτουργεί σωστά ο θεσμός του επαγγελματικού προσανατολισμού, ο οποίος έχει εισαχθεί τα τελευταία χρόνια στα σχολεία. Τα άτομα πρέπει να

γνωρίζουν ότι δεν αρκεί να επιλέξει κανείς επαγγέλματα με μέλλον για να έχει μια επιτυχημένη καριέρα, όμως ούτε τα κορεσμένα επαγγέλματα είναι βέβαιο εισιτήριο για την ανεργία και την επαγγελματική αποτυχία. Αλλά για την πλειοψηφία των περιπτώσεων, είναι προτιμότερο να γίνεται ο κατάλληλος συνδυασμός της προσωπικότητας και των ενδιαφερόντων με επαγγέλματα που έχουν θετικές προοπτικές. Με δεδομένο ότι σε κάθε άνθρωπο δεν ταιριάζει μόνο ένα αλλά αρκετά διαφορετικά επαγγέλματα, είναι ασφαλώς προτιμότερο να επιλέξει από εκείνα που του ταιριάζουν και τον ενδιαφέρουν τα επαγγέλματα με μέλλον και να αποφύγει όσα εμφανίζονται κορεσμένα. Αλλά είναι επίσης λάθος να επιλέξει ένα επάγγελμα με μέλλον, που όμως δεν ταιριάζει καθόλου με την προσωπικότητα, τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντά του (Κατσανέβας, 2004). Στόχος του επαγγελματικού προσανατολισμού, είναι να αναζητήσει μέσα από το ευρύ φάσμα των επαγγελμάτων εκείνα που ταιριάζουν στην κλίση και τις δυνατότητες του ατόμου, και με τον τρόπο αυτό να γίνει πιο ομαλή η μετάβαση από το σχολείο στην ενεργό ζωή. Αυτό το πετυχαίνει (Τσουκαλάς, 1977):

- Δίνοντας στο άτομο πληροφόρηση για τις σπουδές, τα επαγγέλματα που υπάρχουν στην αγορά εργασίας και της ανάγκες της οικονομίας.
- Εξασκεί το άτομο στην λήψη αποφάσεων.
- Ενημερώνει για τα μεταβατικά στάδια που θα ακολουθήσει το άτομο για την επαγγελματική του αποκατάσταση.

Με αυτόν τον τρόπο ο σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός, οδηγεί στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του μαθητή, στην καλύτερη γνώση των πραγματικών συνθηκών εκπαίδευσης και εργασίας και στην ανακάλυψη των παραγόντων εκείνων που θα του επιτρέψουν να αναζητήσει εργασία.

2.3.Το επίπεδο οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας, αποτελεί τη δομή της παραγωγής της

Οι προτιμήσεις των ατόμων διαμορφώνονται μέσα σε ένα δεδομένο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον το οποίο επηρεάζει τις προτιμήσεις των ατόμων για συγκεκριμένα επίπεδα και είδη εκπαίδευσης τα οποία στη συνέχεια οδηγούν σε αντίστοιχους επαγγελματικούς ρόλους. Με αυτό το δεδομένο, το επίπεδο ανάπτυξης της χώρας και το είδος ανάπτυ-

ξης που διαμορφώνεται επηρεάζει με πολλούς τρόπους τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές του ατόμου και στα τρία στάδια που αναφέρει ο Ginsberg E. (1972, σελ. 186 - 192), δηλαδή (α) στο στάδιο της προοπτικής για τον κοινωνικό αντίκτυπο κάθε επαγγελματικού ρόλου, (β) κατά τη δοκιμαστική φάση και (γ) στην τελική επιλογή.

Η κοινωνική οργάνωση της εργασίας, η ιεράρχηση των επαγγελμάτων και η δύναμη των δομών της κοινωνίας στην οποία ζει το άτομο αποτελούν σημαντικά κίνητρα και δημιουργούν προσδοκίες για την αναμενόμενη αποτελεσματικότητα των επιλογών του. Άλλωστε και το μικρο-κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο μεγαλώνει το άτομο δεν είναι παρά μία “μικρογραφία” της κοινωνίας μέσα στην οποία αναπτύσσει την δραστηριότητά του (Hirszowicz, 1981).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η συσχέτιση του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος και των εκπαιδευτικών επιλογών δεν είναι εύκολο να εκτιμηθούν κυρίως γιατί το μεν κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον είναι μια πολυδιάστατη έννοια αρκετά γενική η οποία δύσκολα μπορεί να «εκπροσωπηθεί» από κάποια/ες μεταβλητές, αφετέρου οι εκπαιδευτικές επιλογές δεν επηρεάζονται μόνο από το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον. Ειδικά ως προς το τελευταίο, ενώ θα ανέμενε κανείς οι εκπαιδευτικές επιλογές να προσαρμόζονται στον κόσμο της εργασίας, υπάρχουν τεράστιες αποκλίσεις που επικεντρώνονται σε δύο βασικά σημεία: (α) στο μέγεθος των προβλημάτων που ανακύπτουν για τα νέα άτομα από την επιλογή του εκπαιδευτικού και επαγγελματικού του μέλλοντος και (β) στα ερωτηματικά που αφορούν τις λειτουργίες της εκπαιδευτικής και κοινωνική ολοκλήρωσης και τις στάσεις - διαθέσεις των ατόμων προς άλλου τύπου εκπαίδευσης (Κασιμάτη, 1998).

Τα ανωτέρω, όμως, εμπόδια δεν μειώνουν τη σημασία που έχει το κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον της χώρας για τις εκπαιδευτικές επιλογές. Για παράδειγμα, όσο πιο ανεπτυγμένη είναι μία κοινωνία τόσο πιο πολύπλοκοι μηχανισμοί δημιουργούνται στο χώρο της αγοράς εργασίας, οπότε το άτομο χρειάζεται καλύτερη εκπαίδευση για να μπορέσει να αντιμετωπίσει και να αντεπεξέλθει με τον καλύτερο τρόπο στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.

2.4.Το ισχύον εκπαιδευτικό σύστημα.

Το εκπαιδευτικό σύστημα μιας χώρας είναι σε μεγάλο σημείο η αιτία και το αποτέλεσμα του επιπέδου οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης αυτής. Με τις ευκαιρίες που δημιουργεί και την ανταπόκριση που έχουν αυτές στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, παίζει καθοριστικό ρόλο στην διαδικασία της επιλογής του επαγγέλματος του ατόμου και στην μετέπειτα θέση του στην κοινωνία. Ως εκ τούτου, το εκπαιδευτικό σύστημα αποτελεί πλαίσιο το οποίο σε μεγάλο βαθμό επηρεάζει τις εκπαιδευτικές επιλογές των εφήβων.

Το εκπαιδευτικό σύστημα είναι άμεσα συνδεδεμένο με τις εξελίξεις στην κοινωνία. Ο Musgrave P. (1967) παρατηρεί ότι : *“το εκπαιδευτικό σύστημα δεν είναι μόνο σύστημα νοητικό αλλά κυρίως σύστημα κοινωνικό, που δεν αντανακλά μόνο μια ορισμένη επιστημολογική ταξινόμηση και κατάταξη της γνώσης, αλλά εκφράζει κυρίως μια γνώση που αξιολογείται, ιεραρχείται και κατανέμεται με ορισμένα κριτήρια κοινωνικού χαρακτήρα”*.

Σε ατομικό επίπεδο υπάρχουν επιθυμίες και προτιμήσεις που επηρεάζουν στην επιλογή του επιπέδου εκπαίδευσης και της ειδικότητας και κυρίως οι παράγοντες αυτοί είναι εξωγενείς του ατόμου. Υπάρχει, όμως, ισότητα ευκαιριών για πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση; Το εκπαιδευτικό σύστημα είναι αυτό που δίνει από την μια πλευρά το έναυσμα για ανώτερη - ανώτατη εκπαίδευση με κοινωνική άνοδο και από την άλλη βάζει φραγμούς που με μεγάλο κόπο μπορούν να ξεπεράσουν τα άτομα που δεν ανήκουν στα προνομιούχα κοινωνικά στρώματα. Βέβαια, δεν είναι όλοι όσοι θέλουν να προχωρήσουν σε ανώτατες σπουδές κατάλληλοι γι αυτές, γιατί οι φιλοδοξίες δεν είναι πάντα πραγματοποιήσιμες και, όπως παρατηρούν οι Keller S. and Zavalloni M. (1964, σελ. 89), δεν είναι ανεξάρτητες από το κοινωνικό επίπεδο.

Δεδομένου ότι η πρόσβαση στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι αποτέλεσμα της σχολικής επίδοσης του ατόμου - κάτι που με την σειρά του οφείλεται κυρίως στην ταξική ένταξη του μαθητή - τότε η διάκριση ανάμεσα στους μαθητές των πόλεων και των χωριών, όσο αφορά την σχολική επίδοση, είναι σημαντική. Σύμφωνα με την άποψη του Bowles S. (1972, σελ. 69), οι άνισες ευκαιρίες για εκπαίδευση οδηγούν όχι μόνο στην άνιση κατανομή του φοιτητικού πληθυσμού σύμφωνα με την κοινωνική προέλευση, αλλά και στην αναπαραγωγή του κοινωνικού καταμερισμού της εργασίας και αντίστροφα.

2.5. Ο τόπος κατοικίας και οι τοπικές εκπαιδευτικές και εργασιακές ευκαιρίες

Σύμφωνα με τους κοινωνιολόγους, οι συνθήκες που επικρατούν στον τόπο διαμονής και το ευρύτερο περιβάλλον του τόπου κατοικίας αποτελούν σημαντικό διαμορφωτικό παράγοντα της ανθρώπινης προσωπικότητας και κατά συνέπεια των φιλοδοξιών και προσδοκιών των γονέων και των παιδιών τους. Ειδικότερα έχει διαπιστωθεί ότι υπάρχει μία πληθώρα παραγόντων που διαφοροποιούν τις περιοχές της υπαίθρου, από τις αστικές περιοχές, όπως το μέσο οικογενειακό εισόδημα, το πολιτισμικό κεφάλαιο της περιοχής, η διαθεσιμότητα των επαγγελματιών, η αντίληψη των ρόλων των φύλων, οι εκπαιδευτικές ευκαιρίες, η έλλειψη συγκοινωνίας (Bjarnason & Thorlindsson, 2006). Οι διαφορές αυτές δεν θα πρέπει να θεωρούνται απαραίτητα μειονεκτήματα της υπαίθρου, αλλά θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πρόσθετα στοιχεία και κριτήρια για τον χαρακτηρισμό μιας διαφοράς ως μειονέκτημα (Nash, 1980).

Ο τόπος διαμονής οδηγεί σε εκπαιδευτικές ανισότητες οι οποίες μπορούν να χαρακτηριστούν χωροταξικές. Στη χώρα μας οι χωροταξικές αυτές ανισότητες είναι εμφανείς, αν παρατηρήσουμε ότι με την αναπτυξιακή πολιτική που ακολουθήθηκε η Αθήνα έγινε ο πόλος έλξης μεγάλων εσωτερικών μετακινήσεων και επίκεντρο κοινωνικής και πνευματικής ζωής. Αυτό είχε σαν συνακόλουθο να συγκεντρώσει το μεγαλύτερο ποσοστό Τ.Ε.Ι. και Α.Ε.Ι. και όταν στην δεκαετία του 60 άρχισαν να λειτουργούν κάποια Πανεπιστήμια εκτός Αθήνας, πάλι στα μεγάλα αστικά κέντρα λειτούργησαν. Αυτή η πραγματικότητα αντανάκλα τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες που είχαν τα άτομα και κατά προέκταση και τις επαγγελματικές τους επιλογές, αφού δεν έχουν ίδιες ευκαιρίες στην εκπαίδευση τα άτομα του παραμένου σε μεγάλα αστικά κέντρα με τα άτομα που δεν διαμένουν σε αυτά.

Η διαπίστωση των άνισων εκπαιδευτικών ευκαιριών λόγω τόπου διαμονής τεκμηριώνεται στην ελληνική και την διεθνή βιβλιογραφία. Αναφορικά με τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές συνθήκες που προσφέρει ο τόπος κατοικίας, σύμφωνα με τον Πυργιωτάκη (1984) αλλά και άλλους ερευνητές (Μυλωνά, 1982, Κάτσικας, Καββαδίας, 1994) η δυνατότητα πρόσβασης στην εκπαίδευση δεν είναι ίδια σε όλες τις γεωγραφικές περιοχές, αφού γενικά οι εκπαιδευτικές υπηρεσίες στην επαρχία, συγκεντρώνονται στις αστικές περιοχές (Shucksmith, 2004). Η άνιση κατανομή των πολιτισμικών και εκπαιδευτικών αγαθών δια-

πιστώνεται όχι μόνο ανάμεσα στις μεγάλες πόλεις και την επαρχία, αλλά και ανάμεσα στις αστικές και αγροτικές περιοχές του ίδιου νομού.

Όσο αφορά τις έρευνες για τα εκπαιδευτικά και επαγγελματικά σχέδια, σε σχέση με τον τόπο κατοικίας, τα αποτελέσματα είναι αντιφατικά. Άλλοι ερευνητές διαπιστώνουν ότι η έλλειψη εκπαιδευτικών και επαγγελματικών δυνατοτήτων σε μία περιοχή, μπορεί να μετριάξει τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές φιλοδοξίες του ατόμου (Looker & Thiessen, 2004) και άλλοι βρίσκουν από έρευνες ότι η κατάσταση αυτή ενθαρρύνει τους μαθητές για συνέχιση των σπουδών σε ανώτερο επίπεδο (Bajena et al. 2002, Jensen & Demi, 2006).

Οι εκπαιδευτικές υπηρεσίες που παρέχει ο τόπος κατοικίας του ατόμου, έχει διαπιστωθεί ότι σε μεγάλο βαθμό επηρεάζουν τα σχέδια που κάνει το άτομο για το εκπαιδευτικό και επαγγελματικό του μέλλον. Για κάποιες περιοχές η πρόσβαση στην εκπαίδευση είναι δυσχερής έως αδύνατη. Σύμφωνα με τους Pool & More (2001), η ύπαρξη ενός κολεγίου κοντά στον τόπο κατοικίας, αυξάνει τις πιθανότητες των νέων για ανώτερες σπουδές. Το ίδιο και η διαμονή κοντά σε μητροπολιτικά κέντρα. Γενικά η δυσχέρεια που δημιουργεί η γεωγραφική απομόνωση και η μεγάλη απόσταση από τα αστικά κέντρα, γίνεται εμπόδιο για παιδιά και γονείς στην σχολική απόδοση του μαθητή, με συνέπεια να αδυνατούν να ανταπεξέλθουν επιτυχώς (Alloway et al., 2004). Ταυτόχρονα οι επαγγελματικές δυνατότητες που παρέχει η τοπική αγορά εργασίας, οριοθετούν τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές προτιμήσεις των εφήβων και των γονέων τους. Συνεπώς, έχει μεγάλο ενδιαφέρον να γίνει μελέτη για το πώς διαμορφώνονται οι εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιθυμίες των μαθητών και των γονέων, σε συγκεκριμένα εκπαιδευτικά και επαγγελματικά περιβάλλοντα.

Στο ίδιο πλαίσιο η αγορά εργασίας του τόπου διαμονής των νέων επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τις εκπαιδευτικές του επιλογές. Εύλογα τα νέα άτομα, έχοντας γνωρίσει την τοπική αγορά περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη, πιστεύουν ότι οι καλύτερες γι' αυτά επαγγελματικές επιλογές συμπίπτουν με τις επαγγελματικές ευκαιρίες που δίνονται στη συγκεκριμένη αγορά. Γνωρίζοντας λοιπόν ότι η επιλογή του επαγγέλματος «περνάει» μέσα από το κανάλι της εκπαίδευσης, μοιραία συσχετίζει τις εκπαιδευτικές του επιλογές με την γνωστή τοπική αγορά εργασίας και τις συνθήκες που επικρατούν σε αυτήν. Ειδικότερα το άτομο προβαίνει σε εκπαιδευτικές επιλογές πιστεύοντας ότι όταν ακολουθήσει ορισμένα επίπεδα

και ειδικότητες εκπαίδευσης (αυτές που επικρατούν στην τοπική αγορά εργασίας) θα έχει μεγαλύτερες προοπτικές κοινωνικής και οικονομικής ανόδου.

Η επίδραση της υφιστάμενης κατάστασης στην τοπική αγορά εργασίας δημιουργεί προβληματισμούς ως προς την ορθότητά της: Το πρόβλημα, βέβαια, που προκύπτει είναι ότι το άτομο κατά την διάρκεια της εκπαίδευσής του, αποφασίζει με τα «στενά» δεδομένα που έχει εκείνη την χρονική περίοδο και κατά συνέπεια προκύπτουν κάποια ερωτήματα όπως: (α) με ποιο τρόπο θα μπορούσε η εκπαίδευση να προλαβαίνει τις αλλαγές που δημιουργούνται στην αγορά εργασίας με το πέρασμα του χρόνου, (β) κατά πόσο η εκπαίδευση μπορεί να προσαρμόζεται στις μελλοντικές εξελίξεις της αγοράς εργασίας ώστε να μπορεί να προετοιμάσει σωστά και τα άτομα.

Ο έφηβος, πρέπει να επιλέξει είτε ανάμεσα στα επαγγέλματα που ασκούνται στην περιοχή είτε να εγκαταλείψει τον τόπο κατοικίας του για να ασκήσει το επάγγελμά του. Ειδικά, όταν αναφερόμαστε σε γεωγραφικά απομακρυσμένα νησιά, όπου η καθημερινή εκτός έδρας μετακίνηση για δουλειά είναι αδύνατη, η εγκατάλειψη του τόπου κατοικίας, ως εναλλακτική λύση για να ασκήσει κάποιος το επάγγελμα που επιθυμεί, γίνεται ακόμη πιο δύσκολη απόφαση.

Στην διαμόρφωση των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών σχεδίων των νέων και της επιθυμίας τους για μετακίνηση ή παραμονή στον τόπο κατοικίας τους, επιδρά η εικόνα που σχηματίζουν οι νέοι για την περιοχή τους, δηλαδή ο τρόπος που οι ίδιοι αντιλαμβάνονται τις ευκαιρίες και τους περιορισμούς για σπουδές και επαγγελματική σταδιοδρομία ή αποκατάσταση στον τόπο κατοικίας τους (Bjarnason & Thorlidsson, 2006).

2.6. Οι εξωσχολικές μορφωτικές δραστηριότητες του εφήβου

Μιλώντας για πολιτισμικό κεφάλαιο ο Bourdieu (1973) αναφέρεται στις υψηλού πνευματικού επιπέδου δραστηριότητες, όπως η τέχνη, η κλασική μουσική, το θέατρο, η λογοτεχνία. Τα παιδιά που ανήκουν σε υψηλά κοινωνικο-οικονομικά περιβάλλοντα, εκτίθενται πιο συχνά σε τέτοιου είδους μορφωτικές δραστηριότητες και αυτό τους δίνει την ικανότητα να ανταπεξέλθουν καλύτερα στις απαιτήσεις του σχολείου, σημειώνοντας μεγαλύτερες επιδόσεις. Με βάση την ανωτέρω προσέγγιση, αντιλαμβανόμαστε ότι το πολιτισμικό κεφάλαιο

διαμορφώνεται με διαφορετικό τρόπο από τις αστικές στις γεωγραφικά απομονωμένες περιοχές. Οι δραστηριότητες πολιτισμικού περιεχομένου, όπως αναφέρεται στον Πυργιωτάκη (1984, σελ. 69-84) είναι κοινωνικοποιητικοί παράγοντες που «διαμορφώνουν ανάλογες προοπτικές πνευματικής ανάπτυξης». Είναι ένα πρόσθετο μορφωτικό φορτίο που αποκομίζουν τα άτομα, όταν συμμετέχουν σε μορφωτικές δραστηριότητες, πέρα από την εκπαίδευση που τους παρέχει το σχολείο.

Μία σχεδόν αναπόφευκτη μορφωτική δραστηριότητα, η οποία λειτουργεί παράλληλα με το επίσημο σχολείο είναι το φροντιστήριο. Ο Μυλωνάς (1982), διαπιστώνει ότι το πέρασμα του μαθητή από το φροντιστήριο είναι σχεδόν υποχρεωτικό, γιατί αν ο μαθητής δεν περάσει από αυτό, έχει πολλές πιθανότητες να αποτύχει στο σχολείο. Αυτό έχει σαν συνέπεια τα τελευταία χρόνια, ο ελεύθερος χρόνος των μαθητών να παρουσιάζεται ολοένα και πιο συρρικνωμένος, περιορίζοντας την ελευθερία διαχείρισης του χρόνου τους (Κυρίτσης και Χελιατοΐδου, 2009). Επίσης, είναι γνωστό ότι οι μαθητές που είναι καλοί στην επίδοσή τους στο σχολείο, κάνουν περισσότερα φροντιστήρια από τους συμμαθητές τους με χαμηλή επίδοση, γεγονός που εξηγείται από την στενή σχέση κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου οικογένειας και σχολικής επίδοσης. Οι Tsakloglou and Cholezas (2005), κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι μαθητές οικογενειών υψηλού κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου, έχουν περισσότερες δυνατότητες να λαμβάνουν ιδιαίτερα μαθήματα για το σχολείο και για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Επίσης ο Χτούρης (2005), βρήκε ότι στις περιοχές του Βορείου Αιγαίου, η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και η άριστη γνώση της αγγλικής γλώσσας, έχουν καθοριστικό ρόλο στην εύρεση εργασίας καθώς και στην μορφή της απασχόλησης, δηλαδή αν είναι πλήρης ή μερική.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι πρόσθετες μορφωτικές δραστηριότητες, στις οποίες κάποια άτομα έχουν την δυνατότητα να συμμετέχουν, επηρεάζουν την επαγγελματική τους πορεία.

2.7. Ο ρόλος της οικογένειας στην επιλογή του επιπέδου εκπαίδευσης

Στην επιλογή του επιπέδου εκπαίδευσης, τον κύριο ρόλο παίζει η οικογένεια, μια και αποτελεί το βασικό πλαίσιο μέσα από το οποίο το άτομο έρχεται για πρώτη φορά σε επαφή με το κοινωνικό του περίγυρο. Μέσα από την οικογένεια αντλεί τα πρώτα του ερεθίσματα, τις προσδοκίες, τις φιλοδοξίες του και αναπτύσσεται σαν άτομο. Σύμφωνα με μελέτες οικονομολόγων και κοινωνιολόγων, ο ρόλος της οικογένειας συνοψίζεται σε βασικές κατηγορίες, όπως: αναπαραγωγικές, οικονομικές, εκπαιδευτικές, και ψυχολογικές, οι οποίες θα επηρεάσουν θα επηρεάσουν το άτομο, άλλοτε άμεσα και άλλοτε έμμεσα στις επαγγελματικές του επιλογές (Μουσούρου, 1989, Φραγκουδάκη, 1980, Ψαχαρόπουλος και Καζαμίας, 1985).

Και πιο συγκεκριμένα:

- Οι γονείς ανήκουν σε δύο σημαντικά συστήματα για το παιδί: στην οικογένεια και στην οικονομία. Αυτό σημαίνει ότι είναι αυτοί που θα μεταφέρουν στο παιδί, συνειδητά ή ασυνείδητα, τις κοινωνικές αξίες και τάσεις τους, συμβάλλοντας έτσι στην δημιουργία φιλοδοξιών και αναπτύσσοντας σε μεγάλο βαθμό τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές προσδοκίες των παιδιών τους. Ο επαγγελματικός ρόλος των γονέων, γίνεται βίωμα στο παιδί κατανοώντας τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα των επαγγελμάτων των γονέων του και στην επίδραση αυτή βρίσκει ερμηνεία το φαινόμενο της σύμπτωσης που παρουσιάζεται σε μεγάλο βαθμό, ανάμεσα στο επάγγελμα των γονιών και κυρίως του πατέρα, με εκείνο των παιδιών.
- Εκτός από τα ανωτέρω, στην Ελληνική κοινωνία, οι γονείς έχουν κυρίαρχη θέση στην οργάνωση της ζωής των παιδιών τους. Από μία έρευνα που έγινε σε εργαζόμενους στην βιομηχανία, μόνο ένα ποσοστό 5% των γονέων δήλωσαν, σε σχετική ερώτηση, ότι θα αφήσουν την επιλογή του επαγγέλματος στα παιδιά τους.
- Επισημαίνεται η σημασία της προτροπής της οικογένειας για περαιτέρω σπουδές και επαγγελματική σταδιοδρομία του ατόμου, ο Bowles S. (1972, σελ. 114) βρήκε ότι το κοινωνικό - οικονομικό επίπεδο συσχετίζεται θετικά με τα σχέδια για μεταγυμνασιακές σπουδές, ενώ ο Wright E. (1979, σελ. 212) υποστήριξε ότι η εκπαίδευση και το επάγγελμα του πατέρα επηρεάζει τις εκπαιδευτικές προσδοκίες του παιδιού. Από τα

ανωτέρω προκύπτει ότι τα παιδιά αναπτύσσουν ανάλογες φιλοδοξίες και προσδοκίες με αυτές των γονιών τους, γιατί προέρχονται από περιβάλλον που έχουν ομοιότητες στην εκπαίδευση, στο επάγγελμα ή στην θρησκεία με τους γονείς τους.

Έρευνα που έγινε (Κασιμάτη & Μουστάκα, 1984), διαπίστωσε ότι η πατρική ενθάρρυνση για τα εκπαιδευτικά σχέδια των παιδιών συσχετίζεται πιο ισχυρά από ότι με το οικονομικοκοινωνικό επίπεδο που βρίσκονται ή από την εξυπνάδα τους.

Η άμεση, λοιπόν, επίδραση του οικογενειακού περιβάλλοντος στην εκπαιδευτική και επαγγελματική πορεία του ατόμου, υλοποιείται κατά κύριο λόγο μέσω των υλικών και πνευματικών εφοδίων, τα οποία η οικογένεια παρέχει συνειδητά για την εκπλήρωση των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών σχεδίων για τα παιδιά της. Οι οικιακές συνθήκες, η υποβοήθηση από τους ίδιους τους γονείς, η συμμετοχή των μαθητών σε εξωσχολικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, επηρεάζουν άμεσα την σχολική επίδοση, τις φιλοδοξίες και προσδοκίες του μαθητή για σπουδές και επάγγελμα. Κατά συνέπεια τις τελικές εκπαιδευτικές και επαγγελματικές του επιλογές. Επίσης, η επαγγελματική κατάσταση των γονέων, το μέγεθος της οικογένειας, η σειρά που είναι γεννημένο το κάθε παιδί, η οικονομική κατάσταση της οικογένειας, το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδό της και άλλα χαρακτηριστικά της οικογένειας, σχετίζονται άμεσα και έμμεσα με την εκπαιδευτική και επαγγελματική πορεία του ατόμου (Siemens, 1965, Μυλωνάς, 1982, Τομπαΐδης, 1982, Λαρίου - Δρεπτάκη, 1993, Κάτοικας και Καββαδίας, 1994, Looker & Thiessen, 2004, Gouvias & Vitsilaki, 2005, Βασιλάκης και Γουβιάς, 2007, Tanaka, 2008)

Προκύπτει ότι, η οικογενειακή υποδομή γίνεται κύρια πηγή ανισότητας στην κοινωνία, μια και η επίδρασή της στη διανοητική ικανότητα, την επαγγελματική αποκατάσταση και την οικονομική εξασφάλιση του ατόμου έχει μακροπρόθεσμο χαρακτήρα. Οι τάσεις της κοινωνικής ανισότητας, επηρεάζονται πιο πολύ από την κοινωνική προέλευση του ατόμου (επάγγελμα γονέων), παρά από τα εκπαιδευτικά επιτεύγματα των ίδιων των ατόμων, όταν πρόκειται για ομάδες που πέτυχαν ίδια εκπαιδευτικά επίπεδα.

Υπάρχουν επίσης λειτουργικά στοιχεία της οικογένειας, όπως είναι οι φιλοδοξίες και προσδοκίες των ίδιων των γονέων (Ross & Martin, 2007), οι αξίες που έχουν διαμορφώσει για την ζωή γενικότερα αλλά και για τις σπουδές και την εργασία ειδικότερα (Αριστοδήμου

- Ιακωβίδου, 1989). Οι αξίες, το ενδιαφέρον για την σχολική πρόοδο των παιδιών, επιδρούν στην εκπαιδευτική και επαγγελματική πορεία του ατόμου (Δημητρόπουλος, 2000).

2.8.Η ταξική ένταξη του ατόμου

Η οικογένεια είναι μια κοινωνική μονάδα, που επηρεάζει τις εκπαιδευτικές και κατ' επέκταση τις επαγγελματικές επιλογές του ατόμου. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι ο Boudon R. (1973, σελ. 356) ξεκινώντας από την αρχή ότι η επιλογή του επιπέδου και του είδους της εκπαίδευσης αποτελεί το στάδιο της πρωτογενούς επιλογής επαγγέλματος, επισημαίνει τρεις θεωρίες που συνδέονται με την ταξική ένταξη του ατόμου και είναι σκόπιμο να τις αναφέρουμε:

- *Η θεωρία των αξιών*, όπου σύμφωνα με αυτήν, σημαντικός παράγοντας για τις άνισες εκπαιδευτικές ευκαιρίες που παρατηρούνται αποδίδεται στα διαφορετικά συστήματα αξιών που επικρατούν στις διάφορες κοινωνικές τάξεις. Σχετικά με αυτό, ο Hyman H. (1953, σελ. 436-442), απέδειξε ότι οι τα παιδιά που ανήκουν στις ανώτερες κοινωνικές τάξεις επιλέγουν επαγγέλματα που μπορούν να ικανοποιήσουν βαθύτερα προσωπικά τους ενδιαφέροντα, σε αντίθεση με παιδιά που προέρχονται από εργατικά - αγροτικά στρώματα και διαλέγουν επαγγέλματα που τους εξασφαλίζουν καλύτερες αμοιβές και γενικότερα ανταποκρίνονται σε πρακτικές όψεις της ζωής.
- *Η θεωρία της κοινωνικής θέσης*, που ανέπτυξαν οι Keller S. και Zavalloni M. (1964, σελ. 58 - 70), σύμφωνα με την οποία δύο άτομα από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα μπορεί να έχουν τις ίδιες φιλοδοξίες για να πετύχουν το ίδιο κοινωνικό επίπεδο, όμως η καταγωγή τους, παίζει σημαντικό ρόλο στην πραγμάτωση του τελικού κοινωνικού στόχου, γιατί είναι διαφορετικές οι αποστάσεις που θα διανύσει το κάθε άτομο για να φθάσει στο συγκεκριμένο επίπεδο.
- *Η θεωρία της κουλτούρας*, σύμφωνα με την οποία οι ανισότητες στις εκπαιδευτικές ευκαιρίες είναι συνέπεια των διαφορών που παρουσιάζονται στις πολιτιστικές ευκαιρίες που έχει κάθε οικογένεια, ανάλογα με την κοινωνική της καταγωγή.

Μετά τα ανωτέρω προκύπτει ότι η εκπαίδευση - είδος και επίπεδο είναι ο προάγγελος του επαγγέλματος.

Ο Gramsi A. (1970, σελ. 321) αναφέρει ότι «ο κάθε άνθρωπος εκπαιδεύεται από το περιβάλλον του και συγχρόνως το εκπαιδεύει». Το επίπεδο των διαφορετικών κοινωνικών αξιών, που κυριαρχεί στα κοινωνικά στρώματα ή τάξεις αντανακλά στις ευκαιρίες που έχουν τα άτομα για να πετύχουν συγκεκριμένα επίπεδα εκπαίδευσης. Από έρευνα των Canal & Dunlap (1987), σε μαθητές διαφόρων ηλικιών και στους γονείς τους, προέκυψε το συμπέρασμα ότι οι επαγγελματικές προσδοκίες που είχαν οι γονείς για τα παιδιά τους, ταυτιζόνταν σε μεγάλο βαθμό, με τις αντίστοιχες των παιδιών.

Στη χώρα μας σήμερα με την εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση, η τυπική επιλογή αρχίζει από το Λύκειο και συνεχίζεται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (ανώτερη - ανώτατη), καθώς ο αριθμός των εισακτέων είναι περιορισμένος (περίπου το 1/3 των υποψηφίων). Στοιχεία που υπάρχουν για την χώρα μας, αλλά και για άλλες χώρες (Νούτσος, 1979), δείχνουν ότι τα συστήματα επιλογής σε όλες τις βαθμίδες και ιδιαίτερα στην τριτοβάθμια, ευνοούν τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα. Αυτά τα συστήματα στηρίζονται στην σχολική επίδοση του μαθητή σε όλες τις βαθμίδες, που είναι αποτέλεσμα πλήθους κοινωνικών παραγόντων (φύλο, γεωγραφική περιοχή, κοινωνική καταγωγή, κ.α.) που την καθορίζουν.

Το 1975, μια έρευνα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών στην χώρα μας (Παπαγεωργίου, 1974), απέδειξε ότι τα παιδιά των ανώτερων επαγγελματικών στρωμάτων έχουν καλύτερες επιδόσεις στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση από αυτήν που έχουν τα παιδιά των εργατών και των γεωργών. Στο πλαίσιο αυτό η Φραγκουδάκη Α. (1980, σελ. 138) παρατηρεί ότι «οι μαθητές έρχονται στο σχολείο με τις μορφωτικές δυνατότητες που τους δίνει η κοινωνική τάξη στην οποία ανήκουν οι γονείς τους, αλλά και το σχολείο είναι έτσι φτιαγμένο, ώστε να βαθμολογεί τα κοινωνικά προνόμια σαν φυσική ευφύια». Επίσης, ο Γεωργίου (2000), από ευρήματα ερευνών, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η επίδραση του κοινωνικο - οικονομικού επιπέδου της οικογένειας στην εκπαιδευτική πορεία του ατόμου, είναι καθοριστική.

Αν θέλουμε να δώσουμε σε μία γραμμική σχέση την λειτουργία των εκπαιδευτικών επιλογών σε συνάρτηση με την κοινωνική ένταξη του ατόμου θα έχουμε το ακόλουθο μηχανιστικό σχήμα: (Κασσιμάτη, 1998)

Κοινωνική ένταξη → Επιλογή επιπέδου και είδους εκπαίδευσης.

Έχει προκύψει από έρευνες ότι το επάγγελμα του πατέρα συσχετίζεται άμεσα με την εκπαιδευτική και επαγγελματική επιλογή των παιδιών (Chenoweth & Galliher, 2004), ωστόσο η σχέση αυτή δεν είναι γραμμική. Ενδεικτικά, ο Μπούρμπουλας (1981) παρουσίασε στοιχεία από έρευνα που έγινε σε μαθητές λυκείου της Αττικής. Διαπιστώθηκε ότι η επιλογή επαγγέλματος από τον μαθητή εξαρτάται από το επάγγελμα που ασκεί ο πατέρας του, αλλά η σχέση δεν είναι μονοσήμαντη: Όταν ο πατέρας ασκεί επάγγελμα γραφείου, μεγάλο ποσοστό των μαθητών (76%) τείνουν να επιλέξουν παρόμοιο επάγγελμα. Όταν όμως το επάγγελμα του πατέρα είναι χειρωνακτικό, η επιλογή του μαθητή είναι στην αντίθετη κατεύθυνση σε μεγάλο ποσοστό (76%). Παρόμοια ευρήματα αναφέρουν οι Βίκη και Παπάνης (2007 β), τα οποία τεκμηριώνουν ότι το επάγγελμα των γονέων και κυρίως του πατέρα, επηρεάζουν την επαγγελματική επιλογή των παιδιών τους.

Ενδιαφέροντα στοιχεία προκύπτουν και για την σχέση του μητρικού επαγγέλματος με την σχολική επίδοση και τις επαγγελματικές φιλοδοξίες του εφήβου (Πάντα, 1988). Πρόσφατη έρευνα στην Ιαπωνία, έδειξε ότι η μερική απασχόληση και η αυτοαπασχόληση της μητέρας, έχει αρνητικές επιπτώσεις στην εκπαιδευτική πορεία των παιδιών (Tanaka, 2008).

Από τα ανωτέρω συμπεραίνουμε ότι τα άτομα κάνουν τις εκπαιδευτικές επιλογές τους ανάλογα με την κοινωνική τους ένταξη, ανεξάρτητα αν οι προσδοκίες τους για καλύτερη μόρφωση και εκπαίδευση κυριαρχούν σε όλα τα κοινωνικά στρώματα.

2.9. Το φύλο του ατόμου και οι κοινωνικές αξίες

Η κοινωνική αντίληψη για τους επαγγελματικούς ρόλους ανδρών και γυναικών είναι διαφορετική και το φύλο του ατόμου, αποτελεί αποφασιστικό προσδιοριστικό παράγοντα για την επιλογή του επαγγέλματος.

Οι έννοιες «βιολογικό» και «κοινωνικό» φύλο, στη διεθνή βιβλιογραφία, χρησιμοποιούνται για να διαχωρίσουν τις δύο διαστάσεις του φύλου, οι οποίες προσδιορίζονται α) από τα βιολογικά και φυσικά χαρακτηριστικά και β) από τα κοινωνικά διαμορφωμένα χαρακτηριστικά των ανδρών και των γυναικών. Ως κοινωνικο-πολιτισμική δομή, το φύλο αναφέρεται στους προδιαγραμμένους ρόλους, συμπεριφορές και χαρακτηριστικά που θεω-

ρούνται από κάθε κοινωνία ότι αντιπροσωπεύουν τους άντρες και τις γυναίκες. Δηλαδή, τα διακριτικά χαρακτηριστικά των δύο φύλων προκύπτουν ως κοινωνικά δομήματα και όχι ως βιολογικά προκαθορισμένα αποτελέσματα (Diamond, 2000). Την πιο σημαντική διαμορφωτική επίδραση στην δόμηση των χαρακτηριστικών του φύλου, ασκούν οι γονείς και οι εκπαιδευτικές πρακτικές (Bussey & Bandura, 1999). Στην παρούσα εργασία το φύλο προσεγγίζεται ως προς την κοινωνική και όχι ως προς την βιολογική του διάσταση.

Αναφορικά με τις επαγγελματικές φιλοδοξίες, διαπιστώνεται ότι η διαφοροποίηση ανάμεσα στα δύο φύλα, αφορά τόσο το είδος του επαγγέλματος όσο και το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο που αυτό αντιπροσωπεύει (Patton & Creed, 2007). Οι προσδοκίες για τα αγόρια έχουν προσανατολισμό στην δύναμη, την ανεξαρτησία την ενεργητικότητα, σε αντίθεση με τις προσδοκίες που διαμορφώνονται για τα κορίτσια για ευαισθησία, στοργικότητα, υποταγή, προκειμένου να ανταποκριθούν σωστά στον ρόλο της συζύγου και της μητέρας (Βίκη, 2002).

Ο διαχωρισμός των ρόλων (ανδρικών - γυναικείων) δεν δηλώνει καταμερισμό εργασίας ίσης βαρύτητας ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες. Δηλώνει, αντίθετα, μια ιεραρχική διαβάθμιση επαγγελματικών ρόλων, σύμφωνα με την οποία η ανδρική εργασία έχει μεγάλη επίδραση στους κοινωνικούς σχηματισμούς και επομένως αξιολογείται ως σημαντική, ενώ η γυναικεία ως συμπληρωματική και υποβοηθητική της ανδρικής απασχόλησης, έχει περιορισμένη σημασία στις κοινωνικές εξελίξεις. Ο Machung A. (1987, σελ 52 - 54), αναφέρει ότι ο διαχωρισμός της εργασίας σε ανδρική και γυναικεία αποτελεί τον μηχανισμό που ενισχύει την αμοιβαία κατάσταση εξάρτησης μεταξύ των δύο φύλων. Επίσης, παλαιότερες έρευνες που έγιναν στην χώρα μας (Φραγκουδάκη, 1985, σελ. 194 - 198) απέδειξαν ότι ο κοινωνικός αντίκτυπος για την γυναικεία απασχόληση επηρεάζει την απόφαση της γυναίκας να εργαστεί και την επιλογή της για συγκεκριμένο επάγγελμα.

Αρκετές έρευνες τα τελευταία χρόνια, δείχνουν ολοένα και περισσότερα ότι τα κορίτσια αναπτύσσουν υψηλές φιλοδοξίες (McDaniel, 2007, McDaniel & Buchmann, 2007). Μεγάλη έρευνα που διεξάχθηκε σε μαθητές του Καναδά, έδειξε ότι η επίδοση στο σχολείο και οι εκπαιδευτικές φιλοδοξίες είναι υψηλότερες στα κορίτσια, έναντι των αγοριών συμμαθητών τους (Looker & Thiessen, 2004). Επίσης, μεγάλη έρευνα που έγινε το 2007 σε μαθητές της

δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης την Μ. Βρετανία, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι γονείς έχουν μεγαλύτερες φιλοδοξίες για τα κορίτσια έναντι των αγοριών, αλλά και τα ίδια τα κορίτσια είναι πιο φιλόδοξα για τις σπουδές τους, έναντι των αγοριών (Garmen, 2007). Η βελτίωση της εκπαιδευτικής φιλοδοξίας των κοριτσιών, οφείλεται στην θετική ενίσχυση που τους παρέχεται από τους γονείς τους και τους εκπαιδευτικούς τα τελευταία χρόνια για συνέχιση των σπουδών τους, λόγω της άμβλυνσης της στερεότυπης αντιμετώπισης των δύο φύλων. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, από τις υψηλές φιλοδοξίες των αγοριών, πριν πέντε – έξι δεκαετίες (Marini and Greenberger, 1978), να έχουμε φτάσει σταδιακά, σήμερα σε υψηλότερες φιλοδοξίες των κοριτσιών (DiPrete & McDaniel, 2008).

Μετά τα ανωτέρω συμπεραίνουμε ότι το φάσμα επιλογής του εκπαιδευτικού επιπέδου και του επαγγέλματος των ατόμων διαφορετικού φύλου, επηρεάζεται από τις κοινωνικές αντιλήψεις που επικρατούν στο περιβάλλον που μεγαλώνει.

Από την προηγηθείσα ανάλυση προκύπτει ότι μια ευρεία σειρά παραγόντων επηρεάζει τις εκπαιδευτικές επιλογές άρα και το μορφωτικό επίπεδο των νέων. Το εύρος αυτό καθιστά δύσκολη τη μελέτη των εκπαιδευτικών επιλογών. Ωστόσο, η διαπίστωση ότι οι εκπαιδευτικές επιλογές διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή καθιστά ιδιαίτερα χρήσιμη τη μελέτη των παραγόντων αυτών σε συγκεκριμένα γεωγραφικά περιβάλλοντα. Αυτό αποτελεί ένα από τους λόγους για τους οποίους η παρούσα εργασία εστιάζεται στη μελέτη της σχέσης μορφωτικού επιπέδου και ανάπτυξης στο συγκεκριμένο γεωγραφικό περιβάλλον του Νομού Κυκλάδων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Πληθυσμός Νομού Κυκλάδων

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΠΑΝΕΠΙ

3.1 Εισαγωγή

Το ελληνικό νησιωτικό σύνολο, περιλαμβάνει μια μεγάλη ποικιλία από νησιά και νησιωτικά συμπλέγματα, που καλύπτουν το 18,8% του εδάφους της χώρας (24.739,4 τ.χλμ.).

Η πλειονότητα των νησιών της χώρας χωροθετείται στο αρχιπέλαγος του Αιγαίου το οποίο χαρακτηρίζεται από πολυάριθμα νησιά όλων των κατηγοριών. Η ένταση της νησιωτικότητας, προσδιορίζεται από τρεις παράγοντες (Επιστημονική Μελέτη, 2003):

- α) την απομόνωση του νησιού
- β) το μέγεθός του και
- γ) την απόστασή του από τις ακτές.

Από τις Περιφέρειες της χώρας στις πρώτες θέσεις, σχετικά με τον αριθμό των νησιωτικών εδαφών είναι το Νότιο Αιγαίο (με 3.381 νησιωτικά εδάφη, που καλύπτουν το 34,4% του συνολικού αριθμού των νησιωτικών εδαφών της χώρας), όπου υπάγεται ο Νομός Κυκλάδων.

Ξεκινώντας την έρευνα για τον Νομό Κυκλάδων, γίνεται μία παρουσίαση του φυσικού και διοικητικού περιβάλλοντος του Νομού. Αναφερόμαστε στο εκπαιδευτικό και επαγγελματικό πλαίσιο των Κυκλάδων και στην συνέχεια γίνεται δημογραφική ανάλυση με τα εξής επιμέρους αντικείμενα έρευνας:

- Την κατάσταση του πληθυσμού του Νομού, δηλαδή το μέγεθος και τη διάρθρωσή του κατά ποικίλα κριτήρια ταξινόμησης (ηλικία, φύλο, οικογενειακή κατάσταση).
- Την κίνηση του πληθυσμού του Νομού, δηλαδή τα φαινόμενα που αφορούν τη βιολογική εξέλιξη (γεννητικότητα, θνησιμότητα), την κοινωνική μεταστοιχείωση (γαμηλιότητα) και την κινητικότητα των κατοίκων (μετανάστευση προς και εκτός των ορίων του Νομού).

Από τα ανωτέρω, προσδιορίζεται συνδυαστικά, η κατάσταση του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων.

3.1.1. Πολιτισμική παράδοση του Νομού Κυκλάδων

Στους μύθους, οι Κυκλάδες συνδέονται στενά με τον Ποσειδώνα, στον οποίο αποδίδεται η δημιουργία τους. Λέγεται ότι πήραν το όνομά τους από τις νύμφες Κυκλάδες τις οποίες ο θεός της θάλασσας μεταμόρφωσε σε νησίδες, όταν προκάλεσαν την οργή του. Υπάρ-

χουν όμως και άλλες παραδόσεις για την ονομασία τους όπως από την λέξη κύκλος επειδή εκτείνονται γύρω από τη Δήλο σε νοητό κύκλο ή επειδή οι άνεμοι που φυσούσαν ορμητικοί, ανάγκαζαν τα πλοία να περιστρέφονται.

Σε μυθικές μορφές αποδίδεται και η ίδρυση του κάθε νησιού ξεχωριστά, ενώ πλήθος από παραδόσεις αντικατοπτρίζουν την πολυκύμαντη ιστορία τους. Οι Κυκλάδες, λόγω γεωγραφικής θέσης, ανάμεσα στην Ηπειρωτική Ελλάδα, την Ασία και την Αφρική, υπήρξαν σε όλη την διάρκεια της ιστορίας, η γέφυρα για την ανάπτυξη των δρόμων του εμπορίου και την εξάπλωση του πολιτισμού (Ααρών, 1954).

Από το 1207 οι Κυκλάδες ήταν υπό την επικυριαρχία της Βενετίας. Ο αριθμός των κατοίκων ανέρχεται σε μερικές εκατοντάδες, οι οποίοι με την πάροδο του χρόνου έρχονταν σε επιμιξία με τους Φράγκους μετοίκους. Η οικονομία ήταν σε άσχημη κατάσταση και συνεχής ο τρόμος για τους Τούρκους πειρατές.

Μεταξύ των ετών 1537 - 1566 οι Κυκλάδες περιέρχονται στην κατοχή των Τούρκων. Τις τελευταίες δεκαετίες πριν από την ελληνική επανάσταση ο Νομός βρίσκεται κάτω από την προστασία των Γάλλων και ευημερεί. Αναπτύσσεται η ναυτιλία και ο πληθυσμός, συγκριτικά με άλλες περιοχές της υπόδουλης Ελλάδας, δεν είναι τόσο αγράμματος. Τα σχολεία που ιδρύουν οι καθολικές μονές διδάσκουν σε πολλούς Συριανούς ανάγνωση, γραφή και κατήχηση. Ήδη από το 1638 η μονή των Καπουτσίνων ιδρύει σχολείο στην Σύρο, του οποίου ο αριθμός των μαθητών φθάνει τους 100 το 1747. Από το 1742 είχε ήδη εγκατασταθεί στο νησί το τάγμα των Ιησουϊτών που είχε ιδρύσει και δεύτερο σχολείο. Η ύπαρξη των δύο αυτών σχολείων συντέλεσε σε μεγάλο βαθμό, στον περιορισμό του αναλφαβητισμού.

Κατά την διάρκεια της επανάστασης και ιδιαίτερα μεταξύ των ετών 1821 - 1822, περισσότερες από 8.000 οικογένειες ελλήνων προσφύγων προερχόμενες από την Σμύρνη, την Χίο, τα Ψαρά, την Ύδρα την Κρήτη και αλλού, κατέφυγαν πρώτα στην Τήνο και αργότερα στην Σύρο λόγω των ευνοϊκότερων συνθηκών που επικρατούσαν εκεί. Ο νέος αυτός πληθυσμός (μέτοικοι) άρχισε να μονιμοποιείται στα Κυκλαδονήσια μεταξύ των ετών 1823 - 1828. Στην Σύρο οι μέτοικοι αυτοί το 1824 μετά από ψήφισμα, αποφάσισαν το νέο τμήμα της πόλης να ονομαστεί Ερμούπολη, συνδυάζοντας την ονομασία της πόλης με τον θεό του εμπορίου των αρχαίων Ελλήνων και προδίδοντας τον εμπορικό χαρακτήρα του νησιού που

συνδέονταν με τα συμφέροντα των κατοίκων. Την εποχή αυτή ιδρύονται ιδιωτικά σχολεία και οι Κυκλάδες εξελίσσονται σε αξιόλογο για την εποχή πνευματικό κέντρο.

Μετά την δημιουργία του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους οι Κυκλάδες κατέχουν εξέχουσα θέση σαν εμπορικό, βιομηχανικό και πολιτιστικό κέντρο μέσα στον ελλαδικό χώρο. Με τοπική πρωτοβουλία ιδρύονται σχολεία στη Ερμούπολη, την Άνω Σύρο και το 1828 λειτουργεί στην Ερμούπολη ναυτικό σχολείο, το πρώτο στην Ελλάδα. Από το 1830 και μετά ιδρύονται σχολεία σε πολλά νησιά των Κυκλάδων, δημιουργούνται δημόσια και κοινοτικά καταστήματα, σωματεία, επιμελητήρια, και άλλα. Το 1867 ιδρύεται στην Σύρο η πρώτη σχολή για εμποροπλοιάρχους.

Η ανάπτυξη των Κυκλάδων συνεχίστηκε σε όλη την διάρκεια του 19^{ου} αιώνα έχοντας την Ερμούπολη σαν το μεγαλύτερο εμπορικό κέντρο. Η εκπαιδευτική και πνευματική κίνηση αναπτύσσεται με τον ίδιο γρήγορο ρυθμό.

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα η κατάσταση αλλάζει. Καθιερώνεται ο Πειραιάς σαν το μεγαλύτερο και καλύτερα εξοπλισμένο ελληνικό λιμάνι μετατοπίζοντας το οικονομικό και εμπορικό ενδιαφέρον. Ταυτόχρονα αναπτύσσεται ρεύμα αστυφιλίας με κατεύθυνση την Αθήνα και τον Πειραιά το οποίο εντείνεται μετά τον β παγκόσμιο πόλεμο, επιδρώντας καταλυτικά σε όλο τον νομό μεταβάλλοντας τον σε άμεσα εξαρτώμενο από την Αθήνα χωρίς ιδιαίτερη ακτινοβολία (Ζήβας, 1975).

3.2 Φυσικό περιβάλλον

Ως νησί, μπορεί να θεωρηθεί κάθε τμήμα γης που δεν έχει χερσαία σύνορα. Πέρα από αυτό τον ορισμό, έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες εννοιολογικού προσδιορισμού του νησιωτικού χώρου, έτσι ώστε να σκιαγραφηθούν με ολοκληρωμένο τρόπο τα σύνθετα γεωμορφολογικά, δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά του χαρακτηριστικά.

Ένας στατιστικός κυρίως ορισμός για το νησιωτικό χώρο, που περιλαμβάνει ωστόσο και κοινωνικοοικονομικές διαστάσεις, θεωρείται αυτός που έχει δώσει η Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUROSTAT), σύμφωνα με τον οποίο, «νησί είναι κάθε τμήμα γης με έκταση τουλάχιστον 1 km², που διαθέτει επιπλέον τα εξής χαρακτηριστικά (Eurisles, 2002):

- Απέχει τουλάχιστον 1 χιλιόμετρο από την ξηρά, ενώ δεν έχει σταθερή σύνδεση μ' αυτήν.

- Έχει δημιουργηθεί με φυσικό τρόπο.
- Είναι μικρότερο από ήπειρο.
- Έχει ένα μόνιμο πληθυσμό στατιστικά σημαντικό και συνεπώς στηρίζει κατοικία και οικονομικές δραστηριότητες.
- Δεν περιλαμβάνει «πρωτεύουσα κράτους».

Αναφερόμενοι στον Ν. Κυκλάδων που αποτελείται από νησιά του Αιγαίου Πελάγους, αξίζει να σημειωθεί ότι οι γεωγράφοι τα ονομάζουν «Αιγαιοπελαγίτικη Πολυνησία».

Το όνομα «Κυκλάδες» το πήραν από τα παλιά χρόνια, επειδή σχηματίζουν κύκλο, γύρω από το ιερό νησί Δήλος («κύκλω της Δήλου αναδύουσιν»), (Ααρών, 1954).

Ο Νομός Κυκλάδων έχει έκταση 2.433 τ. χλ. Αποτελείται από 30 περίπου κατοικημένα νησιά και πλέον των 100 ακατοίκητων που εκτείνονται σε μια θαλάσσια έκταση 8.000 τ. χλ. πρωτεύουσα του Νομού είναι η Ερμούπολη στην επαρχία Σύρου. Μερικά νησιά είναι εξαιρετικής φυσικής καλλονής και πολιτισμικής παράδοσης.

Το έδαφος του νομού είναι σχεδόν ορεινό. Από τα 2.433 τ. χλμ. τα 720 είναι ορεινά, τα 1.250 είναι ημιορεινά και τα υπόλοιπα πεδινά (Νομοί, 2005).

3.2.1. Διοικητικό περιβάλλον

Οι Κυκλάδες δημιούργησαν την 3^η χιλιετία π.Χ. έναν από τους σημαντικότερους πολιτισμούς του κόσμου. Πλούσια είναι τα αρχαιολογικά ευρήματα από όλα τα νησιά και πολλά από αυτά εκτίθενται στα μεγαλύτερα μουσεία του κόσμου.

Ο Νομός Κυκλάδων υφίσταται θεσμικά από το 1833 με τις επαρχίες της Σύρου, Τήνου, Νάξου, Μήλου και Θήρας. Λίγο αργότερα (1845) με αποσπάσεις των Νήσων Κέας, Κύθνου και Μήλου από την προηγούμενη διοικητική κατανομή, δημιουργήθηκε η επαρχία Κέας (Αμπελάς, 1874).

Το 1950 με νέα διοικητική ανακατανομή δημιουργήθηκε η επαρχία Πάρου - Αντιπάρου.

Ο Νομός πριν την εφαρμογή του προγράμματος «Καποδίστριας» απαρτιζόταν από 8 επαρχίες, 6 Δήμους και 114 κοινότητες. Η μετά «Καποδίστρια» κατανομή των Ο.Τ.Α. δίνεται στον πίνακα 3.1.

Πίνακας 3.1

Δήμοι και Κοινότητες Νομού Κυκλάδων

1	ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΩΣ	17	ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΙΦΟΥ
2	ΔΗΜΟΣ ΑΜΟΡΓΟΥ	18	ΔΗΜΟΣ ΣΙΦΝΟΥ
3	ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΟΥ	19	ΔΗΜΟΣ ΤΗΝΟΥ
4	ΔΗΜΟΣ ΑΝΩ ΣΥΡΟΥ	20	ΔΗΜΟΣ ΥΔΡΟΥΣΣΑΣ
5	ΔΗΜΟΣ ΔΡΥΜΑΛΙΑΣ	21	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΦΗΣ
6	ΔΗΜΟΣ ΕΞΩΜΒΟΥΡΓΟΥ	22	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΝΤΙΠΑΡΟΥ
7	ΔΗΜΟΣ ΘΗΡΑΣ	23	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΔΟΝΟΥΣΗΣ
8	ΔΗΜΟΣ ΙΗΤΩΝ	24	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ
9	ΔΗΜΟΣ ΚΕΑΣ (ΙΟΥΛΙΔΟΣ)	25	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΙΜΩΛΟΥ
10	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΘΙΟΥ	26	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΦΟΝΗΣΙΩΝ
11	ΔΗΜΟΣ ΚΥΘΝΟΥ	27	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΟΙΑΣ
12	ΔΗΜΟΣ ΜΗΛΟΥ	28	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΑΝΟΡΜΟΥ
13	ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΟΝΟΥ	29	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΙΚΙΝΟΥ
14	ΔΗΜΟΣ ΝΑΞΟΥ	30	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΧΟΙΝΟΥΣΣΗΣ
15	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΟΥ	31	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΥ
16	ΔΗΜΟΣ ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΑΣ		

Πηγή: <http://www.ypes.gr>

Το 2010 ψηφίστηκε το πρόγραμμα Καλλικράτης (Ν. 3852/2010) για τη νέα διοικητική διαίρεση της Ελλάδας. Κατόπιν αυτού ο Νομός Κυκλάδων αποτελείται από τους εξής Δήμους:

Πίνακας 3.1.1

Δήμοι Νομού Κυκλάδων μετά το 2010

1	ΔΗΜΟΣ ΑΜΟΡΓΟΥ	2	ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΦΗΣ
3	ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΟΥ	4	ΔΗΜΟΣ ΑΝΤΙΠΑΡΟΥ
5	ΔΗΜΟΣ ΘΗΡΑΣ	6	ΔΗΜΟΣ ΙΗΤΩΝ
7	ΔΗΜΟΣ ΚΕΑΣ	8	ΔΗΜΟΣ ΚΙΜΩΛΟΥ
9	ΔΗΜΟΣ ΚΥΘΝΟΥ	10	ΔΗΜΟΣ ΜΗΛΟΥ
11	ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΟΝΟΥ	12	ΔΗΜΟΣ ΝΑΞΟΥ & ΜΙΚΡΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ
13	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΟΥ	14	ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΙΦΟΥ
15	ΔΗΜΟΣ ΣΙΚΙΝΟΥ	16	ΔΗΜΟΣ ΣΙΦΝΟΥ
17	ΔΗΜΟΣ ΣΥΡΟΥ-ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ	18	ΔΗΜΟΣ ΤΗΝΟΥ
19	ΔΗΜΟΣ ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΥ		

Πηγή: <http://www.ypes.gr>

3.3 Μέγεθος και πυκνότητα του πληθυσμού

Αναφερόμενοι λοιπόν στον Νομό Κυκλάδων, παρουσιάζουμε τον πληθυσμό που έχει, σύμφωνα με τις απογραφές των ετών 1951 - 2001 (Πίνακας 3.2 και γράφημα 3.1).

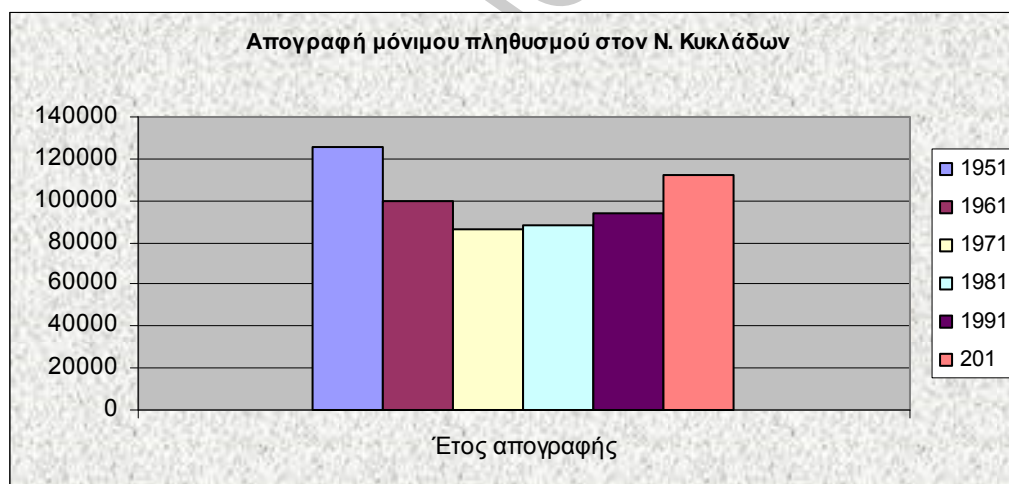
Πίνακας 3.2

Πληθυσμός του Νομού Κυκλάδων, Απογραφές Πληθυσμού 1951-2001

Έτος απογραφής	Αριθμός Ατόμων
1951	125.959
1961	99.959
1971	86.337
1981	88.458
1991	94.005
2001	112.615

Γράφημα 3.1

Πληθυσμός του Νομού Κυκλάδων, 1951 - 2001

Πηγή: Πίνακας 3.2

Η έκταση του Νομού και την πυκνότητα του πληθυσμού, παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.2.1 όπου παρατίθενται τα νησιά που έχουν σύμφωνα με την απογραφή του 2001, μόνιμο πληθυσμό πλέον των 100 κατοίκων.

Πίνακας 3.2.1
Έκταση και Πυκνότητα του Πληθυσμού στο Νομό Κυκλάδων το 2001

	Νήσος	Έκταση (τ. χλμ)	Πληθυσμός	Αριθμός μι- κρών Νησι- δων	Πυκνότητα
1	Αμοργός	121	1800	10	14,88
2	Ανάφη	38	112	3	2,95
3	Άνδρος	374	8000	8	21,39
4	Αντίπαρος	35	1000	13	28,57
5	Δήλος (Δήλος, Ρή- νεια)	76	105	-	1,38
6	Ίος	108	5000	3	46,30
7	Κέα	121	2100	3	17,36
8	Κίμωλος	36	700	5	19,44
9	Κύθνος	92	1700	1	18,48
10	Μήλος	151	3200	5	21,19
11	Μικρές Κυκλάδες	-	150	5	-
12	Μύκονος	85	19000	13	223,53
13	Νάξος	428	12000	2	28,04
14	Πάρος	186	4000	17	21,51
15	Σαντορίνη	96	11000	6	114,58
16	Σέριφος	75	9000	3	120,00
17	Σίκινος	41	900	3	21,95
18	Σίφνος	74	700	1	9,46
19	Σύρος	86	23000	10	267,44
20	Τήνος	197	8100	0	41,12
21	Φολέγανδρος	13	1048	2	80,62
	ΣΥΝΟΛΟ	2.433	112.615	113	1.120,17

Πηγή: Π.Ν.Α. -Περιφερειακό Ε. Π. 1994 - 2001.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται το εκπαιδευτικό και επαγγελματικό πλαίσιο του Νομού Κυκλάδων, καθώς και αναλυτικά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού του Νομού σύμφωνα με τα στοιχεία, ανά εικοσαετία, που έχουμε από τις απογραφές κατά τα έτη 1961, 1981, 2001.

3.3.1 Εκπαιδευτικό και επαγγελματικό πλαίσιο του Νομού Κυκλάδων.

Ο Νομός Κυκλάδων, έχει κάποια ιδιαίτερα μορφολογικά χαρακτηριστικά, καθώς αποτελείται από μικρά και μεγάλα κατοικημένα νησιά, που το καθένα από αυτά είναι μία ξεχω-

ριστή οντότητα με ιδιαιτερότητες. Μπορούμε να αναφερθούμε στον χωρικό καταμερισμό, την διασπορά των οικισμών, τις ελλείψεις σε υποδομές και υπηρεσίες, στην απομόνωση από τα μεγάλα οικονομικά κέντρα, στην ασυνέχεια των αγορών εργασίας, στις δυσμενείς συγκοινωνιακές συνθήκες, κυρίως κατά τους χειμερινούς μήνες που λόγω κακοκαιρίας μπορεί αν υπάρχει και πολυήμερη απομόνωση.

Οι ανωτέρω συνθήκες, διαμορφώνουν μεγάλες διαφορές, στο κοινωνικό, οικονομικό και εκπαιδευτικό περιβάλλον των νησιών σε σχέση με τις ηπειρωτικές περιοχές, αλλά και μεταξύ των ίδιων των νησιών. Τα ιδιαίτερα αυτά χαρακτηριστικά, εντάσσουν τον Νομό Κυκλάδων στις «λιγότερο ευνοημένες περιοχές», που παρά την αναγνώριση αυτής της ιδιαιτερότητας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί ολοκληρωμένη πολιτική για την άρση των μειονεκτημάτων (Γρυλλάκη, 2003).

Σχετικά με τις εκπαιδευτικές συνθήκες του Νομού Κυκλάδων, το σχολικό δίκτυο της περιοχής καλύπτει τις εκπαιδευτικές ανάγκες της περιοχής, με την αποτελεσματικότητα που του επιτρέπει η γεωγραφική ιδιομορφία του νομού. Ο γεωγραφικός καταμερισμός των εκπαιδευτικών υπηρεσιών, η συγκοινωνιακή δυσχέρεια και η κοινωνική απομόνωση, δημιουργούν δυσλειτουργία στην στελέχωση με το κατάλληλο προσωπικό, και στην έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής, με συνέπεια να παρουσιάζονται ποσοτικές και ποιοτικές ανισοκατανομές των εκπαιδευτικών υπηρεσιών στις επιμέρους περιοχές των νησιών.

Ένα πρόσθετο χαρακτηριστικό των εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών στις Κυκλάδες είναι η απασχόληση στο Νομό, πολλών νεοδιοριστών ή αναπληρωτών εκπαιδευτικών, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ως προσωρινός τόπος απασχόλησης, προκειμένου να συγκεντρώσουν τα απαραίτητα μόρια μετάθεσης ή διορισμού. Η συνεχής μεταβολή του εκπαιδευτικού προσωπικού σε ετήσια βάση έχει σαν συνέπεια να μην διασφαλίζεται η επιτυχή εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων και η μακροχρόνια οργάνωση των σχολικών μονάδων. Η προαναφερόμενη πραγματικότητα, επιδρά αρνητικά στα μαθησιακά αποτελέσματα των μαθητών και κυρίως των απομακρυσμένων περιοχών. Δεδομένου ότι η διδακτική πείρα αποφέρει καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα, η προσφορά ίσων εκπαιδευτικών ευκαιριών αποδεικνύεται ακόμη δυσκολότερη στο νησιωτικό σύμπλεγμα των Κυκλάδων.

Όσο αφορά τις επαγγελματικές συνθήκες του νομού Κυκλάδων, σύμφωνα με τα στοιχεία της μελέτης του Ινστιτούτου Εργασίας (Παπαδοπούλου, 2002), το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων του Νομού είναι χαμηλού επιπέδου σε σύγκριση με την υπόλοιπη Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και το σύνολο της χώρας. Αναφέρεται ότι η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση είναι αμελητέας σημασίας και αυτό οφείλεται στην μεγάλη τουριστική ανάπτυξη, κάτι που είναι πιθανό να προκαλέσει μακροπρόθεσμα προβλήματα, καθώς το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο περιορίζει σημαντικά τις δυνατότητες ανάπτυξης και παροχής αναβαθμισμένων προϊόντων. Σύμφωνα με έρευνα του Παρατηρητήριου Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. (Παρασόγλου και Καμινιώτη, 2005), οι περισσότερες επιχειρήσεις του νομού δραστηριοποιούνται στον κλάδο του εμπορίου (ποσοστό 39% έναντι 40% σε ολόκληρη τη χώρα) ακολουθεί ο κλάδος των ξενοδοχείων – εστιατορίων σε υψηλό ποσοστό (32,7% έναντι 13,6% του συνόλου της χώρας) και ο κλάδος των κατασκευών (με ποσοστό 12,9% έναντι 8,7% του συνόλου της χώρας). Με μικρότερα ποσοστά, εμφανίζονται οι κλάδοι μεταφορών (8,8%) και των μεταποιητικών βιομηχανιών (6,6%).

Όσο αφορά την απασχόληση των δύο φύλων στις Κυκλάδες, σύμφωνα με στοιχεία του Κέντρου Ερευνών για θέματα ισότητας, φαίνεται ότι μεγάλο ποσοστό των γυναικών εμπλέκονται ως συμβοηθόντα μέλη της οικογένειας στην γεωργία, την κτηνοτροφία, τον τουρισμό και το εμπόριο ή σε θέσεις ανασφαλείς, χαμηλά αμειβόμενες με περιορισμένες ή ανύπαρκτες προοπτικές για εξέλιξη.

Γενικά διαπιστώνεται ότι στις Κυκλάδες το κάθε νησί έχει διαμορφώσει τη δική του κοινωνικοοικονομική δομή με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της.

3.4 Δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού

Στην συνέχεια εξετάζονται τα κυριότερα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ατόμων του Νομού Κυκλάδων που είναι το φύλο και η ηλικία. Παρουσιάζεται η κατανομή του πληθυσμού κατά ηλικία και φύλο, γιατί αυτό επηρεάζει άμεσα και έμμεσα πολλά οικονομικά, κοινωνικά, δημογραφικά και περιβαλλοντικά φαινόμενα και μεγέθη (Παπαδάκης και Τσίμπος, 2004).

Α) Πυραμίδα Ηλικιών

Στην συνέχεια θα παρουσιάσουμε την σύνθεση του πληθυσμού κατά φύλο και ηλικία, αναφερόμενοι στην κατάσταση του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων, όπως αποτυπώνεται στις απογραφές πληθυσμού κατά τα έτη 1961 (Πίνακας 3.3), 1981 (Πίνακας 3.4), και 2001 (Πίνακας 3.5)

Πίνακας 3.3

Πληθυσμός του Νομού Κυκλάδων κατά Φύλο και Ηλικία, Απογραφή Πληθυσμού 1961

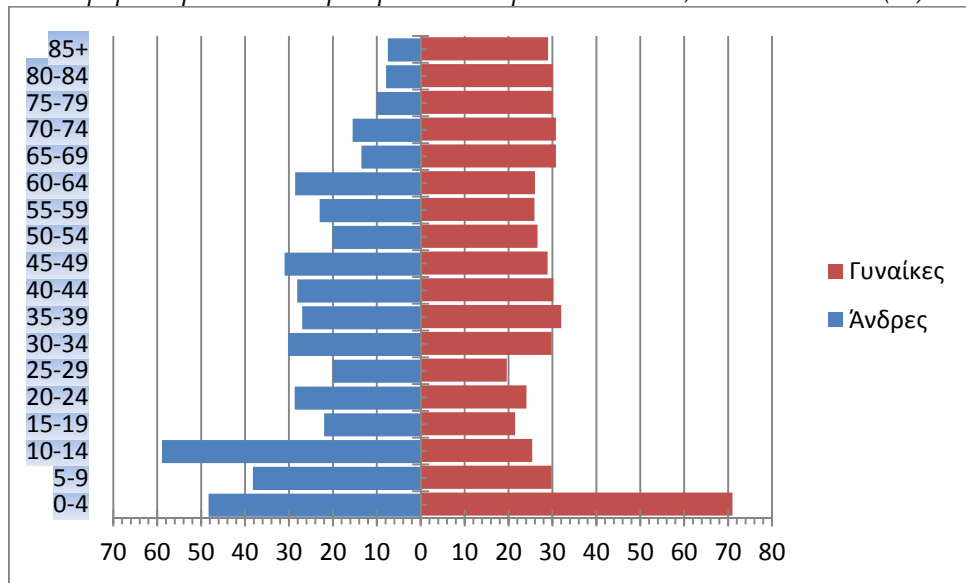
Ομάδες ηλικιών	Αριθμός ατόμων			Αναλογία σε πληθυσμό 1000 ατόμων			Άνδρες σε 100 γυναίκες
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	
0-4	11921	4826	7095	119,3	48,3	71,0	68,0
5-9	6800	3820	2980	68,0	38,2	29,8	128,2
10-14	8427	5891	2536	84,3	58,9	25,4	232,3
15-19	4354	2200	2154	43,6	22,0	21,5	102,1
20-24	5270	2865	2405	52,7	28,7	24,1	119,1
25-29	3968	2004	1964	39,7	20,0	19,6	102,0
30-34	6001	3021	2980	60,0	30,2	29,8	101,4
35-39	5900	2700	3200	59,0	27,0	32,0	84,4
40-44	5821	2804	3017	58,2	28,1	30,2	92,9
45-49	5988	3096	2892	59,9	31,0	28,9	107,1
50-54	4664	2006	2658	46,7	20,1	26,6	75,5
55-59	4888	2304	2584	48,9	23,0	25,9	89,2
60-64	5457	2856	2601	54,6	28,6	26,0	109,8
65-69	4429	1354	3075	44,3	13,5	30,8	44,0
70-74	4626	1547	3079	46,3	15,5	30,8	50,2
75-79	4010	1000	3010	40,1	10,0	30,1	33,2
80-84	3792	785	3007	37,9	7,9	30,1	26,1
85+	3643	749	2894	36,4	7,5	29,0	25,9
Σύνολο	99959	45828	54131	1000,0	458,5	541,5	84,7

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή του Πληθυσμού της Ελλάδας, 1961

Σε συνέχεια του ανωτέρω Πίνακα, στο γράφημα 3.2. παρουσιάζονται οι αντίστοιχες πυραμίδες ηλικιών όπου οριζόντια είναι ο πληθυσμός των ατόμων ανά φύλο και κάθετα εμφανίζεται η ηλικία (κατά πενταετείς ομάδες ηλικιών).

Γράφημα 3.2

Πυραμίδα ηλικιών Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων, 1961. Ποσοστό (%)

Πηγή: Πίνακας 3.3

Από την διερεύνηση της φυσιογνωμίας της ανωτέρω πυραμίδας, διαπιστώνεται η ύπαρξη πλεονασματικών και ελλειμματικών ηλικιακών ομάδων στον πληθυσμό του Νομού Κυκλάδων κατά την απογραφή του έτους 1961. Και πιο συγκεκριμένα πλεονασματικές εμφανίζονται: α) η ομάδα 0-14 ετών και β) η ομάδα 30-50 ετών. Αντίθετα, ελλειμματικές εμφανίζονται α) η ομάδα 25-29 ετών και β) η ομάδα 80 ετών και άνω.

Πίνακας 3.4

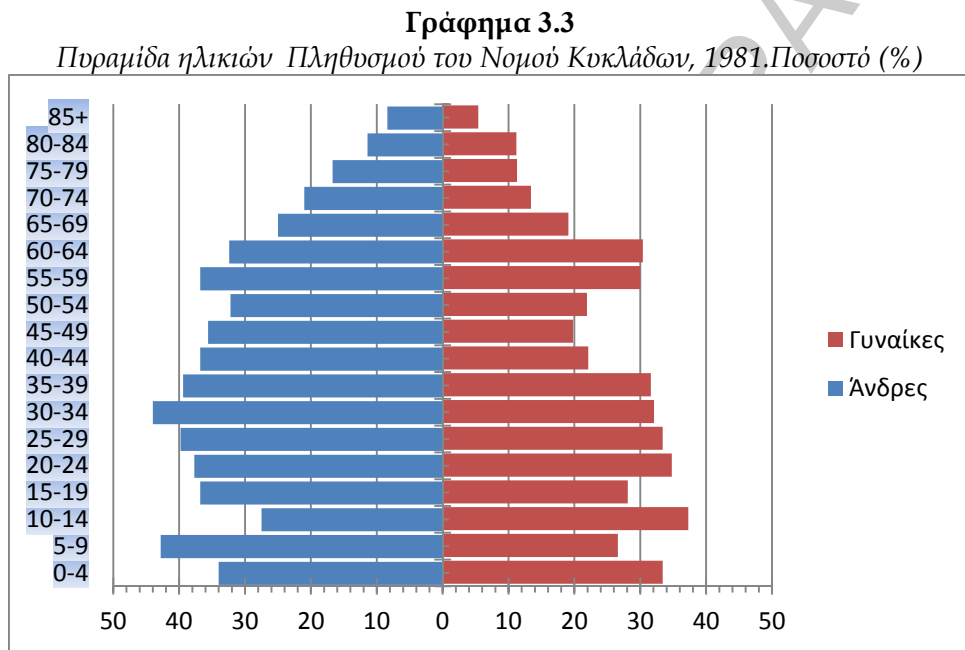
Πληθυσμός του Νομού Κυκλάδων κατά Φύλο και Ηλικία, Απογραφή Πληθυσμού 1981

Ομάδες ηλικιών	Αριθμός ατόμων			Αναλογία σε πληθυσμό 1000 ατόμων			Ανδρες σε 100 γυναίκες
	Σύνολο	Ανδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Ανδρες	Γυναίκες	
0-4	5956	3005	2951	67,3	34,0	33,4	101,8
5-9	6142	3785	2357	69,4	42,8	26,6	160,6
10-14	5727	2431	3296	64,7	27,5	37,3	73,8
15-19	5740	3251	2489	64,9	36,8	28,1	130,6
20-24	6414	3338	3076	72,5	37,7	34,8	108,5
25-29	6472	3521	2951	73,2	39,8	33,4	119,3
30-34	6734	3892	2842	76,1	44,0	32,1	136,9
35-39	6276	3482	2794	70,9	39,4	31,6	124,6
40-44	5210	3255	1955	58,9	36,8	22,1	166,5
45-49	4900	3147	1753	55,4	35,6	19,8	179,5
50-54	4789	2849	1940	54,1	32,2	21,9	146,9
55-59	5910	3258	2652	66,8	36,8	30,0	122,9
60-64	5547	2862	2685	62,7	32,4	30,4	106,6
65-69	3899	2210	1689	44,1	25,0	19,1	130,8

70-74	3040	1856	1184	34,4	21,0	13,4	156,8
75-79	2481	1479	1002	28,0	16,7	11,3	147,6
80-84	2006	1011	995	22,7	11,4	11,2	101,6
85+	1215	741	474	13,7	8,4	5,4	156,3
Σύνολο	88458	49373	39085	1000,0	558,2	441,8	126,3

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή του Πληθυσμού της Ελλάδας, 1981

Σε συνέχεια του ανωτέρω πίνακα, στο γράφημα 3.3 παρουσιάζονται οι αντίστοιχες πυραμίδες ηλικιών.

Πηγή: Πίνακας 3.4

Από την διερεύνηση της φυσιογνωμίας της ανωτέρω πυραμίδας, κατά την απογραφή του έτους 1981, πλεονασματικές ηλικιακές ομάδες εμφανίζονται: α) η ομάδα 5-9 ετών και β) η ομάδα 20-39 ετών. Αντίθετα, ελλειμματικές εμφανίζονται α) η ομάδα 45-54 ετών και β) η ομάδα 65 ετών και άνω.

Πίνακας 3.5

Πληθυσμός του Νομού Κυκλάδων κατά Φύλλο και Ηλικία, Απογραφή Πληθυσμού 18ης Μαρτίου 2001

Ομάδες ηλικιών	Αριθμός ατόμων			Αναλογία σε πληθυσμό 1000 ατόμων			Άνδρες σε 100 γυναίκες
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	
0-4	5286	2435	2851	46,9	21,6	25,3	85,4
5-9	6870	3875	2995	61,0	34,4	26,6	129,4
10-14	5773	2903	2870	51,3	25,8	25,5	101,1

15-19	6578	3324	3254	58,4	29,5	28,9	102,2
20-24	7125	3885	3240	63,3	34,5	28,8	119,9
25-29	7990	4005	3985	70,9	35,6	35,4	100,5
30-34	8508	4257	4251	75,5	37,8	37,7	100,1
35-39	9672	5332	4340	85,9	47,3	38,5	122,9
40-44	7087	3985	3102	62,9	35,4	27,5	128,5
45-49	7059	3859	3200	62,7	34,3	28,4	120,6
50-54	7433	3691	3742	66,0	32,8	33,2	98,6
55-59	6970	3937	3033	61,9	35,0	26,9	129,8
60-64	5816	3157	2659	51,6	28,0	23,6	118,7
65-69	6562	3667	2895	58,3	32,6	25,7	126,7
70-74	5723	2875	2848	50,8	25,5	25,3	100,9
75-79	4275	2167	2108	38,0	19,2	18,7	102,8
80-84	2233	1203	1030	19,8	10,7	9,1	116,8
85+	1655	647	1008	14,7	5,7	9,0	64,2
Σύνολο	112415	59204	53411	1000,0	525,7	474,3	110,8

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή του Πληθυσμού της Ελλάδας, 2001

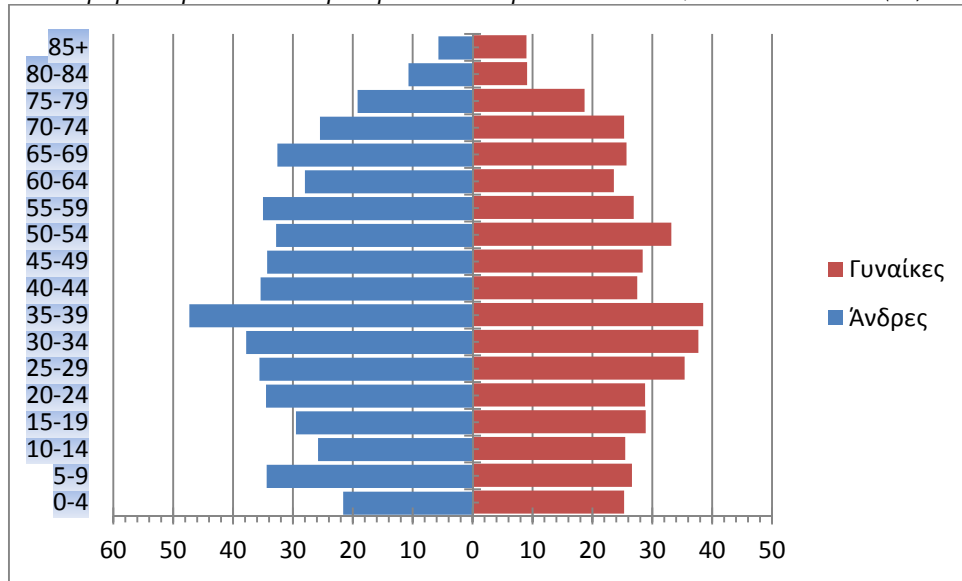
Σε συνέχεια του ανωτέρω πίνακα, στο γράφημα 3.4 παρουσιάζονται οι αντίστοιχες πυραμίδες ηλικιών.

Από την διερεύνηση της φυσιογνωμίας της ανωτέρω πυραμίδας, πλεονασματική ηλικιακή ομάδα εμφανίζεται η ομάδα 25-39 ετών.

Αντίθετα, ελλειμματικές εμφανίζονται α) η ομάδα 0-4 ετών και β) η ομάδα 70 ετών και άνω.

Γράφημα 3.4

Πυραμίδα ηλικιών Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων, 2001. Ποσοστό (%)

Πηγή: Πίνακας 3.5

Στην συνέχεια στον Πίνακα 3.6 στις στήλες (1), (2) και (3) παρουσιάζεται ο πληθυσμός του Νομού Κυκλάδων κατά πενταετείς ομάδες ηλικιών σύμφωνα με τις απογραφές των ετών 1961, 1981 και 2001 (P_{i1961} , P_{i1981} και P_{i2001} αντίστοιχα).

Στις στήλες (4), (5) και (6) υπολογίζονται οι ποσοστιαίες κατά ηλικία κατανομές των πληθυσμών

$$r_{i1961} = (P_{i1961} / 99959) * 100 \quad r_{i1981} = (P_{i1981} / 88458) * 100 \quad \text{και}$$

$$r_{i2001} = (P_{i2001} / 112415) * 100$$

Στις στήλες (7), (8) και (9) υπολογίζονται οι λόγοι μεταξύ των r_{i1961} , r_{i1981}

και r_{i2001} . Στα Γραφήματα 3.5, και 3.6, παρουσιάζονται οι διαφοροποιήσεις της σχετικής κατά ηλικία σύνθεσης του πληθυσμού που παρατηρήθηκαν κατά τις εικοσαετίες 1961-1981 και 1981-2001 αντίστοιχα.

Στις στήλες (15), (16) και (17) παρουσιάζονται οι αθροιστικές συχνότητες της σχετικής κατανομής του πληθυσμού του Νομού κατά τα έτη 1961, 1981 και 2001 αντίστοιχα.

Στην συνέχεια υπολογίζουμε το δείκτη σχετικής διαφοράς :

$$IRD = \frac{1}{2} \cdot \{ \sum | (r_{i1981} / r_{i1961} * 100) - 100 | \} / 18 = \frac{1}{2} \cdot (521,71 / 18) = 14,49$$

Τον δείκτη ανομοιοτήτας:

$$ID=1/2 \cdot \Sigma | (r_i^{1981}- r_i^{1961} | =1/2 \cdot 27,64=13,82$$

Και την διάμεση ηλικία:

$$M_{1961}=35+\{(5/5,90) \cdot (50-46,76)\} =35+(0,84 \cdot 3,24) =37,72$$

$$M_{1981}=35+\{(5/7,09) \cdot (50-48,81)\} =35+(0,70 \cdot 1,19) =35,83$$

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 1981, το 50% του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων ήταν ηλικίας μέχρι 36 ετών και το υπόλοιπο 50% είχε ηλικία 36 ετών και άνω. Από την μελέτη των ανωτέρω προκύπτει μείωση της διάρκειας ηλικίας του πληθυσμού (κατά 1,8 έτη) μεταξύ της εικοσαετίας 1961 και 1981.

Μελετάμε τους ίδιους δείκτες και για την εικοσαετία 1981-2001

Ο δείκτης σχετικής διαφοράς :

$$IRD=1/2 \cdot \{ \Sigma | (r_i^{2001}/r_i^{1981} \cdot 100) - 100 | \} / 18 = 1/2 \cdot (315,66/18) = 8,76$$

Ο δείκτης ανομοιότητας:

$$ID=1/2 \cdot \Sigma | (r_i^{2001}- r_i^{1981} | = 1/2 \cdot 15,89 = 7,94$$

Και την διάμεση ηλικία για τα έτη 1981 και 2001:

$$M_{1981}=35+\{(5/7,09) \cdot (50-48,81)\} =35+(0,70 \cdot 1,19) =35,83$$

$$M_{2001}=35+\{(5/8,60) \cdot (50-42,64)\} =35+(0,58 \cdot 7,36) =39,26$$

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001, το 50% του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων ήταν ηλικίας μέχρι 36 ετών και το υπόλοιπο 50% είχε ηλικία 36 ετών και άνω. Η αύξηση της διάρκειας ηλικίας του πληθυσμού (κατά 3,4 έτη) μεταξύ των ετών 1981 και 2001 σηματοδοτεί τη γήρανση του πληθυσμού που επήλθε στη διάρκεια της υπόψη εικοσαετίας.

«Το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού, σαν παράγοντας οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης του Νομού Κυκλάδων »

Πίνακας 3.6

Πληθυσμός του Νομού Κυκλάδων κατά πενταετείς ομάδες ηλικιών. Απογραφές, 1961, 1981, 2001.

Ομάδες ηλικιών	$P i^{1961}$	$P i^{1981}$	$P i^{2001}$	$r i^{1961}$	$r i^{1981}$	$r i^{2001}$	$r i^{1981}/r i^{1961} * 100$	$r i^{2001}/r i^{1961} * 100$	$r i^{2001}/r i^{1981} * 100$	(7)-100	(8)-100	(9)-100	(5)-(4)	(6)-(5)	$F i^{1961}$	$F i^{1981}$	$F i^{2001}$
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)
0-4	11921	5956	5286	11,93	6,73	4,70	56,46	39,43	69,84	43,54	60,57	30,16	5,19	2,03	11,93	6,73	4,70
5-9	6800	6142	6870	6,80	6,94	6,11	102,07	89,83	88,02	2,07	10,17	11,98	0,14	0,83	18,73	13,67	10,81
10-14	8427	5727	5573	8,43	6,47	4,96	76,80	58,80	76,57	23,20	41,20	23,43	1,96	1,52	27,16	20,14	15,77
15-19	4354	5740	6578	4,36	6,49	5,85	148,97	134,34	90,18	48,97	34,34	9,82	2,13	0,64	31,52	26,63	21,62
20-24	5270	6414	7125	5,27	7,25	6,34	137,53	120,22	87,41	37,53	20,22	12,59	1,98	0,91	36,79	33,88	27,96
25-29	3968	6472	7990	3,97	7,32	7,11	184,31	179,05	97,15	84,31	79,05	2,85	3,35	0,02	40,76	41,20	35,07
30-34	6001	6734	8508	6,00	7,61	7,57	126,80	126,07	99,42	26,80	26,07	0,58	1,61	0,04	46,76	48,81	42,64
35-39	5900	6276	9672	5,90	7,09	8,60	120,20	145,77	121,27	20,20	45,77	21,27	1,19	1,51	52,66	55,90	51,24
40-44	5821	5210	7087	5,82	5,89	6,30	101,14	108,26	107,04	1,14	8,26	7,04	0,07	0,41	58,48	61,79	57,54
45-49	5988	4900	7059	5,99	5,54	6,28	92,47	104,82	113,36	7,53	4,82	13,36	0,45	0,74	64,47	67,33	63,82
50-54	4664	4789	7433	4,67	5,41	6,61	116,03	141,71	122,13	16,03	41,71	22,13	0,75	1,20	69,14	72,74	70,43
55-59	4888	5910	6970	4,89	6,68	6,20	136,63	126,79	92,80	36,63	26,79	7,20	1,79	0,48	74,03	79,42	76,63
60-64	5457	5547	5816	5,46	6,27	5,17	114,87	94,77	82,50	14,87	5,23	17,50	0,81	1,10	79,49	85,69	81,80
65-69	4429	3899	6562	4,43	4,41	5,84	99,48	131,74	132,43	0,52	31,74	32,43	0,02	1,43	83,92	90,10	87,64
70-74	4626	3040	5723	4,63	3,44	5,09	74,26	110,01	148,14	25,74	10,01	48,14	1,19	1,65	88,55	93,54	92,73
75-79	4010	2481	4275	4,01	2,80	3,80	69,91	94,80	135,59	30,09	5,20	35,59	1,21	1,00	92,56	96,34	96,54
80-84	3792	2006	2233	3,79	2,27	1,99	59,78	52,36	87,59	40,22	47,64	12,41	1,53	0,28	96,35	98,61	98,52
85+	3643	1215	1655	3,64	1,37	1,47	37,69	40,40	107,19	62,31	59,60	7,19	2,27	0,10	100,00	100,00	100,00
Σύνολο	99959	88458	112415	100,00	100,00	100,00	521,71	558,39	315,66	27,64	15,89			

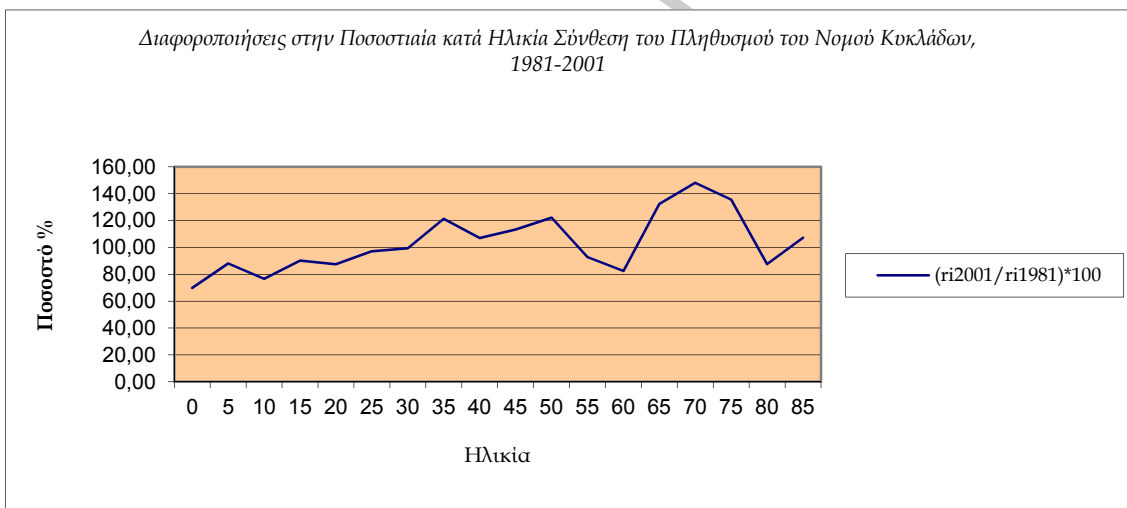
Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές του Πληθυσμού, 1961,1981 και 2001

Γράφημα 3.5

Πηγή: Πίνακας 3.6

Γράφημα 3.6

Πηγή: Πίνακας 3.6

Β) Μεγάλες Ομάδες Ηλικιών

Η ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά φύλο και μεγάλες ομάδες ηλικιών, μεταξύ των απογραφών 1961 και 2001 δίνεται στον Πίνακα 3.7 και απεικονίζεται στο Γράφημα 3.7. Από τα στοιχεία αυτά και την διαγραμματική τους απεικόνιση συμπεραίνουμε ότι κατά την περίοδο 1961-2001 η αναλογία του παιδικού πληθυσμού παρουσίασε αισθητή πτώση (από 27,16% που ήταν το 1961 μειώθηκε σε 15,92% το 2001), η αναλογία του ώριμου πληθυσμού αυξήθηκε (από 52,33% το 1961 σε 65,92% το 2001) και η αναλογία του γεροντικού πληθυσμού μειώθηκε κατά ένα μικρό ποσοστό (από 20,51 το 1961 σε 18,16 το 2001). Εφόσον η αναλογία των υπερηλικών του πληθυσμού στον Νομό Κυκλά-

δων ξεπερνάει το 10% (στην συγκεκριμένη περίπτωση 18,6%), ο πληθυσμός χαρακτηρίζεται γερασμένος.

Η εξελικτική αυτή εικόνα ισχύει παρόμοια και για τα δύο φύλα, με την διαφορά ότι διαχρονικά στον ανδρικό πληθυσμό η αναλογία των παιδιών εμφανίζεται (σε σύγκριση με τον γυναικείο πληθυσμό) μεγαλύτερη και η αναλογία των υπερήλικων σημαντικά μικρότερη, επιβεβαιώνοντας έτσι για άλλη μία φορά ότι ενώ υπερτερούν οι γεννήσεις αγοριών, η μέση διάρκεια ζωής των γυναικών στις προηγμένες κοινωνίες είναι μεγαλύτερη.

Πίνακας 3.7

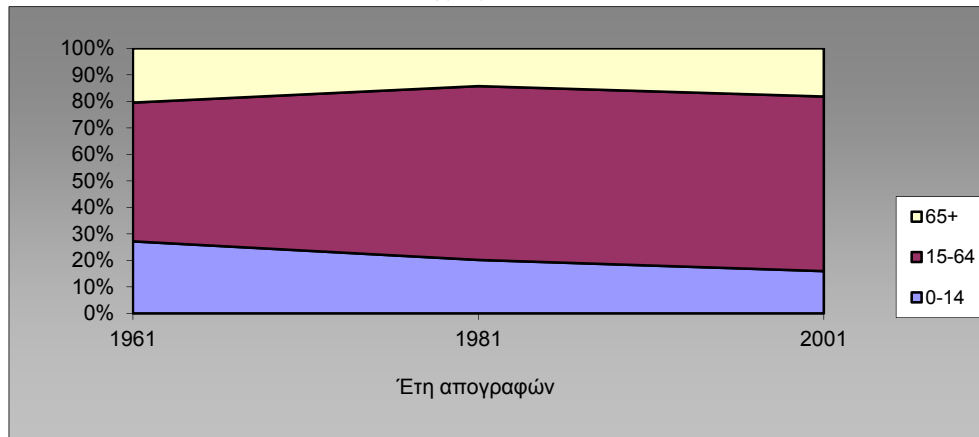
Πληθυσμός του Νομού Κυκλάδων κατά Φύλο και Μεγάλες Ομάδες Ηλικιών (%), Απογραφές 1961-2001

Φύλο -ηλικία	1961	1981	2001
Σύνολο	100,00	100,00	100,00
0-14	27,16	20,15	15,92
15-64	52,33	65,56	65,92
65+	20,51	14,29	18,16
Άνδρες	100,00	100,00	100,00
0-14	31,72	18,68	15,56
15-64	56,42	66,54	66,6
65+	11,86	14,78	17,84
Γυναίκες	100,00	100,00	100,00
0-14	23,30	22,01	16,32
15-64	48,87	64,31	65,17
65+	27,83	13,68	18,51

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού, 1961-2001

Γράφημα 3.7

Ποσοστιαία Κατανομή του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά Μεγάλες Ομάδες Ηλικιών, Απογραφές 1961, 1981, 2001

Πηγή: Πίνακας 3.7

Στη συνέχεια, προκειμένου να διερευνηθεί ποσοτικά η σχέση μεταξύ ανθρώπινου δυναμικού εργάσιμης ηλικίας και πληθυσμού που βρίσκεται ηλικιακά εκτός παραγωγικής διαδικασίας, στον Πίνακα 3.8 παρουσιάζονται οι δείκτες εξάρτησης του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων (ADR , ADR_1 , ADR_2) με βάση τα απογραφικά δεδομένα των ετών 1961-2001.

$$ADR = [(P_{0-14} + P_{65+}) / P_{15-64}] \cdot 100, \quad ADR_1 = (P_{65+} / P_{15-64}) \cdot 100$$

$$ADR_2 = (P_{0-14} / P_{15-64}) \cdot 100$$

Από τις εκτιμήσεις αυτές προκύπτει αρχικά ότι κατά την διάρκεια της περιόδου 1961-2001 η επιβάρυνση του πληθυσμού των παραγωγικών ηλικιών που προέρχεται από τον πληθυσμό των μη παραγωγικών ηλικιών (ADR) υποχώρησε σημαντικά (από 66,35 το 1961 σε 43,95 το 2001), γεγονός που αποδίδεται στις αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στην κατά ηλικία σύνθεση του πληθυσμού. Σημαντικό για την εξέλιξη αυτή ήταν η διαρκής μείωση της αναλογίας του νεανικού πληθυσμού, που εκδηλώνεται με την καθοδική ροπή της συνιστώσας ADR_2 , η οποία προέρχεται από τη συνεχιζόμενη μείωση της γεννητικότητας. Από τα αποτελέσματα της έρευνας συμπεραίνουμε ότι με την πάροδο του χρόνου η επιβάρυνση του ώριμου πληθυσμού με μη ενεργά άτομα περιορίζεται (γεγονός που μπορεί να θεωρηθεί ως ευνοϊκό), από την άλλη πλευρά όμως, μετατοπίζεται βαθμιαία η εμβέλεια της από τον παιδικό στο γεροντικό πληθυσμό. Το γεγονός αυτό διαφοροποιεί ποσοτικά και ποιοτικά τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει ο ενεργός πληθυσμός έναντι του εξηρημένου σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο επηρεάζοντας, σε μακροχρόνια κλίμακα, αρνητικά το οικονομικό

και δημογραφικό περιβάλλον. Οι επιπτώσεις των σύγχρονων τάσεων και των προοπτικών της δημογραφικής εξάρτησης στην Ελλάδα και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πάνω στην αγορά εργασίας, την παραγωγικότητα, την κοινωνική ασφάλιση και το συνταξιοδοτικό σύστημα, έχουν μελετηθεί από τον Χ. Μπάγκαβο (2003).

Πίνακας 3.8

Δείκτες Ηλικιακής Εξάρτησης του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων, Απογραφές 1961-2001

Έτος	ADR	ADR1	ADR2
1961	66,35	39,19	51,90
1981	41,95	21,80	30,74
2001	43,47	27,55	24,15

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού, 1961-2001

Γ) Κατανομή κατά φύλο

Στη συνέχεια μελετάμε την σύνθεση κατά φύλο - και ειδικότερα την ποσοτική σχέση των ανδρών έναντι των γυναικών - εκτιμώντας τρία βασικά δημογραφικά μέτρα. Συμβολίζονται με:

- P_t το συνολικό πληθυσμό,
- P_m τον πληθυσμό των ανδρών και
- P_f τον πληθυσμό των γυναικών

Και υπολογίζουμε τους ακόλουθους δείκτες για τον πληθυσμό του Νομού Κυκλάδων με βάση τα απογραφικά δεδομένα των ετών 1951-2001 (Πίνακας 3.9):

- Δείκτης Ελλείμματος (ή Πλεονάσματος) Ανδρών:

$$em = [(P_m - P_f) / P_t] \cdot 100$$

- Δείκτης αναλογίας Ανδρών:

$$mr = (P_m / P_t) \cdot 100$$

- Δείκτης Λόγου (Σχέσης) των Φύλων:

$$sr = (P_m / P_f) \cdot 100$$

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει η πλεονασματικότητα των γυναικών έναντι των ανδρών κατά τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες του Β Παγκόσμιου Πολέμου και ιδιαίτερα κατά την δεκαετία του 1960 όπου ο δείκτης ελλείμματος του ανδρικού πληθυσμού εμφανίζεται αρκετά αυξημένος (-8,3%) λόγω της μεγάλης εξωτερικής μετανάστευσης του ελληνικού πληθυσμού εκείνη την δεκαετία. Από το έτος 1971 και μετά παρατηρείται μεγάλη αύ-

ξηση της αναλογίας του ανδρικού πληθυσμού ως αποτέλεσμα της παρέλευσης μιας σχετικά μακράς ήρεμης περιόδου. Η αύξηση της αναλογίας αυτής κατά τις τελευταίες δεκαετίες μπορεί να αποδοθεί κυρίως στη μαζική είσοδο οικονομικών μεταναστών σε όλη των χώρα και στον Νομό Κυκλάδων (σύμφωνα με τα στοιχεία των απογραφών του 1991 και 2001).

Πίνακας 3.9

Δείκτες Ηλικιακής Κατανομής του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων, Απογραφές 1951-2001

Έτος	em	mp	sr
1951	-1,96	49,02	96,14
1961	-8,30	45,84	84,66
1971	8,30	54,15	118,11
1981	11,63	55,81	126,32
1991	3,41	51,71	107,07
2001	5,14	52,57	110,85

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού, 1951-2001.

Δ) Οικογενειακή Κατάσταση

Η κατανομή του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά οικογενειακή κατάσταση και φύλο μεταξύ των απογραφών 1951-2001 περιέχεται στον Πίνακα 3.10

Πίνακας 3.10

Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά Φύλο και Οικογενειακή Κατάσταση (%), Απογραφές 1951-2001

Οικογενειακή κατάσταση	1951	1961	1971	1981	1991	2001
Άνδρες	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Άγαμοι	44,4	49,3	45,5	44,4	41,1	42,5
Έγγαμοι	48,4	46,7	50,7	50,9	55,4	52,5
Χήροι	5,2	3,2	3,2	4,1	2,6	2,5
Διαζευγμένοι	2,0	0,8	0,7	0,7	1,0	2,5
Γυναίκες	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Άγαμες	45,1	41,3	37,4	37,6	33,5	33,2
Έγγαμες	47,1	46,6	55,6	54,0	56,0	52,7
Χήρες	5,6	11,4	6,3	7,7	9,5	10,2
Διαζευγμένες	2,1	0,8	0,7	0,7	1,0	3,9

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού, 1951-2001.

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι και για τα δύο φύλα, η ποσοστιαία συμμετοχή των αγάμων στο σύνολο του πληθυσμού, και κυρίως μετά την δεκαετία του 1961, ακολούθησε μία καθοδική πορεία. Η αναλογία των αγάμων παραμένει μεγαλύτερη στους άνδρες. Από την άλλη πλευρά, η ποσοστιαία συμμετοχή των εγγάμων μέχρι το 1991 αυξάνονταν, αλλά

κατά την τελευταία δεκαετία υποχώρησε σε μεγάλο ποσοστό. Η αναλογία των χήρων παρουσιάζει διαχρονία μικρές διακυμάνσεις, ωστόσο εμφανίζεται σημαντικά υψηλότερη στις γυναίκες ως προφανής συνέπεια της σχετικής υπερθνησιμότητας των ανδρών.

Στον Πίνακα 3.11 εξετάζεται η στάθμιση του παράγοντα της ηλικίας με σκοπό να διευρυνθεί η ανάλυση της οικογενειακής κατάστασης του πληθυσμού.

Πίνακας 3.11

Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά Φύλο, Ηλικία και Οικογενειακή Κατάσταση (%), Απογραφές 1961 και 2001

Φύλο- Ηλικία	1961				2001			
	Άγαμοι	Έγγαμοι	Χήροι	Διαζευγμένοι	Άγαμοι	Έγγαμοι	Χήροι	Διαζευγμένοι
Άνδρες	49,3	46,7	3,2	0,8	42,5	52,5	2,5	2,5
0-14	37,9	0,0	0,0	0,0	38,3	0,0	0,0	0,0
15-24	28,4	0,5	0,8	0,7	28,6	1,0	0,3	0,3
25-34	19,3	17,4	3,4	8,2	19,4	14,9	2,9	17,0
35-44	6,8	23,5	6,0	32,1	6,5	21,3	2,9	28,3
45-54	3,3	22,6	7,8	34,4	3,2	19,4	4,8	25,6
55-64	1,6	18,3	12,7	13,4	1,6	16,4	9,4	15,3
65+	2,7	17,7	69,4	11,1	2,4	27,0	79,7	12,1
Γυναίκες	41,3	46,6	11,4	0,8	33,2	52,7	10,2	3,9
0-14	44,8	0,1	0,1	0,5	49,1	0,0	0,0	0,0
15-24	31,9	9,6	0,4	13,7	28,8	4,6	0,4	3,7
25-34	18,7	21,1	1,9	20,1	12,3	20,9	2,2	24,1
35-44	2,4	25,4	4,5	20,6	3,8	21,5	3,9	27,6
45-54	1,2	22,1	7,1	13,7	1,9	18,7	7,3	19,2
55-64	0,6	16,9	21,8	12,5	1,1	15,6	16,1	11,2
65+	0,4	4,8	64,3	18,8	2,9	18,7	70,1	14,3

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού, 1961 και 2001.

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι στο διάστημα 1961-2001 οι αναλογίες των έγγαμων ανδρών κάτω των 55 ετών και των έγγαμων γυναικών κάτω των 55 ετών μειώθηκαν, γεγονός που εκφράζει την τάση σύναψης γάμων σε σχετικά πιο προχωρημένη ηλικία. Η αναλογία των αγάμων στο κλιμάκιο ηλικιών 55-64 ετών διαμορφώνεται στο 1,6% για τους άνδρες και γύρω στο 1% στις γυναίκες και παραμένει αμετάβλητη κατά την περίοδο αναφοράς, γεγονός που βεβαιώνει ότι στις παλαιότερες γενεές η συχνότητα ισόβιας αγαμίας ήταν σχετικά μικρότερη και παρέμενε διαχρονικά σταθερή.

3.5 Γεωγραφικά Χαρακτηριστικά Πληθυσμού - Αστικοποίηση

Εξετάζοντας την πυκνότητα και κατανομή του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων, από τα διαθέσιμα απογραφικά δεδομένα (Πίνακας 3.12, γράφημα 3.8) συνάγεται ότι ο αγροτικός νομός του 1971 έχει αστικοποιηθεί σε μικρό ποσοστό. Αντιθέτως έχει υπάρξει σταθερή αύξηση του ημιαστικού πληθυσμού.

Πίνακας 3.12

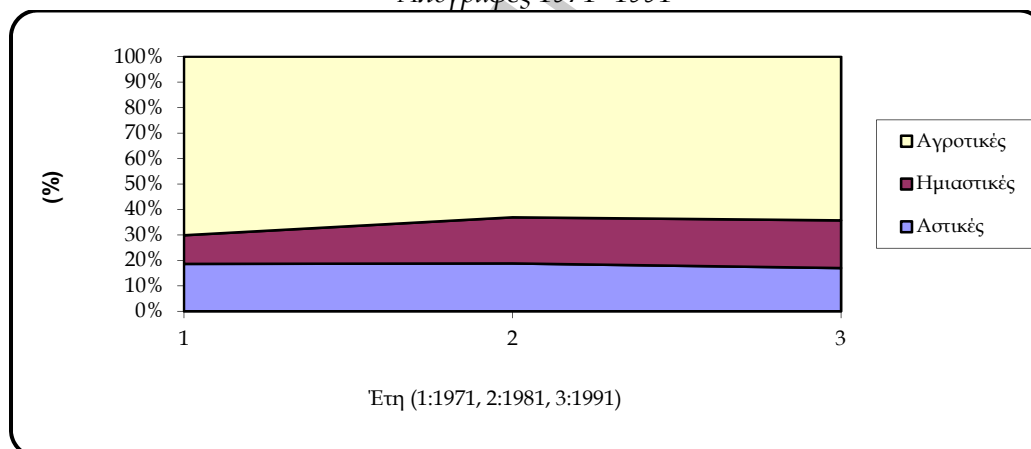
Πυκνότητα και Κατανομή του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά Περιοχές Απογραφές 1971, 1981, 1991 και 2001

Πυκνότητα και διασπορά πληθυσμού	1971	1981	1991	2001
Πυκνότητα πληθυσμού (άτομα ανά τ.χλμ.)	34,2	34,4	37,0	43,8
Κατανομή πληθυσμού (%)	100,0	100,0	100,0	100,0
Αστικές περιοχές	18,6	18,8	17,0	35,4
Ημιαστικές περιοχές	11,3	18,1	18,7	0,0
Αγροτικές περιοχές	70,1	63,1	64,3	64,6

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού, 1971- 2001.

Γράφημα 3.8

Ποσοστιαία κατανομή του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά Περιοχές, Απογραφές 1971- 1991

Πηγή: Πίνακας 3.12

Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής (2001) που αφορούν το επίπεδο αστικότητας του πληθυσμού δεν είναι συγκρίσιμα με τα στοιχεία των προηγούμενων απογραφών, λόγω των πληθυσμιακών ανακατατάξεων που προέκυψαν από την ένωση ορισμένων δήμων και κοινοτήτων μετά τη δημιουργία του νέου Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Πρόγραμμα Καποδιστριας) που εφάρμοσε το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης από το 1998.

3.6 Φυσική Κίνηση Πληθυσμού

Α) Γαμηλιότητα

Λαμβάνοντας υπόψη την διεθνή βιβλιογραφία και το ληξιαρχικό υλικό των γάμων που δημοσιεύεται περιοδικά από την ΕΣΥΕ, στην συνέχεια γίνεται εκτίμηση του επιπέδου και των ειδικών χαρακτηριστικών της γενικής γαμηλιότητας με του ακόλουθους δείκτες ετήσιας αναφοράς (Pressat, 1983, Shryock *et al.*, 1975, Newell, 1988):

- Αδρός Δείκτης Γάμων (*CMR*) : Είναι ο λόγος των γάμων ενός ημερολογιακού έτους (*M*) προς τον συνολικό πληθυσμό στο μέσο το έτους αυτού (*P*), επί 1000 και υπολογίζεται από τον τύπο: $CMR=(M/P).1000$
- Γενικός Δείκτης Γαμηλιότητας (*GMR*) : Είναι ο λόγος των γάμων ενός ημερολογιακού έτους (*M*) προς τον πληθυσμό 15 ετών και άνω στο μέσο του έτους αυτού (*P₁₅₊*) επί 1000 και υπολογίζεται από τον τύπο:

$$GMR=(M/P_{15+}).1000$$

Για τον Νομό Κυκλάδων έχουμε τα εξής στοιχεία:

Πίνακας 3.13

Δείκτες Γαμηλιότητας του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων, Απογραφές 1971, 1981, 1991 και 2001

	1971	1981	1991	2001
Γάμοι	524	531	583	589
Πληθυσμός στις 30.6.	79.430	81.380	86.484	103.605
Πληθυσμός 15+ στις 30.6.	49.446	50.549	58.576	72.908
<i>CMR</i>	6,60‰	6,53‰	6,75‰	5,69‰
<i>GMR</i>	10,60‰	10,50‰	9,96‰	8,08‰

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού, 1971- 2001.

- Δείκτης Ολικής Πρωτο-γαμηλιότητας (*TMR^c*): Ο δείκτης αυτός εκφράζει τον αριθμό των πρώτων γάμων που αναμένεται να συνάψει μια πλασματική γενεά 1.000 ατόμων (ανδρών ή γυναικών) στην διάρκεια της ζωής της, αν ακολουθήσει το τρέχον πρότυπο της πρωτο-γαμηλιότητας του πληθυσμού ενός ημερολογιακού έτους (το οποίο περιγράφεται με τους δείκτες $\mu_{x',p}^c$ ή $n\mu_{x',p}^c$) και αγνοηθεί η επίδραση της θνησιμότητας:

$$TMR^c = \sum \mu_{x',p}^c$$

ή αν τα στοιχεία δίδονται σε πενταετείς ομάδες ηλικιών:

$$TMR^c = 5 \cdot \sum \mu_{x,p}^c$$

Για το Νομό Κυκλάδων υπολογίζουμε για κάθε φύλο τον δείκτη ολικής πρωτο-γαμνηλότητας για τα έτη 1971, 1981, 1991, 2001 (Πίνακας 3.14).

Πίνακας 3.14

Δείκτης Ολικής Πρωτο-γαμνηλότητας του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων, κατά φύλο για τα έτη 1971, 1981, 1991, 2001.

	TMR ^c	
	Ανδρών	Γυναικών
1971	992	996
1981	993	998
1991	992	995
2001	993	991

Πηγή: ΕΣΥΕ, Στατιστική Φυσικής Κίνησης του Πληθυσμού της Ελλάδος, 1971, 1981, 1991, 2001

Από τα ανωτέρω αποτελέσματα της έρευνας για το Νομό Κυκλάδων, κατά τα έτη 1971, 1981, 1991 και 2001 παρατηρούμε ότι ο δείκτης ολικής πρωτο-γαμνηλότητας είναι μεταξύ των ορίων ($900 < TMR^c < 1000$).

Β) Γεννητικότητα

Λαμβάνοντας υπόψη την διεθνή βιβλιογραφία, (Shryock *et al.*, 1975, Henry, 1976, Wunsch and Termote, 1978) υπολογίζουμε τους κάτωθι δείκτες γεννητικότητας - γονιμότητας του πληθυσμού:

- Αδρός Δείκτης Γεννήσεων (CBR): Είναι ο λόγος των γεννήσεων (B) ενός ημερολογιακού έτους προς το συνολικό πληθυσμό (P) στο μέσο του έτους αυτού, επί 1000:
$$CBR = (B/P) \cdot 1000$$

Ο Αδρός Δείκτης Γεννήσεων, δίνει την αναλογία των γεννήσεων σε πληθυσμό 1000 ατόμων σε ετήσια βάση.

Για τον πληθυσμό του Νομού Κυκλάδων κατά τα έτη 1971-2001, έχουμε τα ακόλουθα στοιχεία (Πίνακας 3.15)

Πίνακας 3.15

Αδρόι Δείκτες Γεννητικότητας (CBR), Θνησιμότητας (CDR) και Φυσικής Αύξησης (NIR) του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων, 1971-2001

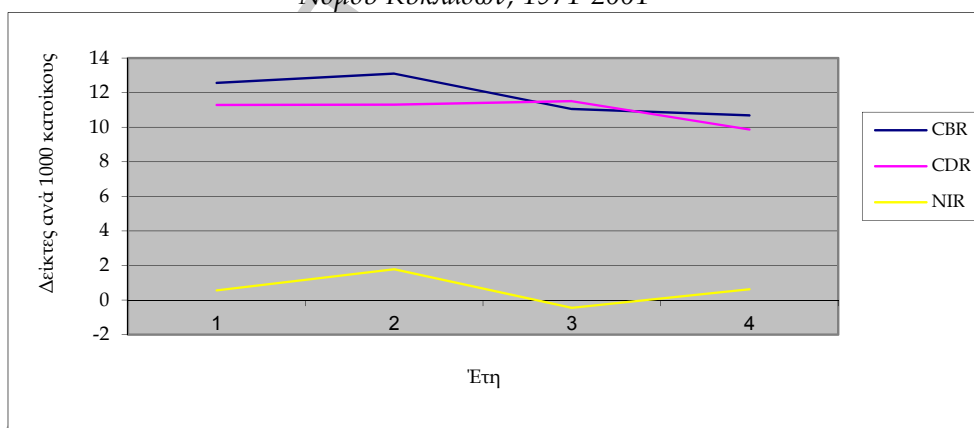
	Πληθυσμός 30.6.	Γεννήσεις	CBR	NIR
1971	79430	998	12,56	0,56
1981	81380	1066	13,10	1,79
1991	86484	956	11,05	-0,45
2001	103605	1106	10,68	0,63

Πηγή: ΕΣΥΕ, Στατιστική της Φυσικής Κίνησης του Πληθυσμού, 1971-2001.

Στο Γράφημα 3.9 απεικονίζεται η εξέλιξη του αδρού δείκτη γεννήσεων και θανάτων καθώς και ο δείκτης φυσικής αύξησης του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων για την χρονική περίοδο 1971-2001, από το οποίο διαφαίνεται μία σταθερή πτώση του δείκτη της φυσικής αύξησης του πληθυσμού στον Νομό Κυκλάδων κατά τα έτη 1971-1991 η οποία αντιστρέφεται σε αύξηση από το 2001 .

Γράφημα 3.9

Αδρόι Δείκτες Γεννητικότητας (CBR), Θνησιμότητας (CDR) και Φυσικής Αύξησης (NIR) του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων, 1971-2001

Πηγή: Πίνακας 3.15

- Γενικός Δείκτης Γονιμότητας (GFR): Είναι ο λόγος των γεννήσεων (B) ενός ημερολογιακού έτους προς τον πληθυσμό των γυναικών ηλικίας 15 - 49 ετών στο μέσο του έτους αυτού (W_{15-49}) επί 1000:

$$GFR=(B/W_{15-49}).1000$$

Ο δείκτης αυτός, εκφράζει την αναλογία των γεννήσεων σε πληθυσμό 1000 γυναικών αναπαραγωγικής ηλικίας (15 – 49 ετών) σε ετήσια βάση.

Στον Πίνακα 3.16 δίνονται για τα έτη 1971, 1981, 1991 και 2001 για τον Νομό Κυκλάδων, ο αριθμός των γεννήσεων κατά έτος και ο πληθυσμός των γυναικών ηλικίας 15-49 ετών στο μέσο του έτους αυτού και προκύπτει ο Γενικός Δείκτης Γονιμότητας ο οποίος μας δείχνει πόσες γεννήσεις ζώντων ανά έτος αντιστοιχούν σε 1.000 γυναίκες αναπαραγωγικής ηλικίας.

- Ειδικοί κατά Ηλικία Δείκτες Γονιμότητας:

$$f_x = (B_x / W_x) \cdot 1000$$

Όπου: (B_x) ο αριθμός των γεννήσεων ενός ημερολογιακού έτους

(W_x) ο πληθυσμός των γυναικών ηλικίας x ετών στο

μέσο του έτους αυτού.

Αν τα στοιχεία (πληθυσμού και γεννήσεων) παρέχονται κατά πενταετείς ομάδες ηλικιών, που είναι η συνήθης περίπτωση, ο ειδικός δείκτης γονιμότητας (${}_5f_x$) γράφεται:

$${}_5f_x = ({}_5B_x / {}_5W_x) \cdot 1000$$

και αναφέρεται στις ομάδες ηλικιών x έως $x+5$. Δηλαδή οι ειδικοί δείκτες γονιμότητας εκφράζουν την αναλογία των παιδιών που αποκτούν στην διάρκεια του ημερολογιακού έτους 1000 γυναίκες ηλικίας x έως $x+5$ ετών.

Στον Πίνακα 3.16 δίνονται για τα έτη 1971, 1981, 1991 και 2001 για τον Νομό Κυκλάδων, οι γεννήσεις ανάλογα με την ηλικία της μητέρας (στήλη 1) και η κατανομή του αναπαραγωγικού πληθυσμού των γυναικών το μέσο του αντίστοιχου έτους (στήλη 2) κατά πενταετείς ομάδες ηλικιών και στην συνέχεια υπολογίζονται οι ειδικοί κατά ηλικία δείκτες γονιμότητας του πληθυσμού (στήλη 3). Όπως παρατηρούμε (Γράφημα 3.10), η γονιμότητα του πληθυσμού αρχίζει να εκδηλώνεται σχετικά πρώιμα, από την ηλικία των 15 ετών, μεγιστοποιείται στο κλιμάκιο 25-29 και στη συνέχεια υποχωρεί βαθμιαία καταλήγοντας σε πολύ χαμηλά επίπεδα, κυρίως από την ηλικία των 45 ετών και άνω. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, τα περισσότερα ζευγάρια στην χώρα μας και στον Νομό Κυκλάδων, ολοκληρώνουν τον σχηματισμό της οικογένειάς τους μέχρι το 35^ο έτος της ηλικίας της γυναίκας.

Πίνακας 3.16

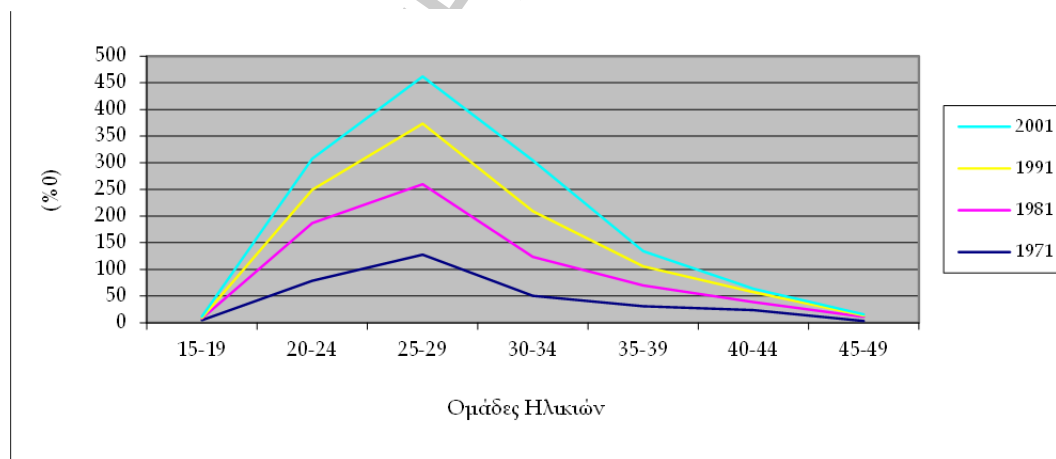
Γενικός Δείκτης Γονιμότητας (CFR), και Ειδικοί κατά Ηλικία Δείκτες Γονιμότητας του Πληθυσμού του Νομού Κοκκιάδων κατά τα έτη 1971, 1981, 1991, 2001.

Ομάδες ηλικιών	Γεννήσεις ${}_5B_x$				Γοναίκες ${}_5W_x$				Ειδικοί Δείκτες Γονιμότητας ${}_5f_x$			
	(1)				(2)				(3)			
	1971	1981	1991	2001	1971	1981	1991	2001	1971	1981	1991	2001
15-19	12	10	3	8	2610	2895	3008	3254	4,6	3,5	1,0	2,5
20-24	258	289	189	189	3280	2670	3030	3240	78,7	108,2	62,4	58,3
25-29	396	410	352	352	3105	3101	3100	3985	127,5	132,2	113,5	88,3
30-34	152	211	257	405	3008	2898	2998	4251	50,5	72,8	85,7	95,3
35-39	120	101	110	125	3252	2588	3081	4340	30,8	39,0	35,7	28,8
40-44	53	30	40	20	2110	2010	2154	3102	23,7	14,9	18,6	6,4
45-49	7	15	5	7	2200	1898	2299	3200	3,2	7,9	2,2	2,2
Σύνολο	998	1066	956	1106	19565	18060	19670	25372				
GFR	51,01	59,03	48,60	43,59								

Πηγή: ΕΣΥΕ, Στατιστική της Φυσικής Κίνησης του Πληθυσμού, 1971, 1981, 1991, 2001 και Α! ΠΕΣΥ Κοκκιάδων.

Γράφημα 3.10

Ειδικοί κατά Ηλικία Δείκτες Γονιμότητας του Πληθυσμού του Νομού Κοκκιάδων, 1971-2001

Πηγή: Πίνακας 3.16

- Δείκτης Ολικής Γονιμότητας (TFR): Υπολογίζεται ως το άθροισμα των ειδικών κατά ηλικία δεικτών γονιμότητας όλης της αναπαραγωγικής περιόδου:

$$TFR = \sum f_x \quad \text{ή} \quad TFR = 5 \cdot \sum {}_5f_x$$

Με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 3.16 (στήλη 3) παρουσιάζουμε στον Πίνακα 3.17 τον δείκτη ολικής γονιμότητας στον Νομό Κυκλάδων κατά τα έτη 1971, 1981, 1991 και 2001, δηλαδή υπολογίζουμε τον αριθμό των γυναικών που προσδοκείται να φέρει στον κόσμο μία πλασματική γενεά 1.000 γυναικών, αν ακολουθήσει το αναλυτικό πρότυπο γονιμότητας ενός ημερολογιακού έτους, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η επίδραση της θνησιμότητας.

Πίνακας 3.17

Δείκτης Ολικής Γονιμότητας (TFR), και μέσος αριθμός παιδιών ανά γυναίκα στον Νομό Κυκλάδων κατά τα έτη 1971- 2001

	TFR	Μέσος αριθμός παιδιών ανά γυναίκα
1971	1632,63 ‰	1,63
1981	1892,86 ‰	1,89
1991	1595,47 ‰	1,60
2001	1409,16 ‰	1,41

Πηγή: ΕΣΥΕ, Στατιστική της Φυσικής Κίνησης του Πληθυσμού, 1971-2001 και ΔΥΠΕ Κυκλάδων.

Στον ίδιο Πίνακα παρουσιάζεται και ο μέσος αριθμός παιδιών ανά γυναίκα, τον οποίο τον υπολογίζουμε διαιρώντας τον δείκτη *TFR* με το 1.000.

Γ) Θνησιμότητα

Για να εξετάσουμε την θνησιμότητα των κατοίκων του Νομού Κυκλάδων, χρησιμοποιούμε, όπως και ανωτέρω (Πίνακας 3.15), τον αδρό δείκτη θανάτων (CDR) ο οποίος μας δίνει την αναλογία των θανάτων σε πληθυσμό 1.000 ατόμων σε ετήσια βάση.

- Αδρός Δείκτης Θανάτων (CDR): Είναι ο λόγος των θανάτων (*D*) ενός ημερολογιακού έτους προς τον πληθυσμό (*P*) στο μέσο του έτους αυτού επί 1000:

$$CDR = (D/P) \cdot 1000$$

Ο Αδρός Δείκτης Θανάτων, δίνει την αναλογία των θανάτων σε πληθυσμό 1000 ατόμων σε ετήσια βάση.

- Δείκτης Φυσικής Αύξησης (NIR): Είναι η διαφορά μεταξύ του αδρού δείκτη γεννήσεων (CBR) και του αδρού δείκτη θανάτων (CDR) και εκφράζει το ισοζύγιο (συνήθως υπεροχή) των γεννήσεων έναντι των θανάτων σε πληθυσμό 1000 κατοίκων σε ετήσια βάση:

$$NIR = CBR - CDR = (B - D / P) \cdot 1000$$

Στον Νομό Κυκλάδων για τα έτη 1971, 1981, 1991 και 2001 έχουμε τα εξής στοιχεία (Πίνακας 3.18):

Πίνακας 3.18

Αδρός Δείκτης Θανάτων (CDR) στον Νομό Κυκλάδων κατά τα έτη 1971- 2001

	Πληθυσμός 30.6.	Θάνατοι	CDR	NIR
1971	79430	930	11,71‰	0,56
1981	81380	920	11,30‰	1,79
1991	86484	995	11,51‰	-0,45
2001	103605	1023	9,87‰	0,63

Πηγή: ΕΣΥΕ, Στατιστική της Φυσικής Κίνησης του Πληθυσμού, 1971-2001.

- Ειδικοί κατά Ηλικία Δείκτες Θνησιμότητας: Για κάθε ηλικία (x) και για κάθε φύλο χωριστά υπολογίζεται ένας ειδικός δείκτης θνησιμότητας (m_x) ως ο λόγος των θανόντων ηλικίας x ενός ημερολογιακού έτους (D_x) προς τον πληθυσμό της ίδιας ηλικίας στο μέσο του έτους αυτού (P_x) επί 1000:

$$m_x = (D_x / P_x) \cdot 1000$$

Αν τα στοιχεία δίνονται σε ομάδες ηλικιών x έως x+n, όπως στην συνέχεια (όπου είναι 5ετης ομάδες ηλικιών), ο δείκτης γράφεται:

$${}_n m_x = ({}_n D_x / {}_n P_x) \cdot 1000$$

όπου n το πλήθος ακέραιων ηλικιών στην ομάδα.

Ο ειδικός δείκτης θνησιμότητας μας δίνει την αναλογία των θανάτων διαστήματος ηλικιών x έως x+n σε πληθυσμό της ίδιας ηλικίας ή ομάδα ηλικιών.

Τα στοιχεία των Πινάκων 3.19 - 3.19γ αναφέρονται στην κατανομή των θανάτων και του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά φύλο και πενταετείς ομάδες ηλικιών για τα έτη 1971, 1981, 1991 και 2001. Από τα στοιχεία των στηλών (1) και (2) των πινάκων υπολογίζονται οι ειδικοί κατά ηλικία δείκτες θνησιμότητας των ανδρών ${}_5 m^M_x$ (στήλη 3) και από τα στοιχεία των στηλών (4) και (5) οι αντίστοιχοι δείκτες των γυναικών ${}_5 m^F_x$ (στήλη 6).

Πίνακας 3.19

Ειδική κατά Ηλικία και Φύλο Θνησιμότητα του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων, 1971

Ομάδες Ηλικιών	ΑΝΔΡΕΣ			ΓΥΝΑΙΚΕΣ		
	Θάνατοι	Πληθυσμός	Δείκτες (%)	Θάνατοι	Πληθυσμός	Δείκτες (%)
	${}_5D^M_x$	${}_5P^M_x$	${}_5m^M_x$	${}_5D^F_x$	${}_5P^F_x$	${}_5m^F_x$
	(1)	(2)	(3)=(1)/(2)	(4)	(5)	(6)=(4)/(5)
0-4	6	2589	2,32	3	2005	1,50
5-9	2	2487	0,80	1	2214	0,45
10-14	3	2365	1,27	2	2321	0,86
15-19	2	2896	0,69	2	2004	1,00
20-24	5	2985	1,68	4	2147	1,86
25-29	9	3004	3,00	4	2110	1,90
30-34	12	3125	3,84	8	2201	3,63
35-39	13	3214	4,04	11	2157	5,10
40-44	15	3301	4,54	15	2310	6,49
45-49	19	3204	5,93	17	2114	8,04
50-54	22	2985	7,37	20	1987	10,07
55-59	28	2785	10,05	25	1875	13,33
60-64	31	2564	12,09	29	1478	19,62
65-69	39	2478	15,74	33	958	34,45
70-74	45	2365	19,03	39	921	42,35
75-79	55	2298	23,93	45	852	52,82
80-84	87	2198	39,58	67	551	121,60
85+	94	1872	50,21	85	510	166,67

Πηγή: ΕΣΥΕ, Στατιστική της Φυσικής Κίνησης του Πληθυσμού, 1971.

Η μορφή που λαμβάνει η καμπύλη θνησιμότητας ανάλογα με την ηλικία του πληθυσμού γίνεται καλύτερα κατανοητή αν στο σύστημα των καρτεσιανών αξόνων τοποθετήσουμε στον οριζόντιο την ηλικία σε φυσικές τιμές (έτη) και στον κάθετο τους ειδικούς κατά ηλικία δείκτες θνησιμότητας. Η διαγραμματική απεικόνιση των ειδικών κατά ηλικία δεικτών θνησιμότητας των ατόμων του Νομού Κυκλάδων κατά τα έτη 1971, 1981, 1991 και 2001 παρουσιάζονται στα διαγράμματα 3.11, 3.12, 3.13 και 3.14 αντίστοιχα. Από την παρατήρηση των διαγραμμάτων συμπεραίνουμε ότι:

i) οι δείκτες θνησιμότητας των ανδρών είναι λίγο μεγαλύτεροι από εκείνους των γυναικών σε όλο το φάσμα των ηλικιών, με εξαίρεση τα έτη 1991 και 2001 όπου από την ηλικία των 80 ετών και άνω είναι μεγαλύτερος ο δείκτης θνησιμότητας των γυναικών,

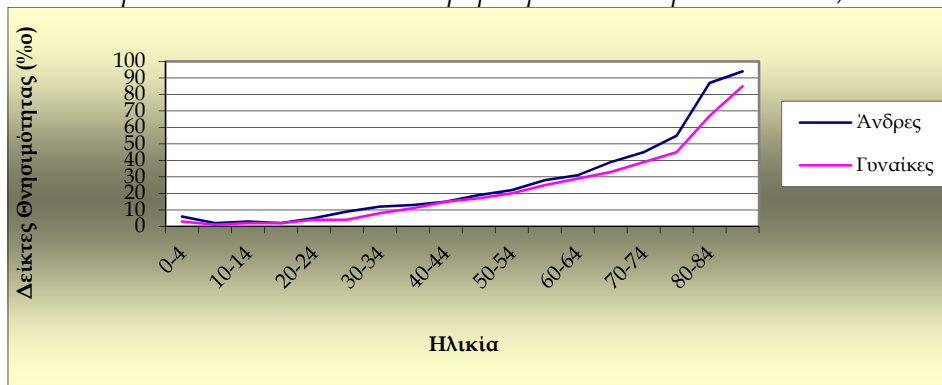
ii) από την ηλικία των 55 ετών και άνω οι κατά φύλο διαφορές της θνησιμότητας αμβλύνονται,

iii) η θνησιμότητα κατά το πρώτο έτος ζωής είναι λίγο πιο υψηλή και στη συνέχεια διαμορφώνεται σε σχετικά πιο χαμηλά επίπεδα για να εμφανίσει στην συνέχεια ανοδική τάση έως την ηλικία των 45 περίπου ετών, και

iv) μετά τα 45 χρόνια η θνησιμότητα αυξάνεται με πιο γρήγορο ρυθμό και φθάνει σε επίπεδα ιδιαίτερα υψηλά στις γεροντικές ηλικίες.

Γράφημα 3.11

Ειδική κατά Ηλικία και Φύλο Θνησιμότητα στον Νομό Κυκλάδων, 1971

Πηγή: Πίνακας 3.19

Πίνακας 3.19α

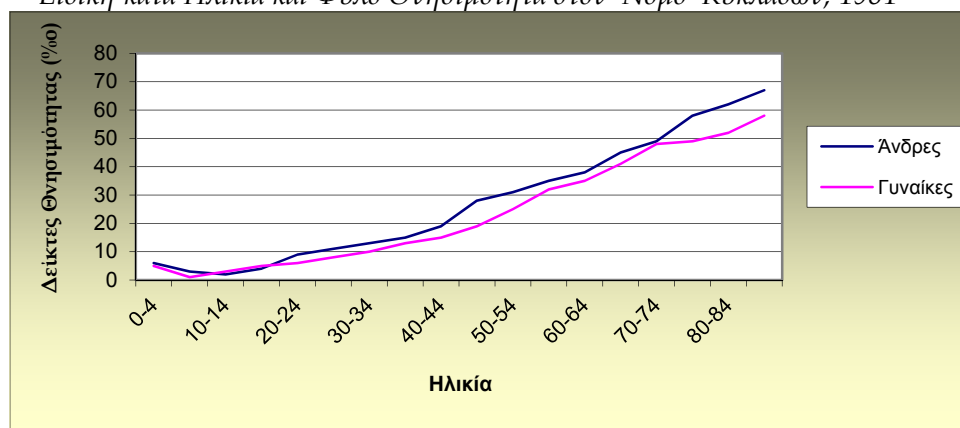
Ειδική κατά Ηλικία και Φύλο Θνησιμότητα του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων, 1981

Ομάδες Ηλικιών	ΑΝΔΡΕΣ			ΓΥΝΑΙΚΕΣ		
	Θάνατοι	Πληθυσμός	Δείκτες (%)	Θάνατοι	Πληθυσμός	Δείκτες (%)
	${}_5D^M_x$	${}_5P^M_x$	${}_5m^M_x$	${}_5D^F_x$	${}_5P^F_x$	${}_5m^F_x$
	(1)	(2)	(3)=(1)/(2)	(4)	(5)	(6)=(4)/(5)
0-4	6	2899	2,07	5	2589	1,93
5-9	3	3601	0,83	1	2254	0,44
10-14	2	2201	0,91	3	3105	0,97
15-19	4	3110	1,29	5	2321	2,15
20-24	9	3102	2,90	6	2563	2,34
25-29	11	3321	3,31	8	2745	2,91
30-34	13	3505	3,71	10	2547	3,93
35-39	15	3256	4,61	13	2547	5,10
40-44	19	2995	6,34	15	2254	6,65
45-49	28	2875	9,74	19	1652	11,50
50-54	31	2523	12,29	25	1785	14,01
55-59	35	3011	11,62	32	2514	12,73
60-64	38	2698	14,08	35	2369	14,77
65-69	45	2135	21,08	41	1512	27,12
70-74	49	1652	29,66	48	1004	47,81
75-79	58	1201	48,29	49	995	49,25
80-84	62	985	62,94	52	582	89,35
85+	67	620	108,06	58	352	164,77

Πηγή: ΕΣΥΕ, Στατιστική της Φυσικής Κίνησης του Πληθυσμού, 1981.

Γράφημα 3.12

Ειδική κατά Ηλικία και Φύλο Θνησιμότητα στον Νομό Κυκλάδων, 1981

Πηγή: Πίνακας 3.19

Πίνακας 3.19β

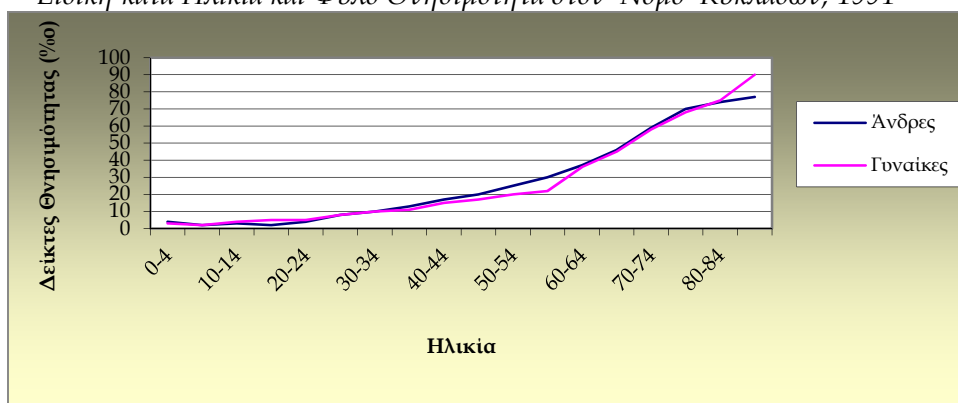
Ειδική κατά Ηλικία και Φύλο Θνησιμότητα του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων, 1991

Ομάδες Ηλικιών	ΑΝΔΡΕΣ			ΓΥΝΑΙΚΕΣ		
	Θάνατοι	Πληθυσμός	Δείκτες (%)	Θάνατοι	Πληθυσμός	Δείκτες (%)
	${}_5D^M_x$	${}_5P^M_x$	${}_5m^M_x$	${}_5D^F_x$	${}_5P^F_x$	${}_5m^F_x$
	(1)	(2)	(3)=(1)/(2)	(4)	(5)	(6)=(4)/(5)
0-4	4	2899	1,38	3	2154	1,39
5-9	2	2789	0,72	2	2369	0,84
10-14	3	2589	1,16	4	2541	1,57
15-19	2	299	6,69	5	2478	2,02
20-24	4	3001	1,33	5	2658	1,88
25-29	8	3125	2,56	8	3120	2,56
30-34	10	3259	3,07	10	2984	3,35
35-39	13	3368	3,86	11	3200	3,44
40-44	17	3559	4,78	15	2587	5,80
45-49	20	3778	5,29	17	2251	7,55
50-54	25	3541	7,06	20	2154	9,29
55-59	30	3445	8,71	22	1987	11,07
60-64	37	3001	12,33	36	1897	18,98
65-69	46	2852	16,13	45	1785	25,21
70-74	59	2541	23,22	58	1569	36,97
75-79	70	2005	34,91	68	1487	45,73
80-84	74	1478	50,07	75	1005	74,63
85+	77	361	213,30	90	368	244,57

Πηγή: ΕΣΥΕ, Στατιστική της Φυσικής Κίνησης του Πληθυσμού, 1991.

Γράφημα 3.13

Ειδική κατά Ηλικία και Φύλο Θνησιμότητα στον Νομό Κυκλάδων, 1991

Πηγή: Πίνακας 3.19β

Πίνακας 3.19γ

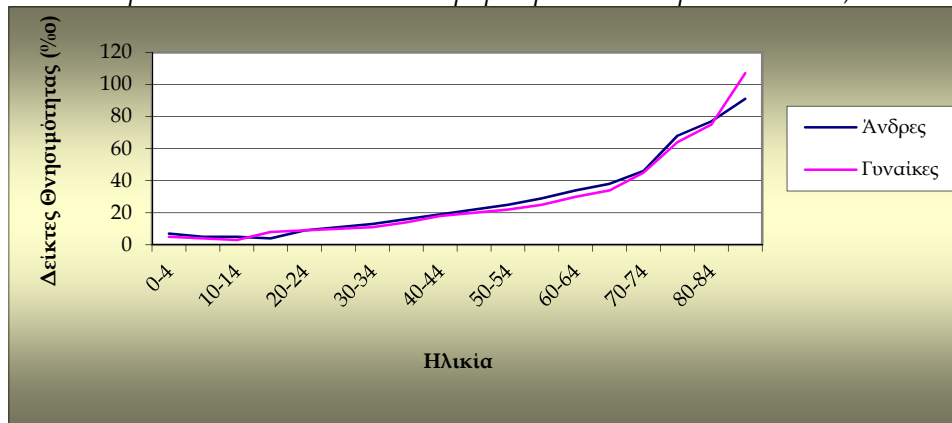
Ειδική κατά Ηλικία και Φύλο Θνησιμότητα του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων, 2001

Ομάδες Ηλικιών	ΑΝΔΡΕΣ			ΓΥΝΑΙΚΕΣ		
	Θάνατοι	Πληθυσμός	Δείκτες (%)	Θάνατοι	Πληθυσμός	Δείκτες (%)
	${}_5D^M_x$	${}_5P^M_x$	${}_5m^M_x$	${}_5D^F_x$	${}_5P^F_x$	${}_5m^F_x$
	(1)	(2)	(3)=(1)/(2)	(4)	(5)	(6)=(4)/(5)
0-4	7	3005	2,33	5	2547	1,96
5-9	5	3458	1,45	4	2899	1,38
10-14	5	3569	1,40	3	2998	1,00
15-19	4	3698	1,08	8	3125	2,56
20-24	9	3899	2,31	9	3254	2,77
25-29	11	4015	2,74	10	3369	2,97
30-34	13	4257	3,05	11	3589	3,06
35-39	16	4369	3,66	14	4005	3,50
40-44	19	4258	4,46	18	3547	5,07
45-49	22	4201	5,24	20	3325	6,02
50-54	25	3987	6,27	22	2547	8,64
55-59	29	3547	8,18	25	2366	10,57
60-64	34	3325	10,23	30	2001	14,99
65-69	38	3214	11,82	34	1875	18,13
70-74	46	2245	20,49	45	1665	27,03
75-79	68	2004	33,93	64	895	71,51
80-84	77	1589	48,46	75	458	163,76
85+	91	257	354,09	107	243	440,33

Πηγή: ΕΣΥΕ, Στατιστική της Φυσικής Κίνησης του Πληθυσμού, 2001.

Γράφημα 3.14

Ειδική κατά Ηλικία και Φύλο Θνησιμότητα στον Νομό Κυκλάδων, 2001

Πηγή: Πίνακας 3.19γ

Δ) Φυσική Αύξηση του Πληθυσμού

Από τα στοιχεία του πίνακα 3.6 προκύπτει ότι με πρωτεύουσα τη Σύρο, ο νομός Κυκλάδων συγκεντρώνει ποσοστό 1% του πληθυσμού της χώρας με τη φυσική μείωση του πληθυσμού των ετών 1998-2000 να αντιστρέφεται παροδικά μόνο σε αύξηση το 2001 (υπεροχή γεννήσεων/1.000 κατοίκους -0,3 το 2002). Συγκεκριμένα κατά 23.957 κατοίκους αυξήθηκε την τελευταία εικοσαετία ο πραγματικός πληθυσμός του νομού Κυκλάδων, όπως προκύπτει από την απογραφή της Στατιστικής Υπηρεσίας στις 18.3.2001.

Στην μελέτη της κατανομής κατά φύλο, προέκυψε ότι από το έτος 1971 και μετά παρατηρείται μεγάλη αύξηση της αναλογίας του ανδρικού πληθυσμού ως αποτέλεσμα της παρέλευσης μιας σχετικά μακράς ήρεμης περιόδου. Η αύξηση της αναλογίας αυτής κατά τις τελευταίες δεκαετίες μπορεί να αποδοθεί κυρίως στη μαζική είσοδο οικονομικών μεταναστών σε όλη των χώρα και στον Νομό Κυκλάδων (σύμφωνα με τα στοιχεία των απογραφών του 1991 και 2001).

Από τα στοιχεία του Πίνακα 3.15 προκύπτει η εξέλιξη του αδρού δείκτη γεννήσεων και θανάτων καθώς και ο δείκτης φυσικής αύξησης του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων για την χρονική περίοδο 1971-2001, από το οποίο διαφαίνεται μία σταθερή πτώση του δείκτη της φυσικής αύξησης του πληθυσμού στον Νομό Κυκλάδων κατά τα έτη 1971-1991 η οποία αντιστρέφεται σε αύξηση από το 2001 .

3.7 Μεταναστευτική Κίνηση Πληθυσμού

Η μετακίνηση του πληθυσμού όταν συνεπάγεται αλλαγή της μόνιμης διαμονής για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (μεγαλύτερο του έτους) καλείται μετανάστευση (Παπαδάκης και Τσίμπος, 2004).

Το φαινόμενο της μετανάστευσης είναι τόσο διαχρονικό όσο και παγκόσμιο. Ιστορικοί, οικονομικοί, πολιτικοί, κοινωνικοί και πολιτισμικοί λόγοι, ωθούσαν από ανέκαθεν τους ανθρώπους να μεταναστεύουν σε νέες πατρίδες για να αναζητήσουν ένα καλύτερο αύριο και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Οι κοινωνίες υποδοχής από την πλευρά τους, ανέπτυσαν μηχανισμούς προσαρμογής στις συνθήκες που δημιουργούνταν από την είσοδο των μεταναστευτικών ρευμάτων, και αμφιταλαντεύονταν ανάμεσα στην καταστολή της μεταναστευτικής εισροής και στην προσπάθεια αξιοποίησης των μεταναστών προς όφελος της ήδη υπάρχουσας κοινωνικής συνοχής.

Οι οικονομικές επιπτώσεις της μετανάστευσης έχουν γίνει αντικείμενο έντονων διαφωνιών. Οι συζητήσεις στις ΗΠΑ είναι πολύ πιο σύνθετες και προσπαθούν να περιλάβουν όλες τις πλευρές του ζητήματος, σε αντίθεση με την Ευρώπη, όπου γίνεται πολύ λιγότερος λόγος για τα οικονομικά πλεονεκτήματα των μεταναστευτικών ρευμάτων. Αυτό έρχεται σε ρήξη με παλιότερες εποχές όταν η μετανάστευση ενθαρρυνόταν (Γλυτσός, 1994)

Η συζήτηση, που διεξάγεται κυρίως στις ΗΠΑ, επικεντρώνεται στις επιπτώσεις της μετανάστευσης επί του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης, επί των μισθών των αυτοχθόνων εργαζομένων και επί των δημόσιων οικονομικών. Για την Ελλάδα, οι σχετικές έρευνες είναι λιγοστές και έχουν γίνει ελάχιστα γνωστές.

Η φυσική κίνηση του πληθυσμού σε συνδυασμό με τη μεταναστευτική κίνηση προσδιορίζουν την φυσιογνωμία αλλά και την εξέλιξη του πληθυσμού αυτού τόσο από πλευράς μεγέθους όσο και από πλευράς δομικών χαρακτηριστικών (Παπαδάκης και Τσίμπος, 2004).

Η ενσωμάτωση – ένταξη αποτελεί ένα σημαντικό τμήμα μιας αποτελεσματικής διαχείρισης της μετανάστευσης και είναι μια αμφίδρομη προσέγγιση προσαρμογής των μεταναστών και των κοινωνιών υποδοχής, σε επίπεδο οικονομικό, κοινωνικό, πολιτισμικό και πολιτικό. Η επιτυχία της ένταξης εξαρτάται από την προθυμία των μεταναστών να προσαρμοστούν στο καινούργιο περιβάλλον, αλλά και από την ετοιμότητα της κοινωνίας υποδοχής να υποδεχθεί αυτούς και τις οικογένειές τους.

Δεν υπάρχουν διεθνείς νομικές προβλέψεις σχετικά με την ένταξη και για τον λόγο αυτό, ο τρόπος προσέγγισης διαφέρει από κάθε χώρα.

Με την πάροδο του χρόνου, το φαινόμενο της μετανάστευσης διογκώνεται όσο αυξάνει η διεθνής κινητικότητα και η οικονομική αλληλεξάρτηση.

Σύμφωνα με το Υπουργείο Εργασίας των Η.Π.Α., η τεκμηρίωση των συνολικών επιπτώσεων της μετανάστευσης στην αγορά εργασίας δεν επιβεβαιώνει την θέση σύμφωνα με την οποία οι μετανάστες προκαλούν μια γενική πτώση των μισθών. Σε ότι αφορά τις επιπτώσεις της οικονομικής μετανάστευσης στα δημόσια οικονομικά, ορισμένες μελέτες δείχνουν ότι αυτές είναι συνολικά θετικές καθώς οι φόροι που καταβάλλονται από τους μετανάστες υπερβαίνουν τις δαπάνες που προκαλεί η παρουσία τους. Αυτό πιθανότατα σχετίζεται με το γεγονός ότι ενώ τυπικά δικαιούνται των ίδιων παροχών, τις απολαμβάνουν σπανιότερα --ενδεχομένως επειδή συναντούν πραγματικά εμπόδια (Cross, 1989).

Μια ανάλυση του INED (1991) που ανέλυσε τις επιπτώσεις της μετανάστευσης στην Γαλλία, έδειξε ότι παραδοσιακά, οι τελευταίοι εισερχόμενοι μετανάστες καταλαμβάνουν υποδεέστερες εργασίες, πρόσκαιρες και αμειβόμενες με χαμηλούς μισθούς. Αυτό επιτρέπει στους παλαιότερους μετανάστες να μετακινηθούν προς το επάνω μέρος της εργασιακής κλίμακας, όπου οι δουλειές έχουν καλύτερη ποιότητα. Επίσης, καθώς γηράσκει ο πληθυσμός των μεταναστών, μαθαίνει να προστατεύεται από τις αυθαιρεσίες της εργοδοσίας.

Ειδικότερα η Ελλάδα από παραδοσιακή χώρα εκροής μεταναστών, τα τελευταία είκοσι χρόνια έχει μετατραπεί σε χώρα εισροής. Η Ελλάδα συγκαταλεγόταν μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1980, στις παραδοσιακές χώρες αποστολής μεταναστών ή λειτουργούσε απλώς σαν κράτος διευκόλυνσης μετεγκατάστασης μεταναστών και προσφύγων σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες υποδοχής.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, μεταβλήθηκε η Ελλάδα σε σύντομο χρονικό διάστημα, σε χώρα μόνο υποδοχής. Τα αίτια αυτής της αλλαγής είναι ποικίλα: η γεωγραφική θέση, οι αλλαγές που ακολούθησαν την πτώση του τείχους του Βερολίνου, όχι μόνο στις γείτονες χώρες, αλλά και σε απώτερες γεωγραφικά, συνέβαλλαν στην εισροή μεγάλων μεταναστευτικών ρευμάτων στην Ελλάδα και δημιούργησαν την ανάγκη για ενσωμάτωση διαφορετικών πολιτισμικών στοιχείων και μάλιστα σε πολύ σύντο-

μο χρονικό διάστημα συγκριτικά με άλλες χώρες της Ευρώπης, όπου η αντίστοιχη μετάβαση έγινε σταδιακά (Γλυτσός, 1988).

Την δεκαετία του 1980, οι αλλοδαποί αποτελούσαν το 2,5% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Μέσα στα τελευταία δεκαπέντε χρόνια ο αριθμός τους έχει πενταπλασιαστεί (σύμφωνα με τα στοιχεία του Ι.ΜΕ.ΠΟ), ενώ στην τελευταία πενταετία ο αριθμός των παιδιών τους στα σχολεία τριπλασιάστηκε. Αριθμώντας από 900.000 έως και 1.200.000, οι μετανάστες τείνουν να ανατρέψουν την σύνθεση των τοπικών κοινωνιών, αν λάβουμε υπόψη μας ότι σε ορισμένες περιοχές αποτελούν ακόμη και το 25% των κατοίκων.

A) Συνολική Μετανάστευση

Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του μεταναστευτικού ρεύματος στην Ελλάδα είναι ότι σε ποσοστό άνω του 50% αποτελείται από Αλβανούς, καθιστώντας έτσι την Ελλάδα, την μοναδική χώρα εντός της Ε.Ε. η οποία έχει μία εθνικότητα μεταναστών που ξεπερνά το 50% του συνόλου των αλλοδαπών που βρίσκονται στην χώρα. Κύριες αιτίες μετανάστευσης προς την χώρα μας, σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία (2/2004) από το Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής, είναι:

- Παροχή εξαρτημένης εργασίας (περίπου 70%)
- Οικογενειακή συνένωση (περίπου 18%)
- Παροχή ανεξάρτητης εργασίας (περίπου 12%)

Περίπου το 80% των μεταναστών, βρίσκονται σε ηλικία εργασίας, ποσοστό που αντιστοιχεί στο 68% του ελληνικού πληθυσμού. Αξίζει να τονιστεί ότι ο αλλοδαπός πληθυσμός διαθέτει μεγαλύτερο ποσοστό παιδιών στις τάξεις του σε σχέση με τους Έλληνες. Στον τομέα της σχολικής εκπαίδευσης παρατηρείται ταχύτερη αύξηση του αριθμού των αλλοδαπών μαθητών και σήμερα το ποσοστό των αλλοδαπών μαθητών αντιστοιχεί σε ποσοστό 6,7% περίπου του συνολικού αριθμού των μαθητών, με συνεχώς ανοδικές τάσεις.

Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό, ότι στην Ελλάδα παρατηρείται και το φαινόμενο του "οικονομικού ρατσισμού", το οποίο βασίζεται στην παραδοχή ότι ο αριθμός των θέσεων εργασίας είναι δεδομένος, σταθερός, αμετάβλητος, και το χειρότερο, ότι καθορίζεται ως δια μαγείας "από την ελληνική οικονομία". Αυτό αποτελεί μια παρεξήγηση γιατί ο αριθμός των θέσεων εργασίας καθορίζεται από την οικονομική πολιτική, δηλαδή από την πολιτική

εξουσία. Πέραν τούτου, ο "οικονομικός ρατσισμός" των Ελλήνων βασίζεται στην ιδέα πως οι μετανάστες επωφελούνται από την ελληνική οικονομία.

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής (Ι.ΜΕ.ΠΟ), οι μετανάστες διαιρούνται σε δύο κατηγορίες: σε αυτούς που αναλαμβάνουν εργασίες για τις οποίες οι Έλληνες δεν δείχνουν το παραμικρό ενδιαφέρον και σε αυτούς που καταλαμβάνουν θέσεις εργασίας τις οποίες υπό κανονικές συνθήκες θα κατελάμβαναν Έλληνες εργαζόμενοι. Έτσι, σε κάποιες εργασίες, σε κάποιους κλάδους, υπάρχει μετατόπιση Ελλήνων από αλλοδαπούς. Εντούτοις, οι μετανάστες που αναλαμβάνουν εργασίες για τις οποίες οι Έλληνες δεν δείχνουν ενδιαφέρον, όχι μόνον δεν δημιουργούν ανεργία, αλλά αυξάνουν την απασχόληση. Διότι, η εργασία τους δημιουργεί εισοδήματα, όχι μόνον για τον εαυτό τους, αλλά και για τους εργοδότες τους. Τα εισοδήματα αυτά δαπανώνται, μετατρέπονται σε αύξηση της ζήτησης, άρα και της παραγωγής. Η αύξηση της παραγωγής, όμως, επιφέρει αύξηση της απασχόλησης --της απασχόλησης των Ελλήνων. Η αύξηση της απασχόλησης των Ελλήνων δημιουργεί και πάλι νέα εισοδήματα που δαπανώνται και αυξάνουν την παραγωγή και έτσι στο διηνεκές. Η απασχόληση των μεταναστών έχει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα και στο εισόδημα και στην απασχόληση των Ελλήνων. Το ποσοστό των μεταναστών που εργάζονται σε εργασίες τις οποίες οι Έλληνες δεν αναλαμβάνουν είναι υψηλό.

Τον νόμο 1975/91, εξειδίκευσαν μια σειρά από υπουργικές αποφάσεις και προεδρικά διατάγματα ως το 1996, όπου και τροποποιήθηκε με τον ν. 2452/1996 «Ρύθμιση θεμάτων προσφύγων κατά τροποποίηση των διατάξεων του ν. 1975/1991 και άλλες διατάξεις». Ο νόμος αυτός, μεταξύ άλλων, προέβλεπε την δημιουργία ειδικού σώματος συνοριακών φρουρών και τις διαδικασίες νομιμοποίησης των μεταναστών.

Μετά από πέντε χρόνια εφαρμογής ο ν. 2452/1996, αντικαταστάθηκε από τον ν. 2910/2001 «Είσοδος και Παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας με Πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις», ο οποίος μετά από ένα έτος εφαρμογής τροποποιήθηκε με νέο νόμο τον 3013/2002.

Σε ότι αφορά το εκπαιδευτικό επίπεδο των αλλοδαπών σύμφωνα με στοιχεία του Ι.ΜΕ.ΠΟ, το 49% είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το 38% πρωτοβάθμιας, ενώ το 9% είναι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Όσον αφορά την ηλικιακή τους σύνθεση, η συντριπτική τους

πλειοψηφία ανήκει στις παραγωγικές ηλικίες με επικρατέστερη την ηλικιακή ομάδα 30-34 ετών, στην οποία κατατάσσεται το 38% του συνόλου. Σε ότι αφορά τις ειδικότητες, το 23% είναι ανειδίκευτοι εργάτες χειρώνακτες ή μικροεπαγγελματίες. Ως ειδικευμένοι τεχνίτες δήλωσαν ότι εργάζονται το 7%, ενώ ως ειδικευμένοι αλιείς, γεωργοί και κτηνοτρόφοι δήλωσαν ότι εργάζονται 4%. Με βάση την ειδικότητα που είχαν κατά την τελευταία απασχόληση τους, η πλειοψηφία των μεταναστών συγκεντρώνεται σε ένα μικρό φάσμα επαγγελματιών, τα οποία ως επί το πλείστον ασκούνται στην παραοικονομία, με ότι αυτό συνεπάγεται για τους όρους και τις συνθήκες απασχόλησης. Επισημαίνεται ότι το 58% του συνόλου, ήτοι 205.462 αλλοδαποί, απέφυγαν να δηλώσουν επάγγελμα, γεγονός το οποίο εξηγείται, κατά πάσα πιθανότητα, από τον διαφόρων ειδών, πρόσκαιρο, ευκαιριακό και άτυπο χαρακτήρα της απασχόλησης.

B) Εξωτερική - Εσωτερική Μετανάστευση

Με βάση τις στατιστικές καταρτίζονται ορισμένα δημογραφικά μέτρα (αδροι ή ειδικοί κατά φύλο και ηλικία κεντρικοί δείκτες) ανάλογα με εκείνα που χρησιμοποιούνται στην ανάλυση των άλλων δημογραφικών φαινομένων. Τα μέτρα αυτά εκφράζουν τον αριθμό των μεταναστών ή των παλιννοστούντων ανά 1.000 κατοίκους (συνολικά ή κατά κλιμάκια ηλικιών) στο μέσο του έτους. Στη συνέχεια παρουσιάζονται για τον Νομό Κυκλάδων οι κάτωθι δείκτες κατά τα έτη 1991 και 2001 (Πίνακας 3.20).

- Αδρός Δείκτης Μετανάστευσης: $CER = (E/P) \cdot 1000$
- Αδρός Δείκτης Παλιννόστησης: $CIR = (I/P) \cdot 1000$
- Αδρός Δείκτης Καθαρής Μετανάστευσης: $CNMR = ((I-E)/P) \cdot 1000$
- Αδρός Δείκτης Ακαθάριστης Μετανάστευσης:
 $CGMR = ((I+E)/P) \cdot 1000$
- Δείκτης Μεταναστευτικής Αποτελεσματικότητας:
 $MEI = ((I-E)/(I+E)) \cdot 1$

Όπου: (E), ο αριθμός μονίμων μεταναστών από τον Νομό Κυκλάδων προς άλλους νομούς της Ελλάδας.

(I), ο αριθμός παλιννοστούντων από διάφορους νομούς της Ελλάδας προς τον Νομό Κυκλάδων.

(P), ο πληθυσμός στο μέσο του έτους αυτού.

Πίνακας 3.20

Δείκτες Μετανάστευσης στον Νομό Κυκλάδων κατά τα έτη 1991- 2001

	Πληθυσμός (P) 30.6.	E	I	CER	CIR	CNMR	CGMR	MEI
1991	86484	958	15	11,1‰	0,1‰	-10,9‰	11,3‰	(-)97%
2001	103605	2120	41	20,4‰	0,4‰	-20,1‰	20,8‰	(-)82%

Πηγή: Ο.Α.Ε.Δ. Κυκλάδων.

Ο Δείκτης Μεταναστευτικής Αποτελεσματικότητας λαμβάνει τιμές από 0 έως 100 και εκφράζει την καθαρή απώλεια στο μέγεθος του πληθυσμού που προέρχεται από μεταναστευτικές εκροές σε σχέση με το σύνολο των παρατηρούμενων μεταναστευτικών κινήσεων. Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2001, οι 100 μεταναστευτικές εισροές και εκροές αντισταθμίζονται από 82 εξόδους από τον Νομό Κυκλάδων.

Σύμφωνα με στοιχεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Κυκλάδων, στην εκπαίδευση, ισχύει ό,τι και στην υπόλοιπη Ελλάδα που προαναφέρθηκε: υπάρχει ταχύτατη αύξηση του αριθμού των αλλοδαπών μαθητών με συνεχώς ανοδικές τάσεις.

Επίσης, ελέγχουμε αν υπάρχει διαφορά πληθυσμού μεταξύ των αλλοδαπών και των ημεδαπών στο σύνολο τους για τα έτη 1991, 2001. Γίνονται έλεγχοι ανά ζεύγη του πληθυσμού των αλλοδαπών και των ημεδαπών στο σύνολό τους και ανά φύλο (άρρενες - θήλυς) και του μορφωτικό επίπεδο αλλοδαπών και ημεδαπών ανά βαθμίδα εκπαίδευσης και απασχόλησή τους στους τομείς παραγωγικότητας.

3.8 Συμπεράσματα

Στο παρών κεφάλαιο, ξεκινώντας την έρευνα, εξετάσαμε την σύνθεση του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά φύλο και ηλικία, ανά εικοσαετίες, όπως αποτυπώνεται στις απογραφές του πληθυσμού κατά τα έτη 1961, 1981, και 2001.

Παρουσιάζεται ο πληθυσμός του Νομού κατά πενταετείς ομάδες ηλικιών σύμφωνα με τις απογραφές των ετών 1961, 1981 και 2001. Από την μελέτη των στοιχείων προκύπτει μείωση της διάμεσης ηλικίας του πληθυσμού μεταξύ της εικοσαετίας 1961 - 1981, ενώ μεταξύ της εικοσαετίας 1981 - 2001 προκύπτει αύξηση της διάμεσης ηλικίας του πληθυσμού, γεγο-

νός που σηματοδοτεί τη γήρανση του πληθυσμού που επήλθε στη διάρκεια της τελευταίας εικοσαετίας.

Εξετάζουμε τη ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά φύλο και μεγάλες ομάδες ηλικιών, μεταξύ των απογραφών 1961 και 2001 . Από τα στοιχεία αυτά και την διαγραμματική τους απεικόνιση συμπεραίνουμε ότι κατά την περίοδο 1961-2001 η αναλογία των υπερήλικων του πληθυσμού στον Νομό Κυκλάδων ξεπερνάει το 10% (στην συγκεκριμένη περίπτωση 18,6%), και άρα ο πληθυσμός χαρακτηρίζεται γερασμένος.

Η εξελικτική αυτή εικόνα ισχύει παρόμοια και για τα δύο φύλα, με την διαφορά ότι διαχρονικά στον ανδρικό πληθυσμό η αναλογία των παιδιών εμφανίζεται (σε σύγκριση με τον γυναικείο πληθυσμό) μεγαλύτερη και η αναλογία των υπερήλικων σημαντικά μικρότερη, επιβεβαιώνοντας έτσι για άλλη μία φορά ότι ενώ υπερτερούν οι γεννήσεις αγοριών, η μέση διάρκεια ζωής των γυναικών στις προηγμένες κοινωνίες είναι μεγαλύτερη.

Στη συνέχεια, διερευνούμε ποσοτικά τη σχέση μεταξύ ανθρώπινου δυναμικού εργάσιμης ηλικίας και πληθυσμού που βρίσκεται ηλικιακά εκτός παραγωγικής διαδικασίας . Από τα αποτελέσματα της έρευνας συμπεραίνουμε ότι με την πάροδο του χρόνου η επιβάρυνση του ώριμου πληθυσμού με μη ενεργά άτομα περιορίζεται (γεγονός που μπορεί να θεωρηθεί ως ευνοϊκό), από την άλλη πλευρά όμως, μετατοπίζεται βαθμιαία η εμβέλεια της από τον παιδικό στο γεροντικό πληθυσμό. Το γεγονός αυτό διαφοροποιεί ποσοτικά και ποιοτικά τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει ο ενεργός πληθυσμός έναντι του εξηρημένου σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο επηρεάζοντας, σε μακροχρόνια κλίμακα, αρνητικά το οικονομικό και δημογραφικό περιβάλλον.

Στη συνέχεια γίνεται μελέτη την σύνθεση κατά φύλο - και ειδικότερα την ποσοτική σχέση των ανδρών έναντι των γυναικών - εκτιμώντας βασικά δημογραφικά μέτρα.

Παρουσιάζονται τα στοιχεία της κατανομής του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά οικογενειακή κατάσταση και φύλο μεταξύ των απογραφών 1951-2001.

Εξετάζεται η στάθμιση του παράγοντα της ηλικίας με σκοπό να διευρυνθεί η ανάλυση της οικογενειακής κατάστασης του πληθυσμού.

Εξετάζουμε την πυκνότητα και κατανομή του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων, από τα διαθέσιμα απογραφικά δεδομένα.

Για να εξετάσουμε την φυσική κίνηση του πληθυσμού, ξεκινάμε από την γαμηλιότητα, γίνεται εκτίμηση του επιπέδου και των ειδικών χαρακτηριστικών της γενικής γαμηλιότητας χρησιμοποιώντας δείκτες ετήσιας αναφοράς.

Μελετάμε την θνησιμότητα των κατοίκων του Νομού Κυκλάδων, κατά τα έτη 1971, 1981, 1991 και 2001

Από την μελέτη της φυσικής αύξηση του πληθυσμού του νομού μεταξύ των απογραφών 1991 και 2001 συμπεραίνουμε ότι ο πληθυσμός του νομού αυξήθηκε σε ποσοστό 19,8%.

Εξετάζουμε την εξέλιξη του αδρού δείκτη γεννήσεων και θανάτων καθώς και το δείκτη φυσικής αύξησης του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων για την χρονική περίοδο 1971-2001, από το οποίο διαφαίνεται μία σταθερή πτώση του δείκτη της φυσικής αύξησης του πληθυσμού στον Νομό Κυκλάδων κατά τα έτη 1971-1991 η οποία αντιστρέφεται σε αύξηση από το 2001 .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Μορφωτικό επίπεδο και οικονομικοκοινωνική ανάπτυξη Νομού Κυκλάδων

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

4.1. Εισαγωγή

Το μορφωτικό επίπεδο του ατόμου βρίσκεται σε γραμμική σχέση με το επίπεδο ανάπτυξης της οικονομικής δραστηριότητας του τόπου και έμμεσα σχετίζεται με τις επαγγελματικές επιλογές του ατόμου, γιατί οποιαδήποτε αύξηση των ειδικοτήτων σε συγκεκριμένα επίπεδα ανάπτυξης, συνεπάγεται αύξηση των ειδικοτήτων στην εκπαίδευση. Από την άλλη μεριά, η οικονομική ανάπτυξη δεν είναι μόνο υπόθεση κεφαλαίων, φυσικών πόρων, παραγωγικών επενδύσεων κ.ά. Είναι πρωταρχικά υπόθεση ενός κατάλληλα εκπαιδευμένου εργατικού δυναμικού, ώστε οι συντελεστές που αναφέραμε να μπορούν να αποδώσουν. Χρειάζεται, δηλαδή, το κατάλληλο μορφωτικό επίπεδο των ατόμων για να υπάρχει το ανάλογο εργατικό δυναμικό που θα ανταποκριθεί ποσοτικά και ποιοτικά στην παραγωγή της εργασίας. Το μορφωτικό επίπεδο επομένως των ατόμων, σχετίζεται άμεσα με την οικονομική ανάπτυξη ενός τόπου (Κασμάτη, 1998).

Στο παρόν κεφάλαιο, εξετάζουμε τα οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων και το οικονομικό περιβάλλον του Νομού.

4.2. Κοινωνικά Χαρακτηριστικά του Πληθυσμού

4.2.1. Μορφωτικό Επίπεδο

Στον Πίνακα 4.1 δίνεται το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά φύλο για τα έτη 1951 - 2001 σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ. Από τα στοιχεία του πίνακα αυτού γίνεται αντιληπτή η αναβάθμιση του μορφωτικού επιπέδου με το πέρασμα των ετών. Πράγματι, συνολικά η αναλογία των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από 1,7% το 1951 ενισχύθηκε σε 10,71% το 2001. Εντυπωσιακή είναι επίσης η αύξηση της αναλογίας των αποφοίτων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η οποία από 3,67% το 1951 έφθασε το 33,78% το 2001. Οι θετικές αυτές εξελίξεις περιόρισαν δραστικά την αναλογία των κατηγοριών των ημιμαθών και των αγραμμάτων, αφού η μεν πρώτη μειώθηκε από 72,04% το 1951 σε 51,97% το 2001 και η δεύτερη συρρικνώθηκε από 23,25% το 1951 σε 3,54% το 2001. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα, οι τάσεις αυτές του εκσυγχρονισμού και της αναβάθμισης του μορφωτικού επιπέδου ίσχυσαν και για τα δύο φύλα, αλλά ήταν πιο έντονες μεταξύ του γυναικείου πληθυσμού.

Πίνακας 4.1

Μορφωτικό Επίπεδο Πληθυσμού Νομού Κυκλάδων κατά Φύλο, για τα έτη 1951 - 2001

	Σύνολο Πληθυσμού						Σύνολο Ανδρικού Πληθυσμού						Σύνολο Γυναικείου Πληθυσμού					
	1951	1961	1971	1981	1991	2001	1951	1961	1971	1981	1991	2001	1951	1961	1971	1981	1991	2001
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	1052	1805	1852	2851	5110	11008	875	1511	1260	1679	2907	6059	177	294	592	914	1415	4949
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	3744	2448	7224	11683	20730	34723	2964	1391	3660	6948	11676	18775	780	1057	3564	4997	9342	15952
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	73395	74263	63432	51588	49884	53415	42456	35200	33112	25906	25214	26475	30939	39063	30320	25682	24670	26940
Αγράμματοι	23693	15373	11312	8861	6719	3639	9447	5947	4472	3349	2836	1589	14246	9426	6840	5512	3883	2050
Σύνολο	101884	93889	83820	74987	82443	102789	55742	44049	42504	37882	42633	52898	46142	49840	41316	37105	39810	49891

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού, 1951 - 2001

Πίνακας 4.1.1

Μορφωτικό Επίπεδο Πληθυσμού Νομού Κυκλάδων (%) κατά Φύλο, για τα έτη 1951 - 2001

	Σύνολο Πληθυσμού						Σύνολο Ανδρικού Πληθυσμού						Σύνολο Γυναικείου Πληθυσμού					
	1951	1961	1971	1981	1991	2001	1951	1961	1971	1981	1991	2001	1951	1961	1971	1981	1991	2001
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	1,03	1,92	2,21	3,80	6,20	10,71	1,57	3,43	2,96	4,43	6,82	11,45	0,38	0,59	1,42	3,16	5,53	9,92
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	3,67	2,61	8,62	15,59	25,14	33,78	5,32	3,16	8,60	18,34	27,39	35,49	1,69	2,12	8,63	12,77	22,74	31,97
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	72,04	79,10	75,67	68,80	60,51	51,97	76,17	79,91	77,91	68,39	59,14	50,05	67,05	78,38	73,39	69,21	61,97	54,00
Αγράμματοι	23,25	16,37	13,50	11,82	8,15	3,54	16,95	13,50	10,53	8,84	6,65	3,00	30,87	18,91	16,56	14,86	9,75	4,11
Σύνολο	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού, 1951 - 2001

4.2.2. Υψηκότητα

Η γεωγραφική απομόνωση που χαρακτηρίζει τον Νομό Κυκλάδων, έχει σαν συνέπεια να υπάρχουν ισχυροί δεσμοί μεταξύ των κατοίκων, αλλά και τείχος προστασίας απέναντι στον «εκτός της μικρής κοινωνίας» κόσμο, κάτι που είναι επακόλουθο της ανάγκης για συσπείρωση με στόχο την επιβίωση.

Αποτέλεσμα αυτού είναι η δυσπιστία απέναντι σε οποιαδήποτε «εξωγενή» παρέμβαση και ιδιαίτερα όταν είναι ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών.

Ο Πίνακας 4.2 περιέχει την κατανομή του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά υψηκότητα για την περίοδο 1981 - 2001. Είναι άξιο προσοχής ότι ο αριθμός των αλλοδαπών στον Νομό Κυκλάδων συνεχώς αυξάνεται και η αύξηση αυτή ήταν περισσότερο έντονη στην δεκαετία του 1990. Έτσι, οι αλλοδαποί από 1.205 άτομα το 1981 στον Νομό Κυκλάδων έφθασαν σε 2485 το 1991 και σε 5455 άτομα το 2001. Αποτέλεσμα της προοδευτικά επιταχυνόμενης εισροής αλλοδαπών είναι ότι η ποσοστιαία συμμετοχή τους στο συνολικό πληθυσμό του Νομού Κυκλάδων από μόλις 1,36% το 1981 αυξήθηκε σε 4,96% το 2001 και η αύξηση του ποσοστού συνεχίζεται αν λάβουμε υπόψη μας και τα δεδομένα του Πίνακα 4.3 (Γράφημα 4.1).

Πίνακας 4.2

Κατανομή του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά Υψηκότητα, Απογραφές 1981 - 2001

Υψηκότητα	1981		1991		2001	
	Άτομα	(%)	Άτομα	(%)	Άτομα	(%)
Ημεδαποί	87253	98,64	91520	97,36	104501	95,04
Αλλοδαποί	1205	1,36	2485	2,64	5455	4,96
Σύνολο	88458	100,00	94005	100,00	109956	100,00

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού 1981 - 2001 και ΟΑΕΔ Νομού Κυκλάδων.

Στον Πίνακα 4.3 και στο γράφημα 4.1, παρουσιάζεται ο αριθμός των νόμιμων αλλοδαπών στον Νομό Κυκλάδων και ο λόγος παραμονής τους κατά τα έτη 2002 - 2005.

Πίνακας 4.3

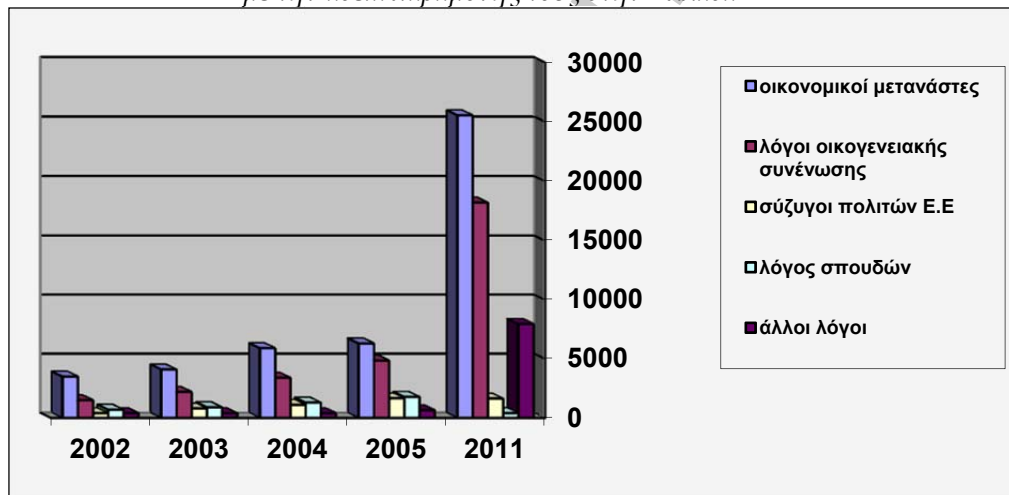
Κατανομή Νόμιμων Αλλοδαπών στον Νομό Κυκλάδων, Σύμφωνα με την Άδεια Παραμονής τους, για τα έτη 2002 – 2005

	2002	2003	2004	2005	2011
Οικονομικοί Μετανάστες	3.500	4.100	5.900	6.300	25.536
Λόγοι Οικογενειακής Συνένωσης	1.500	2.200	3.400	4.850	18.195
Σύζυγοι Πολιτών Ε.Ε	400	800	1.100	1.658	1.635
Λόγος Σπουδών	700	900	1.300	1.780	407
Άλλοι Λόγοι (ανθρωπιστικοί, κ.ά.)	400	390	400	650	7.945
Σύνολο	6.500	8.390	12.100	15.238	53.718

Πηγή: Διεύθυνση Αστικής Κατάστασης και Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.

Γράφημα 4.1

Νόμιμοι αλλοδαποί στον Ν. Κυκλάδων για τα έτη 2002, 2003, 2004, 2011 σύμφωνα με την άδεια παραμονής τους στην Ελλάδα

Πηγή: Πίνακας 4.8

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω στοιχεία, παρατηρούμε ραγδαία αύξηση των νόμιμων αλλοδαπών στον Νομό Κυκλάδων.

Ηλικιακά στην πλειοψηφία τους οι αλλοδαποί, είναι νέοι, με μέσο όρο ηλικίας 30 - 40 χρονών, με χαμηλό επίπεδο σπουδών και οι περισσότεροι είναι έγγαμοι.

Αναφερόμενοι στον τομέα της εργασίας (σύμφωνα με στοιχεία του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής), υπολογίζεται ότι η συμμετοχή των αλλοδαπών στην ελληνική κοινωνία, εκτείνεται σήμερα σε περισσότερους από 20 ειδικότητες εργασίας, γεγονός που φανερώνει με εύγλωττο τρόπο το βαθμό διείσδυσης των μεταναστών στην τοπική οικονομία. Ιδιαίτερα έντονη είναι η απασχόλησή τους σε οικοδομικά έργα και στον τομέα των ξενοδο-

χειακών επιχειρήσεων και εστιατορίων, καθώς και στον τομέα της οικιακής απασχόλησης. Αξίζει να σημειωθεί ότι μεταξύ των ετών 2005-2011 παρουσιάζεται πολύ μεγάλη αύξηση των αλλοδαπών στον Νομό Κυκλάδων, κυρίως στους οικονομικούς μετανάστες και σε αυτούς που έχουν άδεια παραμονής για οικογενειακή συνένωση. Αντίθετα έχει μειωθεί αρκετά, ο αριθμός των αλλοδαπών που είναι για σπουδές στον Νομό.

4.2.3. Συνθήκες Στέγασης

Η ποσοτική και ποιοτική επάρκεια της κατοικίας των νοικοκυριών θεωρείται ως στοιχείο κοινωνικής ευμάρειας και ανάπτυξης, ιδιαίτερα δε αξιολογούνται οι ανέσεις της κατοικίας σε συνδυασμό με την υπάρχουσα οικιστική υποδομή.

Στον Πίνακα 4.4 δίνεται η εξέλιξη των συνθηκών στέγασης του πληθυσμού των νοικοκυριών στον Νομό Κυκλάδων κατά τα έτη 1971 – 2001.

Πίνακας 4.4

Συνθήκες Κατοικίας των Νοικοκυριών στον Νομό Κυκλάδων, Απογραφές 1971 – 2001

Χαρακτηριστικά	1971	1981	1991	2001
Μέσο μέγεθος νοικοκυριού	4,58	4,39	4,11	3,95
Κανονικές κατοικίες (%)	99,7	99,6	99,8	99,8
Άτομα ανά κατοικία	4,1	3,8	3,1	2,5
Νοικοκυριά (%) με:				
• Κουζίνα	81,5	89,9	98,5	99,4
• Ηλεκτρικό φως	80,7	91,5	99,5	99,5
• Λουτρό ή ντους	45,9	69,8	85,7	92,8
• Ύδρευση	59,8	87,2	94,5	97,8
• Αποχέτευση	31,5	57,8	67,4	82,9
• Κεντρική θέρμανση	-	9,5	47,8	56,7
• Αποχωρητήριο	40,5	69,5	82,6	95,2

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού, 1971 – 2001.

Από τα στοιχεία του πίνακα προκύπτει ότι ο αριθμός των ατόμων ανά νοικοκυριό συνεχώς μειώνεται, φθάνοντας από 4,58 το 1971 σε 3,95 το 2001. Η μείωση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι με το πέρασμα των ετών επικρατεί η μορφή της πυρηνικής οικογένειας σε συνδυασμό με τον συνεχόμενο περιορισμό των γεννήσεων και την αύξηση του αριθμού των μονομελών νοικοκυριών. Στην συνέχεια παρατηρούμε ότι ενώ το σύνολο σχεδόν των νοικοκυριών διέμενε από το 1971 σε κανονική κατοικία, διαχρονικές διαφοροποιήσεις παρατηρούνται ως προς τις ανέσεις της στέγασης. Είναι εμφανής η βελτίωση των ανέσεων με αποτέλεσμα το σύνολο περίπου των νοικοκυριών στον Νομό Κυκλάδων να στεγάζεται σε

κατοικία που διαθέτει μαγειρείο, ηλεκτρικό ρεύμα και ύδρευση, το μεγαλύτερο δε μέρος των νοικοκυριών διαθέτει λουτρό ή ντους, ενώ αυξάνεται και ο αριθμός των νοικοκυριών που συνδέονται με αποχετευτικό σύστημα και διαθέτουν κεντρική θέρμανση. Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι στον Νομό Κυκλάδων δεν είναι μεγάλο το ποσοστό των νοικοκυριών που έχουν κεντρική θέρμανση λόγω του ήπιου του κλίματος που επικρατεί στην περιοχή. Επίσης, ένδειξη βελτίωσης των συνθηκών στέγασης του πληθυσμού αποτελεί η μείωση των ατόμων ανά κατοικία (από 4,1 το 1971 σε 2,5 το 2001) που συνεπάγεται την μείωση των ατόμων ανά δωμάτιο, εξασφαλίζοντας έτσι πιο άνετη διαβίωση.

Τέλος αξίζει να τονισθεί ότι ο Νομός Κυκλάδων με πρωτεύουσα την Ερμούπολη στην Σύρο, έχει τα τελευταία χρόνια υψηλό δείκτη οικοδομικής δραστηριότητας με 3,7 νέες κατοικίες ανά 100 κάτοικους το 2001 (ο 4^{ος} νομός στην χώρα).

4.3. Οικονομικά Χαρακτηριστικά του Πληθυσμού

4.3.1. Δείκτες Οικονομικής Δραστηριότητας

Με βάση τα δεδομένα των απογραφών για τα έτη 1971, 1981, 1991 και 2001 υπολογίζουμε τους κάτωθι δείκτες οικονομικής δραστηριότητας (Παπαδάκης και Τσίμπος, 2004, σελ. 361):

- **Αδρός Δείκτης Οικονομικής Δραστηριότητας:** Είναι ο λόγος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού (E) προς το συνολικό πληθυσμό (P) και δίνεται από τον τύπο :

$$CAR=(E/P)\cdot 100$$

- **Γενικός Δείκτης Οικονομικής Δραστηριότητας:** Είναι ο λόγος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού (E) προς τον πληθυσμό ηλικίας 15 - 64 ετών (P_{15-64}), επί 100:

$$GAR=(E/P_{15-64})\cdot 100$$

- **Ειδικοί κατά Ηλικία Δείκτες Οικονομικής Δραστηριότητας:** Για κάθε φύλο και ηλικία (ή ομάδα ηλικιών) υπολογίζεται ένας ειδικός δείκτης οικονομικής δραστηριότητας ως λόγος των οικονομικά ενεργών ατόμων της ηλικίας x (E_x) προς τον πληθυσμό της ίδιας ηλικίας (P_x), επί 100:

$$w_x=(E_x/P_x)\cdot 100$$

Για τον Νομό Κυκλάδων παρουσιάζεται ο Αδρός (CAR) και ο Γενικός (GAR) Δείκτης Οικονομικής Δραστηριότητας στον Πίνακα 4.5.

Πίνακας 4.5

Δείκτες Οικονομικής Δραστηριότητας του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά Φύλο (%), Απογραφές 1971, 1981, 1991 και 2001

Δείκτης	Έτος	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
CAR	1971	33,00	51,76	10,83
	1981	34,47	51,38	13,12
	1991	42,39	57,19	26,54
	2001	39,32	50,80	26,60
GAR	1971	50,55	80,13	16,40
	1981	52,58	77,21	20,40
	1991	67,89	88,13	41,37
	2001	59,12	80,34	40,82

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού, 1971-2001

Οι ανωτέρω υπολογισμοί αποκαλύπτουν ότι η συμμετοχή του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων στην παραγωγική διαδικασία αυξήθηκε στην διάρκεια των ετών 1971-2001. Συγκεκριμένα, η εκατοστιαία συμμετοχή στην παραγωγική δραστηριότητα του συνολικού πληθυσμού από 33,00% το 1971 αυξήθηκε σε 39,32% το 2001 και στον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας από 50,5% σε 59,1% αντίστοιχα. Η αύξηση αυτή αποτελεί γενικότερο φαινόμενο και αφορά τους άνδρες αλλά κυρίως τις γυναίκες στις οποίες παρατηρούμε ότι κατά την διάρκεια της τριακονταετίας ο Άδρός και ο Γενικός Δείκτης Οικονομικής Δραστηριότητας διπλασιάστηκε.

Στον Πίνακα 4.6 παρουσιάζονται οι ειδικοί κατά ηλικία και φύλο δείκτες οικονομικής δραστηριότητας για τον Νομό Κυκλάδων με τα στοιχεία των απογραφών 1971 και 2001. Η διαγραμματική απεικόνιση των δεικτών αυτών δίνεται στο Γράφημα 4.2. Από την εξέταση των δεικτών διαπιστώνεται ότι κατά την διάρκεια των ετών 1971-2001 η συμμετοχή στη παραγωγική διαδικασία του πληθυσμού ηλικίας κάτω των 20 ετών περιορίστηκε και αυτό αποτελεί προφανώς στοιχείο κοινωνικής αναβάθμισης, υποδηλώνοντας την αποδραστηριοποίηση των ανήλικων και την ταυτόχρονη αύξηση της εισόδου του πληθυσμού σχολικής ηλικίας στο εκπαιδευτικό σύστημα. Επίσης, η συμμετοχή του πληθυσμού άνω των 55 ετών μειώνεται με πιο μεγάλη υποχώρηση στα άτομα της τρίτης ηλικίας, γεγονός που απορρέει από την αστικοποίηση και τη βαθμιαία επικράτηση της οργανωμένης αγοράς εργασίας καθώς και από την αξιοσημείωτη πρόοδο στο σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης. Το ηλικιακό πρότυπο απασχόλησης του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων συμπίπτει με τα αντί-

στοιχα πρότυπα που έχουν ήδη επικρατήσει και ισχύουν στο σύνολο της χώρας μας και στις πιο προηγμένες οικονομικά και κοινωνικά χώρες.

Πίνακας 4.6

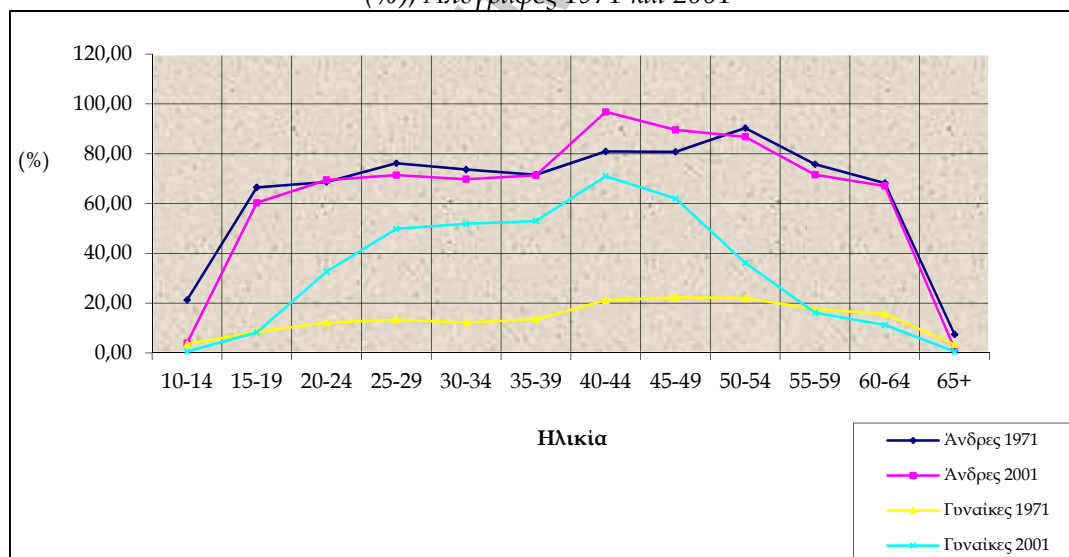
Ειδικοί κατά Ηλικία Δείκτες Οικονομικής Δραστηριότητας του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά Φύλο (%), Απογραφές 1971 και 2001

Ομάδες ηλικιών	Ανδρες		Γυναίκες	
	1971	2001	1971	2001
10-14	21,23	3,86	3,58	0,52
15-19	66,50	60,29	8,45	8,24
20-24	68,66	69,45	12,20	32,65
25-29	76,17	71,39	13,32	49,81
30-34	73,66	69,77	12,18	51,85
35-39	71,58	71,34	13,50	53,00
40-44	80,91	96,79	21,15	70,95
45-49	80,75	89,61	22,28	62,03
50-54	90,32	86,81	22,02	36,18
55-59	75,77	71,55	17,58	16,12
60-64	68,21	67,06	15,69	11,24
65+	7,45	1,64	3,42	0,50

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού, 1971 και 2001

Γράφημα 4.2

Ειδικοί κατά Ηλικία Δείκτες Οικονομικής Δραστηριότητας του Πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά Φύλο (%), Απογραφές 1971 και 2001

Πηγή: Πίνακας 4.6

4.3.2. Εργατικό Δυναμικό κατά Κλάδο Παραγωγής

Η αστικοποίηση του πληθυσμού, ως διαδικασία ανάπτυξης των αστικών περιοχών, συνδέεται κυρίως με την μετατόπιση παραγωγικών συντελεστών από τον πρωτογενή (Αγροτικό) τομέα στον δευτερογενή (Ορυχεία, Ηλεκτρισμός, Βιομηχανία - Βιοτεχνία, Κατα-

σκευές) και στον τριτογενή τομέα παραγωγής (Εμπόριο, Μεταφορές, Υπηρεσίες). Για τον Νομό Κυκλάδων η σχετική μετατόπιση προκύπτει από τα στοιχεία του Πίνακα 4.7. Από τα στοιχεία αυτά παρατηρείται η ταχύρυθμη τάση απο - αγροτοποίησης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στην διάρκεια των ετών 1971 - 2001. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των εργαζομένων στον πρωτογενή τομέα από 12528 άτομα το 1971, μειώθηκε σε 5167 άτομα το 2001 (μείωση 58,8%), ενώ ο αντίστοιχος αριθμός στον δευτερογενή τομέα αυξήθηκε από 7156 άτομα το 1971 σε 11556 άτομα το 2001 (αύξηση 61,5%) και στον τριτογενή τομέα από 8804 άτομα το 1971 σε 27557 άτομα το 2001 (αύξηση 213,0%).

Σημαντική είναι η ανάλυση του εσωτερικού των επιμέρους τομέων παραγωγής. Παρατηρούμε λοιπόν ότι κατά την περίοδο αναφοράς στο δευτερογενή τομέα ο αριθμός των εργαζομένων στον Νομό Κυκλάδων, αυξήθηκε περισσότερο στους κλάδους των κατασκευών (αύξηση 225,3%) και του ηλεκτρισμού - φυσικού αερίου (αύξηση 173,7%), ενώ μειώθηκε στους κλάδους βιομηχανίας - βιοτεχνίας (μείωση 20,1%) και περισσότερο στον κλάδο ορυχεία - μεταλλεία (μείωση 46,4%). Στον τριτογενή τομέα ο αριθμός των εργαζομένων αυξήθηκε σημαντικά στους κλάδους του εμπορίου - εστιατορίων - ξενοδοχείων (αύξηση 332,2%) και των λοιπών υπηρεσιών (αύξηση 297,7%) και ηπιότερα στον κλάδο των μεταφορών - επικοινωνιών (αύξηση 4,2%).

Η εργασιακή κινητικότητα που περιγράψαμε είχε ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση της αναλογίας του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στον πρωτογενή τομέα (από 44,0% το 1971 σε 11,7% το 2001) και την παράλληλη ενίσχυση της αναλογίας στους άλλους δύο τομείς, η οποία ήταν συγκρατημένη στο δευτερογενή τομέα (από 25,1% το 1971 σε 26,1% το 2001) και εντονότερη στον τριτογενή τομέα (από 30,9% το 1971 σε 62,2% το 2001).

Η εξέλιξη αυτή στον Νομό Κυκλάδων, πιστοποιεί ό,τι και το αναπτυξιακό πρότυπο όλης της ελληνικής οικονομίας: ότι δεν ακολουθήθηκε η συνήθη εναλλαγή των σταδίων ανάπτυξης. Αντί η οικονομία της χώρας να περάσει από τον πρωτογενή στον δευτερογενή τομέα (πρώτο στάδιο) και μετά στον τριτογενή (δεύτερο στάδιο), απευθείας «τριτογενοποιήθηκε» χωρίς να ολοκληρώσει τον κύκλο της εκβιομηχάνισης (Παπαδάκης και Τσίμπος, 2004).

Πίνακας 4.7

Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός του Νομού Κυκλάδων κατά Τομέα και Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας, Απογραφές 1971 και 2001

Τομέας και κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	1971		2001		Μεταβολή 1971 - 2001 %
	Άτομα	%	Άτομα	%	
Πρωτογενής Τομέας	12528	44,0	5167	11,7	-58,8
Δευτερογενής Τομέας	7156	25,1	11556	26,1	61,5
Ορυχεία - Μεταλλεία	1112	3,9	596	1,3	-46,4
Ηλεκτρισμός - Φυσικό αέριο	236	0,8	646	1,5	173,7
Βιομηχανία - Βιοτεχνία	3496	12,3	2792	6,3	-20,1
Κατασκευές	2312	8,1	7522	17,0	225,3
Τριτογενής Τομέας	8804	30,9	27557	62,2	213,0
Εμπόριο - Ξενοδοχεία - Εστιατόρια	2648	9,3	11445	25,8	332,2
Μεταφορές - Επικοινωνίες	2852	10,0	2971	6,7	4,2
Λοιπές υπηρεσίες	3304	11,6	13141	29,7	297,7
Σύνολο	28488	100,0	44280	100,0	55,4

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού, 1971 και 2001

4.3.3. Εργατικό δυναμικό κατά επαγγελματικές ομάδες

Η αστικοποίηση προφανώς συνεπάγεται την οικονομική ανάπτυξη του τόπου και προϋποθέτει αναδιαρθρώσεις και ανακατατάξεις στην επαγγελματική ιεράρχηση με σκοπό να αξιοποιηθεί αποτελεσματικά και πολυδιάστατα η σύγχρονη τεχνολογία και να καθιερωθούν και να αναδειχθούν οι νέες παραγωγικές δραστηριότητες. Η εικόνα των επαγγελματικών ανακατατάξεων του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων κατά την χρονική περίοδο 1971 - 2001 αποτυπώνεται στον Πίνακα 4.4. Από τα στοιχεία του πίνακα αυτού προκύπτει ότι ο αριθμός των απασχολούμενων στα γεωργικά επαγγέλματα μειώνεται αισθητά (μείωση 65,8%) ενώ αυξάνεται έντονα στους διευθύνοντες και στα ανώτερα διοικητικά στελέχη (αύξηση 2859,9%) καθώς και στους απασχολούμενους σε υπηρεσίες (αύξηση 167,2%). Αξίζει να τονιστεί ότι κατά την δεκαετία 1991 - 2001 στον Νομό Κυκλάδων και κυρίως στην πρωτεύουσα αυτού την Ερμούπολη, δημιουργήθηκαν πολλές δημόσιες υπηρεσίες (Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Τμήματα του Πανεπιστημίου Αιγαίου, νέες πτέρυγες του Νοσοκομείου Κυκλάδων, Περιφερειακά Ιατρεία, κ.ά) οι οποίες απασχολούν μεγάλο αριθμό σε ανώτερα διοικητικά στελέχη. Από τον Πίνακα 4.8 παρατηρούμε επίσης ότι αυξήθηκε ο αριθμός των ατόμων που είναι έμποροι και πωλητές (αύξηση 92,0%), ενώ με σχετικά πιο συγκρατημένο ρυθμό κινήθηκε η αύξηση σε αυτούς που ασχολούνται με επιστημονικά και

ελεύθερα επαγγέλματα (αύξηση 80,8%), σε αυτούς που είναι υπάλληλοι γραφείου (αύξηση 39,5%) και στους τεχνίτες, εργάτες και χειριστές μεταφορικών μέσων (αύξηση 29,1%).

Η επαγγελματική κινητικότητα που περιγράψαμε οδήγησε σε ανακατατάξεις και σε αναδιαρθρώσεις αντίστοιχες προς το αναπτυξιακό πρότυπο της τοπικής οικονομίας και την ανάγκη ενίσχυσης της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Έτσι, η συμμετοχή της ομάδας των διευθυντών και ανώτερων διοικητικών στελεχών στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό αυξήθηκε από 0,5% το 1971 σε 9,5% το 2001, των απασχολούμενων σε υπηρεσίες από 18,4% το 1971 σε 31,7% το 2001 και των εμπόρων - πωλητών από 9,3% το 1971 σε 11,5% το 2001. Εξάλλου η συμμετοχή της ομάδας επιστημονικών και ελευθέρων επαγγελμάτων στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό αυξήθηκε από 5,6% το 1971 σε 6,5% το 2001, των τεχνιτών - εργατών- χειριστών από 31,9% το 1971 σε 26,5% το 2001, ενώ η αντίστοιχη συμμετοχή των απασχολούμενων σε γεωργικά επαγγέλματα συρρικνώθηκε από 24,3% το 1971 σε 5,3% το 2001.

Πίνακας 4.8

Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός του Νομού Κυκλάδων κατά Ομάδες Επαγγελμάτων, Απογραφές 1971 και 2001

Ομάδες επαγγελμάτων	1971		2001		Μεταβολή 1971 - 2001 %
	Άτομα	%	Άτομα	%	
Επιστημονικά και ελευθέρια επαγγέλματα	1602	5,6	2897	6,5	80,8
Διευθύνοντες και ανώτερα διοικητικά στελέχη	142	0,5	4203	9,5	2859,9
Υπάλληλοι γραφείου	2856	10,0	3985	9,0	39,5
Έμποροι και πωλητές	2644	9,3	5076	11,5	92,0
Γεωργικά επαγγέλματα	6910	24,3	2365	5,3	-65,8
Τεχνίτες, εργάτες και χειριστές μεταφορικών μέσων	9086	31,9	11730	26,5	29,1
Απασχολούμενοι σε υπηρεσίες	5248	18,4	14024	31,7	167,2
Σύνολο	28488	100,0	44280	100	55,4

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού, 1971 και 2001

4.3.4. Εργατικό δυναμικό κατά θέση στο επάγγελμα

Η επαγγελματική αναδιάταξη του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων που περιγράψαμε ανωτέρω, είναι προφανώς συνακόλουθο της οικονομικής ανάπτυξης του τόπου και συνοδεύεται σχεδόν πάντα από αλλαγές στην επαγγελματική κατάσταση (θέση) των απασχολούμενων. Οι αλλαγές αυτές για την περίοδο 1971 - 2001 παρουσιάζο-

νται κατά φύλο στον Πίνακα 4.9. Είναι σημαντικό ότι, ενώ διαχρονικά ενισχύεται σημαντικά η αναλογία των μισθωτών, των εργοδοτών και των αυτοαπασχολούμενων, μειώνεται η αναλογία των άμισθων βοηθών στις οικογενειακές εκμεταλλεύσεις. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των μισθωτών αυξήθηκε κατά 98,7% στην περίοδο αναφοράς, με συνέπεια η εκπροσώπησή του στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό από 40,4% το 1971 να φθάσει σε 51,7% το 2001. Την ίδια χρονική περίοδο ο αριθμός των αυτοαπασχολούμενων αυξήθηκε κατά 38,8%, ενώ η εκπροσώπησή τους από 21,4% το 1971 μειώθηκε σε 19,1% το 2001, επίσης και ο αριθμός των εργοδοτών αυξήθηκε κατά 38,2% ενώ η εκπροσώπησή τους από 23,1% το 1971 μειώθηκε σε 20,5% το 2001. Σημαντική είναι η μείωση του ποσοστού των άμισθων βοηθών στην οικογενειακή εκμετάλλευση (-10,4%) με αποτέλεσμα η συμμετοχή τους στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό να περιορισθεί από 15,1% το 1971 σε 8,7% το 2001.

Πίνακας 4.9

Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός του Νομού Κυκλάδων κατά Θέση στο Επάγγελμα, Απογραφές 1971 και 2001

Θέση στο επάγγελμα	1971		2001		Μεταβολή 1971 - 2001 %
	Άτομα	%	Άτομα	%	
Σύνολο	28488	100,0	44280	100,0	55,4
Εργοδότες	6568	23,1	9074	20,5	38,2
Μισθωτοί	11514	40,4	22875	51,7	98,7
Αυτοαπασχολούμενοι	6104	21,4	8475	19,1	38,8
Συμβοηθούντες χωρίς αμοιβή	4302	15,1	3856	8,7	-10,4
Άνδρες	24200	100,0	30072	100,0	24,3
Εργοδότες	5975	24,7	6024	20,0	0,8
Μισθωτοί	9300	38,4	15536	51,7	67,1
Αυτοαπασχολούμενοι	5625	23,2	5510	18,3	-2,0
Συμβοηθούντες χωρίς αμοιβή	3300	13,6	3002	10,0	-9,0
Γυναίκες	4288	100,0	14207	100,0	231,3
Εργοδότες	592	13,8	3049	21,5	415,0
Μισθωτοί	2215	51,7	7339	51,7	231,3
Αυτοαπασχολούμενοι	479	11,2	2965	20,9	519,0
Συμβοηθούντες χωρίς αμοιβή	1002	23,4	854	6,0	-14,8

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού, 1971 και 2001

Αναλύοντας την εξέλιξη κατά φύλο, παρατηρούμε ότι η αναδιάρθρωση της επαγγελματικής κατάστασης των οικονομικά ενεργών γυναικών υπήρξε πιο έντονη έναντι εκείνης των ανδρών. Πράγματι, στη διάρκεια την υπόψη χρονικής περιόδου ο αριθμός των αυτοαπασχολούμενων γυναικών αυξήθηκε κατά 519% (έναντι του ποσοστού μείωσης των ανδρών κατά 2,0%), ο αριθμός των εργοδοτών γυναικών αυξήθηκε κατά 415,0% (έναντι 0,8% των

ανδρών) και ο αριθμός των μισθωτών γυναικών αυξήθηκε κατά 231,3% (έναντι 67,1% των ανδρών).

Στην ίδια χρονική περίοδο ο αριθμός των άμισθων γυναικών βοηθών στην οικογενειακή εκμετάλλευση μειώθηκε κατά 14,8% (έναντι 9,0% των ανδρών). Οι τάσεις αυτές είχαν σαν αποτέλεσμα την αύξηση της σχετικής συμμετοχής των αυτοαπασχολούμενων, εργοδοτών και μισθωτών γυναικών στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό της τοπικής κοινωνίας, σε αντίθεση με τις άμισθες βοηθούς στην οικογενειακή εκμετάλλευση των οποίων η συμμετοχή παρουσίασε σημαντική μείωση. Αυτό είναι ένα σημαντικό βήμα για την χειραφέτηση της γυναίκας και ιδιαίτερα όταν αναφερόμαστε σε μία κλειστή κοινωνία όπως είναι ο Νομός Κυκλάδων που εξετάζουμε δεδομένου ότι το φύλλο αποτελεί αποφασιστικό προσδιοριστικό παράγοντα για την επιλογή επαγγέλματος, αφού είναι διαφορετική η κοινωνική αντίληψη για τους επαγγελματικούς ρόλους ανδρών και γυναικών (Hartman, 1976).

4.4. Οικονομικό Περιβάλλον Νομού Κυκλάδων

4.4.1. Απασχόληση

Στους Πίνακες 4.10 και 4.11 παρουσιάζεται η απασχόληση και το Α.Ε.Π. του Νομού Κυκλάδων (σε σταθερές τιμές 1970) κατά τομείς οικονομικής δραστηριότητας για τα έτη 1971 - 2001.

Για την χρονική περίοδο 1981 - 1991, στον Νομό Κυκλάδων στον πρωτογενή τομέα παρατηρείται αύξηση της απασχόλησης, ενώ αντίθετα παρατηρείται μείωση του προϊόντος. Σε αντίθεση με το σύνολο της χώρας που την ίδια χρονική περίοδο, παρατηρείται μείωση της απασχόλησης και αύξηση του προϊόντος και αυτό οφείλεται στην πολύ σημαντική αύξηση των σχετικών τιμών πολλών αγροτικών προϊόντων, που είναι αποτέλεσμα της εισόδου των χώρας στην Ε.Ο.Κ. και της εφαρμογής της Κ.Α.Π.

Στον δευτερογενή τομέα, στον Νομό Κυκλάδων παρατηρείται αύξηση της απασχόλησης αλλά μείωση του προϊόντος, γεγονός που δείχνει ότι μειώθηκε η παραγωγικότητά του.

Στον τριτογενή τομέα παρατηρείται αύξηση της απασχόλησης και του προϊόντος.

Για την χρονική περίοδο 1991 - 2001, στον Νομό Κυκλάδων στον πρωτογενή τομέα παρατηρείται μεγάλη μείωση του αριθμού των απασχολούμενων (12.826 άτομα το 1991 και μόλις 5.167 το 2001) καθώς και μείωση του προϊόντος, γεγονός που δείχνει ότι μειώθηκε η παραγωγικότητά του.

Στον δευτερογενή τομέα παρατηρείται αύξηση των απασχολούμενων και του προϊόντος και στον τριτογενή τομέα έχουμε μεγάλη αύξηση και των απασχολούμενων και του προϊόντος.

Η τριτογενοποίηση της οικονομίας του νομού αλλά και ολόκληρης της χώρας, την συγκεκριμένη χρονική περίοδο, αποτελεί αναμφισβήτητο γεγονός οφειλόμενο κατά πολύ στην ανάπτυξη του τουρισμού και κυρίως στον Νομό Κυκλάδων που είναι τουριστική περιοχή (Αθανασίου, Καββαδία, Κατοχιανού, Τονικίδου, 1995).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Πίνακας 4.10

Απασχολούμενοι στους τρεις τομείς οικονομικής δραστηριότητας και στο σύνολο, κατά τα έτη 1981 – 2001

(Εκατ. Δραχ., σταθερές τιμές 1970)

	1981				1991				2001			
	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Σύνολο	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Σύνολο	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Σύνολο
Νομός Κυκλάδων	10.270	7.873	11.180	29.323	12.826	10.498	15.842	39.166	5.763	11.556	24.351	41.670
Νήσοι Αιγαίου	43.599	30.692	59.441	133.732	45.785	33.306	71.821	150.912	25.919	33.709	12.164	71792
Σύνολο Ελλάδος	988.740	1.032.250	1.367.528	3.388.518	701.243	906.492	1.964.222	3.571.957	629.527	906.177	2.590.676	4126380

Πηγή: Κ.Ε.Π.Ε., Εκθέσεις 19, Αθήνα 1995 και www.economics.gr

Πίνακας 4.10.1

Απασχολούμενοι (%) στους τρεις τομείς οικονομικής δραστηριότητας και στο σύνολο, κατά τα έτη 1981 – 2001

	1981			1991			2001		
	Νομός Κυκλάδων	Νήσοι Αιγαίου	Σύνολο Ελλάδος	Νομός Κυκλάδων	Νήσοι Αιγαίου	Σύνολο Ελλάδος	Νομός Κυκλάδων	Νήσοι Αιγαίου	Σύνολο Ελλάδος
Πρωτογενής	35,03	32,60	29,17	32,74	30,34	19,63	13,83	36,10	15,26
Δευτερογενής	26,84	22,96	30,47	26,81	22,06	25,38	27,73	46,95	21,96
Τριτογενής	38,13	44,44	40,36	40,45	47,60	54,99	58,44	16,95	62,78
Σύνολο	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Πηγή: Πίνακας 4.10

Πίνακας 4.11

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν Τομέων και Συνόλου κατά τα έτη 1981 - 2001

(Εκατ. Δραχ., σταθερές τιμές 1970)

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά Κεφαλήν	1981				1991				2001			
	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Σύνολο	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Σύνολο	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Σύνολο
Νομός Κυκλάδων	8.366	16.477	21.465	46.308	6.723	15.591	32.143	54.457	5.985	17.851	71.241	95.077
Νήσοι Αιγαίου	25.671	49.763	99.878	175.312	26.583	49.684	142.218	218.485	15.997	51.110	49.897	117.004
Σύνολο Ελλάδος	59.518	133.441	255.314	448.273	62.786	147.947	293.517	504.250	65.251	165.741	325.201	556.193

Πηγή: Κ.Ε.Π.Ε., Εκθέσεις 19, Αθήνα 1995 και www.economics.gr

Πίνακας 4.11.1

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν Τομέων και Συνόλου (%), κατά τα έτη 1981 - 2001

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά Κεφαλήν	1981			1991			2001		
	Νομός Κυκλάδων	Νήσοι Αιγαίου	Σύνολο Ελλάδος	Νομός Κυκλάδων	Νήσοι Αιγαίου	Σύνολο Ελλάδος	Νομός Κυκλάδων	Νήσοι Αιγαίου	Σύνολο Ελλάδος
Πρωτογενής	18,06	14,64	13,28	12,34	12,16	12,45	6,29	13,67	11,73
Δευτερογενής	35,58	28,38	29,77	28,62	22,75	29,34	18,78	43,68	29,79
Τριτογενής	46,36	56,98	56,95	59,04	65,09	58,21	74,93	42,65	58,48
Σύνολο	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Πηγή: Πίνακας 4.11

4.4.2. Σύνθεση απασχόλησης και ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος κατά τομέα παραγωγής

Στον Πίνακα 4.12 παρουσιάζεται η σύνθεση της απασχόλησης και του προϊόντος κατά τομείς στον Νομό Κυκλάδων κατά τα έτη 1981, 1991 και 2001.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία αυτού του πίνακα, η συμμετοχή του πρωτογενή τομέα στη συνολική απασχόληση και στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν παρουσιάζει έντονα φθίνουσα πορεία.

Η συμμετοχή του δευτερογενή τομέα στη συνολική απασχόληση παρουσιάζει μία μικρή μείωση και στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν παρατηρείται έντονη πτώση κυρίως μεταξύ των ετών 1991 και 2001.

Η συμμετοχή του τριτογενή τομέα στο προϊόν παρουσιάζει συνεχώς ανοδική πορεία. Αυτό, πέρα από την υψηλή συμμετοχή του τουρισμού, αποδίδεται και στην αυτάρκεια σε υπηρεσίες που έχει ο Νομός λόγω γεωγραφικής απομόνωσης.

Πίνακας 4.12

Ποσοστιαία Σύνθεση Απασχόλησης και Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος κατά τομέα στον Νομό Κυκλάδων κατά τα έτη 1981, 1991, 2001

	Απασχολούμενοι				Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν			
	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Σύνολο	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Σύνολο
1981	35,02	26,85	38,13	100,00	18,07	35,58	46,35	100,00
1991	32,75	26,80	40,45	100,00	12,35	28,63	59,02	100,00
2001	13,83	27,73	58,44	100,00	6,29	18,78	74,93	100,00

Πηγή: Πίνακες 4.10 και 4.11

4.4.3. Παραγωγικότητα Εργασίας

Εξετάζοντας τον δείκτη παραγωγικότητας εργασίας ανά τομέα παραγωγικότητας (Α.Ε.Π. / εργατικό δυναμικό) για τον Νομό Κυκλάδων, στον Πίνακα 4.13 δίνονται οι εκτιμήσεις για τα έτη 1981, 1991 και 2001.

Στον πρωτογενή και στον δευτερογενή τομέα μεταξύ των ετών 1981 και 1991 στον Νομό Κυκλάδων, παρατηρείται σημαντική πτώση της παραγωγικότητας εργασίας. Το ίδιο παρατηρείται και στα Νησιά του Αιγαίου την ίδια χρονική περίοδο. Στον τριτογενή τομέα έχουμε μία μικρή αύξηση της παραγωγικότητας εργασίας.

Για την χρονική περίοδο 1991 - 2001 η παραγωγικότητα εργασίας σε όλους τους τομείς αυξήθηκε, με μεγαλύτερο ποσοστό στον τριτογενή τομέα.

Πίνακας 4.13

Δείκτες Παραγωγικότητας Εργασίας ανά τομέα Παραγωγικότητας για τα έτη 1981, 1991, 2001

Γεωγραφικά Διαμερ/τα	1981			1991			2001		
	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής
Νομός Κυκλάδων	0,81	2,09	1,91	0,52	1,48	2,02	1,03	1,54	2,92
Ν. Αιγαίου	0,59	1,62	1,68	0,58	1,49	1,98	0,61	1,51	4,10
Σύνολο Ελλάδος	0,06	0,12	0,18	0,08	0,16	0,14	0,10	0,18	0,12

Πηγή: Πίνακες 4.10 και 4.11

4.5 Συμπεράσματα

Στο παρών κεφάλαιο, υπολογίζουμε τους δείκτες οικονομικής δραστηριότητας όπου αποκαλύπτουμε ότι η συμμετοχή του πληθυσμού του Νομού Κυκλάδων στην παραγωγική διαδικασία αυξήθηκε στην διάρκεια των ετών 1971-2001.

Εξετάζουμε το εργατικό δυναμικό κατά κλάδο παραγωγής, κατά επαγγελματικές ομάδες και κατά θέση στο επάγγελμα για τα έτη 1971 - 2001 όπου επισημάναμε ότι, ενώ διαχρονικά ενισχύεται σημαντικά η αναλογία των μισθωτών, των εργοδοτών και των αυτοαπασχολούμενων, μειώνεται η αναλογία των άμισθων βοηθών στις οικογενειακές εκμεταλλεύσεις.

Αναλύοντας την εξέλιξη κατά φύλο, παρατηρούμε ότι η αναδιάρθρωση της επαγγελματικής κατάστασης των οικονομικά ενεργών γυναικών υπήρξε πιο έντονη έναντι εκείνης των ανδρών.

Στην συνέχεια αναφερόμαστε στα κοινωνικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού και ξεκινάμε με το μορφωτικό επίπεδο των ατόμων του Νομού Κυκλάδων κατά φύλο για τα έτη 1951 - 2001. Από την έρευνα προκύπτει ότι υπάρχει αναβάθμιση του μορφωτικού επιπέδου των ατόμων με το πέρασμα των ετών.

Αναφερόμενοι στην υπηκοότητα των ατόμων, είναι άξιο προσοχής ότι ο αριθμός των αλλοδαπών στον Νομό Κυκλάδων συνεχώς αυξάνεται.

Στην συνέχεια, παρατηρούμε εξέλιξη των συνθηκών στέγασης του πληθυσμού των νοικοκυριών στον Νομό Κυκλάδων κατά τα έτη 1971 - 2001.

Εξετάζουμε το οικονομικό περιβάλλον του Νομού για την χρονική περίοδο 1981 - 1991, και την σύνθεση της απασχόλησης και του προϊόντος κατά τομείς στον Νομό Κυκλάδων κατά τα έτη 1981, 1991 και 2001 όπου προκύπτει η συμμετοχή του πρωτογενή τομέα στη συ-

νολική απασχόληση και στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν να παρουσιάζει έντονα φθίνουσα πορεία.

Εξετάζοντας τον δείκτη παραγωγικότητας για τον Νομό Κυκλάδων, για τα έτη 1981, 1991 και 2001 προκύπτει ότι στον πρωτογενή και στον δευτερογενή τομέα μεταξύ των ετών 1981 και 1991 έχουμε σημαντική πτώση της παραγωγικότητας εργασίας. Το ίδιο παρατηρείται και στα Νησιά του Αιγαίου την ίδια χρονική περίοδο. Στον τριτογενή τομέα έχουμε μία μικρή αύξηση της παραγωγικότητας εργασίας.

Για την χρονική περίοδο 1991 - 2001 στον πρωτογενή και τριτογενή τομέα η παραγωγικότητα εργασίας αυξήθηκε σε αντίθεση με τον δευτερογενή τομέα όπου παρουσίασε μείωση.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΝ

ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Έρευνα:

Μελέτη της εκπαίδευσης στο Νομό Κυκλάδων
και η σχέση αυτής με την επιλογή επαγγέλματος

Μεθοδολογία της έρευνας.

Κατά το σχολικό έτος 2004-2005, στα Γυμνάσια του Νομού Κυκλάδων, της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, έλαβε χώρα μια συστηματική ερευνητική προσπάθεια, η οποία ως κύριο στόχο είχε να μελετήσει δημογραφικά φαινόμενα αποκλειστικά για την συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, και να ορίσει όσο αυτό είναι δυνατό, δημογραφικά μοντέλα, τα οποία να περιγράφουν τα κοινωνικά αυτά φαινόμενα. Συγκεκριμένα, εξετάστηκαν οι ακόλουθες ερευνητικές υποθέσεις:

1. Το εκπαιδευτικό, επαγγελματικό - οικονομικό επίπεδο των γονέων, οι αλλαγές τόπου κατοικίας καθώς και η ηλικία αυτών, σχετίζεται με την σχολική επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θεωρητικής και θετικής κατεύθυνσης. Εξετάζουμε δηλαδή, αν τα ανωτέρω χαρακτηριστικά των γονέων, θα επιδρούν στην σχολική επίδοση του μαθητή.
2. Η συμμετοχή του μαθητή σε εξωσχολικές, μορφωτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, βρίσκεται σε αλληλεπίδραση με την σχολική του επίδοση. Εξετάζουμε δηλαδή, αν οι μαθητές που συμμετέχουν σε εξωσχολικές μορφωτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, όπως η μάθηση των νέων τεχνολογιών, αθλητικών δραστηριοτήτων και άλλα, θα έχουν καλύτερη επίδοση στα μαθήματά τους.
3. Το επιθυμητό επίπεδο σπουδών των γονέων, οι εκπαιδευτικές τους επιδόσεις, το επίπεδο σπουδών τους, καθώς και το επιθυμητό επίπεδο κατάληξης που θα ήθελαν να έχουν οι σπουδές του μαθητή, βρίσκονται σε αλληλεπίδραση με την σχολική επίδοση του παιδιού τους. Εξετάζουμε δηλαδή, αν το επιθυμητό επίπεδο σπουδών των γονέων για αυτούς και για το παιδί τους, καθώς και το μορφωτικό τους επίπεδο, επηρεάζουν την σχολική επίδοση του μαθητή.
4. Η εθνικότητα του μαθητή βρίσκεται σε αλληλεπίδραση με την σχολική επίδοση του μαθητή, την συμμετοχή του σε εξωσχολικές μορφωτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες. Εξετάζουμε δηλαδή, αν η εθνικότητα του μαθητή, επηρεάζει την επίδοση στα σχολικά του μαθήματα, καθώς και τη συμμετοχή του σε εξωσχολικές δραστηριότητες.

Κύριο εργαλείο για την έρευνα, αποτέλεσε ένα σύνθετο ερωτηματολόγιο, το οποίο μοιράστηκε σε μαθητές του Νομού Κυκλάδων και στην συνέχεια συμπληρώθηκε τόσο από τους ίδιους όσο και από τους γονείς τους και τους γονείς αυτών (δύο γενιές πίσω). Δηλαδή, ενώ

ως δειγματοληπτική μονάδα θεωρήθηκε ο έφηβος, μέσω αυτού συλλέξαμε στοιχεία και για τους γονείς του και τους προγόνους του.

Η τεχνική της δειγματοληψίας.

Η έρευνα που έγινε ήταν δειγματοληπτική. Για τον υπολογισμό του δείγματος της έρευνας, χρησιμοποιήθηκε μια επιστημονικά τεκμηριωμένη δειγματοληπτική τεχνική. Η επιλογή της κατάλληλης τεχνικής είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον υπό εξέταση πληθυσμό και ιδιαίτερα με τα χαρακτηριστικά αυτού, όπως την εμφάνιση αξιοσημείωτων διαφοροποιήσεων των δειγματοληπτικών μονάδων ως προς τα υπό μελέτη χαρακτηριστικά τους ανάλογα με την γεωγραφική θέση τους.

Η τεχνική της δειγματοληψίας που εφαρμόστηκε είναι αναλογική στρωματοποιημένη δειγματοληψία (stratified sampling).

Σύμφωνα με αυτήν την τεχνική, το δείγμα καταμερίστηκε ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού σε στρώματα και στην συνέχεια μέσα σε κάθε στρώμα επιλέχθηκαν με τυχαίο τρόπο μαθητές.

Η τεχνική αυτή, οδηγεί γενικά σε εκτιμήσεις με υψηλό επίπεδο ακρίβειας και διευκολύνει σε σημαντικό βαθμό την διαδικασία προσέγγισης των ερωτώμενων. Χρησιμοποιήθηκε, επειδή είναι μία τεχνική στατιστικής ανάλυσης με βέλτιστες μαθηματικές ιδιότητες, οι οποίες εξασφαλίζουν την επιτυχή κατανομή του δείγματος τόσο στα στρώματα όσο και εσωτερικά αυτών.

Η επιλογή του δείγματος

Η επιλογή του συγκεκριμένου χωρικού πλαισίου της έρευνας, δηλαδή η επιλογή αποκλειστικά νησιωτικών περιοχών, έγινε επειδή τα νησιά, σε αντίθεση με τις ηπειρωτικές περιοχές της χώρας, θεωρούνται «κλειστά» εκπαιδευτικά και επαγγελματικά περιβάλλοντα. Κρίθηκε, ότι έχει ενδιαφέρον να μελετήσουμε πώς διαμορφώνονται τα εκπαιδευτικά και επαγγελματικά σχέδια των μαθητών και των γονέων τους, σε αυτό το μικρό σε γεωγραφικό εύρος, Νομό Κυκλάδων.

Ως υπό εξέταση πληθυσμός θεωρήθηκε το σύνολο των μαθητών του νομού, ενώ ως δειγματοληπτική μονάδα ορίστηκε ο μαθητής. Κάποια χαρακτηριστικά του πληθυσμού όπως

το φύλο, αποτέλεσαν αντικείμενο για την πραγματοποίηση κατάλληλης πιλοτικής έρευνας. Η πιλοτική αυτή έρευνα, χρησιμοποιήθηκε για την άντληση στοιχείων του πληθυσμού τα οποία οδήγησαν στην αποδοτικότερη εφαρμογή της επιλεγείσας δειγματοληπτικής τεχνικής. Δηλαδή, στην συλλογή του κατάλληλου αντιπροσωπευτικού δείγματος, το οποίο ήταν επαρκές για την εξαγωγή συμπερασμάτων για του πληθυσμό με την μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια.

Χαρακτηριστικά του δείγματος

Ως προς την ηλικία του ερευνητικού πληθυσμού των μαθητών, η επιλογή των συγκεκριμένων σχολικών τάξεων (Α', Β', Γ' γυμνασίου), βασίστηκε στις θεωρίες επαγγελματικής ανάπτυξης, οι οποίες συμφωνούν ότι σε αυτές τις τάξεις, λαμβάνονται κρίσιμες εκπαιδευτικές και επαγγελματικές αποφάσεις (Δημόπουλος, 2000).

Ο ανωτέρω ερευνητικός πληθυσμός, παρά το ότι δείχνει αριθμητικά προσπελάσιμος για απογραφική έρευνα, εμφανίζει ιδιαίτερες δυσκολίες προσέγγισης. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί, για άλλη μια φορά, ότι αναφερόμαστε σε νησιωτική περιοχή, όπου η χωρική ασυνέχεια παρεμβάλλεται ανάμεσα στις ανθρώπινες δραστηριότητες, επηρεάζοντας σημαντικά τις διασυνδέσεις και τη σύγκλιση των δραστηριοτήτων.

Ως προς τα νησιά, το δείγμα διαμορφώθηκε όπως αποτυπώνεται στον Πίνακα 1. Το μεγαλύτερο μέρος του ερευνητικού πληθυσμού, όπως είναι φυσικό, προήλθε από τα πολυπληθέστερα σε μαθητικό πληθυσμό νησιά. Εξασφαλίστηκε, όμως και η αντιπροσώπευση του μαθητικού πληθυσμού των μικρών νησιών.

Πίνακας 1

Κατανομή του δείγματος ανά νησί

A/A	Νησί	Σύνολο δείγματος ανά νησί (N)	Έλληνες	Αλλοδαποί
1	Αμοργός	13	12	1
2	Ανάφη	1	1	0
3	Άνδρος	41	39	2
4	Ίος	5	4	1
5	Κέα	5	4	1
6	Κίμωλος	2	2	0
7	Κύθνος	3	3	0
8	Μήλος	21	20	1
9	Μύκονος	35	25	10

10	Νάξος	61	60	1
11	Πάρος	72	63	9
12	Σαντορίνη	43	33	10
13	Σέριφος	3	3	0
14	Σίφνος	3	3	0
15	Σύρος	116	101	15
16	Τήνος	46	43	3
17	Φολέγανδρος	2	2	0
	Σύνολο	472	418	54

Η επιλογή του ερωτηματολογίου

Το κύριο εργαλείο της έρευνας αποτέλεσε ένα σύνθετο αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο, το οποίο ως κύριο στόχο είχε να διερευνήσει διαχρονικά δημογραφικά χαρακτηριστικά και παράγοντες που καθορίζουν τον επαγγελματικό προσανατολισμό του ατόμου, το οποίο συμπληρώθηκε τόσο από τους μαθητές όσο και από τους γονείς τους και τους γονείς αυτών.

Το ερωτηματολόγιο, βασίστηκε σε παρεμφερή ερευνητικά εργαλεία προηγούμενων ερευνών (Windham, 1970, Gecas, 1980, Janssen, 1982, Κωνσταντοπούλου, 1998). Παρά τα μειονεκτήματα που παρουσιάζει η χρήση ερωτηματολογίου (Κυριαζή, 1998), εντούτοις για την συγκέντρωση των στοιχείων από ένα σχετικά μεγάλο ερευνητικό δείγμα μαθητών και γονέων, το ερωτηματολόγιο κρίθηκε ότι ήταν η καταλληλότερη τεχνική.

Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην σειρά των ερωτήσεων, την διατύπωση και το περιεχόμενο αυτών, καθώς αυτό αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την ειλικρινή και ακριβή συμπλήρωση τους (Κυριαζή, 1998 και Javeau, 2000). Αναλυτικά το ερωτηματολόγιο είναι στο Παράρτημα της παρούσας εργασίας

Οι μεταβλητές της έρευνας

Στην προσπάθεια να προσδιορίσουμε τις σημαντικότερες πιθανές συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών που εξετάζουμε, αναπτύξαμε το σχηματικό διάγραμμα 1, με τις σχέσεις αυτών των μεταβλητών, όπως αυτές προσδιορίζονται από τις ερευνητικές υποθέσεις της έρευνας.

- Το επάγγελμα ως μεταβλητή έχει καθοριστικό ρόλο στην έρευνα, καθώς χρησιμοποιείται στη μέτρηση πολλών μεταβλητών. Για τον λόγο αυτό δημιουργήθηκε έντονος

προβληματισμός για την επαγγελματική ταξινόμηση. Τελικά αποφασίστηκε ότι θα χρησιμοποιηθεί η ελληνική εκδοχή επαγγελματικής ταξινόμησης της ΕΣΥΕ, η ΣΤΕΠ - 92. Η μέθοδος αυτή βασίζεται και είναι εναρμονισμένη στην διεθνή επαγγελματική ταξινόμηση (International Standard Classification of Occupation) του 1988. Στην συνέχεια έγινε ταξινόμηση των επαγγελμάτων σε επίπεδα ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο των ατόμων και την εργασία που προσφέρουν.

Η κωδικοποίηση σχετικά με το επάγγελμα αποτυπώνεται στον κάτωθι πίνακα.

Πίνακας 2
Κωδικοποίηση επαγγελμάτων

Α/Α	Επάγγελμα	Επίπεδο επαγγέλματος
1	Ελεύθερος επαγγελματίας	2
2	Διοικητής ή Διευθυντής	1
3	Δημόσιος υπάλληλος	2
4	Έμπορος / Πωλητής	2
5	Γεωργός / Αλιευτής / Κτηνοτρόφος	3
6	Τεχνίτης / Εργάτης	3
7	Ένοπλες δυνάμεις	2
8	Οικιακά	4
9	Συνταξιούχος	2
10	Συνταξιούχος Δημόσιος Υπάλληλος	2
11	Ιδιωτικός Υπάλληλος	2
12	Εκπαιδευτικός- Δάσκαλος - Καθηγητής	1
13	Γιατρός - Παραϊατρικά Επαγγέλματα	1
14	Ναυτικός	3
15	Καλλιτέχνης (ζωγράφος - ηθοποιός κλπ)	2
16	Τραπεζικός Υπάλληλος	2
17	Δικηγόρος - Συμβολαιογράφος	1
18	Οικονομολόγος- Λογιστής	1
19	Άνεργος - η	4

- Σχετικά με το μέσο μηνιαίο εισόδημα των γονέων, χρησιμοποιήθηκε η κάτωθι κλίμακα:

<1200 ευρώ	1200-2500 ευρώ	>2500 ευρώ
------------	----------------	------------

- Σχετικά με το επίπεδο σπουδών, η κωδικοποίηση που ακολουθήσαμε είναι: 1-αγράμματος, 2-απόφοιτος γυμνασίου / λυκείου, 3-απόφοιτος ανωτέρου εκπαιδευτικού ιδρύματος και 4-κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
- Σχετικά με τον τόπο γέννησης, η κωδικοποίηση που ακολουθήσαμε είναι: 1-το νησί που μένει, 2-άλλο νησί του νομού Κυκλάδων, 3-άλλη περιοχή της Ελλάδος, 4-περιοχή εκτός Ελλάδος

Στην συνέχεια, Πίνακας 3, παρουσιάζουμε τις βασικές σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών της έρευνας.

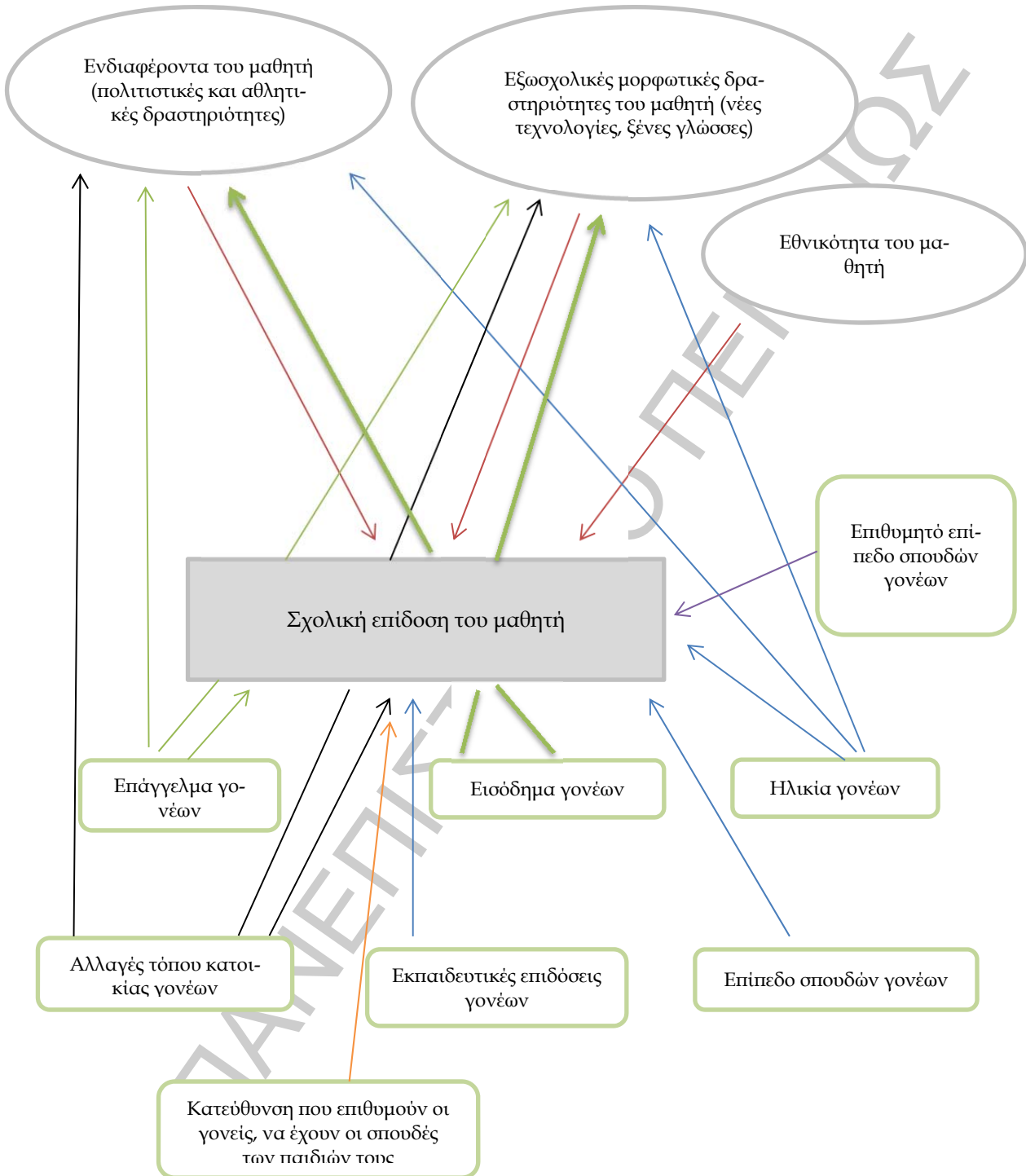
Πίνακας 3

Βασικές σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών της έρευνας

Ηλικία των γονέων (πατέρα και μητέρας) του μαθητή	Επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης
	Επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης
	Επίδοση του μαθητή στις νέες τεχνολογίες
	Συμμετοχή του μαθητή σε αθλητικές δραστηριότητες
	Συμμετοχή του μαθητή σε πολιτιστικές δραστηριότητες
	Συμμετοχή του μαθητή στο διάβασμα εξωσχολικών βιβλίων ή / και εφημερίδων
Αλλαγές κατοικίας των γονέων, αλλαγή δήμου (πατέρα και μητέρας) του μαθητή	Επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης
	Επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης
	Επίδοση του μαθητή στις νέες τεχνολογίες
	Επίδοση του μαθητή στις ξένες γλώσσες
	Συμμετοχή του μαθητή σε αθλητικές δραστηριότητες
	Συμμετοχή του μαθητή σε πολιτιστικές δραστηριότητες
Επάγγελμα του γονέα (πατέρα και μητέρας) του μαθητή	Επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης
	Επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης
	Επίδοση του μαθητή στις νέες τεχνολογίες
	Επίδοση του μαθητή στις ξένες γλώσσες
	Συμμετοχή του μαθητή σε αθλητικές δραστηριότητες
	Συμμετοχή του μαθητή σε πολιτιστικές δραστηριότητες
Εισόδημα του γονέα (πατέρα και μητέρας) του μαθητή	Επίδοση του μαθητή στις νέες τεχνολογίες
	Επίδοση του μαθητή στις ξένες γλώσσες
	Συμμετοχή του μαθητή σε αθλητικές δραστηριότητες
	Συμμετοχή του μαθητή σε πολιτιστικές δραστηριότητες

Διάγραμμα 1

Σχηματική παρουσίαση των σημαντικότερων πιθανών συσχετίσεων, μεταξύ των μεταβλητών και του τρόπου επεξεργασίας των ερευνητικών δεδομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Δημογραφικά χαρακτηριστικά των μαθητών στο Νομό Κυκλάδων

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

5.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά του μαθητή.

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα κύρια χαρακτηριστικά των μαθητών ως προς το φύλο, την εθνικότητα, το θρήσκευμα, την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση, την επίδοσή τους σε επιλεγμένα μαθήματα, σε εξωσχολικές δραστηριότητες, καθώς και την μέση ημερήσια δαπάνη (το χαρτζιλίκι τους).

Επίσης (στο Παράρτημα της παρούσας εργασίας), παρουσιάζονται περιγραφικά στοιχεία του δείγματος για τους μαθητές.

Η γραφική απεικόνιση των μεταβλητών που εξετάζουμε στην συνέχεια, έγινε με τη βοήθεια του λογισμικού SPSS.

A) Κατανομή του δείγματος ως προς το «φύλο»

Το φύλο του μαθητή ήταν το πρώτο σε σειρά από τα ερωτήματα στο ερωτηματολόγιο που συμπλήρωσαν οι μαθητές. Η κατανομή του δείγματος ως προς το «φύλο» του μαθητή, διαμορφώθηκε ως εξής:

Πίνακας 5.1
Συνολικό δείγμα μαθητών κατά φύλο

Φύλο	N	Ποσοστό %
Αντρας	207	43,85
Γυναίκα	265	56,15
Σύνολο	472	100,00

Από τα ανωτέρω, προκύπτει ότι άνδρες και γυναίκες παρουσιάζονται σχεδόν με το ίδιο ποσοστό στο δείγμα μας (43,85% και 56,15% για άνδρες και γυναίκες αντίστοιχα).

B) Κατανομή του δείγματος ως προς την «εθνικότητα»

Η εθνικότητα του μαθητή ήταν το δεύτερο ερώτημα στο ερωτηματολόγιο που συμπλήρωσαν οι μαθητές. Η κατανομή του δείγματος ως προς την «εθνικότητα» του ερωτώμενου δίνεται στον Πίνακα 5.2. Παρατηρούμε ότι η πλειονότητα του δείγματος (88,55%) αποτελείται από μαθητές ελληνικής εθνικότητας.

Πίνακας 5.2

Συνολικό δείγμα μαθητών κατά εθνικότητα

Εθνικότητα	N	Ποσοστό %
Έλληνες	418	88,55
Αλλοδαποί	54	11,45
Σύνολο	472	100,00

Γ) Κατανομή του δείγματος ως προς το «θρήσκευμα».

Το θρήσκευμα αποτελούσε την επόμενη ερώτηση για τους μαθητές. Οι πιθανές απαντήσεις ήταν Χριστιανός, χωρίς να διευκρινίζεται αν είναι Ορθόδοξος ή Καθολικός και μη Χριστιανός.

Η κατανομή του δείγματος ως προς το «θρήσκευμα» απεικονίζεται στο Διάγραμμα 5.1. Από την έρευνα προέκυψε ότι το 98,3% του δείγματος είναι Χριστιανοί.

Διάγραμμα 5.1

Η Κατανομή του Δείγματος ως προς το Θρήσκευμα

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ

Δ) Κατανομή του δείγματος ως προς την «ηλικία»

Η κατανομή του δείγματος ως προς την «ηλικία» (Διάγραμμα 5.4) ήταν εν μέρη αποτέλεσμα της δειγματοληπτικής τεχνικής που χρησιμοποιήθηκε, δηλαδή της αναλογικής στρωματοποιημένης δειγματοληψίας (stratified sampling).

Οι μαθητές, κλήθηκαν να απαντήσουν για την ηλικία τους. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται στον κάτωθι πίνακα και διάγραμμα:

Πίνακας 5.3

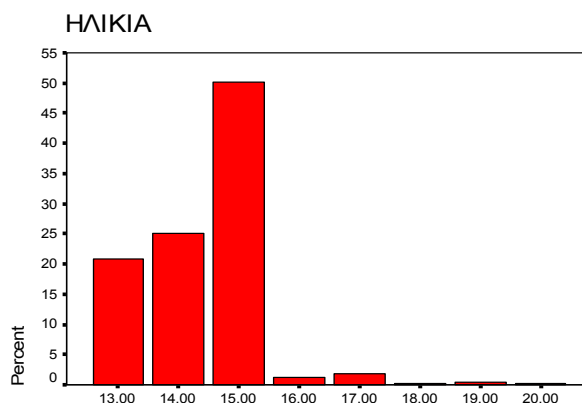
Ηλικία του μαθητή

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
13,00	98	20,8	20,8
14,00	118	25,0	45,8
15,00	237	50,2	96,0
16,00	6	1,3	97,2
17,00	9	1,9	99,2
18,00	1	,2	99,4
19,00	2	,4	99,8
20,00	1	,2	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	472	100,0	

Παρατηρούμε ότι ο αριθμητικός μέσος όρος της ηλικίας στο δείγμα είναι τα 14,5 έτη και το εύρος ηλικιών είναι 13 έως 20 έτη. Το ανώτερο εύρος της ηλικίας, τα 20 έτη, είναι υψηλό για μαθητές γυμνασίου. Αυτό οφείλεται στο ότι ένα μικρό ποσοστό του δείγματος, προέρχεται από μη αναπτυγμένες περιοχές, όπου οι γονείς θεωρούν ότι η μόρφωση δεν είναι απαραίτητη και τα παιδιά συμμετέχουν στις δουλειές, από μικρή ηλικία. Το γεγονός αυτό επιβαρύνεται και από το ότι πολλές περιοχές των Κυκλάδων, δεν είναι αναπτυγμένες με καλό οδικό δίκτυο, τα σχολεία είναι σε μεγάλη απόσταση από το μέρος κατοικίας των μαθητών, με αποτέλεσμα να μην είναι εύκολη η πρόσβαση σε αυτά κατά την διάρκεια όλης της σχολικής περιόδου.

Διάγραμμα 5.2

Η Κατανομή του Δείγματος ως προς την Ηλικία του μαθητή

A4

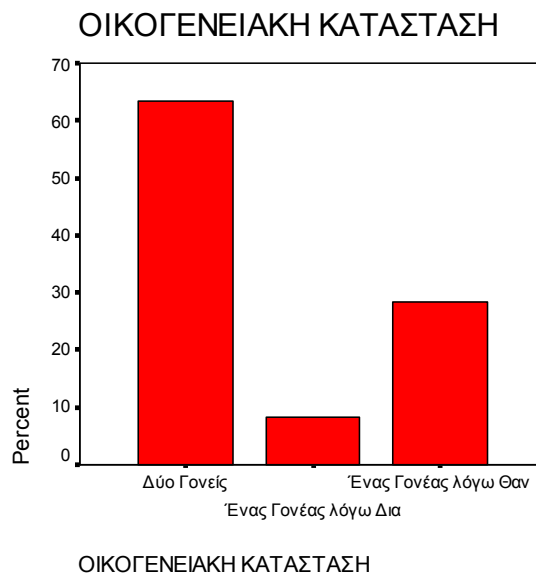
Ε) Κατανομή του δείγματος ως προς την «οικογενειακή κατάσταση».

Σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση στην οποία μεγαλώνουν οι μαθητές, είχαν τις εξής επιλογές για να απαντήσουν: δύο γονείς, ένας γονέας λόγω διαζυγίου, ένας γονέας λόγω θανάτου.

Ως προς την «οικογενειακή κατάσταση» παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η έρευνα, γιατί αποτελεί έναν κλασσικό δημογραφικό παράγοντα, όπως έχουμε αναφέρει και στο θεωρητικό μέρος. Όπως απεικονίζεται στο Διάγραμμα 5.5, το 63,4% των μαθητών ανήκει σε μια πλήρη οικογένεια με δύο γονείς ενώ το υπόλοιπο 36,6% των μαθητών προέρχεται από οικογένειες με ένα γονέα είτε λόγω διαζυγίου (8,3%) είτε λόγω θανάτου (28,3%). Ο σχετικός πίνακας παρουσιάζεται στο Παράρτημα της παρούσας εργασίας (περιγραφικά στοιχεία του δείγματος για τους μαθητές).

Διάγραμμα 5.3

Η Κατανομή του Δείγματος ως προς την Οικογενειακή Κατάσταση

5.2.Χαρακτηριστικά των μαθητών σε σχέση με την εκπαίδευση.

Α) Η επίδοση του μαθητή σε επιλεγμένα μαθήματα.

Μελετήθηκε η επίδοση του μαθητή σε επιλεγμένα μαθήματα, μέσα από την οποία μπορούμε να θεωρήσουμε ότι αναδύεται η κλίση του μαθητή. Στο ερωτηματολόγιο που συ-

μπλήρωσαν οι μαθητές, είχαν δύο ερωτήσεις που αναφέρονταν στην μέση επίδοσή τους (τον βαθμό) στα μαθήματα θετικής / τεχνολογικής και θεωρητικής κατεύθυνσης.

Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται στους κάτωθι πίνακες 5.4 και 5.5

Πίνακας 5.4

Επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θετικής/ τεχνολογικής κατεύθυνσης

ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
10,00	1	,2	,2
12,00	26	5,5	5,7
13,00	41	8,7	14,4
14,00	79	16,7	31,1
15,00	122	25,8	57,0
16,00	11	2,3	59,3
17,00	177	37,5	96,8
18,00	12	2,5	99,4
19,00	3	,6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	472	100,0	

Πίνακας 5.5

Επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

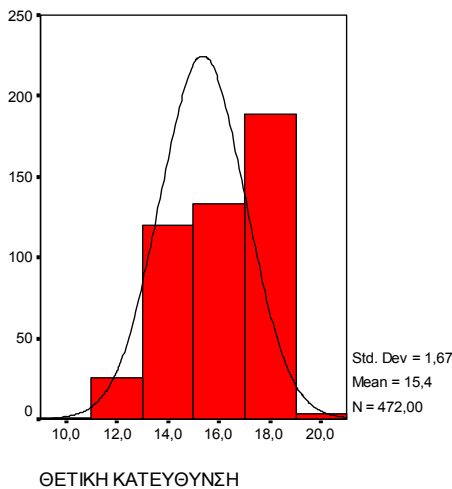
ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
11,00	7	1,5	1,5
12,00	29	6,1	7,6
13,00	26	5,5	13,1
14,00	56	11,9	25,0
15,00	74	15,7	40,7
16,00	64	13,6	54,2
17,00	112	23,7	78,0
18,00	62	13,1	91,1
19,00	41	8,7	99,8
20,00	1	,2	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	472	100,0	

Για τις ανάγκες της μελέτης χρησιμοποιήθηκαν δύο κλίμακες μέτρησης της μέσης επίδοσης, οι οποίες χαρακτηρίζουν τον μαθητή ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης. Όπως προκύπτει από την μελέτη των δύο αυτών κλιμάκων μέτρησης, οι μαθητές παρουσιάζουν μικροδιαφορές στην επίδοσή τους στα μαθήματα θεωρητικής και θετικής

κατεύθυνσης. Η απεικόνιση των αποτελεσμάτων γίνεται στα κάτωθι ιστογράμματα – διαγράμματα

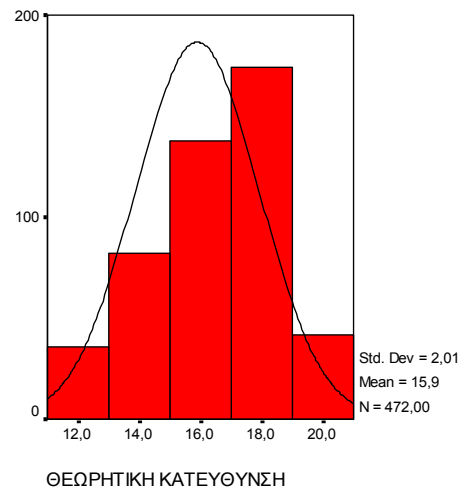
Διάγραμμα 5.4

Κατανομή του Δείγματος ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θετικής/τεχνολογικής κατεύθυνσης

Διάγραμμα 5.5

Κατανομή του Δείγματος ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

B) Η επίδοση του μαθητή σε εξωσχολικές δραστηριότητες.

Σχετικά με το αν παρακολουθεί μαθήματα ξένων γλωσσών ερωτήθηκε ο μαθητής, με επιλογή απαντήσεων: ναι ή όχι. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προέκυψε ότι το 98,7% των μαθητών σπουδάζει ξένες γλώσσες όπως παρατηρούμε και στον κάτωθι πίνακα 5.6. Το σχετικό διάγραμμα είναι στο Παράρτημα της παρούσας εργασίας (περιγραφικά στοιχεία του δείγματος για τους μαθητές).

Πίνακας 5.6

Σπουδές του μαθητή στις ξένες γλώσσες

	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	466	98,7	98,7
ΟΧΙ	6	1,3	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	472	100,0	

Στην συνέχεια ερωτήθηκαν οι μαθητές, για το εάν σπουδάζουν νέες τεχνολογίες, με πιθανές απαντήσεις: ναι ή όχι. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το 88,6% των μαθη-

τών, σπουδάζει νέες τεχνολογίες, όπως παρουσιάζονται και στον κάτωθι πίνακα (το σχετικό διάγραμμα είναι στο Παράρτημα της παρούσας εργασίας - περιγραφικά στοιχεία του δείγματος για τους μαθητές).

Πίνακας 5.7

Σπουδές του μαθητή στις νέες τεχνολογίες

	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	418	88,6	88,6
ΟΧΙ	54	11,4	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	472	100,0	

Με τις ίδιες πιθανές απαντήσεις, ερωτήθηκαν οι μαθητές για το εάν συμμετέχουν σε πολιτιστικές δραστηριότητες. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το 25,63 % των μαθητών συμμετέχει, όπως βλέπουμε στον κάτωθι πίνακα 5.8 Το σχετικό διάγραμμα είναι στο Παράρτημα της παρούσας εργασίας - περιγραφικά στοιχεία του δείγματος για τους μαθητές.

Πίνακας 5.8

Συμμετοχή του μαθητή σε πολιτιστικές δραστηριότητες

	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	121	25,63	26,53
ΟΧΙ	351	74,37	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	472	100,0	

Επίσης, σε αθλητικές δραστηριότητες το 38,8% των μαθητών συμμετέχει, και σχετικά με το διάβασμα εξωσχολικών βιβλίων ή /και εφημερίδων, το 92,4% των μαθητών διαβάζει. Ο σχετικός πίνακας είναι στο Παράρτημα της παρούσας εργασίας - περιγραφικά στοιχεία του δείγματος για τους μαθητές.

5.3. Χαρακτηριστικά των μαθητών, συνδεδόμενα με το επίπεδο διαβίωσης.

Σχετική με το επίπεδο διαβίωσης του μαθητή, εξετάσαμε τη «μέση ημερήσια δαπάνη» του στην οποία κλήθηκε να απαντήσει ο μαθητής για το ποσό που καθημερινά δαπανά σαν χαρτζιλίκι. Τα αποτελέσματα της έρευνας, αποτυπώνονται στον κάτωθι πίνακα:

Πίνακας 5.9

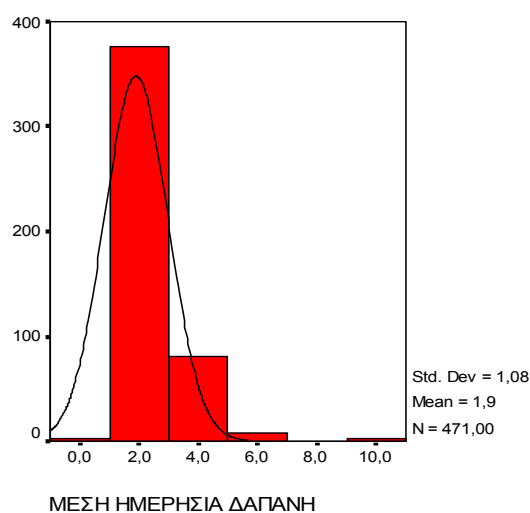
Μέση ημερήσια δαπάνη του μαθητή

ΠΟΣΟ (σε ευρώ)	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	1	,2	,2
,30	1	,2	,4
,50	1	,2	,6
1,00	178	37,8	38,4
2,00	197	41,8	80,3
2,50	1	,2	80,5
3,00	75	15,9	96,4
4,00	6	1,3	97,7
5,00	8	1,7	99,4
10,00	3	,6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	471	100,0	

Παρατηρούμε ότι η μέση ημερήσια δαπάνη του μαθητή είναι περίπου 2 ευρώ με τοπική απόκλιση περίπου ίση με 1 ευρώ. Τα αποτελέσματα αποτυπώνονται και στο κάτωθι ιστόγραμμα - διάγραμμα

Διάγραμμα 5.6

Η Κατανομή του Δείγματος ως προς την μέση ημερήσια δαπάνη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

**Σχέση Δημογραφικών Χαρακτηριστικών των Γονέων και
Εκπαιδευτικών Χαρακτηριστικών των Μαθητών για το
Νομό Κυκλάδων.**

6.1.1. Μεθοδολογία

Στο παρών κεφάλαιο, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε, μελετώντας τα δημογραφικών χαρακτηριστικών των γονέων του μαθητή, με τα χαρακτηριστικά των μαθητών που σχετίζονται με την εκπαίδευση.

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η οικογενειακή υποδομή, γίνεται κύρια πηγή ανισότητας στην κοινωνία, μια και η επίδρασή της στη διανοητική ικανότητα, την επαγγελματική αποκατάσταση και την οικονομική εξασφάλιση του ατόμου έχει μακροπρόθεσμο χαρακτήρα. Οι τάσεις της κοινωνικής ανισότητας, επηρεάζονται περισσότερο από την κοινωνική προέλευση του ατόμου (επάγγελμα γονέων), και λιγότερο από τα εκπαιδευτικά επιτεύγματα των ιδίων των ατόμων, όταν πρόκειται για ομάδες που πέτυχαν ίδια εκπαιδευτικά επίπεδα.

Το ενδιαφέρον της έρευνας εστιάστηκε στην μελέτη της εκπαίδευσης και της επιλογή επαγγέλματος. Στην συνέχεια λοιπόν, παρουσιάζεται ένα σύνολο χαρακτηριστικών των μαθητών που σχετίζονται με την εκπαίδευση τα οποία συσχετίζοντας με τις απόψεις, τα θέλω και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των γονέων τους.

Το πρώτο χαρακτηριστικό που μελετήθηκε είναι η επίδοση του μαθητή (σε επιλεγμένα μαθήματα), μέσα από την οποία αναδύεται η κλίση του. Για τις ανάγκες της μελέτης χρησιμοποιήθηκαν δύο κλίμακες μέτρησης της μέσης επίδοσης, οι οποίες χαρακτηρίζουν τον μαθητή ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης.

Επίσης στα παράρτημα Α και Β του ειδικού μέρους της παρούσας εργασίας, παρουσιάζονται περιγραφικά στοιχεία του δείγματος για τον πατέρα και την μητέρα του μαθητή, αντίστοιχα.

Για την μελέτη της έρευνας, όπου απαιτείται, γίνεται στατιστικός έλεγχος, ορίζοντας δυο υποθέσεις: τη μηδενική (H_0) και την εναλλακτική (H_1). Σαν μηδενική υπόθεση θέτουμε την ισότητα της παραμέτρου με κάποια γνωστή τιμή και σαν εναλλακτική τη διαφοροποίηση της τιμής (δίπλευρο τεστ). Ως στάθμη σημαντικότητας για την κρίσιμη τιμή δεχόμαστε την $\alpha=0,05$ (5%).

Η επεξεργασία των δεδομένων του δείγματος γίνεται με την βοήθεια του λογισμικού SPSS. Σε όλες τις περιπτώσεις, ελέγχουμε εάν τα δεδομένα μας ακολουθούν την κανονική κατανομή και συνεχίζουμε με τον κατάλληλο παραμετρικό ή μη παραμετρικό έλεγχο, ανά-

λογα με την περίπτωση. Επίσης σε κάποιες περιπτώσεις τα αποτελέσματα των προηγούμενων ελέγχων εξετάστηκαν επιπλέον με ελέγχους ομοσκεδαστικότητας.

Κλίμακες μέτρησης.

Για τις ανάγκες της μελέτης χρησιμοποιήθηκαν δύο κλίμακες μέτρησης της μέσης επίδοσης, οι οποίες χαρακτηρίζουν τον μαθητή ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης.

6.1.2. Μελέτη της επίπτωσης που έχει η μεταβλητή «ηλικία του πατέρα», στα χαρακτηριστικά του μαθητή.

Ο πατέρας του κάθε μαθητή, ερωτήθηκε για την ηλικία του. Οι απαντήσεις που δόθηκαν, ομαδοποιήθηκαν σε τρεις ομάδες ηλικιών: 31-39, 40-49 και 50-59. Επίσης, μία τέταρτη ομάδα, αποτελείται από τον αριθμό των μαθητών που απάντησαν ότι ο πατέρας τους δεν ζει. Το μέγεθος του δείγματος ήταν 472 άτομα, εκ των οποίων οι 13 δεν απάντησαν και 63 εκλιπόντες. Το μέγεθος του πληθυσμού που εξετάζουμε είναι 396 άτομα (δεν περιλαμβάνονται αυτοί που δεν απάντησαν καθώς και οι εκλιπόντες).

Πίνακας 6.1

Κατάσταση του πατέρα

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
Εκλιπών	63	22,22	22,22
31-39	102	51,42	73,64
40-49	236	12,64	86,27
50-59	58	13,73	100,00
ΣΥΝΟΛΟ	459	100,0	

A) Στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματα του.

Επιδιώκουμε να δούμε εάν η ηλικία του πατέρα, επηρεάζει την επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του και ξεκινάμε την μελέτη μας από τα δεδομένα που αφορούν την βαθμολογία των μαθητών στα μαθήματα της θετικής κατεύθυνσης.

Θα προσπαθήσουμε να διαπιστώσουμε εάν διαφέρουν σημαντικά οι μέσες τιμές της μεταβλητής «βαθμολογία» των τριών ανεξάρτητων πληθυσμών που σχετίζονται με την μεταβλητή «ηλικία πατέρα» χρησιμοποιώντας τον κατάλληλο παραμετρικό έλεγχο. Ο κατάλλη-

λος σε αυτή την περίπτωση έλεγχος είναι η ανάλυση διακύμανσης (Analysis of Variance – ANOVA).

Για να διεξαχθεί όμως σωστά η στατιστική μας ανάλυση, αρχικά θα πρέπει να ελέγξουμε την κανονικότητα των δεδομένων μας.

Ο έλεγχος κανονικότητας επιτυγχάνεται με χρήση του ελέγχου των Kolmogorov-Smirnov για ένα δείγμα.

Για το συγκεκριμένο πρόβλημα απαιτείται η χρήση ενός ελέγχου υπόθεσης για την ισότητα των μέσων τριών πληθυσμών (ή καλύτερα έναν έλεγχο για μια ποσοτική μεταβλητή που είναι ο βαθμός του μαθητή, με παράγοντα διαφοροποίησης μια κατηγορική μεταβλητή, που είναι η ηλικία του πατέρα, με τρεις διαφορετικές τιμές) της μορφής:

$H_0: \mu_{31-39} = \mu_{40-49} = \mu_{50-59}$ - H_1 : Διαφορετικά

Συνεπώς, με βάση το δείγμα θα αποφασίσουμε εάν ο πληθυσμός των ατόμων για κάθε μια ομάδα έχει την ίδια μέση τιμή με τις υπόλοιπες (δηλαδή $\mu_{31-39} = \mu_{40-49} = \mu_{50-59}$). Το «διαφορετικά» στην εναλλακτική υπόθεση H_1 σημαίνει ότι τουλάχιστον δυο μέσες τιμές είναι διαφορετικές και όχι κατ' ανάγκη ότι όλες οι μέσες τιμές διαφέρουν μεταξύ τους.

Ο κατάλληλος έλεγχος σε αυτή την περίπτωση είναι η ανάλυση διασποράς κατά έναν παράγοντα. Η ανάλυση διασποράς είναι μια παραμετρική στατιστική τεχνική. Δηλαδή, έχει ως προϋποθέσεις εγκυρότητας τα ακόλουθα:

- α) Η μεταβλητή «Βαθμολογία» να ακολουθεί την κανονική κατανομή (κανονικότητα),
- β) Η διακύμανση της μεταβλητής «Βαθμολογία» να είναι ίση σε κάθε επίπεδο του παράγοντα «ηλικία πατέρα» (ομοσκεδαστικότητα).

Προκειμένου να προχωρήσουμε λοιπόν στην εφαρμογή της τεχνικής της ανάλυσης διασποράς, ελέγχουμε την κανονικότητα της μεταβλητής μας. Με την βοήθεια του στατιστικού προγράμματος SPSS, εφαρμόζουμε έλεγχο κανονικότητας της κατανομής της μεταβλητής μας με τον μη παραμετρικό έλεγχο Kolmogorov-Smirnov.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, όπως φαίνονται στον κάτωθι πίνακα:

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test

Ηλικίες		βαθμοί στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης	
1,00	N	102	
	Normal Parameters ^{a,b}	Mean	15,0882
		Std. Deviation	1,41493
	Most Extreme Differences	Absolute	,231
		Positive	,231
		Negative	-,176
	Kolmogorov-Smirnov Z		2,330
	Asymp. Sig. (2-tailed)		,000
	2,00	N	236
		Normal Parameters ^{a,b}	Mean
Std. Deviation			1,74079
Most Extreme Differences		Absolute	,250
		Positive	,139
		Negative	-,250
Kolmogorov-Smirnov Z			3,848
Asymp. Sig. (2-tailed)			,000
3,00		N	58
		Normal Parameters ^{a,b}	Mean
	Std. Deviation		1,85377
	Most Extreme Differences	Absolute	,326
		Positive	,174
		Negative	-,326
	Kolmogorov-Smirnov Z		2,484
	Asymp. Sig. (2-tailed)		,000

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

προέκυψε ότι η τιμή του επιπέδου σημαντικότητας (p-value) και στις τρεις περιπτώσεις είναι μικρότερη από το επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,05$, συνεπώς η μηδενική υπόθεση μπορεί να απορριφθεί. Μπορούμε δηλαδή να ισχυριστούμε ότι τα δεδομένα δεν προέρχονται από την κανονική κατανομή. Δεδομένου όμως, ότι το μέγεθος του δείγματος μας είναι μεγάλο, μπορούμε να προχωρήσουμε στον παραμετρικό έλεγχο ανάλυσης διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (One Way ANOVA), κάνοντας επιπλέον και τους ελέγχους Brown-

Forsythe και του Welch, δεδομένου ότι οι έλεγχοι αυτοί χρησιμοποιούνται στην περίπτωση που υπάρχουν σοβαρές αποκλίσεις από την υπόθεση της κανονικότητας των δεδομένων. Οι έλεγχοι έδωσαν τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στους κάτωθι πίνακες:

ANOVA

βαθμοί στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	11,072	2	5,536	1,960	,142
Within Groups	1110,221	393	2,825		
Total	1121,293	395			

Robust Tests of Equality of Means

βαθμοί στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης

	Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Welch	2,217	2	141,660	,113
Brown-Forsythe	1,962	2	177,765	,144

a. Asymptotically F distributed.

Post Hoc Tests

Multiple Comparisons

Dependent Variable: βαθμοί στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης

LSD

(I) Ηλικίες	(J) Ηλικίες	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1,00	2,00	-,30160	,19916	,131	-,6932	,0900
	3,00	-,51521	,27641	,063	-1,0586	,0282
2,00	1,00	,30160	,19916	,131	-,0900	,6932
	3,00	-,21362	,24633	,386	-,6979	,2707
3,00	1,00	,51521	,27641	,063	-,0282	1,0586
	2,00	,21362	,24633	,386	-,2707	,6979

Όπως προκύπτει στα αποτελέσματα, των ελέγχων ANOVA, Welch και Brown-Forsythe, η τιμή του p-value είναι μεγαλύτερη από το επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$ συνεπώς η μηδενική υπόθεση δεν μπορεί να απορριφθεί. Τα δεδομένα μας δηλαδή δεν συνηγορούν στο γεγονός ότι η ηλικία του πατέρα επηρεάζει την επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης.

Η ίδια μεθοδολογία ακολουθήθηκε και για τον έλεγχο της επίδρασης της ηλικίας του πατέρα στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης. Με την βοήθεια του στατιστικού προγράμματος SPSS, εφαρμόζουμε έλεγχο κανονικότητας της κατανομής της μεταβλητής μας με τον μη παραμετρικό έλεγχο Kolmogorov-Smirnov. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, όπως φαίνονται στον κάτωθι πίνακα:

Ηλικία πατέρα		Βαθμός στα μαθήματα θεωρ. κατ.	
31-39	N		102
	Normal Parameters ^{a,b}	Mean	15,76
		Std. Deviation	1,868
	Most Extreme Differences	Absolute	,148
		Positive	,127
		Negative	-,148
	Kolmogorov-Smirnov Z		1,492
	Asymp. Sig. (2-tailed)		,023
40-49	N		236
	Normal Parameters ^{a,b}	Mean	15,81
		Std. Deviation	2,425
	Most Extreme Differences	Absolute	,154
		Positive	,103
		Negative	-,154
	Kolmogorov-Smirnov Z		2,371
	Asymp. Sig. (2-tailed)		,000
50-59	N		58
	Normal Parameters ^{a,b}	Mean	15,79
		Std. Deviation	2,300
	Most Extreme Differences	Absolute	,148
		Positive	,100
		Negative	-,148
	Kolmogorov-Smirnov Z		1,130
	Asymp. Sig. (2-tailed)		,155

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

προέκυψε ότι η τιμή του επιπέδου σημαντικότητας (p-value), σε δύο περιπτώσεις είναι μικρότερη από το επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,05$, συνεπώς η μηδενική υπόθεση μπορεί να

απορριφθεί. Μπορούμε δηλαδή να ισχυριστούμε ότι τα δεδομένα δεν προέρχονται από την κανονική κατανομή. Δεδομένου όμως, ότι το μέγεθος του δείγματος μας είναι αρκετά μεγάλο, μπορούμε να προχωρήσουμε στον παραμετρικό έλεγχο ανάλυσης διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (One Way ANOVA), κάνοντας επιπλέον και τους ελέγχους Brown-Forsythe και του Welch. Οι έλεγχοι έδωσαν τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στους κάτωθι πίνακες:

ANOVA

Βαθμός στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,142	2	,071	,014	,986
Within Groups	2036,290	393	5,181		
Total	2036,432	395			

Robust Tests of Equality of Means

Βαθμός στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

	Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Welch	,017	2	146,910	,983
Brown-Forsythe	,015	2	200,640	,985

a. Asymptotically F distributed.

Multiple Comparisons

Dependent Variable: Βαθμός στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

LSD

(I) Ηλικία πατέρα	(J) Ηλικία πατέρα	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
31-39	40-49	-,045	,270	,869	-,57	,49
	50-59	-,028	,374	,940	-,76	,71
40-49	31-39	,045	,270	,869	-,49	,57
	50-59	,016	,334	,961	-,64	,67
50-59	31-39	,028	,374	,940	-,71	,76
	40-49	-,016	,334	,961	-,67	,64

Όπως προκύπτει στα αποτελέσματα, των ελέγχων ANOVA, Welch και Brown-Forsythe, η τιμή του p-value είναι μεγαλύτερη από το επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$ συνεπώς η μη-δενική υπόθεση δεν μπορεί να απορριφθεί. Τα δεδομένα μας δηλαδή δεν συνηγορούν στο

γεγονός ότι η ηλικία του πατέρα επηρεάζει την επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης.

Β) Στην επίδοση του μαθητή στις νέες τεχνολογίες.

Επόμενο χαρακτηριστικό είναι οι σπουδές στις νέες τεχνολογίες, όπου το 88,6% των μαθητών σπουδάζει. Για την μελέτη, λάβαμε την υπόθεση

H₀: δεν εξαρτούνται οι σπουδές του μαθητή στις νέες τεχνολογίες, από την ηλικία του πατέρα του, έναντι της

H₁: εξαρτούνται οι σπουδές του μαθητή στις νέες τεχνολογίες, από την ηλικία του πατέρα του

Κατά τον έλεγχο, το ποσοστό των εκλιπόντων δεν το λάβαμε υπόψη μας.

Ο έλεγχος συνάφειας chi-square test, έδωσε P-Value ίσο 0.097 που σημαίνει ότι δεν απορρίπτεται η υπόθεση περί ανεξαρτησίας των δύο χαρακτηριστικών (Ηλικία Πατέρα και Σπουδές του μαθητή στις Νέες Τεχνολογίες).

Πίνακας 6.2

Έλεγχος Διαφοροποιήσεων στις σπουδές στις Νέες Τεχνολογίες με βάση την Ηλικία του Πατέρα του Μαθητή (P-Value:0.097)

Νέες Τεχνολο- γίες	Ηλικία Πατέρα			Σύνολο
	31-39	40-49	50-59	
Ναι	100	204	53	357
Όχι	6	31	5	42
Σύνολο	106	235	58	399

Γ) Στην συμμετοχή του μαθητή σε διάφορες δραστηριότητες.

Η συμμετοχή σε πολιτιστικές (το 33,8% των μαθητών συμμετέχει) αλλά και αθλητικές δραστηριότητες (το 38,8% των μαθητών συμμετέχει) αποτελούν άλλα δύο χαρακτηριστικά που μελετώνται.

Πίνακας 6.3

Συμμετοχή του μαθητή σε αθλητικές δραστηριότητες

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	183	38,8	38,8
ΟΧΙ	289	61,2	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	472	100,0	

Επόμενο χαρακτηριστικό είναι το διάβασμα εξωσχολικών βιβλίων ή / και εφημερίδων (το 87,5% διαβάζει).

Οι αντίστοιχοι έλεγχοι χ -τετράγωνο (Chi - Square) δεν έδωσαν στατιστικώς σημαντικές διαφοροποιήσεις των παραπάνω χαρακτηριστικών με βάση την ηλικία του πατέρα.

6.1.3. Μελέτη της επίπτωσης που έχει η μεταβλητή «αλλαγές κατοικίας του πατέρα», στα χαρακτηριστικά του μαθητή.

Στη συνέχεια, εξετάσαμε εάν η μεταβλητή «συχνές αλλαγές κατοικίας του πατέρα», έχει επιπτώσεις στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του.

Ο πατέρας του κάθε μαθητή κλήθηκε να απαντήσει στον αριθμό των κατοικιών (αλλαγή δήμου, εντός ή εκτός του Νομού Κυκλάδων) που έχει αλλάξει, από την γέννησή του μέχρι σήμερα.

Πίνακας 6.4

Αριθμός διαφορετικών κατοικιών του πατέρα από την γέννηση του, μέχρι σήμερα (αλλαγή Δήμου, εντός ή εκτός Νομού Κυκλάδων).

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	56	14,8	14,8
1,00	26	6,9	21,7
2,00	202	53,4	75,1
3,00	94	24,9	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	378	100,0	

Ο παράγοντας συχνές αλλαγές κατοικίας του πατέρα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας δείκτης μέτρησης μετανάστευσης. Στον Πίνακα 6.4 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας.

Α) Την επίδοση του μαθητή στα μαθήματα του.

Για την μελέτη χρησιμοποιήσαμε δύο κλίμακες μέτρησης δηλαδή εφαρμόστηκε ανάλυση διακύμανσης κατά ένα παράγοντα, όπως κάναμε και ανωτέρω. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, οι μαθητές δεν παρουσιάζουν διαφορές στην επίδοση τους τόσο στα μαθήματα θεωρητικής (P-Value 0,614) όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης (P-Value 0,065).

B) Τις σπουδές του μαθητή στις ξένες γλώσσες και στις νέες τεχνολογίες.

Όσον αφορά την συσχέτιση μεταξύ των επιδόσεων του μαθητή, στις ξένες γλώσσες καθώς στις νέες τεχνολογίες, με τον αριθμό αλλαγών κατοικίας του πατέρα, προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στις σπουδές ξένων γλωσσών (P-Value 0,220), ενώ αντιθέτως υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στις σπουδές στις νέες τεχνολογίες (P-Value 0,008).

Γ) Τη συμμετοχή του μαθητή σε αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες.

Όσον αφορά την σχέση μεταξύ της συμμετοχής του μαθητή σε πολιτιστικές καθώς και της συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες, με τον αριθμό αλλαγών κατοικίας του πατέρα, προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στην συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες (P-Value 0,621), ενώ αντιθέτως υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στην συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες (P-Value 0,019).

6.1.4. Μελέτη της επίπτωσης που έχει η μεταβλητή «επάγγελμα του πατέρα», στα χαρακτηριστικά του μαθητή.

Ο πατέρας του κάθε μαθητή κλήθηκε να απαντήσει σχετικά με το επάγγελμα που ασκεί. Οι απαντήσεις κωδικοποιήθηκαν σύμφωνα με τον πίνακα κωδικοποίησης των επαγγελμάτων. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται στον κάτωθι πίνακα.

Πίνακας 6.5
Επάγγελμα του γονέα

ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ	ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ
1,00 (Ελεύθερος επαγγελματίας)	18	4,52	4,52	2
2,00 (Διευθυντής / Διοικητής)	0	0,00	4,52	1
3,00 (Δημόσιος Υπάλληλος)	38	9,55	14,07	2
4,00 (Εμπορος / Πωλητής)	11	2,76	16,83	2
5,00 (Γεωργός / Αλιευτής / Κτηνοτρόφος)	61	15,33	32,16	3
6,00 (Τεχνίτης / Εργάτης)	80	20,10	52,26	3
7,00 (Ενοπλες Δυνάμεις)	5	1,26	53,52	2
8,00 (Οικιακά)	2	0,50	54,02	4
9,00 (Συνταξιούχος)	0	0,00	54,02	2

10,00 (Συνταξιούχος Δημόσιος Υπάλληλος)	0	0,00	54,02	2
11,00 (Ιδιωτικός Υπάλληλος)	41	10,30	64,32	2
12,00 (Εκπαιδευτικός)	82	20,60	84,92	1
13,00 (Γιατρός / Παραϊατρικά επαγγέλματα)	14	3,52	88,44	1
14,00 (Ναυτικός)	26	6,53	94,97	3
15,00 (Καλλιτέχνης, Ζωγράφος ή Ηθοποιός)	6	1,51	96,48	2
16,00 (Τραπεζικός Υπάλληλος)	1	0,25	96,73	2
17,00 (Δικηγόρος / Συμβολαιογράφος)	11	2,76	99,49	1
18,00 (Οικονομολόγος / Λογιστής)	2	0,51	100,00	1
19,00 (Άνεργος)	0	0,00	100,0	4
ΣΥΝΟΛΟ	398	100,00		

Α) Στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματα του.

Σαν επόμενο βήμα της μελέτης, επιδιώκουμε να δούμε εάν το επάγγελμα του πατέρα, το οποίο μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας δείκτης κοινωνικής τάξης, έχει επιπτώσεις στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης.

Για την μελέτη χρησιμοποιούμε την κωδικοποίηση του επιπέδου του επαγγέλματος (Πίνακας 6.5). Τα άτομα που ασχολούνται με οικιακά είναι μόνο δύο και δεν τα λάβαμε υπόψη στους υπολογισμούς που κάναμε.

Descriptives

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
					ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΜΑΘΗΤΗ	115		
2,00	114	15,3070	1,52923	,14323	15,0233	15,5908	12,00	18,00
Total	396	15,3838	1,67910	,08438	15,2180	15,5497	10,00	19,00
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΜΑΘΗΤΗ	115	16,4696	1,95260	,18208	16,1089	16,8303	11,00	20,00
2,00	114	15,5175	1,97879	,18533	15,1504	15,8847	11,00	19,00
Total	396	15,9015	2,00453	,10073	15,7035	16,0996	11,00	20,00

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΜΑΘΗΤΗ	Between Groups	38,077	2	19,038	6,956	,001
	Within Groups	1075,580	393	2,737		
	Total	1113,657	395			
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΜΑΘΗΤΗ	Between Groups	56,697	2	28,349	7,280	,001
	Within Groups	1530,462	393	3,894		
	Total	1587,159	395			

Test Statistics^{a,b}

	ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΜΑΘΗΤΗ	ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΜΑΘΗΤΗ
Chi-Square	14,791	14,892
df	2	2
Asymp. Sig.	,001	,001

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Κοινωνική Τάξη με κριτήριο το Επάγγελμα

Με την βοήθεια του στατιστικού προγράμματος SPSS κάνουμε έλεγχο ANOVA και έλεγχο KRUSKAL WALLIS για να μελετήσουμε εάν το επάγγελμα του πατέρα επιδρά στις επιδόσεις του μαθητή στα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης μαθήματα.

Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα της μελέτη, οι μαθητές παρουσιάζουν διαφορές στην επίδοσή τους τόσο στα μαθήματα θεωρητικής (P-Value 0,001) όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης (P-Value 0,001). Δηλαδή το επάγγελμα του πατέρα επηρεάζει την επίδοση του μαθητή στα μαθήματα του.

B) Στην επίδοση του μαθητή στις σπουδές ξένων γλωσσών και νέων τεχνολογιών.

Όσον αφορά την συσχέτιση μεταξύ των σπουδών στις ξένες γλώσσες καθώς και των σπουδών στις νέες τεχνολογίες, με το επάγγελμα του πατέρα, προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στις σπουδές ξένων γλωσσών (P-Value 0,0487), ενώ αντιθέτως υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στις σπουδές στις νέες τεχνολογίες (P-Value 0,049).

Γ) Στη συμμετοχή του μαθητή σε αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες.

Όσον αφορά την συσχέτιση μεταξύ της συμμετοχής σε πολιτιστικές καθώς και της συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες, με το επάγγελμα του πατέρα, προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στην συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες (P-Value 0,0673), ενώ αντιθέτως υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στην συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες (P-Value 0,0446).

6.1.5. Μελέτη της επίπτωσης που έχει η μεταβλητή «εισόδημα του πατέρα», στα χαρακτηριστικά του μαθητή.

Ο πατέρας του κάθε μαθητή ερωτήθηκε για το μέσο μηνιαίο εισόδημά του και απάντησε σχετικά με την κλίμακα μέτρησης που έχουμε αναφέρει.

Τα αποτελέσματα της έρευνας, παρουσιάζονται στον κάτωθι πίνακα.

Πίνακας 6.6

Μέσο μηνιαίο εισόδημα του πατέρα σε κλίμακα

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00 (<1200)	250	66,5	66,5
2,00	124	33,0	99,5
3,00 (>25000)	2	,5	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	376	100,0	

Α) Στην επίδοση του μαθητή στις σπουδές ξένων γλωσσών και νέων τεχνολογιών.

Όσον αφορά την συσχέτιση μεταξύ των σπουδών στις ξένες γλώσσες καθώς και των σπουδών στις νέες τεχνολογίες, με το μηνιαίο εισόδημα του πατέρα, προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στις σπουδές ξένων γλωσσών (P-Value 0,935), ενώ επίσης δεν υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στις σπουδές στις νέες τεχνολογίες (P-Value 0,161).

Β) Στη συμμετοχή του μαθητή σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες.

Όσον αφορά την συσχέτιση μεταξύ της συμμετοχής σε πολιτιστικές καθώς και της συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες, με το μηνιαίο εισόδημα του πατέρα, προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στην συμμετοχή σε αθλητικές

δραστηριότητες (P-Value 0,307), ενώ αντιθέτως υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στην συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες (P-Value 0,0037).

6.2.1. Μελέτη της επίπτωσης που έχει η μεταβλητή «ηλικία της μητέρας», στα χαρακτηριστικά του μαθητή.

Η μητέρα του κάθε μαθητή, ερωτήθηκε για την ηλικία της. Οι απαντήσεις που δόθηκαν, ομαδοποιήθηκαν σε τρεις ομάδες ηλικιών: 31-39, 40-49 και 50-59. Επίσης, μία τέταρτη ομάδα, αποτελείται από τον αριθμό των μαθητών που απάντησαν ότι η μητέρα τους δεν ζει. Τα ερωτηματολόγια ήταν 472, εκ των οποίων 12 δεν απάντησαν και 48 είναι εκλιπούσες. Το μέγεθος του πληθυσμού που εξετάζουμε είναι 412 άτομα (δεν περιλαμβάνονται οι μητέρες που δεν απάντησαν, καθώς και οι εκλιπούσες).

Πίνακας 6.7
Κατάσταση της μητέρας

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
Εκλιπούσα	48	10,4	10,4
31-39	220	47,9	58,4
40-49	165	35,8	94,1
50-59	27	5,9	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	460	100,0	

A) Την επίδοση του μαθητή στα μαθήματα του.

Στην συνέχεια της μελέτη μας, επιδιώκουμε να δούμε εάν η ηλικία της μητέρας έχει επιπτώσεις στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του. Εργαστήκαμε με τον ίδιο τρόπο όπως και στην περίπτωση που εξετάσαμε το πώς η ηλικία του πατέρα επιδράει στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης.

Για να ελέγξουμε την επίδραση που έχει η ηλικία της μητέρας στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης, κάναμε χρήση ενός ελέγχου υπόθεσης για την ισότητα των μέσων τριών πληθυσμών (ή καλύτερα έναν έλεγχο για μια ποσοτική μεταβλητή που είναι ο βαθμός του μαθητή, με παράγοντα διαφοροποίησης μια κατηγορική μεταβλητή, που είναι η ηλικία της μητέρας, με τρεις διαφορετικές τιμές) της μορφής:

H₀: $\mu_{31-39} = \mu_{40-49} = \mu_{50-59}$ - H₁: Διαφορετικά

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, όπως φαίνονται στους κάτωθι πίνακες:

ANOVA

Βαθμολογία στα μαθ. θεωρητικής κατεύθυνσης

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	3,556	2	1,778	,336	,715
Within Groups	2161,900	409	5,286		
Total	2165,456	411			

Robust Tests of Equality of Means

Βαθμολογία στα μαθ. θεωρητικής κατεύθυνσης

	Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Welch	,336	2	72,588	,716
Brown-Forsythe	,340	2	119,372	,712

a. Asymptotically F distributed.

Από τα αποτελέσματα, των ελέγχων ANOVA, Welch και Brown-Forsythe, η τιμή του p-value είναι μεγαλύτερη από το επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$ συνεπώς η μηδενική υπόθεση δεν μπορεί να απορριφθεί. Τα δεδομένα μας δηλαδή δεν συνηγορούν στο γεγονός ότι η ηλικία της μητέρας επηρεάζει την επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης. Στο ίδιο συμπέρασμα ακολουθήσαμε και για την επίδραση που έχει η ηλικία της μητέρας στις επιδόσεις του μαθητή στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης.

B) Την επίδοση του μαθητή στις νέες τεχνολογίες.

Χαρακτηριστικό ποσοστό είναι οι σπουδές στις νέες τεχνολογίες (το 88,6% των μαθητών σπουδάζει). Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 6.8, υπάρχει κάποια στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στις σπουδές στις νέες τεχνολογίες.

Πίνακας 6.8

Έλεγχος Διαφοροποιήσεων στις σπουδές στις Νέες Τεχνολογίες με βάση την Ηλικία της Μητέρας του μαθητή (P-Value:0.003)

Νέες Τεχνολογίες	Ηλικία Μητέρας			Σύνολο
	31-39	40-49	50-59	
Ναι	200	134	27	361
Όχι	21	31	0	52
Σύνολο	221	165	27	413

Συγκεκριμένα, ο έλεγχος συνάφειας χ^2 - τετράγωνο έδωσε P-Value ίσο 0,03 που σημαίνει ότι απορρίπτεται η υπόθεση περί ανεξαρτησίας των δύο χαρακτηριστικών (Ηλικία Μητέρας και Σπουδές του μαθητή στις Νέες Τεχνολογίες).

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	11,562 ^a	2	,003	,004		
Likelihood Ratio	14,444	2	,001	,001		
Fisher's Exact Test	11,607			,002		
Linear-by-Linear Association	,678 ^b	1	,410	,471	,239	,067
N of Valid Cases	413					

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,40.

b. The standardized statistic is ,824.

Γ) Τη συμμετοχή του μαθητή σε διάφορες δραστηριότητες.

Η συμμετοχή σε πολιτιστικές (το 25,6% των μαθητών συμμετέχει), αθλητικές δραστηριότητες (το 38,8% των μαθητών συμμετέχει) καθώς και το διάβασμα εξωσχολικών βιβλίων ή / και εφημερίδων (το 92,4% διαβάζει), αποτελούν μεγάλα ποσοστά της συμμετοχής των μαθητών σε εξωσχολικές δραστηριότητες.

6.2.2. Μελέτη της επίπτωσης που έχει η μεταβλητή «αλλαγές κατοικίας της μητέρας», στα χαρακτηριστικά του μαθητή.

Σαν επόμενο βήμα της μελέτης, επιδιώξαμε να δούμε εάν η μεταβλητή «συχνές αλλαγές κατοικίας της μητέρας», έχει επιπτώσεις στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης.

Η μητέρα του κάθε μαθητή κλήθηκε να απαντήσει στον αριθμό των κατοικιών (αλλαγή δήμου) που έχει αλλάξει από την γέννησή της μέχρι σήμερα.

Πίνακας 6.9

Αριθμός διαφορετικών κατοικιών από την γέννηση της μητέρας έως σήμερα (αλλαγή Δήμου, εντός ή εκτός Νομού Κυκλάδων)

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	77	19,1	19,1
1,00	41	10,1	29,2
2,00	180	44,6	73,8

3,00	106	26,2	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	404	100,0	

Ο παράγοντας συχνές αλλαγές κατοικίας της μητέρας μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας δείκτης μέτρησης μετανάστευσης. Στον Πίνακα 6.9 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας.

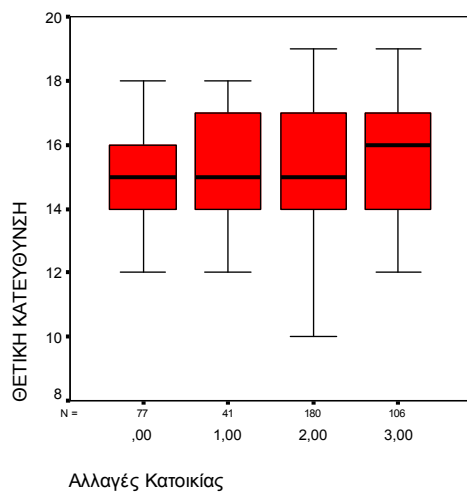
A) Στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματα του.

Στη συνέχεια, εξετάζουμε εάν οι συχνές αλλαγές κατοικίας της μητέρας έχει επιπτώσεις στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του.

Όπως προκύπτει από την μελέτη των δύο κλιμάκων μέτρησης αυτών (εφαρμόστηκε έλεγχος ανάλυσης διακύμανσης κατά ένα παράγοντα), οι μαθητές δεν παρουσιάζουν διαφορές στην επίδοσή τους τόσο στα μαθήματα θεωρητικής (P-Value 0,881) όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης (P-Value 0,267).

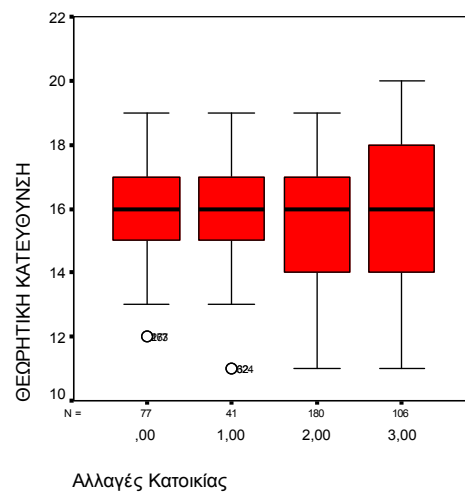
Διάγραμμα 6.5

Κατανομή του Δείγματος ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θετικής / τεχνολογικής κατεύθυνσης

Διάγραμμα 6.6

Κατανομή του Δείγματος ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

Στα Διαγράμματα 6.5 και 6.6, παρουσιάζονται διαγραμματικά οι κατανομές των δύο κλιμάκων μέτρησης της μέσης επίδοσης οι οποίοι χαρακτηρίζουν τον μαθητή ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης αντίστοιχα.

Οι αντίστοιχοι έλεγχοι χ^2 - τετράγωνο, δεν έδωσαν στατιστικώς σημαντικές διαφοροποιήσεις των παραπάνω χαρακτηριστικών με βάση την ηλικία της μητέρας.

Β) Στην επίδοση του μαθητή στις ξένες γλώσσες και στις νέες τεχνολογίες.

Όσον αφορά την συσχέτιση μεταξύ των σπουδών στις ξένες γλώσσες καθώς και των σπουδών στις νέες τεχνολογίες, με τον αριθμό αλλαγών κατοικίας της μητέρας, προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στις σπουδές ξένων γλωσσών (P-Value 0,372), αλλά και στις σπουδές στις νέες τεχνολογίες (P-Value 0,440).

Γ) Στη συμμετοχή του μαθητή σε αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες.

Σχετικά με την συσχέτιση μεταξύ της συμμετοχής σε πολιτιστικές καθώς και της συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες, με τον αριθμό αλλαγών κατοικίας της μητέρας, προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στην συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες (P-Value 0,471). Αντιθέτως υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στην συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες (P-Value 0,764).

6.2.3 Μελέτη της επίπτωσης που έχει η μεταβλητή «επάγγελμα της μητέρας», στα χαρακτηριστικά του μαθητή.

Η μητέρα του κάθε μαθητή κλήθηκε να απαντήσει σχετικά με το επάγγελμα που ασκεί. Οι απαντήσεις κωδικοποιήθηκαν σύμφωνα με τον πίνακα κωδικοποίησης των επαγγελμάτων. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται στον κάτωθι πίνακα.

Πίνακας 6.10
Επάγγελμα της μητέρας

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ	ΚΩΔΙΚ.ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ
1,00 (Ελεύθερη επαγγελματίας)	12	2,96	2,96	2
2,00 (Διευθύντρια / Διοικητής)	5	1,23	4,19	1
3,00 (Δημόσιος Υπάλληλος)	41	10,12	14,31	2
4,00 (Εμπορος / Πωλήτρια)	20	4,94	19,25	2
5,00 (Γεωργός / Αλιευτής / Κτηνοτρόφος)	3	0,74	19,99	3
6,00 (Τεχνίτης / Εργάτρια)	11	2,72	22,71	3
7,00 (Ενοπλες Δυνάμεις)	0	0,00	22,71	2
8,00 (Οικιακά)	163	40,25	62,96	4

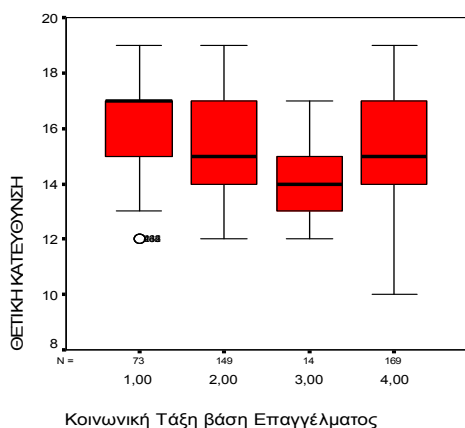
9,00 (Συνταξιούχος)	0	0,00	62,96	2
10,00 (Συνταξιούχος Δημόσιος Υπάλληλος)	0	0,00	62,96	2
11,00 (Ιδιωτικός Υπάλληλος)	72	17,78	80,74	2
12,00 (Εκπαιδευτικός)	61	15,06	95,80	1
13,00 (Γιατρός / Παραϊατρικά επαγγέλματα)	5	1,23	97,03	1
14,00 (Ναυτικός)	0	0,00	97,03	3
15,00 (Καλλιτέχνης, Ζωγράφος ή Ηθοποιός)	4	0,99	98,02	2
16,00 (Τραπεζικός Υπάλληλος)	0	0,00	98,02	2
17,00 (Δικηγόρος / Συμβολαιογράφος)	2	0,49	98,51	1
18,00 (Οικονομολόγος / Λογιστρια)	0	0,00	98,51	1
19,00 (Ανεργη)	6	1,49	100,00	4
ΣΥΝΟΛΟ	405	100,00		

Α) Στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματα του.

Εξετάζουμε εάν το επάγγελμα της μητέρας έχει επιπτώσεις στην επίδοση του μαθητή. Ο παράγοντας επάγγελμα της μητέρας, μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας δείκτης κοινωνικής τάξης.

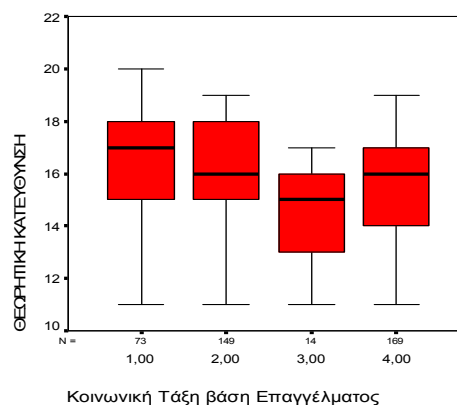
Διάγραμμα 6.7

Κατανομή του Δείγματος ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θετικής/τεχνολογικής κατεύθυνσης

Διάγραμμα 6.8

Κατανομή του Δείγματος ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

Όπως προκύπτει από την μελέτη των δύο κλιμάκων μέτρησης αυτών (εφαρμόσθηκε έλεγχος ανάλυσης διακύμανσης κατά έναν παράγοντα), οι έφηβοι παρουσιάζουν διαφορές στην επίδοσή τους τόσο στα μαθήματα θεωρητικής (P-Value 0,001) όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης (P-Value 0,001).

Στα θηκογράμματα 6.7 και 6.8, παρουσιάζονται διαγραμματικά οι κατανομές των δύο κλιμάκων μέτρησης της μέσης επίδοσης (αποτελέσματα δίνονται στον Πίνακα 6.11).

Πίνακας 6.11

Έλεγχος Διαφοροποιήσεων στην μέση επίδοση Θετικών και Θεωρητικών μαθημάτων με το επάγγελμα της μητέρας του Μαθητή

	ΤΑΞΗ ΒΑΣΗ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΔΕΙΓΜΑ	ΜΕΣΟΣ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟ- ΚΛΙΣΗ	P-VALUE
ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝ- ΣΗ	1,00	73	15,8356	1,49084	0,001
	2,00	149	15,5705	1,58223	
	3,00	14	14,4286	1,60357	
	4,00	169	14,9586	1,78404	
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥ- ΘΥΝΣΗ	1,00	73	16,5205	2,11548	0,001
	2,00	149	16,0000	2,03682	
	3,00	14	14,5000	1,91150	
	4,00	169	15,6095	1,97639	

Ένα ενδιαφέρον χαρακτηριστικό είναι ότι ενώ το επάγγελμα της μητέρας έχει επίπτωση στην επίδοσή του μαθητή, το μέσο μηνιαίο εισόδημα της μητέρας δεν επιδρά επάνω στις επιδόσεις του μαθητή.

Β) Στη συμμετοχή του μαθητή σε αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες.

Σχετικά με την συσχέτιση μεταξύ της συμμετοχής σε πολιτιστικές καθώς και της συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες, με το επάγγελμα της μητέρας, προκύπτει ότι υπάρχει κάποια στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στην συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες (P-Value 0,011), ενώ αντιθέτως δεν υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στην συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες (P-Value 0,113).

Γ) Στις σπουδές του μαθητή στις ξένες γλώσσες και στις νέες τεχνολογίες.

Όσον αφορά την συσχέτιση μεταξύ των σπουδών στις ξένες γλώσσες καθώς και των σπουδών στις νέες τεχνολογίες, με το επάγγελμα της μητέρας, προκύπτει ότι υπάρχει κά-

ποια στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στις σπουδές ξένων γλωσσών (P-Value 0,010), αλλά και στις σπουδές στις νέες τεχνολογίες (P-Value 0,031).

6.2.4. Μελέτη της επίπτωσης που έχει η μεταβλητή «εισόδημα της μητέρας», στα χαρακτηριστικά του μαθητή.

Η μητέρα του κάθε μαθητή ερωτήθηκε για το μέσο μηνιαίο εισόδημά της και απάντησε σχετικά με την κλίμακα μέτρησης που έχουμε αναφέρει.

Τα αποτελέσματα της έρευνας, παρουσιάζονται στον κάτωθι πίνακα.

Πίνακας 6.12

Μέσο μηνιαίο εισόδημα της μητέρας σε κλίμακα

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00 (<1200)	250	66,5	66,5
2,00	124	33,0	99,5
3,00 (>25000)	2	,5	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	376	100,0	

A) Στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματα του.

Εξετάσαμε αν το μέσο μηνιαίο εισόδημα της μητέρας επιδρά στις μαθητικές επιδόσεις του μαθητή.

Έγινε μελέτη δύο κλιμάκων μέτρησης (εφαρμόστηκε έλεγχος ανάλυσης διακύμανσης κατά ένα παράγοντα), από όπου προέκυψε ότι οι μαθητές δεν παρουσιάζουν διαφορές στην επίδοσή τους τόσο στα μαθήματα θεωρητικής (P-Value 0,896) όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης (P-Value 0,835).

B) Στις δραστηριότητες του μαθητή.

Εξετάζοντας την συσχέτιση που έχει η συμμετοχή του μαθητή σε αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, με το μηνιαίο εισόδημα της μητέρας, προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση. Το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει και για την απόδοση του μαθητή στις σπουδές ξένων γλωσσών και νέων τεχνολογιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Σχέση Επιθυμιών των Γονέων και Εκπαιδευτικών

Χαρακτηριστικών των Μαθητών για το Νομό Κυκλάδων.

7.1. Μεθοδολογία της έρευνας.

Στο κεφάλαιο αυτό, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας που έγινε, μελετώντας την σχέση που έχουν τα «θέλω», των γονέων του μαθητή με τα χαρακτηριστικά των μαθητών που σχετίζονται με την εκπαίδευση.

Όπως έχει αναφερθεί το ενδιαφέρον της έρευνας εστιάστηκε στην μελέτη της εκπαίδευσης και της επιλογή επαγγέλματος. Στην συνέχεια παρουσιάζεται ένα σύνολο χαρακτηριστικών των μαθητών που σχετίζονται με την εκπαίδευση σε συνάρτηση με τις απόψεις, και τις επιθυμίες των γονέων τους.

7.2. Μελέτη της σχέσης των επιθυμιών του πατέρα με τα χαρακτηριστικά που αφορούν την εκπαίδευση του μαθητή.

Εξετάζουμε την επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης, μέσα από την οποία αναδύεται η κλίση του μαθητή. Για τις ανάγκες της μελέτης χρησιμοποιήθηκαν δύο κλίμακες μέτρησης της μέσης επίδοσης οι οποίοι χαρακτηρίζουν τον μαθητή ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης.

Μελετώντας την επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θετικής και θεωρητική κατεύθυνσης, θα εξετάσουμε εάν και κατά πόσο συσχετίζεται με:

- α) το αντίστοιχο χαρακτηριστικό του πατέρα, δηλαδή την επίδοση του πατέρα στα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης κατά την αντίστοιχη ηλικία,
- β) το επίπεδο σπουδών του πατέρα,
- γ) το επιθυμητό επίπεδο σπουδών του πατέρα,
- δ) την κατεύθυνση που επιθυμεί ο πατέρας να έχουν οι σπουδές του μαθητή και
- ε) το επίπεδο σπουδών που επιθυμεί ο πατέρας να καταλήξουν οι σπουδές του μαθητή.

A) Συσχέτιση επιδόσεων μαθητή, με τις επιδόσεις του πατέρα στην αντίστοιχη ηλικία.

Ο πατέρας του κάθε μαθητή κλήθηκε να απαντήσει τι βαθμό είχε ο ίδιος, στα μαθήματα θετικής και θεωρητικής εκπαίδευσης όταν πήγαινε στο Γυμνάσιο. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται στους κάτωθι πίνακες:

Πίνακας 7.1

Επίδοση του πατέρα στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης

ΒΑΘΜΟΙ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
2,00	31	8,5	8,5
5,00	1	,3	8,8
6,00	1	,3	9,0
7,00	1	,3	9,3
8,00	1	,3	9,6
10,00	1	,3	9,9
12,00	19	5,2	15,1
13,00	43	11,8	26,8
14,00	59	16,2	43,0
15,00	47	12,9	55,9
16,00	4	1,1	57,0
17,00	136	37,3	94,2
18,00	16	4,4	98,6
19,00	5	1,4	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	365	100,0	

Πίνακας 7.2

Επίδοση του πατέρα στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

ΒΑΘΜΟΙ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00	33	9,0	9,0
2,00	1	,3	9,3
6,00	1	,3	9,6
7,00	2	,5	10,1
9,00	1	,3	10,4
10,00	1	,3	10,7
11,00	4	1,1	11,8
12,00	18	4,9	16,7
13,00	26	7,1	23,8
14,00	33	9,0	32,9
15,00	53	14,5	47,4
16,00	32	8,8	56,2
17,00	58	15,9	72,1
18,00	53	14,5	86,6
19,00	48	13,2	99,7
20,00	1	,3	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	365	100,0	

Στη συνέχεια έγιναν οι συσχετίσεις στην μέση επίδοση των θετικών και θεωρητικών μαθημάτων του μαθητή με του πατέρα του.

Πίνακας 7.3

Πίνακας Συσχετίσεων στην μέση επίδοση Θετικών και Θεωρητικών μαθημάτων του μαθητή με του πατέρα του

		Θετική Κατεύθυνση Πατέρα	Θεωρητική Κατεύθυνση Πατέρα
Θετική Κατεύθυνση Μαθητή	Correlation	,145	,145
	p-value	,006	,006
	N	365	365
Θεωρητική Κατεύθυνση Μαθητή	Correlation	,183	,141
	p-value	,000	,007
	N	365	365

Όπως προκύπτει από την μελέτη του Πίνακα 7.3, η μέση επίδοση του μαθητή τόσο στα μαθήματα θεωρητικής όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης συσχετίζεται στατιστικώς σημαντικά με την επίδοση του πατέρα στα αντίστοιχης κατεύθυνσης κατά την αντίστοιχη ηλικία, πολύ ασθενώς. Μόνο οι επιδόσεις στις δύο κατευθύνσεις μαθημάτων για τον έφηβο αλλά και οι αντίστοιχες επιδόσεις στις δύο κατευθύνσεις μαθημάτων για τον πατέρα, συσχετίζονται μεταξύ τους στατιστικώς σημαντικά και ισχυρά. Αυτό σημαίνει ότι οι επιδόσεις του πατέρα δεν καθορίζουν επαρκώς αυτές του μαθητή.

Β) Μελέτη της σχέσης του επιπέδου σπουδών του πατέρα με τις επιδόσεις του μαθητή.

Εξετάζουμε το εάν συσχετίζεται η επίδοση του μαθητή με το επίπεδο σπουδών του πατέρα. Ο παράγοντας επίπεδο σπουδών του πατέρα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας δείκτης μέτρησης προδιάθεσης του μαθητή προς την εκπαίδευση.

Ο πατέρας του κάθε μαθητή κλήθηκε να απαντήσει για το επίπεδο σπουδών που έχει. Η καταχώρηση των αποτελεσμάτων παρουσιάζεται στον κάτωθι πίνακα 7.4

Πίνακας 7.4

Επίπεδο σπουδών του πατέρα

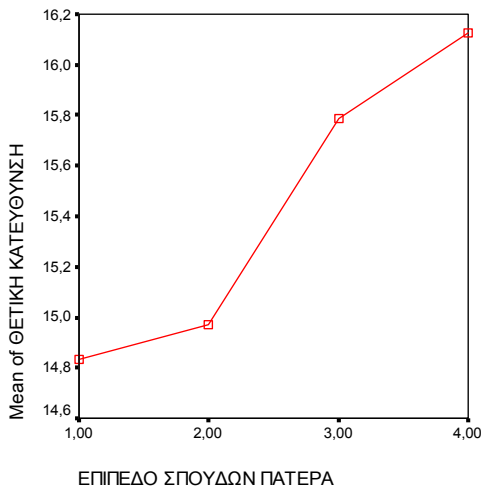
ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00 (ΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ)	30	7,7	7,7
2,00 (ΓΥΜΝΑΣΙΟ / ΛΥΚΕΙΟ)	165	42,5	50,3

3,00 (ΑΝΩΤΑΤΟ Ι-ΔΡΥΜΑ)	185	47,7	97,9
4,00 (ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ / ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ)	8	2,1	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	388	100,0	

Όπως προκύπτει από την μελέτη των δύο κλιμάκων μέτρησης αυτών, με την εφαρμογή ελέγχου ανάλυσης διακύμανσης κατά έναν παράγοντα, οι έφηβοι παρουσιάζουν διαφορές στην επίδοση τους τόσο στα μαθήματα θεωρητικής (P-Value 0,001) όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης (P-Value 0,001) ανάλογα με το επίπεδο σπουδών του πατέρα.

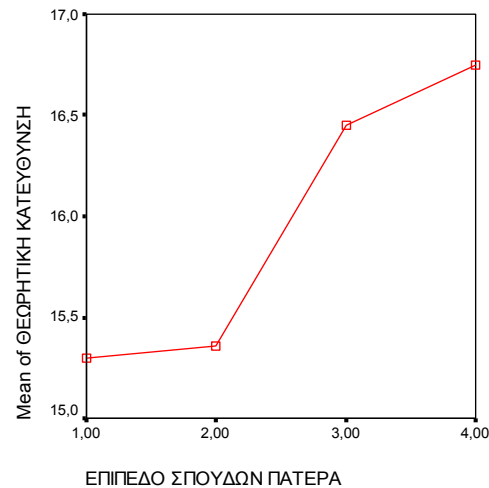
Διάγραμμα 7.1

Μέσες Τιμές ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θετικής / τεχνολογικής κατεύθυνσης

Διάγραμμα 7.2

Μέσες Τιμές ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

Στα Διαγράμματα 7.1 και 7.2, παρουσιάζονται διαγραμματικά οι μέσες τιμές των δύο κλιμάκων μέτρησης της μέσης επίδοσης οι οποίοι χαρακτηρίζουν τον μαθητή ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης αντίστοιχα ανάλογα με το επίπεδο σπουδών του πατέρα.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας που αποτυπώνονται στα Διαγράμματα 7.1 και 7.2, παρατηρούμε ότι η επίδοση του μαθητή αυξάνει όσο αυξάνει το επίπεδο σπουδών του πατέρα, τόσο στα μαθήματα θετικής όσο και θεωρητικής κατεύθυνσης.

Γ) Μελέτη της σχέσης του επιθυμητού επιπέδου σπουδών του πατέρα, με τις επιδόσεις του μαθητή.

Στη συνέχεια εξετάζουμε εάν συσχετίζεται η επίδοση του μαθητή στις σχολικές του επιδόσεις, με το επίπεδο σπουδών που θα ήθελε ο πατέρας να έχει ο ίδιος.

Ο παράγοντας επιθυμητό επίπεδο σπουδών του πατέρα, μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας δείκτης μέτρησης προδιάθεσης του μαθητή προς την εκπαίδευση, γιατί ο πατέρας παρακινεί το παιδί του να έχει το επίπεδο σπουδών που ο ίδιος θα ήθελε για τον εαυτό του. Η ερώτηση ήταν: «τι επίπεδο σπουδών θα θέλατε να έχετε», και οι πιθανές απαντήσεις ήταν: γυμνάσιο / λύκειο, ανώτερο/ ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα, μεταπτυχιακό / διδακτορικό

Τα αποτελέσματα της έρευνας αποτυπώνονται στον κάτωθι πίνακα:

Πίνακας 7.5
Επιθυμητό επίπεδο σπουδών του πατέρα.

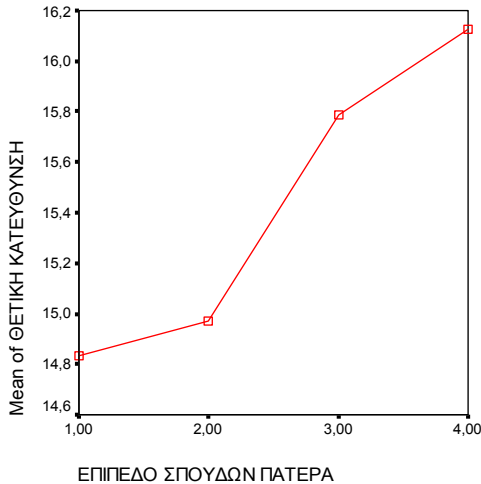
ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00 (ΓΥΜΝΑΣΙΟ / ΛΥΚΕΙΟ)	37	10,0	10,0
2,00 (ΑΝΩΤΑΤΟ ΙΔΡΥΜΑ)	293	79,2	89,2
3,00 (ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ / ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ)	40	10,8	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	370	100,0	

Όπως προκύπτει από την μελέτη των δύο κλιμάκων μέτρησης αυτών με την εφαρμογή έλεγχου ανάλυσης διακύμανσης κατά έναν παράγοντα, οι μαθητές δεν παρουσιάζουν διαφορές στην επίδοσή τους στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης (P-Value 0,062). Αντίθετα στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης (P-Value 0,030) παρουσιάζονται στατιστικώς σημαντικές διαφοροποιήσεις ανάλογα με το επιθυμητό επίπεδο σπουδών του πατέρα.

Στα Διαγράμματα 7.3 και 7.4, παρουσιάζονται διαγραμματικά οι μέσες τιμές των δύο κλιμάκων μέτρησης της μέσης επίδοσης οι οποίοι χαρακτηρίζουν τον μαθητή ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης αντίστοιχα ανάλογα με το επιθυμητό επίπεδο σπουδών του πατέρα. Παρατηρούμε ότι η επίδοση του μαθητή γενικά αυξάνει όσο αυξάνει το επιθυμητό επίπεδο σπουδών του πατέρα.

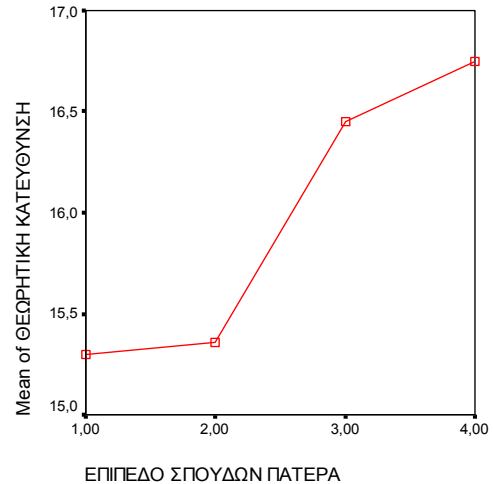
Διάγραμμα 7.3

Μέσες Τιμές ως προς την μέση επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θετικής/τεχνολογικής κατεύθυνσης

Διάγραμμα 7.4

Μέσες Τιμές ως προς την μέση επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

Δ) Μελέτης της σχέσης της επιθυμητής από τον πατέρα κατεύθυνσης των σπουδών του παιδιού, με τις επιδόσεις του μαθητή.

Εξετάζουμε το εάν συσχετίζεται η σχολική επίδοση του μαθητή με την κατεύθυνση που επιθυμεί ο πατέρας να έχουν οι σπουδές του μαθητή.

Ο παράγοντας κατεύθυνση που επιθυμεί ο πατέρας να έχουν οι σπουδές του μαθητή μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας δείκτης μέτρησης προδιάθεσης του μαθητή προς την εκπαίδευση αλλά και ως μιας συγκεκριμένη κατεύθυνση.

Ο πατέρας του κάθε μαθητή, κλήθηκε να απαντήσει στο ερώτημα: «τι κατεύθυνσης θα θέλατε να είναι οι σπουδές του παιδιού σας», με πιθανές απαντήσεις: θετικής, θεωρητικής, πρακτικής. Τα αποτελέσματα της έρευνας, παρουσιάζονται στον κάτωθι πίνακα:

Πίνακας 7.6

Επιθυμητή κατεύθυνση σπουδών για τον μαθητή.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΘΕΤΙΚΗ	51	13,6	13,6
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ	188	50,1	63,7
ΠΡΑΚΤΙΚΗ	136	36,3	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	375	100,0	

Στη συνέχεια, στον Πίνακα 7.7, δίνονται τα περιγραφικά μέτρα ανάλογα με την επιθυμητή κατεύθυνση σπουδών του πατέρα για τον μαθητή.

Πίνακας 7.7

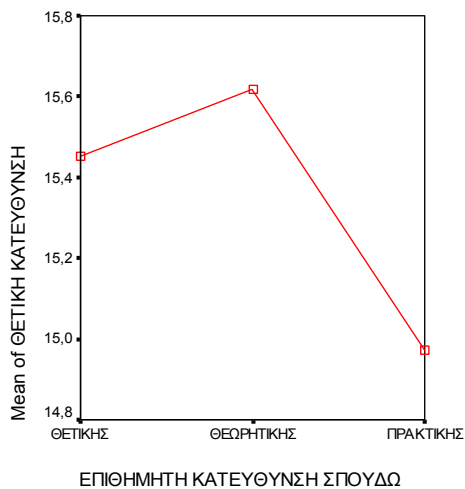
Πίνακας περιγραφικών στατιστικών των επιδόσεων των μαθητών ανάλογα με την επιθυμητή κατεύθυνση σποδών του πατέρα για τον μαθητή

	ΕΠΙΘΥΜΗΤΗ ΚΑΤΕΥ- ΘΥΝΣΗ	ΔΕΙΓΜΑ	ΜΕΣΗ ΤΙ- ΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟ- ΚΛΙΣΗ
ΕΠΙΔΟΣΗ ΜΑΘΗΤΗ ΣΤΗΝ ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥ- ΘΥΝΣΗ	ΘΕΤΙΚΗΣ	51	15,4510	1,87951
	ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ	188	15,6170	1,60285
	ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ	136	14,9706	1,68189
	ΣΥΝΟΛΙΚΗ	375	15,3600	1,69333
ΕΠΙΔΟΣΗ ΜΑΘΗΤΗ ΣΤΗΝ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑ- ΤΕΥΘΥΝΣΗ	ΘΕΤΙΚΗΣ	51	15,6667	2,25979
	ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ	188	16,2979	1,79917
	ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ	136	15,3897	2,08406
	ΣΥΝΟΛΙΚΗ	375	15,8827	2,01255

Όπως προκύπτει από την μελέτη των δύο κλιμάκων μέτρησης αυτών, με την εφαρμογή του ελέγχου ανάλυσης διακύμανσης κατά έναν παράγοντα, οι μαθητές παρουσιάζουν διαφορές τόσο στην επίδοση τους στα μαθήματα θεωρητικής (P-Value 0,002) όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης (P-Value 0,001).

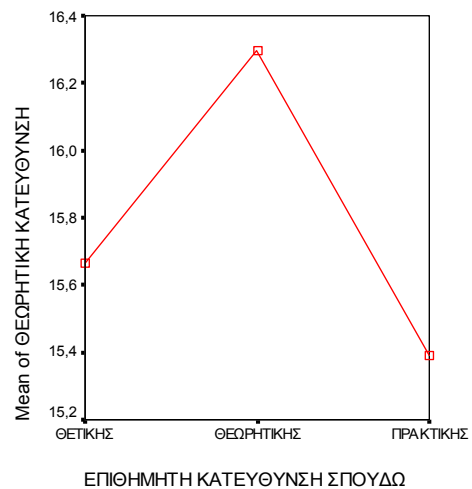
Διάγραμμα 7.5

Μέσες Τιμές ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θετικής / τεχνολογικής κατεύθυνσης

Διάγραμμα 7.6

Μέσες Τιμές ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

Στα Διαγράμματα 7.5 και 7.6, παρουσιάζονται διαγραμματικά οι μέσες τιμές των δύο κλιμάκων μέτρησης της μέσης επίδοσης οι οποίοι χαρακτηρίζουν τον μαθητή ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης αντίστοιχα ανάλογα με την επιθυμητή κατεύθυνση σπουδών του μαθητή.

Ε) Μελέτη της σχέσης επιπέδου των σπουδών που επιθυμεί ο πατέρας για τον μαθητή, με τις επιδόσεις του μαθητή.

Εξετάστηκε το εάν συσχετίζεται η επίδοση του μαθητή με το επίπεδο σπουδών που επιθυμεί ο πατέρας να έχουν οι σπουδές του μαθητή.

Ο παράγοντας επίπεδο σπουδών που επιθυμεί ο πατέρας να έχουν οι σπουδές του μαθητή μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας δείκτης μέτρησης προδιάθεσης του μαθητή προς την εκπαίδευση αλλά και ως μιας συγκεκριμένη κατεύθυνση.

Ο πατέρας του μαθητή, κλίθηκε να απαντήσει στην ερώτηση: «σε τι επίπεδο σπουδών θα θέλατε να καταλήξουν οι σπουδές του παιδιού σας;» με πιθανές απαντήσεις: γυμνάσιο/λύκειο, ανώτερο/ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα, μεταπτυχιακό, διδακτορικό. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται στον κάτωθι πίνακα:

Πίνακας 7.8

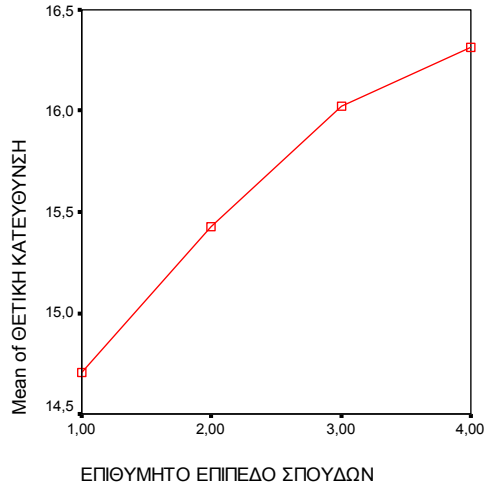
Επιθυμητό επίπεδο σπουδών για τον έφηβο

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00 (ΓΥΜΝΑΣΙΟ / ΛΥΚΕΙΟ)	89	23,7	23,7
2,00 (ΑΝΩΤΕΡΟ/ΑΝΩΤΑΤΟ ΙΔΡΥΜΑ)	233	62,0	85,6
3,00 (ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ / ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ)	38	10,1	95,7
4,00 (ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ / ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ)	16	4,3	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	376	100,0	

Όπως προέκυψε από την μελέτη των δύο αυτών κλιμάκων μέτρησης (εφαρμόστηκε έλεγχος ανάλυσης διακύμανσης κατά έναν παράγοντα), οι έφηβοι παρουσιάζουν διαφορές τόσο στην επίδοση τους στα μαθήματα θεωρητικής (P-Value 0,001) όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης (P-Value 0,001).

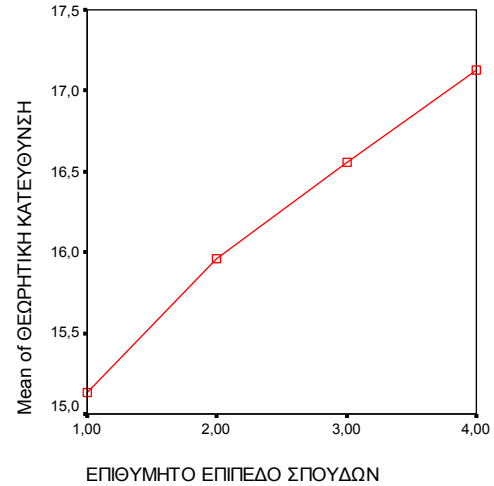
Διάγραμμα 7.7

Μέσες Τιμές ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θετικής/ τεχνολογικής κατεύθυνσης

Διάγραμμα 7.8

Μέσες Τιμές ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

Στα Διαγράμματα 7.7 και 7.8, παρουσιάζονται διαγραμματικά οι μέσες τιμές των δύο κλιμάκων μέτρησης της μέσης επίδοσης οι οποίοι χαρακτηρίζουν τον έφηβο ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης αντίστοιχα ανάλογα με την επιθυμητή κατεύθυνση σπουδών του μαθητή. Στον Πίνακα 7.9, δίνονται τα περιγραφικά μέτρα ανάλογα με την επιθυμητό επίπεδο σπουδών του πατέρα για τον έφηβο.

Πίνακας 7.9

Πίνακας Περιγραφικών Στατιστικών των Επιδόσεων των Μαθητών ανάλογα με την επιθυμητή κατεύθυνση σπουδών του πατέρα για τον έφηβο

	ΕΠΙΘΥΜΗΤΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ	ΔΕΙΓΜΑ	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
ΕΠΙΔΟΣΗ ΜΑΘΗΤΗ ΣΤΗΝ ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ	1	89	14,7079	1,56817
	2	233	15,4292	1,70835
	3	38	16,0263	1,47935
	4	16	16,3125	1,40089
ΕΠΙΔΟΣΗ ΜΑΘΗΤΗ ΣΤΗΝ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ	1	89	15,1348	2,05156
	2	233	15,9571	1,94933
	3	38	16,5526	1,99591
	4	16	17,1250	1,58640

Στη συνέχεια εξετάζεται η σχέση των επιθυμιών της μητέρας του μαθητή, με τα χαρακτηριστικά των μαθητών που σχετίζονται με την εκπαίδευση.

7.3. Μελέτη της σχέσης των επιθυμιών της μητέρας για τον μαθητή, με τα χαρακτηριστικά που αφορούν την εκπαίδευση του μαθητή.

A) Συσχέτιση επιδόσεων μαθητή με τις επιδόσεις της μητέρας στην αντίστοιχη ηλικία.

Εξετάζουμε το εάν συσχετίζεται η επίδοση του μαθητή με την επίδοση της μητέρας (σε επιλεγμένα μαθήματα), κατά την αντίστοιχη ηλικία.

Η μητέρα του κάθε μαθητή κλίθηκε να απαντήσει τι βαθμό είχε η ίδια, στα μαθήματα θετικής και θεωρητικής εκπαίδευσης όταν πήγαινε στο Γυμνάσιο. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται στους κάτωθι πίνακες:

Πίνακας 7.10
Θετική κατεύθυνση μητέρας

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
0,00	14	3,7	3,7
6,00	1	,3	3,9
7,00	1	,3	4,2
8,00	1	,3	4,4
9,00	2	,5	5,0
10,00	3	,8	5,7
11,00	2	,5	6,3
12,00	50	13,1	19,3
13,00	52	13,6	32,9
14,00	94	24,5	57,4
15,00	44	11,5	68,9
16,00	3	,8	69,7
17,00	100	26,1	95,8
18,00	10	2,6	98,4
19,00	6	1,6	100,0
Total	383	100,0	

Πίνακας 7.11

Θεωρητική κατεύθυνση μητέρας

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	14	3,7	3,7
1,00	1	0,3	3,9
2,00	1	0,3	4,2
7,00	2	0,5	4,7
9,00	2	0,5	5,2
10,00	5	1,3	6,5
11,00	8	2,1	8,6
12,00	37	9,7	18,3
13,00	44	11,5	29,8
14,00	55	14,4	44,1
15,00	68	17,8	61,9
16,00	28	7,3	69,2
17,00	53	13,8	83,0
18,00	34	8,9	91,9
19,00	30	7,8	99,7
20,00	1	0,3	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	383	100,0	

Στη συνέχεια έγινε συσχέτιση μεταξύ της μέσης επίδοσης στα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης, της μητέρας με του μαθητή.

Πίνακας 7.12

Πίνακας Συσχετίσεων στην μέση επίδοση Θετικών και Θεωρητικών μαθημάτων του μαθητή με της μητέρας του

		Θετική Κατεύθυνση Μη- τέρας	Θετική Κατεύθυνση Μητέρας
Θετική Κατεύθυνση Μαθητή	<i>Correlation</i>	,141	,144
	<i>p-value</i>	,006	,005
	<i>N</i>	383	383
Θεωρητική Κατεύθυνση Μαθη- τή	<i>Correlation</i>	,199	,197
	<i>p-value</i>	,000	,000
	<i>N</i>	383	383

Από τα αποτελέσματα της έρευνας που παρουσιάζονται και στον Πίνακα 7.10, παρατηρούμε ότι η μέση επίδοση του μαθητή τόσο στα μαθήματα θεωρητικής όσο και στα θετικής κατεύθυνσης να μεν συσχετίζεται στατιστικώς σημαντικά με την επίδοση της μητέρας στα

αντίστοιχης κατεύθυνσης μαθήματα κατά την αντίστοιχη ηλικία, αλλά πολύ ασθενώς. Μόνο οι επιδόσεις στις δύο κατευθύνσεις για τον μαθητή αλλά και οι αντίστοιχες επιδόσεις στις δύο κατευθύνσεις για την μητέρα συσχετίζονται μεταξύ τους στατιστικώς σημαντικά και ισχυρά. Αυτό σημαίνει ότι οι επιδόσεις της μητέρας δεν καθορίζουν επαρκώς αυτές του μαθητή.

B) Μελέτη της σχέσης του επιπέδου σπουδών της μητέρας με τις επιδόσεις του μαθητή.

Εξετάζουμε το εάν συσχετίζεται η επίδοση του μαθητή με το επίπεδο σπουδών της μητέρας. Ο παράγοντας επίπεδο σπουδών της μητέρας μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας δείκτης μέτρησης προδιάθεσης του μαθητή προς την εκπαίδευση.

Ο πατέρας του κάθε μαθητή κλήθηκε να απαντήσει για το επίπεδο σπουδών που έχει. Η καταχώρηση των αποτελεσμάτων παρουσιάζεται στον κάτωθι πίνακα 7.13.

Όπως προκύπτει από την μελέτη των δύο κλιμάκων μέτρησης αυτών (εφαρμόσθηκε έλεγχος ανάλυσης διακύμανσης ενός παράγοντα), οι μαθητές παρουσιάζουν διαφορές στην επίδοσή τους στα μαθήματα θεωρητικής (P-Value 0,030) ανάλογα με το επίπεδο σπουδών της μητέρας, αλλά όχι στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης (P-Value 0,084).

Πίνακας 7.13

Επίπεδο σπουδών της μητέρας

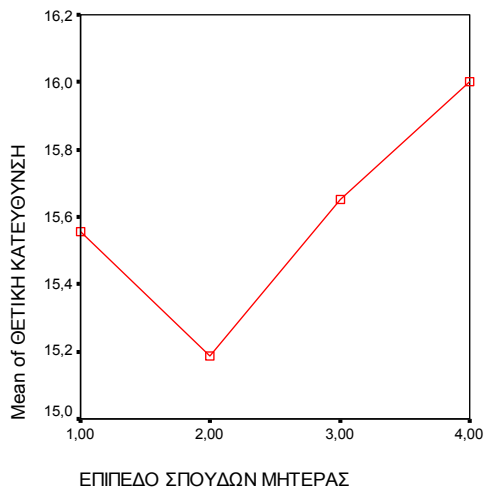
Επίπεδο σπουδών	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00 (ΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ)	30	7,7	7,7
2,00 (ΓΥΜΝΑΣΙΟ / ΛΥ- ΚΕΙΟ)	165	42,5	50,3
3,00 (ΑΝΩΤΑΤΟ ΙΔΡΥ- ΜΑ)	185	47,7	97,9
4,00 (ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ / ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ)	8	2,1	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	388	100,0	

Στα Διαγράμματα 7.9 και 7.10, παρουσιάζονται διαγραμματικά οι μέσες τιμές των δύο κλιμάκων μέτρησης της μέσης επίδοσης οι οποίοι χαρακτηρίζουν τον μαθητή ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης αντίστοιχα ανάλογα με το επίπεδο σπουδών της μητέρας.

Στα Διαγράμματα 7.9 και 7.10, παρατηρούμε ότι η επίδοση του μαθητή στα θεωρητικά μαθήματα αυξάνει όσο αυξάνει το επίπεδο σπουδών της μητέρας.

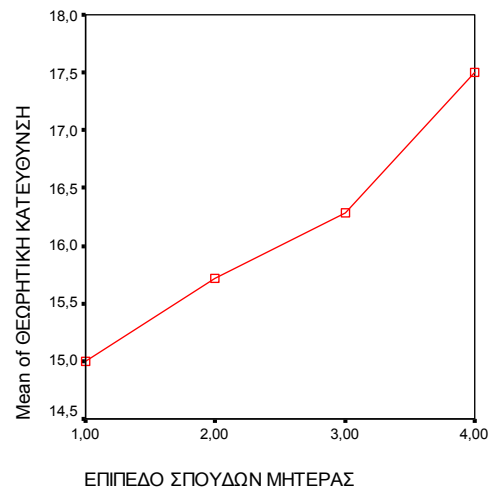
Διάγραμμα 7.9

Μέσες Τιμές ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θετικής / τεχνολογικής κατεύθυνσης

Διάγραμμα 7.10

Μέσες Τιμές ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

Γ) Μελέτη της σχέσης του επιθυμητού επιπέδου σπουδών της μητέρας με τις επιδόσεις του μαθητή.

Στην συνέχεια εξετάστηκε εάν συσχετίζεται η επίδοση του μαθητή με το επίπεδο σπουδών που θα ήθελε η μητέρα να έχει η ίδια. Ο παράγοντας επιθυμητό επίπεδο σπουδών της μητέρας μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας δείκτης μέτρησης προδιάθεσης του μαθητή προς την εκπαίδευση.

Η ερώτηση ήταν: «τι επίπεδο σπουδών θα θέλατε να έχετε», και οι πιθανές απαντήσεις ήταν: γυμνάσιο/λύκειο, ανώτερο/ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα, μεταπτυχιακό / διδακτορικό

Τα αποτελέσματα της έρευνας αποτυπώνονται στον κάτωθι πίνακα:

Πίνακας 7.14

Επιθυμητό επίπεδο σπουδών της μητέρας.

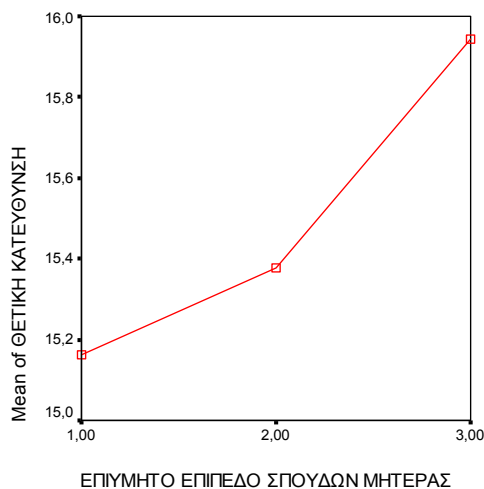
ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00 (ΓΥΜΝΑΣΙΟ / ΛΥΚΕΙΟ)	37	10,0	10,0
2,00 (ΑΝΩΤΑΤΟ Ι-ΔΡΥΜΑ)	293	79,2	89,2
3,00 (ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ / ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ)	40	10,8	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	370	100,0	

Όπως προκύπτει από την μελέτη των δύο αυτών κλιμάκων μέτρησης (εφαρμόστηκε έλεγχος ανάλυσης διακύμανσης ενός παράγοντα), οι μαθητές δεν παρουσιάζουν διαφορές στην επίδοσή τους τόσο στα μαθήματα θεωρητικής (P-Value 0,714) όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης (P-Value 0,179) παρουσιάζονται στατιστικώς σημαντικές διαφοροποιήσεις ανάλογα με το επιθυμητό επίπεδο σπουδών της μητέρας.

Στα Διαγράμματα 7.11 και 7.12, παρουσιάζονται διαγραμματικά οι μέσες τιμές των δύο κλιμάκων μέτρησης της μέσης επίδοσης οι οποίοι χαρακτηρίζουν τον μαθητή ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης αντίστοιχα ανάλογα με το επιθυμητό επίπεδο σπουδών που θα ήθελε η μητέρα να είχε.

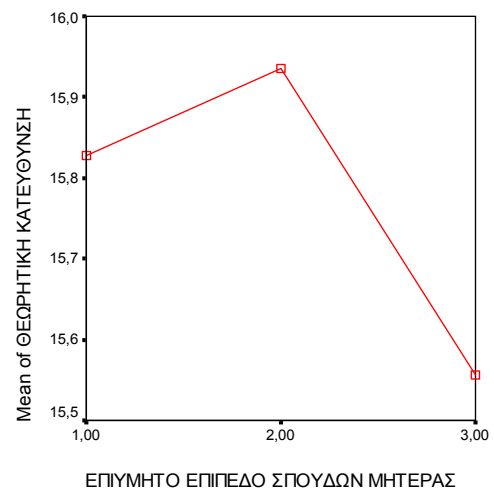
Διάγραμμα 7.11

Μέσες Τιμές ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θετικής / τεχνολογικής κατεύθυνσης

Διάγραμμα 7.12

Μέσες Τιμές ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

Δ) Μελέτη της σχέσης της επιθυμητής από τη μητέρα, κατεύθυνσης σπουδών του παιδιού με τις επιδόσεις του μαθητή.

Εξετάστηκε εάν συσχετίζεται η επίδοση του μαθητή με την κατεύθυνση που επιθυμεί η μητέρα να έχουν οι σπουδές του μαθητή. Ο παράγοντας κατεύθυνση που επιθυμεί η μητέρα να έχουν οι σπουδές του μαθητή μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας δείκτης μέτρησης προδιάθεσης του μαθητή προς την εκπαίδευση αλλά και ως μιας συγκεκριμένη κατεύθυνση.

Η μητέρα του κάθε μαθητή, κλίθηκε να απαντήσει στο ερώτημα: «τι κατεύθυνσης θα θέλατε να είναι οι σπουδές του παιδιού σας», με πιθανές απαντήσεις: θετικής, θεωρητικής, πρακτικής. Τα αποτελέσματα της έρευνας, παρουσιάζονται στον κάτωθι πίνακα:

Πίνακας 7.15

Επιθυμητή κατεύθυνση σπουδών για τον μαθητή.

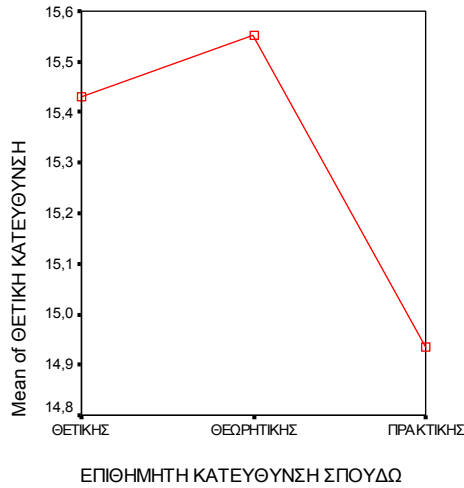
ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΘΕΤΙΚΗΣ	51	13,6	13,6
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ	188	50,1	63,7
ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ	136	36,3	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	375	100,0	

Όπως προέκυψε από την μελέτη των δύο αυτών κλιμάκων μέτρησης (εφαρμόστηκε έλεγχος ανάλυσης διακύμανσης κατά έναν παράγοντα), οι μαθητές παρουσιάζουν διαφορές τόσο στην επίδοσή τους στα μαθήματα θεωρητικής (P-Value 0,008) όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης (P-Value 0,006).

Στα Διαγράμματα 7.13 και 7.14, παρουσιάζονται διαγραμματικά οι μέσες τιμές των δύο κλιμάκων μέτρησης της μέσης επίδοσης οι οποίοι χαρακτηρίζουν τον μαθητή ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης αντίστοιχα ανάλογα με την επιθυμητή κατεύθυνση σπουδών του.

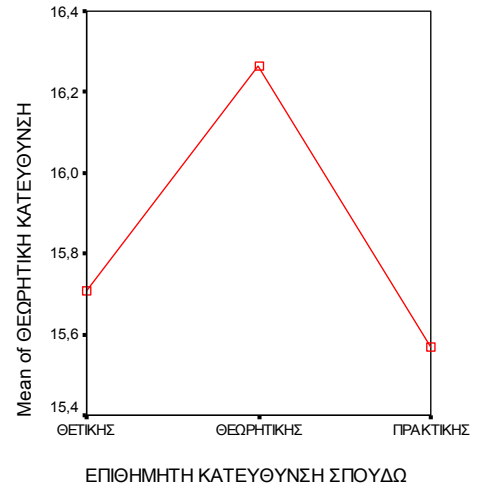
Διάγραμμα 7.13

Μέσες Τιμές ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θετικής / τεχνολογικής κατεύθυνσης

Διάγραμμα 7.14

Μέσες Τιμές ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

Στον Πίνακα 7.16, παρουσιάζονται τα περιγραφικά μέτρα ανάλογα με την επιθυμητή κατεύθυνση σποδών της μητέρας για τον μαθητή.

Πίνακας 7.16

Πίνακας Περιγραφικών Στατιστικών των Επιδόσεων των μαθητών ανάλογα με την επιθυμητή κατεύθυνση σποδών της μητέρας για τον έφηβο

	ΕΠΙΘΥΜΗΤΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ	ΔΕΙΓΜΑ	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
ΕΠΙΔΟΣΗ ΜΑΘΗΤΗ ΣΤΗΝ ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ	ΘΕΤΙΚΗΣ	58	15,4310	1,78799
	ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ	197	15,5533	1,57579
	ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ	121	14,9339	1,78762
	ΣΥΝΟΛΙΚΗ	376	15,3351	1,69845
ΕΠΙΔΟΣΗ ΜΑΘΗΤΗ ΣΤΗΝ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ	ΘΕΤΙΚΗΣ	58	15,7069	2,14401
	ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ	197	16,2640	1,86574
	ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ	121	15,5702	2,19403
	ΣΥΝΟΛΙΚΗ	376	15,9548	2,04107

Ε) Μελέτη της σχέσης του επιθυμητού από την μητέρα επιπέδου σπουδών του μαθητή, με τις επιδόσεις αυτού.

Εξετάζεται η συσχέτιση της επίδοσης του μαθητή με το επίπεδο σπουδών που επιθυμεί η μητέρα να έχουν οι σπουδές του μαθητή.

Ο παράγοντας επίπεδο σπουδών που επιθυμεί η μητέρα να έχουν οι σπουδές του μαθητή, μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας δείκτης μέτρησης προδιάθεσης του μαθητή προς την εκπαίδευση αλλά και ως μιας συγκεκριμένη κατεύθυνση.

Η μητέρα του μαθητή, κλήθηκε να απαντήσει στην ερώτηση: «σε τι επίπεδο σπουδών θα θέλατε να καταλήξουν οι σπουδές του παιδιού σας;» με πιθανές απαντήσεις: γυμνάσιο/λύκειο, ανώτερο/ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα, μεταπτυχιακό, διδακτορικό. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται στον κάτωθι πίνακα:

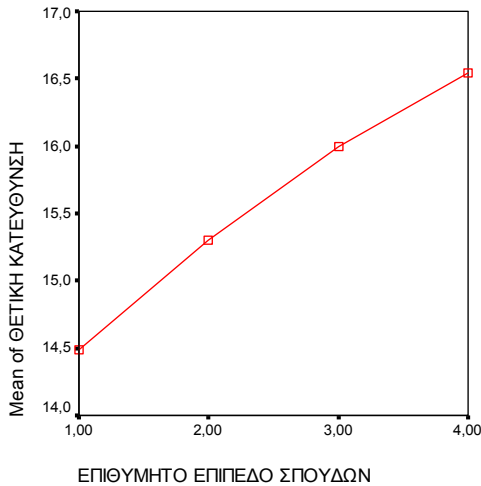
Πίνακας 7.17
Επιθυμητό επίπεδο σπουδών για τον έφηβο

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00 (ΓΥΜΝΑΣΙΟ / ΛΥΚΕΙΟ)	89	23,7	23,7
2,00 (ΑΝΩΤΑΤΟ ΙΔΡΥΜΑ)	233	62,0	85,6
3,00 (ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ / ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ)	38	10,1	95,7
4,00 (ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ / ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ)	16	4,3	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	376	100,0	

Από την μελέτη των δύο κλιμάκων μέτρησης (εφαρμόσθηκε έλεγχος ανάλυσης διακύμανσης κατά έναν παράγοντα) προκύπτει ότι οι μαθητές παρουσιάζουν διαφορές τόσο στην επίδοση τους στα μαθήματα θεωρητικής (P-Value 0,001) όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης (P-Value 0,001).

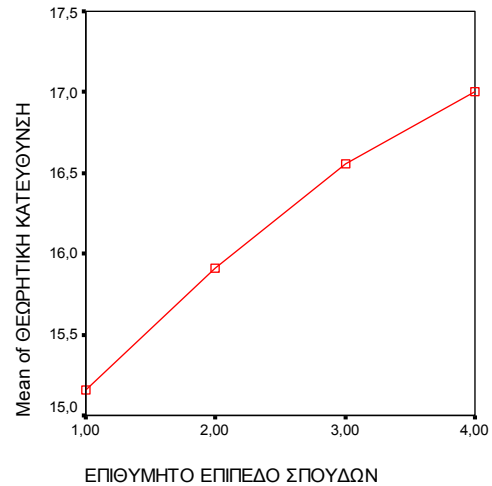
Διάγραμμα 7.15

Μέσες Τιμές ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θετικής / τεχνολογικής κατεύθυνσης

Διάγραμμα 7.16

Μέσες Τιμές ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

Στα Διαγράμματα 7.15 και 7.16, παρουσιάζονται διαγραμματικά οι μέσες τιμές των δύο κλιμάκων μέτρησης της μέσης επίδοσης οι οποίοι χαρακτηρίζουν τον μαθητή ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης αντίστοιχα, ανάλογα με την επιθυμητή κατεύθυνση σπουδών του.

Στον Πίνακα 7.18, δίνονται τα περιγραφικά μέτρα ανάλογα με την επιθυμητό επίπεδο σπουδών της μητέρας για τον έφηβο.

Πίνακας 7.18

Πίνακας Περιγραφικών Στατιστικών των Επιδόσεων των μαθητών ανάλογα με την επιθυμητή κατεύθυνση σπουδών της μητέρας για τον έφηβο

	ΕΠΙΘΥΜΗΤΗ ΚΑ- ΤΕΥΘΥΝΣΗ	ΔΕΙΓ- ΜΑ	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ
ΕΠΙΔΟΣΗ ΜΑΘΗΤΗ ΣΤΗΝ ΘΕΤΙΚΗ ΚΑ- ΤΕΥΘΥΝΣΗ	1	51	14,4902	1,48825
	2	257	15,3035	1,71201
	3	52	16,0000	1,55929
	4	13	16,5385	,87706
ΕΠΙΔΟΣΗ ΜΑΘΗΤΗ ΣΤΗΝ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ	1	51	15,1569	1,90129
	2	257	15,9105	2,06244
	3	52	16,5577	1,95452
	4	13	17,0000	1,68325

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ

**Συγκριτική Μελέτη Ελλήνων και
Αλλοδαπών μαθητών.**

8.1 Μεθοδολογία.

Στο κεφάλαιο αυτό, παρουσιάζεται μια σειρά από ελέγχους μέσα από τους οποίους εξετάζουμε εάν έλληνες και αλλοδαποί μαθητές, δίνουν διαφορετική αξία στον μορφωτικό παράγοντα ή / και χαρακτηρίζονται από διαφορετικά επίπεδα σχολικών επιδόσεων.

8.2. Μελέτη των χαρακτηριστικών εκπαίδευσης, με παράγοντα διαφοροποίησης την εθνικότητα του μαθητή.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι το ενδιαφέρον της έρευνας εστιάζεται στην μελέτη της εκπαίδευσης και της επιλογή επαγγέλματος, έγινε έρευνα σε ένα σύνολο χαρακτηριστικών των μαθητών που σχετίζονται με την εκπαίδευση συγκρίνοντας το επίπεδο των χαρακτηριστικών αυτών σε Έλληνες και Αλλοδαπούς.

A) Επίδοση των μαθητών σε επιλεγμένα μαθήματα.

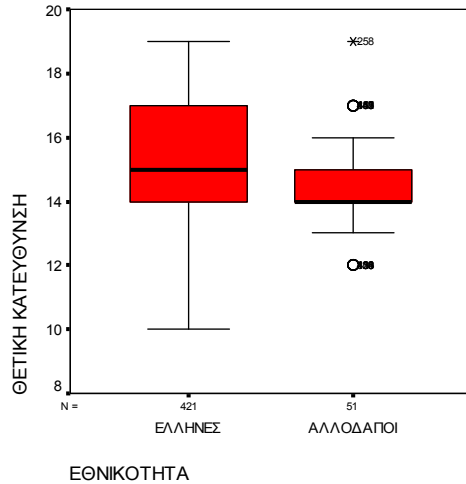
Εξετάστηκε η επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης, μέσα από την οποία αναδύεται η κλίση του μαθητή. Για τις ανάγκες της μελέτης χρησιμοποιήθηκαν δύο κλίμακες μέτρησης της μέσης επίδοσης οι οποίοι χαρακτηρίζουν τον μαθητή ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης. Όπως προέκυψε από την μελέτη των δύο κλιμάκων μέτρησης αυτών, οι μαθητές παρουσιάζουν διαφορές στην επίδοση τους στα μαθήματα θεωρητικής και θετικής κατεύθυνσης.

Στα Διαγράμματα 8.1 και 8.2, παρουσιάζονται διαγραμματικά οι κατανομές των δύο κλιμάκων μέτρησης της μέσης επίδοσης οι οποίοι χαρακτηρίζουν τον μαθητή ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης αντίστοιχα.

Προκύπτει ότι υπάρχει διαφοροποίηση η οποία επιβεβαιώνεται και μέσα από έναν αντίστοιχο έλεγχο ισότητας των δύο μέσων (Ελλήνων και Αλλοδαπών), διότι απορρίπτεται η υπόθεση περί ισότητας των μέσων Ελλήνων και Αλλοδαπών και στις δύο κλίμακες.

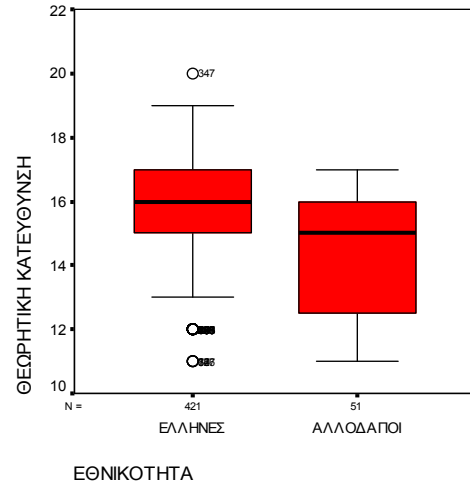
Διάγραμμα 8.1

Κατανομή του Δείγματος ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θετικής/ τεχνολογικής κατεύθυνσης

Διάγραμμα 8.2

Κατανομή του Δείγματος ως προς την μέση επίδοση στα μαθήματα θεωρητικής κατεύθυνσης

Ο έλεγχος που χρησιμοποιήθηκε είναι το t-test τα αποτελέσματα του οποίου δίνονται στον Πίνακα 8.1.

Πίνακας 8.1

Έλεγχος Διαφοροποιήσεων στην μέση επίδοση Θετικών και Θεωρητικών μαθημάτων με βάση την Εθνικότητα του μαθητή

	ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΔΕΙΓΜΑ	ΜΕΣΟΣ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟ-ΚΛΙΣΗ	ΔΙΑΦΟΡΑ (P-VALUE)
ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ	ΕΛΛΗΝΕΣ	418	15,4656	1,64805	0,9950 (0,0001)
	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	51	14,4706	1,61682	
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ	ΕΛΛΗΝΕΣ	418	16,0831	1,93593	1,7890 (0,0001)
	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	51	14,2941	1,95237	

B) Επίδοση των μαθητών στις σπουδές ξένων γλωσσών και νέων τεχνολογιών.

Στη συνέχεια εξετάζονται οι σπουδές ελλήνων και αλλοδαπών μαθητών, στις ξένες γλώσσες (το 98,7% σπουδάζει) και στις νέες τεχνολογίες (το 88,6% σπουδάζει).

Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 8.2, δεν υπάρχει κάποια στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στις σπουδές ξένων γλωσσών. Αντιθέτως, όπως προκύπτει από τον Πίνακα 8.3, υπάρχει κάποια στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση στις σπουδές στις νέες τεχνολογίες. Συγκεκριμένα, ο έλεγχος συνάφειας χ - τετράγωνο έδωσε P-Value ίσο 0.007 που σημαίνει ότι απορρίπτεται η υπόθεση περί ανεξαρτησίας των δύο χαρακτηριστικών (Εθνικότητα και

Σπουδές στις Νέες Τεχνολογίες), οδηγώντας στο συμπέρασμα ότι οι έλληνες ασχολούνται σε εντονότερο βαθμό με τις σπουδές στις νέες τεχνολογίες σε σχέση με τους αλλοδαπούς.

Πίνακας 8.2

Έλεγχος Διαφοροποιήσεων στις σπουδές στις Ξένες Γλώσσες με βάση την Εθνικότητα του μαθητή (P-Value: 0.502)

	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΣΥΝ
ΕΛΛ.	87.9%	1.3%	89.2%
ΑΛΛ.	10.8%	0.0%	10.8%
ΣΥΝ	98.7%	1.3%	100.0%

Πίνακας 8.3

Έλεγχος Διαφοροποιήσεων στις σπουδές στις Νέες Τεχνολογίες με βάση την Εθνικότητα του μαθητή (P-Value:0.007)

	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΣΥΝ
ΕΛΛ.	80.3%	8.9%	89.2%
ΑΛΛ.	8.3%	2.5%	10.8%
ΣΥΝ	88.6%	11.4%	100.0%

Γ) Συμμετοχή του μαθητή σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες και στο διάβασμα εξωσχολικών βιβλίων.

Από την έρευνα προκύπτει το ποσοστό συμμετοχής των μαθητών, σε πολιτιστικές (το 25,6% συμμετέχει) και αθλητικές δραστηριότητες (το 38,8% συμμετέχει), καθώς και στο διάβασμα εξωσχολικών βιβλίων ή /και εφημερίδων (το 92,4% διαβάζει).

Πίνακας 8.4

Έλεγχος Διαφοροποιήσεων στην ενασχόληση με Αθλητικές Δραστηριότητες με βάση την Εθνικότητα του μαθητή (P-Value:0.001)

	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΣΥΝ
ΕΛΛ.	37.1%	52.1%	89.2%
ΑΛΛ.	1.7%	9.1%	10.8%
ΣΥΝ	38.8%	61.2%	100.0%

Από τα δεδομένα των Πινάκων 8.4 και 8.5, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ Ελλήνων και αλλοδαπών μαθητών, τόσο στην ενασχόληση με τον αθλητισμό όσο και στην ενασχόληση με τις πολιτιστικές εκδηλώσεις. Συγκεκριμένα, οι έλεγχοι που έγιναν (χ^2 - τετράγωνο) έδωσαν P-Value μικρότερα του 0.001, οδηγώντας στο

συμπέρασμα ότι οι έλληνες μαθητές, ασχολούνται περισσότερο τόσο με τον αθλητισμό όσο και με τις πολιτιστικές εκδηλώσεις σε σχέση με τους αλλοδαπούς.

Πίνακας 8.5

Έλεγχος Διαφοροποιήσεων στην ενασχόληση με Πολιτιστικές Δραστηριότητες με βάση την Εθνικότητα του μαθητή (P-Value: 0.001)

	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΣΥΝ
ΕΛΛ.	24.4%	64.8%	89.2%
ΑΛΛ.	1.3%	9.5%	10.8%
ΣΥΝ	25.6%	74.4%	100.0%

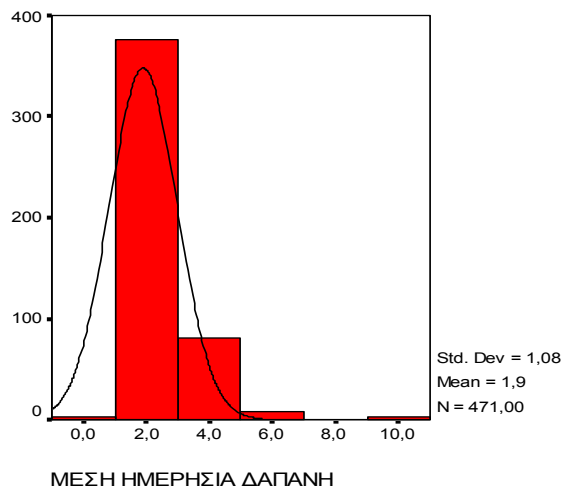
8.3. Μελέτη των χαρακτηριστικών του μαθητή που συνδέονται με το επίπεδο διαβίωσης, με παράγοντα διαφοροποίησης την εθνικότητα.

Α) Μέση ημερήσια δαπάνη του μαθητή.

Η κατανομή του χαρακτηριστικού «μέση ημερήσια δαπάνη» του μαθητή παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 8.3. Όπως φαίνεται συνολικά για το δείγμα η μέση ημερήσια δαπάνη είναι περίπου 2 ευρώ με τυπική απόκλιση περίπου ίση με 1 ευρώ.

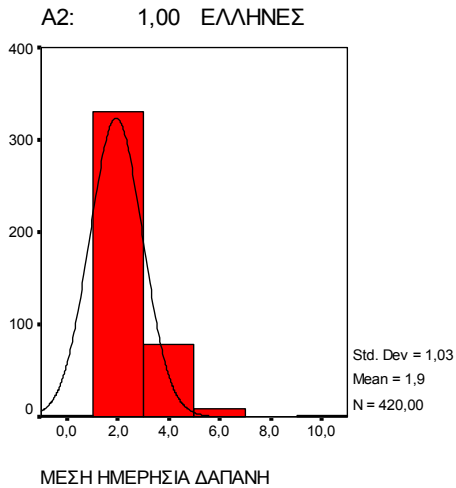
Διάγραμμα 8.3

Η Κατανομή του Δείγματος ως προς την μέση ημερήσια δαπάνη

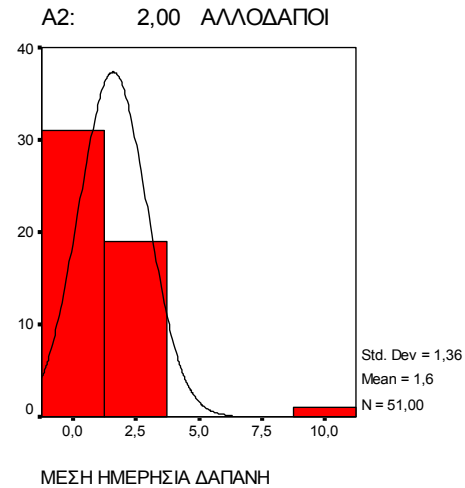
Διάγραμμα 8.4

Κατανομή του Δείγματος ως προς την μέση ημερήσια δαπάνη των ελλήνων

Διάγραμμα 8.5

Κατανομή του Δείγματος ως προς μέση ημερήσια δαπάνη των αλλοδαπών

B) Αγαπημένη καθημερινή δραστηριότητα του μαθητή.

Ένα άλλο ενδιαφέρον χαρακτηριστικό που συνδέεται με το επίπεδο διαβίωσης είναι η «αγαπημένη καθημερινή δραστηριότητα». Σε αυτό το χαρακτηριστικό δεν παρατηρήθηκαν στατιστικώς σημαντικές διαφοροποιήσεις, παρά μια τάση των αλλοδαπών παιδιών να ασχολούνται λιγότερο με το θέατρο, το σινεμά και την ανάγνωση βιβλίων από ότι οι έφηβοι Ελληνικής καταγωγής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

Σχέση των επιδόσεων των μαθητών, με τις επιδόσεις των γονέων τους και των γονέων αυτών, για το Νομό Κυκλάδων.

9.1. Μεθοδολογία

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας στην οποία εξετάστηκε συνολικά η σχέση των επιδόσεων των μαθητών με τις αντίστοιχες επιδόσεις των γονέων τους και των γονέων αυτών, καθώς το ενδιαφέρον της έρευνας εστιάζεται συνολικά στην μελέτη της εκπαίδευσης και της επιλογή επαγγέλματος στον Νομό Κυκλάδων.

Επιχειρούμε, δηλαδή να συσχετίσουμε την επίδοση του μαθητή με τις αντίστοιχες επιδόσεις της οικογένειας του δύο γενιές πίσω κάνοντας χρήση του πλήρους γενεαλογικού δέντρου.

9.2. Συσχέτιση επίδοσης μαθητών και γονέων αυτών με παράγοντα διαφοροποίησης την εθνικότητα.

Για τις ανάγκες της μελέτης χρησιμοποιήθηκαν δύο κλίμακες μέτρησης της μέσης επίδοσης οι οποίοι χαρακτηρίζουν τον μαθητή ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης.

Όπως παρατηρούμε στον Πίνακα 9.1, η γενική επίδοση του μαθητή, συσχετίζεται στατιστικώς σημαντικά με τις αντίστοιχες επιδόσεις των γονέων του. Οι στατιστικώς σημαντικές συσχετίσεις είναι ασθενής και θετικές. Δηλαδή, όσο μεγαλύτερη είναι η επίδοση της μητέρας και του πατέρα του μαθητή τόσο μεγαλύτερη είναι και η προδιάθεση του μαθητή για καλύτερες επιδόσεις.

Πίνακας 9.1

Πίνακας Συσχετίσεων Επιδόσεων Μαθητών και γονέων

		Θετική Κατεύθυνση Πατέρα	Θεωρητική Κατεύθυνση Πατέρα	Θετική Κατεύθυνση Μητέρας	Θεωρητική Κατεύθυνση Μητέρας
Θετική Κατεύθυνση Μαθητή	Corr.	,145	,145	,141	,144
	p-value	,006	,006	,006	,005
	N	365	365	383	383
Θεωρητική Κατεύθυνση Μαθητή	Corr.	,183	,141	,199	,197
	p-value	,000	,007	,000	,000
	N	365	365	383	383

Ενδιαφέρον, προκαλεί, ότι, οι συσχετίσεις του Πίνακα 9.1, διαφοροποιούνται έντονα στην περίπτωση των Ελλήνων και των Αλλοδαπών. Έτσι, όπως και στην περίπτωση του συνόλου, έτσι και στην περίπτωση των Ελλήνων (Πίνακας 9.2) η γενική επίδοση του μαθητή συσχετίζεται στατιστικώς σημαντικά (ασθενώς και θετικά) με τις αντίστοιχες επιδόσεις των γονέων του, δηλαδή εν μέρη έχουμε μια εικόνα για την επίδοση του μαθητή παρατηρώντας τις αντίστοιχες επιδόσεις των γονέων.

Πίνακας 9.2

Πίνακας Συσχετίσεων Επιδόσεων Μαθητών και γονέων για τους Έλληνες

		Θετική Κατεύθυνση Πατέρα	Θεωρητική Κατεύθυνση Πατέρα	Θετική Κατεύθυνση Μητέρας	Θεωρητική Κατεύθυνση Μητέρας
Θετική Κατεύθυνση Μαθητή	Corr.	,134	,139	,123	,124
	p-value	,013	,011	,021	,019
	N	339	339	354	354
Θεωρητική Κατεύθυνση Μαθητή	Corr.	,178	,129	,114	,108
	p-value	,001	,017	,032	,042
	N	339	339	354	354

Πίνακας 9.3

Πίνακας Συσχετίσεων Επιδόσεων Μαθητών και γονέων για τους Αλλοδαπούς

		Θετική Κατεύθυνση Πατέρα	Θεωρητική Κατεύθυνση Πατέρα	Θετική Κατεύθυνση Μητέρας	Θεωρητική Κατεύθυνση Μητέρας
Θετική Κατεύθυνση Μαθητή	Corr.	,050	,022	,021	,000
	p-value	,806	,915	,912	1,000
	N	26	26	29	29
Θεωρητική Κατεύθυνση Μαθητή	Corr.	-,019	,003	,264	,266
	p-value	,928	,988	,167	,163
	N	26	26	29	29

Στην περίπτωση των αλλοδαπών (Πίνακας 9.3) δεν έχουμε την ίδια εικόνα. Δηλαδή, η γενική επίδοση του αλλοδαπού μαθητή δεν συσχετίζεται στατιστικώς σημαντικά με τις αντίστοιχες επιδόσεις των γονέων του. Αυτό συμβαίνει γιατί στην περίπτωση των αλλοδαπών μαθητών, έχουμε ακραία διαφοροποίηση όλων εκείνων των χαρακτηριστικών που

σχετίζονται με το επίπεδο διαβίωσης. Έτσι, σήμερα οι αλλοδαποί κατευθύνονται προς την εκπαίδευση πράγμα που δεν συνέβαινε με τους γονείς αυτών.

9.3. Συσχέτιση επίδοσης γονέων και 2^{ης} γενιάς γονέων, με παράγοντα διαφοροποίησης την εθνικότητα.

Στην συνέχεια διερευνήθηκε η ύπαρξη ή όχι, συσχετίσεων ανάμεσα σε ένα σύνολο χαρακτηριστικών που σχετίζονται με την εκπαιδευτική επίδοση των γονέων των μαθητών, με τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά μιας γενιάς ακόμη πιο πίσω. Επαγωγικά δηλαδή, επιχειρούμε να συσχετίσουμε την επίδοση του μαθητή με τις αντίστοιχες επιδόσεις της οικογενείας του δύο γενιές πίσω. Για τις ανάγκες της μελέτης χρησιμοποιήθηκαν δύο γνωστές κλίμακες μέτρησης της μέσης επίδοσης οι οποίοι χαρακτηρίζουν το άτομο ως προς τα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης.

Πίνακας 9.4

Πίνακας Συσχετίσεων Επιδόσεων Πατέρα 1^{ης} Γενιάς και Γονέων 2^{ης} Γενιάς

		Θετική Κατεύθυνση Πατέρα 2 ^{ης} Γενιάς	Θεωρητική Κατεύθυνση Πατέρα 2 ^{ης} Γενιάς	Θετική Κατεύθυνση Μητέρας 2 ^{ης} Γενιάς	Θεωρητική Κατεύθυνση Μητέρας 2 ^{ης} Γενιάς
Θετική Κατεύθυνση Πατέρα 1 ^{ης} Γενιάς	Corr.	,132	,184	,263	,277
	p-value	,387	,225	,004	,003
	N	45	45	116	116
Θεωρητική Κατεύθυνση Πατέρα 1 ^{ης} Γενιάς	Corr.	,002	,075	,206	,213
	p-value	,991	,623	,026	,022
	N	45	45	116	116

Στους Πίνακες 9.4 και 9.5 παρατηρούμε ότι, η γενική επίδοση του πατέρα συσχετίζεται στατιστικώς σημαντικά και θετικά με τις αντίστοιχες επιδόσεις της μητέρας του, ενώ η γενική επίδοση της μητέρας συσχετίζεται στατιστικώς σημαντικά και αρνητικά με τις αντίστοιχες επιδόσεις του πατέρα της.

Πίνακας 9.5

Πίνακας Συσχετίσεων Επιδόσεων Μητέρας 1ης Γενιάς και Γονέων 2ης Γενιάς

		Θετική Κατεύθυνση Πατέρα 2ης Γενιάς	Θεωρητική Κατεύθυνση Πατέρα 2ης Γενιάς	Θετική Κατεύθυνση Μητέρας 2ης Γενιάς	Θεωρητική Κατεύθυνση Μητέρας 2ης Γενιάς
Θετική Κατεύθυνση Μητέρας 1ης Γενιάς	Corr.	-,404	-,336	,140	,143
	p-value	,006	,023	,122	,114
	N	45	46	123	123
Θεωρητική Κατεύθυνση Μητέρας 1ης Γενιάς	Corr.	-,271	-,216	,165	,169
	p-value	,072	,149	,069	,061
	N	45	46	123	123
	N			130	130
Θεωρητική Κατεύθυνση Μητέρας 2ης Γενιάς	Corr.				1
	p-value				,
	N				130

Επίσης (στα Παραρτήματα Γ και Ε του ειδικού μέρους της παρούσας εργασίας), παρουσιάζονται περιγραφικά στοιχεία του δείγματος για τον παππού και την γιαγιά του μαθητή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

**Μοντέλα σύνδεσης επαγγελματικής κατάστασης γονέων
με εκπαιδευτικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά τους,
στο Νομό Κυκλάδων**

10.1. Μεθοδολογία

Στο κεφάλαιο αυτό, παρουσιάζεται η προσπάθεια που έγινε να μοντελοποιηθεί η επαγγελματική κατάσταση των γονέων του μαθητή, με δημογραφικά και εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά τους.

Κάνουμε χρήση του μοντέλου της πολυωνυμικής λογιστικής παλινδρόμησης, το οποίο είναι το πιο σημαντικό μοντέλο για κατηγορικές μεταβλητές. Έχει χρησιμοποιηθεί για βιοϊοατρικές μελέτες, κοινωνικές επιστήμες, γενετική, ακόμη και στον χώρο των επιχειρήσεων. Μερικές εφαρμογές τύπου «credit scoring» χρησιμοποιούν λογιστική παλινδρόμηση για να μοντελοποιήσουν την πιθανότητα ότι ένα υποκείμενο είναι αξιόπιστος δανειολήπτης (στηριζόμενοι σε πληροφορίες σχετικά με την περιουσιακή του κατάσταση, το εισόδημά και οικογενειακή του κατάσταση, το ποσοστό λογαριασμών που έχει πληρώσει εμπρόθεσμα στο παρελθόν, και άλλα χαρακτηριστικά).

Για την επιλογή του βέλτιστου μοντέλου μπορούμε είτε να βασιστούμε σε κάποια κατά βήματα (stepwise) διαδικασία, είτε στον εντοπισμό του βέλτιστου υποσυνόλου επεξηγηματικών μεταβλητών βάσει κάποιου κριτηρίου (π.χ. Akaike's). Επειδή όμως η προσαρμογή πολλών μοντέλων είναι επίπονη (λόγω της επαναληπτικής διαδικασίας που απαιτείται), η χρήση μίας διαδικασίας κατά βήματα είναι πιο ασφαλής (Κατέρη, 2010/11).

Η εξαρτημένη μεταβλητή «κατηγορία επαγγελματικής κατάστασης γονέων», κατηγοριοποιήθηκε ως εξής:

1=διοικητής / διευθυντής, εκπαιδευτικός / δάσκαλος / καθηγητής, γιατρός / παραϊατρικά επαγγέλματα, δικηγόρος / συμβολαιογράφος, οικονομολόγος / λογιστής

2=ελεύθερος επαγγελματίας, δημόσιος υπάλληλος, έμπορος / πωλητής, ένοπλες δυνάμεις, συνταξιούχος, συνταξιούχος δημόσιος υπάλληλος, ιδιωτικός υπάλληλος, καλλιτέχνης τραπεζικός υπάλληλος

3= γεωργός / αλιευτής / κτηνοτρόφος, τεχνίτης / εργάτης, ναυτικός 4=οικιακά, άνεργος

Και μελετήθηκε σε σχέση με τις ανεξάρτητες μεταβλητές που αντιπροσωπεύουν τα εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά:

- επίδοση, στα μαθήματα θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης (βαθμό)
- επίπεδο σπουδών (1=αγράμματος, 2=γυμνάσιο/λύκειο, 3=ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα, 4=μεταπτυχιακό/διδακτορικό)

- σπουδές ξένων γλωσσών (1=ναι, 2=όχι)
 - σπουδές νέων τεχνολογιών (1=ναι, 2=όχι)
- και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά:
- ηλικία
 - νησι διαμονής (1=Αμοργός, 2= Ανάφη, 3=Άνδρος, 4= Ίος, 5=Κέα, 6=Κίμωλος, 7=Κύθνος, 8=Μήλος, 9=Μύκονος, 10=Νάξος, 11=Πάρος, 12=Σαντορίνη, 13=Σέριφος, 14=Σίφνος, 15=Σύρος, 16=Τήνος, 17=Φολέγανδρος),
 - οικογενειακή κατάσταση στην ηλικία των 18 ετών (1=δύο γονείς, 2=ένας γονέας λόγω διαζυγίου, 3=ένας γονέας λόγω θανάτου)
 - συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες (1=ναι, 2=όχι)
 - συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες (1=ναι, 2=όχι)
 - τόπος γέννησης (1=το νησί που μένει σήμερα, 2=άλλο νησί του νομού, 3=άλλη περιοχή της Ελλάδας, 4=περιοχή εκτός Ελλάδας).

Στις απαντήσεις που δόθηκαν, όταν ένα γονέας δεν απάντησε κωδικοποιήθηκε με 99 και εάν απάντησε ο μαθητής ότι ο γονέας είναι νεκρός, κωδικοποιήθηκε με 98.

10.2. Μοντελοποίηση του επιπέδου επαγγελματικής κατάστασης του πατέρα.

Στην συνέχεια, παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά του πατέρα που σχετίζονται με την εκπαιδευτική του επίδοση και τα δημογραφικά του χαρακτηριστικά, αναζητώντας την σύνδεση τους με το επίπεδο της επαγγελματικής κατάστασής του.

Προκειμένου να γίνει αυτό, χρησιμοποιήσαμε την πολυωνυμική λογιστική παλινδρόμηση (multinomial logistic regression). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 10.1.

Στον πίνακα Case Processing Summary (Πίνακας 10.1) καταγράφεται ο αριθμός των πατέρων των οποίων η επαγγελματική κατάσταση έχει κατηγοριοποιηθεί σε τέσσερις κατηγορίες καθώς και το ποσοστό της κάθε κατηγορίας επί του συνόλου των δεδομένων. Παρομοίως έχουν καταγραφεί οι ανεξάρτητες μεταβλητές και το ποσοστό της κάθε μεταβλητής επί του συνόλου των δεδομένων του δείγματος.

Διευκρινίζεται ότι ο πίνακας αυτός αφορά τα αρχικά δεδομένα και όχι τα αποτελέσματα του μοντέλου. Η κατηγορία επαγγελματικής κατάστασης 3, είναι η κατηγορία αναφοράς, που σημαίνει ότι αντιπροσωπεύει το μηδενικό μοντέλο. Κατά συνέπεια, το μηδενικό μοντέλο θα κατηγοριοποιούσε σωστά το 43,5% των δεδομένων (158 παρατηρήσεις από τις 363), μιας και όλες οι παρατηρήσεις θα κατηγοριοποιούνταν στην 3^η κατηγορία.

Πίνακα 10.1

Case Processing Summary				
		N	Ποσοστά	
Κατηγορία επαγγελματικής κατάστασης πατέρα (b16)	1	94	25,9%	
	2	109	30,0%	
	3	158	43,5%	
	4	2	0,6%	
Νησί Διαμονής (b4)	1	12	3,3%	
	10	47	12,9%	
	11	58	16,0%	
	12	29	8,0%	
	13	2	0,6%	
	15	3	0,8%	
	16	83	22,9%	
	17	39	10,7%	
	18	1	0,3%	
	3	40	11,0%	
	4	2	0,6%	
	5	4	1,1%	
	6	2	0,6%	
	7	3	0,8%	
	8	18	5,0%	
	9	20	5,5%	
	Οικογενειακή Κατάσταση στην ηλικία των 18 ετών (b6)	ΔΥΟ ΓΟΝΕΙΣ	325	89,5%
		ΕΝΑΣ ΔΙΑΖΥΓΙΟ	30	8,3%
ΕΝΑΣ ΛΟΓΩ ΘΑΝΑΤΟΥ		8	2,2%	
Ξένες γλώσσες (b10)	ΝΑΙ	295	81,3%	
	18	1	0,3%	
	ΟΧΙ	67	18,5%	
Νέες Τεχνολογίες (b11)	ΝΑΙ	191	52,6%	
	ΟΧΙ	172	47,4%	

Συμμ σε αθλητικές δραστ (b12)	ΝΑΙ	56	15,4%
	ΟΧΙ	307	84,6%
Συμμ. σε πολιτιστικές δραστηριότητες (b13)	ΝΑΙ	85	23,4%
	ΟΧΙ	278	76,6%
Τόπος Γέννησης (b5)	1	217	59,8%
	2	13	3,6%
	3	87	24,0%
	4	45	12,4%
	8	1	0,3%
Επίπεδο Σπουδών (b20)	ΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	29	8,0%
	ΓΥΜ_ΛΥΚΕΙΟ	156	43,0%
	ΑΝΩΤΑΤΟ	167	46,0%
	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ	8	2,2%
	99	3	0,8%
Valid		363	100,0%
Missing		109	
Total		472	
Subpopulation		350 ^a	

Η σύγκριση του ανωτέρω πίνακα με τον πίνακα κατηγοριοποίησης (Πίνακας 10.2), δείχνει κατά πόσο βελτιώνει τα αποτελέσματα η εφαρμογή του μοντέλου.

Πίνακας 10.2

Model Fitting Information				
Model	Model Fitting Criteria	Likelihood Ratio Tests		
	-2 Log Likelihood	Chi-Square	df	Sig.
Intercept Only	790,227			
Final	449,906	340,321	99	,000

Ο πίνακας Model Fitting Information (Πίνακας 10.2), είναι ένα γενικό likelihood ratio test. Το μοντέλο που χρησιμοποιήθηκε είναι καλύτερο από το μηδενικό μοντέλο και αυτό φαίνεται από το επίπεδο σημαντικότητας (Sig.), που είναι μικρότερο 0.05 (0 στην προκειμένη περίπτωση) το μοντέλο είναι καλύτερο από το μηδενικό μοντέλο και άρα αναπαριστά καλά τα αρχικά δεδομένα.

Στην συνέχεια (Πίνακας 10.3), το στατιστικό Pseudo R-Square, δείχνει ότι ένα μεγάλο ποσοστό της ολικής μεταβλητότητας της εξαρτημένης μεταβλητής υπολογίζεται από τις ανεξάρτητες μεταβλητές. Οι προσεγγίσεις των Cox και Snell και του Nagelkerke δίνουν καλύτερα αποτελέσματα, θεωρώντας ότι το 60,8% και το 68,4%, αντίστοιχα της ολικής μεταβλητότητας της εξαρτημένης μεταβλητής εξηγείται από το μοντέλο.

Πίνακας 10.3

Pseudo R-Square	
Cox and Snell	,608
Nagelkerke	,684
McFadden	,425

Ο πίνακας Likelihood ratio test (πίνακας 10.4), υπολογίζει τη συνεισφορά κάθε μεταβλητής στο τελικό μοντέλο. Ένα επίπεδο σημαντικότητας υπολογίζεται για κάθε μεταβλητή, που δείχνει αν η αυτή μπορεί να παραλειφθεί. Όσες μεταβλητές έχουν sig μικρότερο του 0,05, συνεισφέρουν στο μοντέλο. Από τις 11 μεταβλητές, οι 7 συνεισφέρουν στο μοντέλο, ενώ οι 4 όχι, αφού έχουν μεγαλύτερο sig. από 0.05.

Πίνακας 10.4

Likelihood Ratio Tests				
Effect	Model Fitting Criteria	Likelihood Ratio Tests		
	-2 Log Likelihood of Reduced Model	Chi-Square	df	Sig.
Intercept	449,906 ^a	,000	0	.
b8	1439,925 ^b	990,019	3	,000
b9	889,036 ^b	439,130	3	,000
b3	450,655 ^c	,750	3	,861
b4	497,692 ^c	47,786	45	,360
b6	1614,685 ^b	1164,780	6	,000
b10	457,273 ^c	7,367	6	,288
b11	1773,978 ^b	1324,073	3	,000
b12	464,571 ^c	14,665	3	,002
b13	451,679 ^c	1,774	3	,621
b5	476,096 ^c	26,190	12	,010
b20	546,334 ^b	96,428	12	,000

Ο πίνακας Parameter Estimation (Πίνακας 10.5) υπολογίζει τους συντελεστές B (logit) κάθε μεταβλητής για κάθε κατηγορία, καθώς και κάποια στατιστικά για τον κάθε εκτιμητή. Εφόσον υπολογίζονται οι σταθεροί όροι (intercept) κάθε κατηγορίας, η κατηγορία αναφοράς (κατηγορία 3) παραλείπεται. Η εκτίμηση των παραμέτρων συνοψίζει την επίδραση του κάθε εκτιμητή στην κάθε κατηγορία. Οι συντελεστές με θετικό πρόσημο αυξάνουν την πιθανότητα η ανεξάρτητη μεταβλητή να ανταποκρίνεται στην κατηγορία αυτή σε σχέση με την κατηγορία αναφοράς. Στην έβδομη στήλη υπολογίζονται οι συντελεστές B υψωμένοι στην e, δηλαδή το odds ratio κάθε μεταβλητής.

Το Wald statistic στην τέταρτη στήλη του πίνακα ελέγχει την υπόθεση ότι ο συγκεκριμένος συντελεστής είναι μηδέν. Το επίπεδο σημαντικότητας που δίνει στην έκτη στήλη, καθορίζει αν ο συντελεστής αυτός μπορεί να θεωρηθεί μηδέν. Οι συντελεστές με επίπεδο σημαντικότητας μεγαλύτερο του 0.05 θεωρούνται μηδενικοί.

Τέλος, στις δύο τελευταίες στήλες του πίνακα υπολογίζεται το πάνω και κάτω όριο κάθε odds ratio σε ένα διάστημα εμπιστοσύνης της τάξεως του 95% και ελέγχεται αν η τιμή 1 συμπεριλαμβάνεται μεταξύ του πάνω και του κάτω ορίου.

Γενικά, με τον έλεγχο αυτό καταλήγουμε στα ίδια σχεδόν συμπεράσματα με το Wald statistic, αφού όταν το επίπεδο σημαντικότητας για κάποιον συντελεστή σε μία συγκεκριμένη κατηγορία, είναι μεγαλύτερο του 0.05%, η τιμή 1 συμπεριλαμβάνεται στο διάστημα μεταξύ του πάνω και του κάτω ορίου του αντίστοιχου odds ratio, ενώ σε αντίθετη περίπτωση η τιμή 1 δεν συμπεριλαμβάνεται στο διάστημα αυτό.

Για παράδειγμα, για το συντελεστή της τρίτης μεταβλητής (b3: ηλικία του πατέρα), στην κατηγορία επαγγέλματος 1, το Wald statistic υπολογίζει ότι το επίπεδο σημαντικότητας είναι 0,804, απορρίπτοντας στην ουσία την συνεισφορά της αντίστοιχης μεταβλητής για την πρόβλεψη της κατηγορίας 3, όπως επίσης απορρίπτεται, λόγω του ότι η τιμή 1 συμπεριλαμβάνεται στον διάστημα μεταξύ του πάνω και του κάτω ορίου του odds ratio. Αντίθετα, η μεταβλητή b4 (νησί διαμονής), συνεισφέρει στην πρόβλεψη της κατηγορίας 1, αφού το Wald statistic δίνει επίπεδο σημαντικότητας 0,045 και η τιμή 1 δεν ανήκει στο διάστημα μεταξύ των ορίων.

Πίνακας 10.5

Parameter Estimates									
Κατηγορία επαγγέλματ. πατέρα ^a	B	Std. Error	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% Confidence Interval for Exp(B)		
							Lower Bound	Upper Bound	
1	Intercept	-19,351	2848,236	,000	1	,995			
	b8	,279	,159	3,080	1	,079	1,322	,968	1,806
	b9	,233	,117	4,004	1	,045	1,263	1,005	1,587
	b3	,001	,005	,061	1	,804	1,001	,991	1,012
	[b4=1]	-,654	1,462	,200	1	,655	,520	,030	9,130
	[b4=10]	,096	1,088	,008	1	,929	1,101	,131	9,285
	[b4=11]	-,804	,968	,690	1	,406	,448	,067	2,984
	[b4=12]	-,194	1,061	,034	1	,855	,823	,103	6,591
	[b4=13]	-16,526	1355,624	,000	1	,990	6,647E-008	,000	. ^b
	[b4=15]	4,371	1690,975	,000	1	,998	79,137	,000	. ^b
	[b4=16]	-1,472	,988	2,220	1	,136	,229	,033	1,591
	[b4=17]	,105	1,042	,010	1	,920	1,111	,144	8,565
	[b4=18]	2,591	2053,290	,000	1	,999	13,337	,000	. ^b
	[b4=3]	-,311	1,012	,095	1	,758	,732	,101	5,323
	[b4=4]	8,502	151,791	,003	1	,955	4922,712	1,000E-013	7,883E+132
	[b4=5]	2,202	2,220	,984	1	,321	9,043	,117	701,738
	[b4=6]	3,158	1451,405	,000	1	,998	23,516	,000	. ^b
	[b4=7]	9,385	120,922	,006	1	,938	11910,231	1,000E-013	1,012E+107
	[b4=8]	-1,394	1,317	1,120	1	,290	,248	,019	3,279
	[b4=9]	0 ^c	.	.	0
	[b6=1]	-1,098	1,518	,523	1	,469	,333	,017	6,536
	[b6=2]	,198	1,740	,013	1	,910	1,219	,040	36,878
	[b6=3]	0 ^c	.	.	0
	[b10=1]	,056	1,175	,002	1	,962	1,057	,106	10,580
	[b10=18]	3,030	2053,292	,000	1	,999	20,694	,000	. ^b
	[b10=2]	0 ^c	.	.	0
	[b11=1]	-,599	,502	1,422	1	,233	,549	,205	1,470
	[b11=2]	0 ^c	.	.	0
	[b12=1]	2,498	,721	11,995	1	,001	12,154	2,957	49,952
	[b12=2]	0 ^c	.	.	0
	[b13=1]	,510	,520	,963	1	,326	1,666	,601	4,617
	[b13=2]	0 ^c	.	.	0

«Το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού, σαν παράγοντας οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης του Νομού Κυκλάδων»

	[b5=1]	-4,487	2053,289	,000	1	,998	,011	,000	. ^b
	[b5=2]	-3,222	2053,290	,000	1	,999	,040	,000	. ^b
	[b5=3]	-3,154	2053,289	,000	1	,999	,043	,000	. ^b
	[b5=4]	-6,048	2053,289	,000	1	,998	,002	,000	. ^b
	[b5=8]	0 ^c	.	.	0
	[b20=1]	,352	1988,049	,000	1	1,000	1,422	,000	. ^b
	[b20=2]	-,122	1979,861	,000	1	1,000	,885	,000	. ^b
	[b20=3]	17,234	1982,729	,000	1	,993	30533403,33 6	,000	. ^b
	[b20=4]	32,252	2115,476	,000	1	,988	1016279334 61114,750	,000	. ^b
	[b20=99]	0 ^c	.	.	0
2	Intercept	-31,329	2113,625	,000	1	,988			
	b8	,003	,098	,001	1	,978	1,003	,827	1,216
	b9	,208	,091	5,197	1	,023	1,231	1,030	1,473
	b3	,001	,007	,007	1	,935	1,001	,987	1,014
	[b4=1]	,216	1,268	,029	1	,865	1,241	,103	14,905
	[b4=10]	-,217	,734	,087	1	,768	,805	,191	3,395
	[b4=11]	-1,443	,744	3,762	1	,052	,236	,055	1,015
	[b4=12]	-,972	,791	1,510	1	,219	,378	,080	1,783
	[b4=13]	-16,103	1352,692	,000	1	,991	1,015E-007	,000	. ^b
	[b4=15]	1,544	1,691	,834	1	,361	4,684	,170	128,760
	[b4=16]	,130	,696	,035	1	,852	1,139	,291	4,456
	[b4=17]	-,539	,748	,519	1	,471	,583	,135	2,528
	[b4=18]	-14,459	1901,480	,000	1	,994	5,253E-007	,000	. ^b
	[b4=3]	-1,404	,799	3,087	1	,079	,246	,051	1,176
	[b4=4]	-13,540	1238,492	,000	1	,991	1,317E-006	,000	. ^b
	[b4=5]	2,081	1,642	1,606	1	,205	8,011	,320	200,260
	[b4=6]	-14,731	1102,998	,000	1	,989	4,003E-007	,000	. ^b
	[b4=7]	1,222	2,017	,367	1	,545	3,393	,065	176,685
	[b4=8]	-1,265	,949	1,774	1	,183	,282	,044	1,815
	[b4=9]	0 ^c	.	.	0
	[b6=1]	-,716	1,032	,481	1	,488	,489	,065	3,696
	[b6=2]	-,842	1,130	,554	1	,457	,431	,047	3,951
	[b6=3]	0 ^c	.	.	0
	[b10=1]	1,099	,473	5,414	1	,020	3,003	1,189	7,581
	[b10=18]	-14,844	1901,481	,000	1	,994	3,574E-007	,000	. ^b
	[b10=2]	0 ^c	.	.	0
	[b11=1]	-,544	,343	2,507	1	,113	,581	,296	1,138
	[b11=2]	0 ^c	.	.	0

«Το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού, σαν παράγοντας οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης του Νομού Κυκλάδων »

	[b12=1]	1,056	,544	3,772	1	,052	2,875	,990	8,348
	[b12=2]	0 ^c	.	.	0
	[b13=1]	,488	,398	1,504	1	,220	1,629	,747	3,552
	[b13=2]	0 ^c	.	.	0
	[b5=1]	12,988	1901,480	,000	1	,995	437108,832	,000	. ^b
	[b5=2]	14,647	1901,480	,000	1	,994	2297226,674	,000	. ^b
	[b5=3]	13,482	1901,480	,000	1	,994	716470,157	,000	. ^b
	[b5=4]	11,736	1901,480	,000	1	,995	125032,193	,000	. ^b
	[b5=8]	0 ^c	.	.	0
	[b20=1]	14,901	922,920	,000	1	,987	2961349,315	,000	. ^b
	[b20=2]	15,443	922,920	,000	1	,987	5089501,597	,000	. ^b
	[b20=3]	15,182	922,920	,000	1	,987	3920433,419	,000	. ^b
	[b20=4]	14,206	1501,755	,000	1	,992	1478006,490	,000	. ^b
	[b20=99]	0 ^c	.	.	0
4	Intercept	22,623	20656,032	,000	1	,999			
	b8	-11,948	188,862	,004	1	,950	6,470E-006	1,000E-013	3,717E+155
	b9	14,884	59,661	,062	1	,803	2912280,940	1,000E-013	1,771E+057
	b3	,049	,600	,007	1	,934	1,051	,324	3,406
	[b4=1]	-40,171	2478,380	,000	1	,987	1,000E-013	,000	. ^b
	[b4=10]	-14,211	870,905	,000	1	,987	6,731E-007	,000	. ^b
	[b4=11]	-44,876	769,435	,003	1	,953	1,000E-013	,000	. ^b
	[b4=12]	-11,690	567,425	,000	1	,984	8,379E-006	,000	. ^b
	[b4=13]	6,920	2850,443	,000	1	,998	1012,247	,000	. ^b
	[b4=15]	24,677	14522,586	,000	1	,999	5211603791	,000	. ^b
	[b4=16]	-24,111	774,639	,001	1	,975	3,388E-011	,000	. ^b
	[b4=17]	-32,166	637,350	,003	1	,960	1,107E-013	,000	. ^b
	[b4=18]	48,976	,000	.	1	.	1861594591 5414660000 00,000	186159 459154 146600 0000,0 00	18615945 91541466 000000,0 00
	[b4=3]	-30,734	584,886	,003	1	,958	1,449E-013	,000	. ^b
	[b4=4]	-21,784	8859,362	,000	1	,998	3,464E-010	,000	. ^b
	[b4=5]	-9,261	2778,941	,000	1	,997	9,511E-005	,000	. ^b
	[b4=6]	12,801	5760,104	,000	1	,998	362457,845	,000	. ^b
	[b4=7]	18,763	1584,800	,000	1	,991	140875962,1	,000	. ^b

[b4=8]	-40,963	929,569	,002	1	,965	1,000E-013	,000	. ^b
[b4=9]	0 ^c	.	.	0
[b6=1]	-7,077	2248,085	,000	1	,997	,001	,000	. ^b
[b6=2]	14,844	2915,283	,000	1	,996	2795930,287	,000	. ^b
[b6=3]	0 ^c	.	.	0
[b10=1]	10,940	1078,431	,000	1	,992	56387,282	,000	. ^b
[b10=18]	-135,528	,000	.	1	.	1,000E-013	1,000E-013	1,000E-013
[b10=2]	0 ^c	.	.	0
[b11=1]	4,590	953,602	,000	1	,996	98,475	,000	. ^b
[b11=2]	0 ^c	.	.	0
[b12=1]	29,039	329,155	,008	1	,930	4086233326 815,827	1,000E-013	6,140E+2 92
[b12=2]	0 ^c	.	.	0
[b13=1]	23,155	219,538	,011	1	,916	1138189947 2,287	1,000E-013	8,466E+1 96
[b13=2]	0 ^c	.	.	0
[b5=1]	-92,530	14056,265	,000	1	,995	1,000E-013	,000	. ^b
[b5=2]	-74,150	14082,904	,000	1	,996	1,000E-013	,000	. ^b
[b5=3]	-77,912	14086,352	,000	1	,996	1,000E-013	,000	. ^b
[b5=4]	-69,666	14060,406	,000	1	,996	1,000E-013	,000	. ^b
[b5=8]	0 ^c	.	.	0
[b20=1]	5,273	14720,637	,000	1	1,000	194,913	,000	. ^b
[b20=2]	-33,926	14977,684	,000	1	,998	1,018E-013	,000	. ^b
[b20=3]	-55,140	15353,740	,000	1	,997	1,000E-013	,000	. ^b
[b20=4]	-57,411	15387,052	,000	1	,997	1,000E-013	,000	. ^b
[b20=99]	0 ^c	.	.	0
a. The reference category is: 3.								
b. Floating point overflow occurred while computing this statistic. Its value is therefore set to system missing.								
c. This parameter is set to zero because it is redundant.								

Ο πίνακας κατηγοριοποίησης (Πίνακας 10.6), δείχνει πόσο καλά είναι τα αποτελέσματα. Στην κύρια διαγώνιο, φαίνονται οι τιμές που κατηγοριοποιήθηκαν σωστά από το μοντέλο. Στην τελευταία στήλη δίνεται το ποσοστό που κατηγοριοποιήθηκε σωστά για κάθε κατηγορία επαγγέλματος, ενώ στην τελευταία σειρά του πίνακα δίνεται το ποσοστό των παρατηρήσεων που κατηγοριοποιήθηκαν στην κάθε κατηγορία επαγγέλματος.

Πίνακας 10.6

Classification					
Observed	Predicted				Percent Correct
	1	2	3	4	
1	77	7	10	0	81,9%
2	17	56	36	0	51,4%
3	16	21	121	0	76,6%
4	0	0	0	2	100,0%
Overall Percentage	30,3%	23,1%	46,0%	0,6%	70,5%

Παρατηρούμε ότι το 70,5% των παρατηρήσεων προβλέφθηκαν σωστά από το μοντέλο.

Στην περίπτωση χρήσης του μηδενικού μοντέλου θα προβλεπόταν σωστά μόλις το 43,5% των παρατηρήσεων. Έτσι, το μοντέλο που χρησιμοποιήθηκε αναπαριστά σαφώς πολύ καλύτερα τα δεδομένα από το μηδενικό μοντέλο.

Συνεχίζοντας εκ νέου την ταξινόμηση και αφαιρώντας τις μεταβλητές (χαρακτηριστικά του πατέρα), οι οποίες έχουν sig. μικρότερο από 0,05, καταλήγουμε στον Πίνακα 10.7

Πίνακας 10.7

Likelihood Ratio Tests				
Effect	Model Fitting Criteria	Likelihood Ratio Tests		
	-2 Log Likelihood of Reduced Model	Chi-Square	df	Sig.
Intercept	310,666 ^a	,000	0	.
b8	323,096 ^b	12,429	3	,006
b9	321,308 ^b	10,642	3	,014
b12	339,768 ^b	29,101	3	,000
b5	345,790 ^b	35,123	12	,000
b20	402,805 ^b	92,138	12	,000

Από τον οποίο προκύπτει ότι τα χαρακτηριστικά τα οποία μπορούν να αποδώσουν με τον καλύτερο τρόπο το επίπεδο επαγγέλματος του πατέρα είναι:

- το επίπεδο σπουδών
- η επίδοσή του στα μαθήματα θετικής και θεωρητικής εκπαίδευσης

- ο τόπος γέννησης
- η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες

10.3. Μοντελοποίηση του επιπέδου επαγγελματικής κατάστασης της μητέρας.

Στην συνέχεια, παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά της μητέρας που σχετίζονται με την εκπαιδευτική της επίδοση και τα δημογραφικά της χαρακτηριστικά, αναζητώντας την σύνδεση τους με το επίπεδο της επαγγελματικής κατάστασής της.

Προκειμένου να γίνει αυτό, χρησιμοποιήσαμε την πολυωνυμική λογιστική παλινδρόμηση (multinomial logistic regression). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον κάτωθι πίνακα (Πίνακας 10.8).

Στον πίνακα Case Processing Summary (Πίνακας 10.8) καταγράφεται ο αριθμός των μητέρων, των οποίων η επαγγελματική κατάσταση έχει κατηγοριοποιηθεί σε τέσσερις κατηγορίες καθώς και το ποσοστό της κάθε κατηγορίας επί του συνόλου των δεδομένων. Παρομοίως έχουν καταγραφεί οι ανεξάρτητες μεταβλητές και το ποσοστό της κάθε μεταβλητής επί του συνόλου των δεδομένων του δείγματος.

Ο πίνακας αυτός αφορά τα αρχικά δεδομένα και όχι τα αποτελέσματα του μοντέλου. Η κατηγορία επαγγέλματος 4, είναι η κατηγορία αναφοράς, που σημαίνει ότι αντιπροσωπεύει το μηδενικό μοντέλο. Κατά συνέπεια, το μηδενικό μοντέλο θα κατηγοριοποιούσε σωστά το 38,7% των δεδομένων. Η σύγκριση αυτού του πίνακα με τον πίνακα κατηγοριοποίησης δείχνει κατά πόσο βελτιώνει τα αποτελέσματα η εφαρμογή του μοντέλου.

Πίνακας 10.8

case processing summary			
		n	marginal percentage
Κατηγορία επαγγελματικής κατάστασης μητέρας (c16)	1,00	69	19,2%
	2,00	138	38,4%
	3,00	13	3,6%
	4,00	139	38,7%
Νησι διαμονής (c4)	1,00	152	42,3%
	2,00	206	57,4%
	19,00	1	0,3%
Οικογενειακή κατάσταση μητέρας στην ηλικία των	1,00	331	92,2%
	2,00	18	5,0%

18 ετών (c6)	3,00	10	2,8%
Σπουδές ξένων γλωσσών (c10)	1,00	293	81,6%
	2,00	66	18,4%
Σπουδές στις νέες τεχνολογίες (c11)	1,00	150	41,8%
	2,00	209	58,2%
Συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες (c12)	1,00	35	9,7%
	2,00	324	90,3%
Συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες (c13)	1,00	82	22,8%
	2,00	277	77,2%
Επίπεδο σπουδών (c20)	1,00	7	1,9%
	2,00	240	66,9%
	3,00	110	30,6%
	4,00	2	0,6%
valid		359	100,0%
missing		115	
total		474	
subpopulation		331 ^a	
a. the dependent variable has only one value observed in 319 (96,4%) subpopulations.			

Ο πίνακας Model Fitting Information (Πίνακας 10.9) είναι ένα γενικό likelihood ratio test. Το μοντέλο που χρησιμοποιήθηκε είναι καλύτερο από το μηδενικό μοντέλο και αυτό φαίνεται τόσο από το χ^2 - τετράγωνο (Chi-Square Statistic), όσο και από το επίπεδο σημαντικότητας (Sig.), το οποίο είναι μικρότερο του 0,05 (0,022 στην προκειμένη περίπτωση) άρα συμπεραίνουμε ότι αναπαριστά καλά τα αρχικά δεδομένα.

Πίνακας 10.9

Model Fitting Information				
Model	Model Fitting Criteria	Likelihood Ratio Tests		
		Chi-Square	df	Sig.
Intercept Only	821,070			
Final	758,543	62,527	42	,022

Στην συνέχεια εφαρμόζοντας την ίδια διαδικασία όπως στην περίπτωση του πατέρα προκύπτει ο Πίνακας 10.9

Πίνακας 10.9

Likelihood Ratio Tests				
Effect	Model Fitting Criteria	Likelihood Ratio Tests		
	-2 Log Likelihood of Reduced Model	Chi-Square	df	Sig.
Intercept	197,312 ^a	,000	0	.
c6	1319,322 ^b	1122,009	6	,000
c20	249,861	52,549	9	,000
The chi-square statistic is the difference in -2 log-likelihoods between the final model and a reduced model. The reduced model is formed by omitting an effect from the final model. The null hypothesis is that all parameters of that effect are 0.				
a. This reduced model is equivalent to the final model because omitting the effect does not increase the degrees of freedom.				
b. Unexpected singularities in the Hessian matrix are encountered. This indicates that either some predictor variables should be excluded or some categories should be merged.				

όπου παρατηρούμε ότι τα χαρακτηριστικά τα οποία μπορούν να αποδώσουν με τον καλύτερο τρόπο το επίπεδο της επαγγελματικής κατάστασης της μητέρας είναι:

- το επίπεδο σπουδών
- η οικογενειακή κατάσταση που είχε η μητέρα του μαθητή όταν ήταν στην ηλικία των 18 ετών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

Συμπεράσματα της έρευνας.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

11.1. Συμπεράσματα για τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των μαθητών στον Νομό Κυκλάδων.

Παρουσιάστηκαν τα κύρια χαρακτηριστικά του δείγματος με βάση τον έφηβο, ως προς:

- Το φύλο, όπου οι άντρες παρουσιάζονται σχεδόν με το ίδιο ποσοστό (56,1% και 43,8% για γυναίκες και άντρες αντίστοιχα).
- Την εθνικότητα, όπου η πλειονότητα (88,5%) αποτελείται από Έλληνες.
- Το θρήσκευμα, όπου το 98,3% είναι Χριστιανοί.
- Την ηλικία, όπου η μέση ηλικία στο δείγμα είναι τα 14,5 έτη και το εύρος ηλικιών είναι 13 έως 20 έτη.
- Την οικογενειακή κατάσταση, όπου το 63,4% των μαθητών ανήκει σε μια πλήρη οικογένεια με δύο γονείς ενώ το υπόλοιπο 36,6% των μαθητών προέρχεται από οικογένειες με ένα γονέα, είτε λόγω διαζυγίου (8,3%) είτε λόγω θανάτου (28,3%).
- Την εκπαίδευση, όπου οι έφηβοι παρουσιάζουν μικροδιαφορές στην επίδοσή τους στα μαθήματα θεωρητικής και θετικής κατεύθυνσης, σπουδάζουν ξένες γλώσσες σε ποσοστό 98,7%, νέες τεχνολογίες σε ποσοστό 88,6%, συμμετέχουν σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες σε ποσοστό 26,5% και 38,8% αντίστοιχα και διαβάζουν εξωσχολικά βιβλία σε ποσοστό 92,4%.
- Το επίπεδο διαβίωσής τους, όπου φαίνεται η ημερήσια δαπάνη είναι περίπου 2 ευρώ με τυπική απόκλιση περίπου ίση με 1 ευρώ και η πιο αγαπημένη καθημερινή δραστηριότητα των μαθητών είναι η τηλεόραση σε ποσοστό 30,2%.

11.2. Συμπεράσματα για την σχέση των δημογραφικών χαρακτηριστικών του πατέρα και των εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών των μαθητών για το Νομό Κυκλάδων.

Παρουσιάστηκε ένα σύνολο από χαρακτηριστικά των μαθητών που σχετίζονται με την εκπαίδευση, συσχετίζοντας τις απόψεις, τις επιθυμίες και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του πατέρα. Αναλυτικά:

α) Εξετάστηκε αν η ηλικία του πατέρα έχει επιπτώσεις στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του και προέκυψε ότι οι μαθητές δεν παρουσιάζουν διαφορές στην επίδοσή τους τόσο στα μαθήματα θεωρητικής όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης.

Η ηλικία του πατέρα δεν επηρεάζει τη συμμετοχή του μαθητή σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες, το διάβασμα εξωσχολικών βιβλίων, καθώς και τις σπουδές του μαθητή στις νέες τεχνολογίες.

β) Εξετάσθηκε αν οι συχνές αλλαγές κατοικίας του πατέρα, που είναι φαινόμενο εσωτερικής μετανάστευσης, έχει επίπτωση στην επίδοση του μαθητή και προέκυψε ότι οι μαθητές δεν παρουσιάζουν διαφορές στην επίδοσή τους τόσο στα μαθήματα θεωρητικής όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης.

Η αλλαγή τόπου κατοικίας του πατέρα, δεν επηρεάζει την απόδοση του μαθητή στις σπουδές ξένων γλωσσών, και τη συμμετοχή του σε αθλητικές δραστηριότητες. Αντιθέτως επηρεάζει τις σπουδές του στις νέες τεχνολογίες και τη συμμετοχή του σε πολιτιστικές δραστηριότητες.

γ) Το επάγγελμα του πατέρα, το οποίο μπορεί να θεωρηθεί και δείκτης κοινωνικής τάξης, επηρεάζει την επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του, καθώς και την συμμετοχή του σε πολιτιστικές δραστηριότητες.

Αντιθέτως, δεν επηρεάζει την απόδοση του μαθητή στις σπουδές ξένων γλωσσών, τη συμμετοχή του σε αθλητικές δραστηριότητες και τις σπουδές του στις νέες τεχνολογίες.

δ) Το μέσο μηνιαίο εισόδημα του πατέρα, δεν επηρεάζει στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του, στην απόδοση του στις σπουδές ξένων γλωσσών, νέων τεχνολογιών και τη συμμετοχή του σε αθλητικές δραστηριότητες. Αντιθέτως επηρεάζει τη συμμετοχή του στις πολιτιστικές δραστηριότητες.

11.3. Συμπεράσματα για την σχέση των δημογραφικών χαρακτηριστικών της μητέρας και των εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών των μαθητών για τον Νομό Κυκλάδων.

Παρουσιάστηκε ένα σύνολο από χαρακτηριστικά των μαθητών που σχετίζονται με την εκπαίδευση, συσχετίζοντας τις απόψεις, τα θέλω και το δημογραφικά χαρακτηριστικά της μητέρας.

Αναλυτικά:

- Εξετάσθηκε αν η ηλικία της μητέρας έχει επιπτώσεις στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του και προέκυψε ότι οι μαθητές δεν επηρεάζονται στην επίδοσή τους τόσο στα

μαθήματα θεωρητικής όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης από την ηλικία της μητέρας τους.

Η ηλικία της μητέρας δεν επηρεάζει την συμμετοχή του μαθητή σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες, καθώς και στο διάβασμα εξωσχολικών βιβλίων. Αντιθέτως επηρεάζει τις σπουδές του μαθητή στις νέες τεχνολογίες (στο μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών που σπουδάζουν νέες τεχνολογίες η μητέρα τους είναι 31 – 39 ετών).

- Εξετάσθηκε αν οι συχνές αλλαγές κατοικίας της μητέρας, που μπορεί να αποτελέσει και φαινόμενο εσωτερικής μετανάστευσης, έχει επίπτωση στην επίδοση του μαθητή και προέκυψε ότι οι μαθητές δεν επηρεάζονται στην επίδοσή τους τόσο στα μαθήματα θεωρητικής όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης από τις συχνές αλλαγές κατοικίας της μητέρας.

Η αλλαγή τόπου κατοικίας της μητέρας, δεν επηρεάζει την απόδοση του μαθητή στις σπουδές ξένων γλωσσών, τη συμμετοχή του σε αθλητικές δραστηριότητες, και τις σπουδές του στις νέες τεχνολογίες. Αντιθέτως επηρεάζει τη συμμετοχή του σε πολιτιστικές δραστηριότητες.

- Το επάγγελμα της μητέρας, το οποίο μπορεί να θεωρηθεί και δείκτης κοινωνικής τάξης, επηρεάζει την επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του, τις σπουδές του στις νέες τεχνολογίες, την απόδοση του στις σπουδές ξένων γλωσσών και την συμμετοχή του σε αθλητικές δραστηριότητες

Αντίθετα, το επάγγελμα της μητέρας, δεν επηρεάζει την συμμετοχή του μαθητή στις πολιτιστικές δραστηριότητες.

- Το μέσο μηνιαίο εισόδημα της μητέρας, δεν επιδρά στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του, δεν επηρεάζει την απόδοση του στις σπουδές ξένων γλωσσών, νέων τεχνολογιών και την συμμετοχή του σε αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες.

11.4. Συμπεράσματα για την σχέση επιθυμιών και απόψεων του πατέρα και εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών των μαθητών για τον Νομό Κυκλάδων.

Παρουσιάστηκε ένα σύνολο από χαρακτηριστικά των μαθητών που σχετίζονται με:

α) το αντίστοιχο χαρακτηριστικό του πατέρα, δηλαδή την επίδοση του πατέρα, σε επιλεγμένα μαθήματα, κατά την αντίστοιχη ηλικία του μαθητή.

β) το επίπεδο σπουδών του πατέρα

γ) το επιθυμητό επίπεδο σπουδών του πατέρα

δ) την κατεύθυνση που επιθυμεί ο πατέρας να έχουν οι σπουδές του μαθητή

ε) το επίπεδο σπουδών που επιθυμεί ο πατέρας να καταλήξουν οι σπουδές του μαθητή.

Αναλυτικά η έρευνα έδειξε ότι:

- Οι επιδόσεις του πατέρα στα μαθήματα θεωρητικής όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης, δεν καθορίζουν επαρκώς αυτές του μαθητή.
- Η επίδοση του μαθητή αυξάνει τόσο στα μαθήματα θεωρητικής όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης, όσο αυξάνει το επίπεδο σπουδών του πατέρα.
- Η επίδοση του μαθητή αυξάνει όσο αυξάνει το επιθυμητό επίπεδο σπουδών του πατέρα.
- Εξετάζοντας τον παράγοντα κατεύθυνση που επιθυμεί ο πατέρας να έχουν οι σπουδές του μαθητή, ο οποίος μπορεί να χαρακτηριστεί και ως ένας δείκτης μέτρησης προδιάθεσης του μαθητή προς την εκπαίδευση αλλά και ως μια συγκεκριμένη κατεύθυνση, προκύπτει ότι επηρεάζει την επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θεωρητικής όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης.
- Εξετάζοντας τον παράγοντα επίπεδο σπουδών που επιθυμεί ο πατέρας να έχουν οι σπουδές του μαθητή, ο οποίος μπορεί να χαρακτηριστεί και ως ένας δείκτης μέτρησης προδιάθεσης του μαθητή προς την εκπαίδευση αλλά και ως μια συγκεκριμένη κατεύθυνση, προκύπτει ότι επηρεάζει την επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θεωρητικής όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης.

11.5. Συμπεράσματα για την σχέση των επιθυμιών και απόψεων της μητέρας και των εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών των μαθητών για τον Νομό Κυκλάδων.

Παρουσιάστηκε ένα σύνολο από χαρακτηριστικά των μαθητών που σχετίζονται με:

α) το αντίστοιχο χαρακτηριστικό της μητέρας, δηλαδή την επίδοση της μητέρας, σε επιλεγμένα μαθήματα, κατά την αντίστοιχη ηλικία του μαθητή.

β) το επίπεδο σπουδών της μητέρας

γ) το επιθυμητό επίπεδο σπουδών της μητέρας

δ) την κατεύθυνση που επιθυμεί η μητέρα να έχουν οι σπουδές του μαθητή

ε) το επίπεδο σπουδών που επιθυμεί η μητέρα να καταλήξουν οι σπουδές του μαθητή.

Από την έρευνα συμπεράναμε ότι :

- Οι επιδόσεις της μητέρας στα μαθήματα θεωρητικής όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης, δεν καθορίζουν επαρκώς αυτές του μαθητή.
- Η επίδοση του μαθητή αυξάνει τόσο στα μαθήματα θεωρητικής όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης, όσο αυξάνει το επίπεδο σπουδών της μητέρας.
- Η επίδοση του μαθητή αυξάνει όσο αυξάνει το επιθυμητό επίπεδο σπουδών της μητέρας.
- Εξετάζοντας τον παράγοντα κατεύθυνση που επιθυμεί η μητέρα να έχουν οι σπουδές του μαθητή, ο οποίος μπορεί να χαρακτηριστεί και ως ένας δείκτης μέτρησης προδιάθεσης του μαθητή προς την εκπαίδευση αλλά και ως μια συγκεκριμένη κατεύθυνση, προκύπτει ότι επηρεάζει την επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θεωρητικής όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης.
- Εξετάζοντας τον παράγοντα επίπεδο σπουδών που επιθυμεί η μητέρα να έχουν οι σπουδές του μαθητή, ο οποίος μπορεί να χαρακτηριστεί και ως ένας δείκτης μέτρησης προδιάθεσης του μαθητή προς την εκπαίδευση αλλά και ως μια συγκεκριμένη κατεύθυνση, προκύπτει ότι επηρεάζει την επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θεωρητικής όσο και στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης.

Από τα αποτελέσματα αυτού του κεφαλαίου καθώς και του προηγούμενου, συμπεραίνουμε το πόσο σημαντικό ρόλο έχουν οι επιθυμίες του πατέρα και της μητέρας στην προδιάθεση του μαθητή προς την εκπαίδευση αλλά και στην επίδοση του στα μαθήματα τόσο της θετικής όσο και την θεωρητικής κατεύθυνσης.

11.6. Συμπεράσματα της συγκριτικής Μελέτης Ελλήνων και Αλλοδαπών.

Παρουσιάστηκε ένα σύνολο από χαρακτηριστικά των μαθητών που σχετίζονται με την εκπαίδευση, συγκρίνοντας το επίπεδο των χαρακτηριστικών αυτών σε Έλληνες και αλλοδαπούς.

Αναλυτικά, από την έρευνα προέκυψε ότι:

α) Σχετικά με την επίδοση του μαθητή, σε επιλεγμένα μαθήματα, μέσα από την οποία αναδύεται η κλίση του, από την μελέτη των δύο κλιμάκων μέτρησης προέκυψε ότι, οι μαθητές παρουσιάζουν διαφορές στην επίδοση τους στα μαθήματα θεωρητικής και θετικής κατεύθυνσης.

β) Σχετικά με τις σπουδές στις ξένες γλώσσες, δεν υπάρχει κάποια στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση, λαμβάνοντας όμως υπόψη ότι οι αλλοδαποί μαθητές σαν κύρια γλώσσα έχουν την μητρική τους και σαν δευτέρα την ελληνική.

γ) Στις σπουδές σε νέες τεχνολογίες, παρουσιάζεται κάποια στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση και συγκεκριμένα οι Έλληνες μαθητές του γυμνασίου, ασχολούνται σε εντονότερο βαθμό με τις σπουδές στις νέες τεχνολογίες σε σχέση με τους αλλοδαπούς.

δ) Όσο αφορά τη συμμετοχή σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες, υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση τόσο στην ενασχόληση με τον αθλητισμό όσο και στην ενασχόληση με τις πολιτιστικές εκδηλώσεις οδηγώντας στο συμπέρασμα ότι οι Έλληνες μαθητές ασχολούνται περισσότερο τόσο με τον αθλητισμό όσο και με τις πολιτιστικές εκδηλώσεις σε σχέση με τους αλλοδαπούς. Γεγονός από το οποίο συμπεραίνουμε ότι οι αλλοδαποί μαθητές γυμνασίου, δεν ασχολούνται με ομαδικές δραστηριότητες του τόπου που ζουν.

ε) Δεν προέκυψε διαφοροποίηση της μέσης ημερήσιας δαπάνης μεταξύ Ελλήνων και αλλοδαπών μαθητών .

στ) Στον έλεγχο σχετικά με την «αγαπημένη» καθημερινή δραστηριότητα, παρατηρήθηκε μια τάση των αλλοδαπών παιδιών να ασχολούνται λιγότερο με το θέατρο, το σινεμά και την ανάγνωση βιβλίων από ότι οι έφηβοι Ελληνικής καταγωγής. Γεγονός που επιβεβαιώνει αυτό που αναφέραμε και ανωτέρω, ότι οι αλλοδαποί μαθητές αυτής της ηλικίας, δεν ασχολούνται ιδιαίτερα με δραστηριότητες του τόπου που μένουν.

11.7. Συμπεράσματα για την σχέση των επιδόσεων του μαθητή με τις επιδόσεις των γονέων του και των γονέων αυτών, για τον Νομό Κυκλάδων.

Παρουσιάστηκε ένα σύνολο χαρακτηριστικών των μαθητών (ελλήνων και αλλοδαπών), που σχετίζονται με την εκπαιδευτική τους επίδοση συσχετίζοντας την με τις αντίστοιχες επιδόσεις των γονέων τους και των γονέων αυτών. Έγινε, δηλαδή, συσχέτιση της επίδοσης

του μαθητή με τις αντίστοιχες επιδόσεις της οικογένειάς του δύο γενιές πίσω κάνοντας χρήση του πλήρους γενεαλογικού δέντρου.

Αναλυτικά τα αποτελέσματα έδειξαν ότι:

α) Η επίδοση του Έλληνα μαθητή, σε μαθήματα θετικής και θεωρητικής εκπαίδευσης, συσχετίζεται στατιστικώς σημαντικά με τις αντίστοιχες επιδόσεις των γονέων του.

β) Η επίδοση του αλλοδαπού μαθητή, σε μαθήματα θετικής και θεωρητικής εκπαίδευσης, δεν συσχετίζεται στατιστικώς σημαντικά με τις αντίστοιχες επιδόσεις των γονέων του.

Στη συνέχεια, εξετάσαμε ένα σύνολο χαρακτηριστικών των μαθητών που σχετίζονται με την εκπαιδευτική του επίδοση, συγκρίνοντάς τα με τις αντίστοιχες επιδόσεις των γονέων τους και των γονέων αυτών, και συμπεράναμε ότι:

- η γενική επίδοση του πατέρα συσχετίζεται στατιστικώς σημαντικά και θετικά με τις αντίστοιχες επιδόσεις της μητέρας του,
- ενώ η γενική επίδοση της μητέρας συσχετίζεται στατιστικώς σημαντικά και αρνητικά με τις αντίστοιχες επιδόσεις του πατέρα της.

11.8. Συμπεράσματα που προέκυψαν από τη μελέτη των μοντέλων σύνδεσης της επαγγελματικής κατάστασης των γονέων, με εκπαιδευτικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά τους, για τον Νομό Κυκλάδων.

Έγινε προσπάθεια να προσεγγιστεί ένα μοντέλο μέσα από το οποίο θα ήταν εφικτό να εκτιμηθεί το επίπεδο της επαγγελματικής κατάστασης των γονέων, με βάση τα εκπαιδευτικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά τους.

Για να πραγματοποιηθεί αυτό, χρησιμοποιήθηκε η τεχνική Multinomial Regression. Από την ανάλυση, προέκυψε ένα μοντέλο του οποίου η προσαρμογή στα δεδομένα κρίθηκε ικανοποιητική, μετά από τον έλεγχο που έγινε. Με βάση αυτό έγινε μία σύνοψη των αποτελεσμάτων και προέκυψε ότι τα εκπαιδευτικά ή / και δημογραφικά χαρακτηριστικά τα οποία μπορούν να αποδώσουν με τον καλύτερο τρόπο την επαγγελματική κατάσταση για τον πατέρα, είναι:

- το επίπεδο σπουδών
- η επίδοσή του στα μαθήματα θετικής και θεωρητικής εκπαίδευσης
- ο τόπος γέννησης

- η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες

και για την μητέρα είναι:

- το επίπεδο σπουδών
- η οικογενειακή κατάσταση που είχε η μητέρα του μαθητή όταν ήταν στην ηλικία των 18 ετών.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

12.1. Συμπεράσματα

Ο στόχος της παρούσης εργασίας ήταν να εξετάσει αν η θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου που θεμελιώνει τη σχέση εκπαίδευσης και ανάπτυξης, επιβεβαιώνεται στην περίπτωση του Νομού Κυκλάδων, ο οποίος είναι ένας Νομός νησιωτικός, με νησιά πολλών ταχυτήτων ανάπτυξης, με μικρές και κλειστές κοινωνίες και με τοπικές οικονομίες, μικρής κλίμακας, βασισμένες κυρίως, στον τριτογενή τομέα. Η βασική υπόθεση, που κυριαρχεί στη θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου, είναι ότι οι εκπαιδευτικές επιλογές των νέων, επηρεάζουν τις επαγγελματικές επιλογές τους, ως εκ τούτου και το μελλοντικό επίπεδο εισοδήματος καθώς και τις μεταβολές του. Επομένως, μια αλλαγή στις εκπαιδευτικές επιλογές, θεωρητικά τουλάχιστον, οδηγεί σε μεταβολή και στις επαγγελματικές επιλογές, άρα και στη δομή της αγοράς εργασίας, όπως και στο προσδοκώμενο ύψος του εισοδήματος. Σε επίπεδο μακροοικονομικό οι εκπαιδευτικές επιλογές της κοινωνίας και ειδικά το μορφωτικό της επίπεδο, επηρεάζει την παραγωγή, το εισόδημα – άρα και το επίπεδο της ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο αυτής της γενικής υπόθεσης, που φαίνεται σχεδόν αυταπόδεικτη, εξειδικεύεται μια σειρά από επί μέρους υποθέσεις, οι οποίες σχετίζονται με τους παράγοντες που επηρεάζουν τις εκπαιδευτικές, άρα και τις επαγγελματικές επιλογές. Με άλλα λόγια το μορφωτικό επίπεδο, που αποτελεί ερμηνευτική μεταβλητή για το επίπεδο ανάπτυξης, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, οι οποίοι διαμορφώνουν το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον της περιοχής.

Στην παρούσα έρευνα εξετάστηκαν παράγοντες, που επηρεάζουν το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού στο Νομό Κυκλάδων και οι οποίοι συντελούν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του Νομού.

Ο Νομός Κυκλάδων αποτελεί μια ιδιαίτερη περίπτωση: πρόκειται για ένα πολυδιάσπαστο γεωγραφικά και διοικητικά χώρο, με μικρά και μεσαίου μεγέθους νησιά, ο οποίος συχνά οδηγείται, έως και τον πλήρη αποκλεισμό, από την υπόλοιπη χώρα και έχοντας περιορισμένο ανθρώπινο δυναμικό. Η γεωγραφική απομόνωση των νησιών προσδίδει στις τοπικές κοινωνίες, κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όπως, ισχυροί δεσμοί μεταξύ των κατοίκων και κοινωνική απομόνωση. Παράλληλα λειτουργεί ως τείχος προστασίας απέναντι στον «εκτός της μικρής κοινωνίας» κόσμο, επακόλουθο της ανάγκης για συσπείρωση, με

στόχο την επιβίωση. Αποτέλεσμα αυτού είναι η δυοπιστία απέναντι σε οποιαδήποτε «εξωγενή» παρέμβαση.

Η μελέτη αναπτύχθηκε σε επίπεδα, κάνοντας:

- * Αποτύπωση των δημογραφικών χαρακτηριστικών των μαθητών γυμνασίου, στον Νομό Κυκλάδων.
- * Μελέτη της επίδρασης των χαρακτηριστικών της οικογένειας, στο μορφωτικό επίπεδο των παιδιών.
- * Μελέτη της επίδρασης των επιθυμιών των γονέων, για την εκπαίδευση των παιδιών τους, στα εκπαιδευτικά τους χαρακτηριστικά.
- * Σύγκριση της επίδρασης των χαρακτηριστικών της οικογένειας, στο μορφωτικό επίπεδο μεταξύ ελλήνων και αλλοδαπών μαθητών.

12.1.1 Συμπεράσματα από την αποτύπωση των δημογραφικών χαρακτηριστικών των μαθητών γυμνασίου στον Νομό Κυκλάδων

Από την αποτύπωση των δημογραφικών χαρακτηριστικών των μαθητών γυμνασίου στον Νομό Κυκλάδων, προέκυψε ότι τα αγόρια και τα κορίτσια παρουσιάζονται σχεδόν με το ίδιο ποσοστό. Ως προς την εθνικότητα, η πλειονότητα αποτελείται από έλληνες, χριστιανούς στο θρήσκευμα και το μεγαλύτερο μέρος των μαθητών, προέρχεται από πλήρη οικογένεια με δύο γονείς. Σχετικά με την εκπαίδευση τους, οι έφηβοι παρουσιάζουν μικροδιαφορές στην επίδοσή τους στα μαθήματα θεωρητικής και θετικής κατεύθυνσης, σπουδάζουν ξένες γλώσσες, νέες τεχνολογίες, συμμετέχουν σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες και διαβάζουν εξωσχολικά βιβλία. Οι μαθητές που εμπλέκονται σε περισσότερες δραστηριότητες εκφράζουν τη φιλοδοξία και πιστεύουν ότι θα ολοκληρώσουν υψηλότερο επίπεδο σπουδών (Looker, & Thiessen, 2004). Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι μαθητές του Νομού Κυκλάδων, έχουν πολλά εκπαιδευτικά και κοινωνικά ενδιαφέροντα και δεν στερούνται αυτών σε σχέση με αντίστοιχα παιδιά της ηλικίας τους, που ζουν σε μεγάλες πόλεις.

12.1.2. Συμπεράσματα από τη μελέτη της επίδρασης των χαρακτηριστικών της οικογένειας στο μορφωτικό επίπεδο των παιδιών

Ως μεταβλητές που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο ελήφθησαν υπόψη οι επιδόσεις στα μαθήματα, η συμμετοχή σε πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις και το διάβασμα εξωσχολικών βιβλίων. Θεωρήθηκε ότι με τις μεταβλητές αυτές στο σύνολό τους, εκφράζεται η ολοκληρωμένη και πολύπλευρη «υποδομή» μόρφωσης. Οι επιδόσεις στα μαθήματα αντιπροσωπεύουν το αποτέλεσμα που έχει για το μαθητή η τυπική εκπαίδευση, ενώ η συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις και το διάβασμα εξωσχολικών βιβλίων αντιπροσωπεύει κυρίως, άτυπες μορφές μόρφωσης, οι οποίες ακόμα και αν δεν χαρακτηριστούν εξ ίσου καθοριστικές με τις τυπικές μορφές, τουλάχιστον δείχνουν τη διάθεση του συμμετέχοντος σε αυτές, για απόκτηση γνώσης. Ακόμα και οι αθλητικές δραστηριότητες σχετίζονται με τη μόρφωση και γιατί ισχύει το «νους υγιής εν σώματι υγιή» αλλά και γιατί η ενασχόληση με τον αθλητισμό, δείχνει υγιείς προσανατολισμούς.

Όσον αφορά τις μεταβλητές, που ερμηνεύουν το μορφωτικό επίπεδο, όπως αυτό προσεγγίστηκε πιο πάνω, εξετάσαμε επίσης ορισμένα χαρακτηριστικά της οικογένειας και συγκεκριμένα την ηλικία των γονέων, το μορφωτικό τους επίπεδο, τη συχνότητα των μετακινήσεών τους, το επάγγελμα τους και το οικογενειακό εισόδημα.

12.1.3. Κύρια ευρήματα της εργασίας

Η ηλικία των γονέων, δεν φαίνεται να έχει επιπτώσεις στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του, δεν επηρεάζει τη συμμετοχή του σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες, καθώς και στο διάβασμα εξωσχολικών βιβλίων.

Οι συχνές αλλαγές κατοικίας των γονέων, που θεωρείται φαινόμενο εσωτερικής μετανάστευσης, αποδείχθηκε ότι δεν έχουν επίπτωση στην επίδοση του μαθητή στα μαθήματα θεωρητικής και θετικής κατεύθυνσης, καθώς και στην απόδοση του στις σπουδές ξένων γλωσσών και τη συμμετοχή του σε αθλητικές δραστηριότητες. Αντιθέτως επηρεάζουν τη συμμετοχή του σε πολιτιστικές δραστηριότητες, γεγονός που είναι αναμενόμενο εάν ένας έφηβος, αλλάζει συχνά τόπους κατοικίας.

Το επάγγελμα των γονέων, το οποίο μπορεί να θεωρηθεί και δείκτης κοινωνικής τάξης, επηρεάζει την επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του. Οι μαθητές με γονείς υψηλότερου

επαγγελματικού επιπέδου, έχουν συνήθως καλύτερη σχολική επίδοση και περισσότερες φιλοδοξίες, καθώς πιστεύουν σε μεγάλο βαθμό, ότι θα πραγματοποιήσουν τους στόχους τους. Το μέσο μηνιαίο εισόδημα των γονέων, δεν φαίνεται να επηρεάζει την επίδοση του μαθητή στα μαθήματά του, την απόδοση του στις σπουδές ξένων γλωσσών, νέων τεχνολογιών και τη συμμετοχή του σε αθλητικές δραστηριότητες.

Από τη μελέτη της σχέσης των επιδόσεων των μαθητών με τις αντίστοιχες επιδόσεις των γονέων τους και των γονέων αυτών, προέκυψε ότι υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα στις επιδόσεις των γονιών και των παιδιών τους. Για τη σύγκριση αυτή έγινε συσχέτιση της επίδοσης του μαθητή με τις αντίστοιχες επιδόσεις της οικογένειάς του δύο γενιές πίσω, κάνοντας χρήση του πλήρους γενεαλογικού δέντρου. Αναλυτικά τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η επίδοση του έλληνα μαθητή, σε μαθήματα θετικής και θεωρητικής εκπαίδευσης, συσχετίζεται στατιστικώς σημαντικά, με τις αντίστοιχες επιδόσεις των γονέων του

Επίσης από την εξέταση του συνόλου των χαρακτηριστικών των μαθητών που σχετίζονται με την εκπαιδευτική τους επίδοση, συγκριτικά με τις αντίστοιχες επιδόσεις των γονέων τους και των γονέων αυτών, οδηγηθήκαμε στο συμπέρασμα ότι η γενική επίδοση του πατέρα συσχετίζεται στατιστικώς σημαντικά και θετικά, με τις αντίστοιχες επιδόσεις της μητέρας του, ενώ η γενική επίδοση της μητέρας, συσχετίζεται στατιστικώς σημαντικά και αρνητικά με τις αντίστοιχες επιδόσεις του πατέρα της, γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι η μητέρα ασχολείται και επηρεάζει περισσότερο στις σχολικές επιδόσεις των παιδιών της.

12.1.4. Συμπεράσματα από τη μελέτη της επίδρασης των επιθυμιών των γονέων, για την εκπαίδευση των παιδιών τους στα εκπαιδευτικά τους χαρακτηριστικά

Από τη μελέτη αυτή προέκυψε ότι η επίδοση του μαθητή, αυξάνει στα μαθήματα θεωρητικής και θετικής κατεύθυνσης, όσο αυξάνει το επιθυμητό και το πραγματικό επίπεδο σπουδών των γονέων του.

Η κατεύθυνση και το επίπεδο σπουδών, που επιθυμούν οι γονείς για το παιδί τους, αποτελεί ένα παράγοντα, ο οποίος μπορεί να χαρακτηριστεί και ως ένας δείκτης μέτρησης προδιάθεσης του μαθητή για εκπαίδευση, αλλά και την συγκεκριμένη κατεύθυνση της.

Η έρευνα έδειξε ότι οι επιθυμίες των γονέων έχουν μεγάλη επίδραση στην προδιάθεση του μαθητή για εκπαίδευση, την κατεύθυνση της αλλά και στην επίδοση του στα μαθήματα.

12.1.5. Συμπεράσματα από τη σύγκριση της επίδρασης των χαρακτηριστικών της οικογένειας στο μορφωτικό επίπεδο μεταξύ ελλήνων και αλλοδαπών μαθητών

Από τη συγκριτική μελέτη μεταξύ ελλήνων και αλλοδαπών μαθητών, προέκυψε, ότι σχετικά με την επίδοση τους σε επιλεγμένα μαθήματα, μέσα από τα οποία αναδύεται η κλίση τους, οι μαθητές παρουσιάζουν διαφορές. Το ίδιο ισχύει στις σπουδές στις νέες τεχνολογίες, όπου οι έλληνες μαθητές του γυμνασίου, ασχολούνται σε μεγαλύτερο βαθμό, σε σχέση με τους αλλοδαπούς.

Όσο αφορά τη συμμετοχή σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες, υπάρχει στατιστικώς σημαντική διαφοροποίηση, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι έλληνες μαθητές ασχολούνται περισσότερο, τόσο με τον αθλητισμό όσο και με τις πολιτιστικές εκδηλώσεις, σε σχέση με τους αλλοδαπούς. Από αυτό συμπεραίνουμε ότι οι αλλοδαποί μαθητές γυμνασίου, δεν ασχολούνται με ομαδικές δραστηριότητες του τόπου που ζουν.

Τέλος από τη συσχέτιση των επιδόσεων αλλοδαπών μαθητών και γονιών, στα μαθήματα θετικής και θεωρητικής εκπαίδευσης, προέκυψε ότι οι επιδόσεις των αλλοδαπών μαθητών, δεν συσχετίζεται στατιστικώς σημαντικά, με τις αντίστοιχες επιδόσεις των γονέων τους.

Ως «προϊόν» όλων των προαναφερομένων έγινε προσπάθεια να προσεγγιστεί ένα στατιστικό μοντέλο, μέσα από το οποίο θα ήταν εφικτό να εκτιμηθεί το επίπεδο της επαγγελματικής κατάστασης ενός ατόμου, με βάση τα εκπαιδευτικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά του. Προέκυψε ότι τα εκπαιδευτικά ή / και δημογραφικά χαρακτηριστικά τα οποία μπορούν να αποδώσουν με τον καλύτερο τρόπο την επαγγελματική κατάσταση για τον άνδρα, είναι το επίπεδο σπουδών, η επίδοσή του στα μαθήματα θετικής και θεωρητικής εκπαίδευσης, ο τόπος γέννησης και η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες, ενώ για τη γυναίκα είναι, το επίπεδο σπουδών και η οικογενειακή κατάσταση που είχε όταν ήταν στην ηλικία των 18 ετών. Οι διαφορές αυτές είναι λογικές δεδομένου ότι αναφερόμαστε σε κλειστή κοινωνία.

Από την μελέτη, επιβεβαιώθηκε ότι το μορφωτικό επίπεδο των ατόμων, συμβάλει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του τόπου και επηρεάζεται από αυτή, γεγονός που έχει τεκμηριωθεί ως ένα βαθμό και από σχετική βιβλιογραφία.

Γενικά θα πρέπει να τονιστεί ότι ο Νομός Κυκλάδων, είναι μια περιοχή με γεωγραφικές ιδιαιτερότητες και συνθήκες που διαμορφώνουν το οικονομικό περιβάλλον της περιοχής και την τοπική αγορά εργασίας, με την ανάπτυξη μιας μικρής αλλά δυναμικής εποχιακής τουριστικής οικονομίας, που δρα ως οικονομικός μοχλός, απορροφά ένα μεγάλο μέρος της απασχόλησης και επηρεάζει πολλαπλασιαστικά το εισόδημα και τη δομή της παραγωγής.

Οι ιδιαιτερότητες αυτές, επηρεάζουν τις προσδοκίες των νέων και των γονέων τους, όσον αφορά τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές τους προσδοκίες. Από την μελέτη προέκυψε ότι μεγάλος αριθμός μαθητών, μελετά ξένες γλώσσες που είναι απαραίτητες για την τουριστική ανάπτυξη. Επίσης, οι γονείς ασχολούνται και επηρεάζουν πολύ τα παιδιά τους σχετικά με το μορφωτικό τους επίπεδο, γεγονός που οδηγεί σε κοινωνική συνοχή και συνέχιση της μικρής μεν, αλλά πολλά υποσχόμενης κοινωνίας του Νομού Κυκλάδων.

Η συγκράτηση του πληθυσμού και ειδικά των νέων στις γεωγραφικά μειονεκτικές περιοχές, προϋποθέτει παροχή καλών εκπαιδευτικών υπηρεσιών, επαγγελματικών δυνατοτήτων και προοπτικών, προσπάθεια που θα πρέπει να συνοδεύεται με μέτρα στήριξης της απασχόλησης και κίνητρα για την επαγγελματική ένταξη και ανάπτυξη των νέων στον τόπο τους.

12.1.6. Γενικό συμπέρασμα σε σχέση με τη θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου

Σχετικά με τη συμβολή της εργασίας στον ακαδημαϊκό και επιστημονικό διάλογο που έχει δημιουργήσει η θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου αξίζει να αναφέρουμε τα εξής: Η θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου διερευνά τη σχέση εκπαίδευσης, παραγωγικότητας, εισοδήματος και ανάπτυξης. Σε αυτό το πλαίσιο η εκπαίδευση (ως έτη σπουδών ή ως βαθμίδες σπουδών (που είναι και η προσέγγιση που προτείνουν οι πρωτοπόροι της θεωρίας αυτής (Schultz, 1959 και Denison, 1962) αποτελεί την μεταβλητή που από μόνη της ασκεί σημαντική επίδραση στην παραγωγικότητα και κατά συνέπεια στο εισόδημα και στην ανάπτυξη. Η παρούσα εργασία διερευνώντας τη σχέση δημογραφικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών στην εκπαίδευση ουσιαστικά δείχνει ότι η εκπαίδευση και η εξ αυτής επίδραση στην ανάπτυξη δεν είναι ανεξάρτητη από ορισμένους παράγοντες που αφορούν το δημο-

γραφικό και κοινωνικό περιβάλλον. Ιδιαίτερα σημαντικοί είναι κάποιοι παράγοντες που αφορούν την οικογένεια. Ενώ αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια αλλαγή στις βασικές υποθέσεις της θεωρίας του ανθρώπινου κεφαλαίου, μια επικέντρωση στις κατηγορίες οικογενειακών παραγόντων που είναι στατιστικά σημαντικοί είναι αποκαλυπτική: Από τους οικογενειακούς παράγοντες εκείνοι που επηρεάζουν το μορφωτικό επίπεδο των παιδιών είναι οι παράγοντες που έχουν σχέση με την εκπαίδευση (π.χ. εκπαιδευτικές επιδόσεις των γονιών, εκπαιδευτικές φιλοδοξίες των γονιών για τα παιδιά τους ακόμα και κύρος του επαγγέλματος που στην Ελλάδα έχει σχέση με την εκπαίδευση αφού τα επιστημονικά επαγγέλματα είναι αυτά με το μεγαλύτερο κύρος). Με άλλα λόγια η εργασία δείχνει ότι η εκπαίδευση είναι εκείνη που επηρεάζει το μορφωτικό επίπεδο αλλά, όταν αναφερόμαστε στην εκπαίδευση, έχουμε κατά νου μια ευρεία έννοια, η οποία περιλαμβάνει και τα εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά της οικογένειας, όπως και τη συμβολή της στην τυπική και άτυπη μόρφωση των παιδιών.

12.2. Προτάσεις για περαιτέρω διερεύνηση

Η παρούσα εργασία έχει ορισμένους περιορισμούς οι οποίοι πρέπει να ληφθούν υπόψη. Η συγκέντρωση των ερωτηματολογίων στα οποία στηρίχθηκε η εξαγωγή των συμπερασμάτων, έγινε κατά το σχολικό έτος 2004-2005, στα Γυμνάσια του Νομού Κυκλάδων, της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. Τα τελευταία χρόνια όμως, υπάρχουν αλλαγές στο κοινωνικό - οικονομικό περιβάλλον του τόπου, οι οποίες λαμβάνουν χώρα σε περιόδους κρίσης και αλλοιώνουν τα αποτελέσματα.

Επίσης, στην παρούσα εργασία έγινε μελέτη δημογραφικών φαινομένων αποκλειστικά για τη συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή και μόνο, άρα δεν είναι δυνατόν τα συμπεράσματα να γενικευθούν για άλλες περιοχές.

Η παρούσα εργασία μπορεί να αποτελέσει το ερέθισμα για την επιστημονική ενασχόληση με θέματα αντίστοιχου ενδιαφέροντος για γεωγραφικές περιοχές της υπόλοιπης Ελλάδας, με σκοπό να γίνει και σύγκριση για το εάν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, τα οποία περιγράφονται για το Νομό Κυκλάδων, είναι παρεμφερή. Επίσης, μπορεί να αποτελέσει ένα ερέθισμα για μελέτη περιφερειακής ανάπτυξης στο νησιωτικό χώρο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Alloway, N., Gilbert R. & Musratt, S. (2004), *Factors impacting on student aspirations and Expectations in regional Australia*, James Cook University.

Arendt, H., (1958), *The Human Condition*

Bajema, D., Miller W. & Williams, D. (2002). *Aspirations of rural Youth*, Journal of Agricultural Education, 43 (3), 61-71.

Barro Robert, J., Lee Jong-Wha (1997). *International Comparisons of Educational Attainment*, Journal of Monetary Economics, vol. 32(3), pp. 363-94.

Becker, G.S (1964a). *Human capital*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Becker, G.S (1964b). *Human capital. A theoretical and empirical analysis, with special reference to education*, New York: National Bureau of Economic Research.

Bjarnason, T., & Thorlindsson, T. (2006). *Should I stay or should I go? Migration expectations, among youth in Icelandic fishing and farming communities*, Journal of Rural Studies, 22, 290-300.

Blalock, H., (1964). *Causal Inferences in Non - Experimental Research*, Chapel Hill, University of North Carolina Press.

Blau, P. - Duncan O. (1967). *The American Occupational Structure*, John Wiley and Sons, New York.

Blau, P. (1967). *The American Occupational Structure*, John Wiley and Sons, New York.

Borjas, M., (1995). *The economic benefits from immigration*, Journal of Economic Perspectives Vol. 1.

Boudon, R. (1973). *Education Opportunity and Social Ine.*

Bourdieu, P., (1973). *Cultural reproduction and social reproduction, in R. Brown (ed) Knowledge, education, and cultural change (pp. 71-112)*, London Tavistock

Butikofer, A. & Morrill (2013). *Labour Economics*, τεύχος 20

Bussey, K. & Bandura, A. (1999). *Social cognitive theory of gender development and differentiation*, Psychological Review, 106, 676-713.

Bowles, S. (1972). *Unequal Education and the Reproduction of the Social Division of the Labor* στο Carnoy N. (Ed.) Mc Kay.

Brunie, A., (2009). *Meaningful distinctions within a concept: Relational, collective and generalized social capital*. Social Science Research, 38 (2), 251 - 265.

- Canale, J. & Dunlar, L. (1987). *Factors Influencing Career Aspiration of Primary and Secondary Grade Students*. Paper presented at the Annual Meeting of the Eastern Psychological Association (58th, Arlington, VA, April 9-12, 1987), ED 288164, ERIC
- Diamond, M. (2000). *Sex and Gender. Same or Different? Feminism & Psychology*, 10(1), 46-54.
- Chenoweth, E. & Galliher, R. (2004). *Factors influencing college aspiration of rural West Virginia high school students*, *Journal of Research in Rural Education*, 19 (2), 1-39.
- Denison, E.F. (1962). *The Sources of Economic Growth in the US and the Alternatives before us*. Committee for Economic Development, supplementary Paper No. 13, New York.
- Dufty, N., (1968). *The relationship between Parental occupation and occupational Choice στο International Journal of Comparative Sociology* No 3, pp. 81 - 87
- Eurisles (2002). *Au large de l' Europe, La construction européenne et la problématique des îles*, Commission des îles de la CRPM.
- Garner, R., (2007). Parents have higher educational aspiration for their daughters, the independent, 5.5.2007.
- Gecas, V., (1980). Family and social structural influences on the career orientation of rural Mexican - American youth, *Rural sociology*, 45, (2), 272 - 289.
- Ginsberg, E. (1972). *Towards a Theory of Occupational Choice: a Restatement*, *Vocational Guidance Quarterly*.
- Ginsberg, E. and Herma, J. (1951). *Occupation Choice: an Approach to a General Theory*, Columbia University Press, New York.
- Gouvias, D. & Vitsilakis, C. (2005). *Student employment and parental influences on educational and occupational aspiration of Greek adolescents*, *Journal of education and work*, 18 (4), 421 - 449.
- Gramsi, A. (1970). *The Modern Prince and Other Writings*, International Publishers, Νέα Υόρκη.
- Hartman, H. (1976). *Capitalism, Patriarchy and Job Segregation by sex στο Woman and the workplace*, The University of Chicago, Press.
- Hellevik, Ot. (1984). *Introduction to Causal Analysis*, George Allen and Unwin, London.
- Henry, L. (1976). *Population: Analysis and Models*, London: Edward Arnold.
- Hirszowicz, M. (1981). *Industrial Sociology*, Martin Robertson.
- Hyman, H. (1953). *The Values Systems of Different Classes: A Social Psychological Contribution*

to the Analysis of Stratification στο Bentix and Lipset (1966), Social Stratification.

Javeau, C. (2000). Η έρευνα με ερωτηματολόγιο, Αθήνα, Τυπωθήτων - Γ. Δαρδανός

Keller S. and Zavalloni M. (1964). *Ambition and Social Class: a Respecification*, Social Forces No 43.

Kelly, A, (2004). *The intellectual capital of schools: Analyzing government policy statements on school improvement in light of a new theorization*. Journal of education policy, 19 (5), 609 - 629.

Looker, D., & Thiessen, V. (2004). *Aspirations of Canadian youth for higher education*, learning policy directorate, strategic policy and planning, human resources and skills development Canada.

McDaniel, A. & Buchmann, C. (2007). *Cross- national gender gaps in education and occupation expectations: a study of patterns and causes* paper presented at population association of America annual meeting of the Midwest educational research association , October 1989, Chicago II.

McDaniel, A. (2007). *Gender gaps in education and occupation expectations: the influence of individual and institutional factors*, paper presented at the annual meeting of the American Sociological association, 11.8.2007, TBA, New York.

Machung, A. (1987). *Talking Career, Thinking Job: Center differences in career and family Expectation of Berkley seniors*, American Sociological Association.

Malhorta, Y. (2000). *Knowledge assets in the global economy: Assessment of national intellectual capital*. Journal of Global Information Management, July - Sep., 8 (3), 5-15.

Marini, M., & Greenberger, E. (1978). *Sex differences in occupational aspirations and expectations*, work and occupations, 5 (2), 147 - 178.

Midgley, J. (1995). *Social Development: The Development Perspective in Social Welfare*. London: Sage.

Mincer Jacob (1974). *Schooling, Earnings and Experience*, Columbia University Press, NY.

Musgrave, P. (1967). *Towards a Sociological Theory of Occupational Choice* στο (ed.) Williams w. (1967) *Occupational Choice*. George Allen and Unwin, London.

Nash, R. (1980). *Schooling in rural societies*, London: Methuen.

Patton, W. & Creed, P. (2007). *The Relationship Between Career Variables and Occupational Aspiration and Expectation for Australia High School Adolescents*, Journal of Career Development, 34 (2), 127-148.

Poole, D. L. & More, S. (2001). *Participation of Rural Youth in Higher Education: Factors, Strategies and Innovations*, The University of Texas at Austin.

- Pressat, R. (1983). *L'Analyse Démographique*, 4e Edition, Paris: Press Universitaires De France.
- Psacharopoulos, G. and Loxley W. (1985). *Diversified Secondary Education and Development*, A world Bank publication.
- Roberts, K. (1968). *The entry into Employment: an Approach Towards a General Theory*, στο Occupation Choice.
- Sandford, C., Couper, M., and Griffin S. (1965). *Class influences in Higher Education*, στο British Journal of Education Psychology vol. 35 No 2.
- Schultz, T.W. (1968). *Investment in Human Capital*. American Economic Review, 51, May 1-17.
- Sewell, W. and Shah, V. (1968). *Social class, Parental Encouragement and Educational Aspirations*, American Journal of Sociology, No 73.
- Shryock, H. S., Siegel, J., S. and Associates (1975). *The Methods and Materials of Demography*, Third Printing, Volumes I & II, U.S. Government Printing Office, Washington: U.S. Bureau of the Census.
- Shucksmith, M (2004). *Young People and Social Exclusion in Rural Areas*, Sociologia Ruralis, 44 (1), 43-59.
- Speakman, M. (1980). *Occupational Choice and Placement* στο The Politics of Work and Occupations, Esland G. and Salaman G. (ed.) The Open University Press. Milton Keynes.
- Super, D. (1951). *Vocational Adjustment Implementing a Self - Concept* στο Occupations No 30.
- Tanaka, R. (2008). *The gender - asymmetric effect of working mothers on children's education, Evidence from Japan*, Journal of the Japanese and International Economies, Elsevier, 22 (4), 586 - 604.
- Tsaklou, P. & Cholezas, I. (2005). *Education and Inequality in Greece*, IZA Discussion, Paper No 1582.
- United Nations (1962). *Methodology and Evaluation of Continuous Population Registers*, Economic and Social Council, Statistical Commission, E/CN.3/293, New York: United Nations.
- Vroom, V. (1964). *Work and Motivation*, John Wiley and Sons.
- Wright, E. (1979). *Class Structure and Income Determination*, Academic Press, New York.

B. ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Αθανασίου, Δ. (1978). *Η εκπαίδευση ως τομέας οικονομικής δραστηριότητας: μέγεθος – εισροές – εκροές – λειτουργικά χαρακτηριστικά – φορείς*. Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα.

Αριστοδήμου – Ιακωβίδου, Ν. (1989). *Το σύστημα αξιών και η επίδρασή του, στην επιλογή επαγγέλματος. Η Ελληνική περίπτωση*, Εκπαίδευση και επάγγελμα, 2 (2), 156 – 165.

«Αρχείων οικονομικών και κοινωνικών επιστημών», Τριμηνιαίο Ιανουάριος – Μάρτιος, Εστία 1965.

Ανθογαλίδου, Βασιλάκη, Θ. (1980). *Η οργάνωση της γενικής και τεχνικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα, πριν και μετά την μεταρρύθμιση του 1976*, Φιλοσοφική Σχολή Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Βίκη, Α. (2002). Διαδικασία και κίνητρα επαγγελματικής απόφασης. Εμπειρική και ψυχολογική έρευνα σε πανελλήνιο δείγμα μαθητών 14 – 18 ετών. Διδακτορική διατριβή, Ρέθυμνο.

Βιτσιλάκη – Σορωνιάτη, Χ. και Γουβιάς, Δ. (2007). *Σχολείο και δουλειά: μια εμπειρική διερεύνηση της εφηβικής απασχόλησης*, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Βουλή των Ελλήνων (1976). *Περί οργάνωσης και διοίκησης της γενικής εκπαίδευσης*. Πρακτικά συνεδριάσεων, τομ. 4ος, Αθήνα.

Γεωργίου, Σ. (2000). *Σχέση σχολείου οικογένειας στην σχολική επίδοση*, Παιδαγωγική Επιθεώρηση, 19, 347 – 360.

Γλυτσός, Ν. (1988). *Επιστημονικές μελέτες 27 – Περιφερειακές ανισότητες στην Ελλάδα: Δημογραφικά και οικονομικά χαρακτηριστικά*, Κ.Ε.Π.Ε., Αθήνα.

Γρυλλάκη, Σ. (2003). *Ελκυστικότητα των Νησιών – Η περίπτωση των Κυκλάδων*, διπλωματική διατριβή, τμήμα Περιβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Δαγγόγλου, Π. (1998). *Οι νέες Ευρωπαϊκές Συνθήκες*, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα.

David, B. (1999). *Η κοινωνιολογία των αιτιών: γιατί οι «επιστημολογικοί παράγοντες» αποτελούν στην πραγματικότητα «κοινωνιολογικούς παράγοντες»*, διατριβή πολυγραφημένη.

Δημόπουλος, Ε. (2000). *Συμβουλευτική – Προσανατολισμός*, τόμος Β, εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα.

Δημητρακόπουλος, Δ., *Η κοινωνική διάσταση της Παιδείας*, Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, τευχ. 60, 1986.

Δημητρόπουλος, Ε. (2002). *Συμβουλευτική, Προσανατολισμός*, τομ. Β', εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα.

Ηλιού, Μ. (1988). *Εκπαιδευτική και κοινωνική δυναμική*, εκδόσεις Πορεία, Αθήνα.

Fox Keller, E. (Μάιος 1999). *Φύλλο και επιστήμη*, διατριβή πολυγραφημένη.

- Fox Frank, M. (Μάιος 1999). *Γυναίκες και επιστημονικές καριέρες*. Κοινωνικές Μελέτες Επιστήμης, Πανεπιστήμιο Πατρών.
- Κανελλόπουλος, Κων. (1995). *Εκθέσεις 21 - Εσωτερική Μετανάστευση*, εκδόσεις Κ.Ε.Π.Ε., Αθήνα.
- Καράγιωργας, Δ. Π. (1979). *Οι οικονομικές λειτουργίες του κράτους*, τόμος 1, εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα.
- Καρατζία - Σταυλιώτη, Ε. (1999): *Σχολική Αποτελεσματικότητα: Μία συγκριτική οικονομική προσέγγιση*. Εκδόσεις Μέντορας, Αρ. 1, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα.
- Κασιμάτη, Κ. (1980). *Τάσεις κινητικότητας της εργασίας στην ελληνική βιομηχανία*, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα.
- Κασιμάτη, Κ. (1991). *Επιλογή επαγγέλματος - Πραγματικότητα ή Μύθος*; Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα.
- Κατέρη, Μ. (2010/11). *Βιοστατιστική και Στατιστικές Μέθοδοι στην Επιδημιολογία*. Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Πειραιάς.
- Κατσανέβας, Θ. (2004). *Επαγγέλματα του Μέλλοντος και του Παρελθόντος*, εκδόσεις Πατάκη.
- Κατσανέβας Θ. (2009). *Ο χρυσός κανόνας για επιλογές σταδιοδρομίας: Σύγχρονος επαγγελματικός προσανατολισμός*, εκδόσεις Πατάκη.
- Κάτοικας, Χ., Καββαδίας Γ. (1994). *Η ανισότητα στην Ελληνική εκπαίδευση. Η εξέλιξη των ευκαιριών πρόσβασης στην Ελληνική εκπαίδευση (1960 - 1994)*, εκδόσεις GUTENBERG, Αθήνα.
- Κιντής, Α. (1980). *Η ανώτατη παιδεία στην Ελλάδα*, εκδόσεις GUTENBERG, Αθήνα
- Κιντής, Α. (1995). «2004 - Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΤΟΥ 21^{ου} ΑΙΩΝΑ», Ιονική Τράπεζα, εκδόσεις Δήλος, Αθήνα.
- Κόντης, Α. (2001). *Οικονομικές Θεωρίες Διεθνούς Μετανάστευσης*, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Αθήνα.
- Κοντογιαννοπούλου - Πολυδωρίδη, Γ. (1986). *Η έρευνα στην κοινωνιολογία της εκπαίδευσης*, περ. Σύγχρονη Εκπαίδευση, τευχ. 26, Αθήνα.
- Κυριαζή, Ν. (1998). *Η κοινωνιολογική έρευνα και η κατασκευή της κοινωνικής πραγματικότητας. Το παράδειγμα της ποσοτικής προσέγγισης*, Μέθοδοι στην Κοινωνιολογική Έρευνα (επιμ. Γ. Παπαγεωργίου), σ. 293-313, εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα.
- Κυρίδης, Α. (1997). *Η ανισότητα στην Ελληνική εκπαίδευση και η πρόσβαση στο Πανεπιστήμιο (1955 - 1985)*, εκδόσεις GUTENBERG, Αθήνα.
- Κυρίτσης, Δ. και Χελιατσίδου, Ζ. (2009). *Ο ελεύθερος χρόνος των μαθητών του Λυκείου*, Τα εκπαιδευτικά, 91-92, 107-121.

- Κωνσταντοπούλου, Δ. (1998). *Νέοι και μετάβαση από το σχολείο στην εργασία: μαθητικοί προσανατολισμοί και στρατηγικές*, Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- Λαζάρου, Ξεν. (1999). *Το σόστημα «επικοινωνίας» στην ανάπτυξη και συντήρηση των ανθρώπινων σχέσεων στο εργασιακό περιβάλλον*, ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ εργασιακών σχέσεων, τεύχος 15.
- Λαρίου - Δρεττάκη, Μ. (1993). *Η εγκατάλειψη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και παράγοντες που σχετίζονται με αυτήν*, εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα.
- Μαραβεγιάσιν, Τοινισιζέλης, Μ. (1995). *Η Ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Θεσμικές, Πολιτικές και Οικονομικές Πτυχές*, εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα.
- Μπούμπουλας, Β. (1981). *Σχολικά και επαγγελματικά ενδιαφέροντα των μαθητών του Δημοτικού Σχολείου σε σχέση με το επάγγελμα του πατέρα*, έρευνα, Αθήνα.
- Μουσουρός, Λ. (1991). *Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη*, Gutenberg, Αθήνα.
- Μυλωνάς, Θ. (1982). *Ο κοινωνικός έλεγχος της «ροής» του μαθητικού πληθυσμού και η ιδεολογική μέσω λέξεων και εκφράσεων «νομιμοποίησης» του*, Παιδαγωγική Επιθεώρηση, 13, 183-203.
- Πάντα, Δ. (1988). *Οι επαγγελματικές επιλογές των νέων*, εκδόσεις Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη.
- Παπαδάκης, Μ. (1993). *Τεχνικές Ανάλυσης της Κοινωνικής Κινητικότητας*, ΒΗΤΑ Ιατρικές Εκδόσεις, Αθήνα.
- Παπαπαδάκης, Μ., Τσίμπος, Κλ. (1998). *Δημογραφική ανάλυση*, εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.
- Παπαδασκαλόπουλος, Α., Μέργος, Γ., Χριστοφάκης, Ε. (2003). *Περιφερειακή Αναπτυξιακή Στρατηγική για το Νησιωτικό Χώρο*, Επιστημονικές Μελέτες, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.
- Παπαδοπούλου, Δ. (επιμ.), (2002). *Από την κοινωνική ευπάθεια στον κοινωνικό αποκλεισμό: διαδικασίες και χαρακτηριστικά κοινωνικού αποκλεισμού στο Νομό Κυκλάδων*, Μελέτες ΙΝΕ, αρ. 16, Αθήνα.
- Παρασόγλου, Σ. και Καμινιώτη, Ο. (2005). *Ζήτηση ειδικοτήτων και δεξιοτήτων στον Νομό Κυκλάδων - Συνοπτικά αποτελέσματα έρευνας στις ιδιωτικές επιχειρήσεις*, Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε.
- Πεσμαζόγλου, Στεφ. (1987). *Εκπαίδευση και ανάπτυξη στην Ελλάδα 1948 - 1985. Το ασύμπτωτο μιας σχέσης*, εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα.
- Πυργιωτάκης, Ι. (1984). *Κοινωνικοποίηση και εκπαιδευτικές ανισότητες*, εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα.
- Ταπεινός, Γ. (1995). *Η Ελληνική κοινωνία στο τέλος του 20ου αιώνα*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- Τομπαΐδης, Δ. (1982). *Η ισότητα ευκαιριών στην εκπαίδευση*, εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα.

Φώκιαλη, Π. (2010). *Διαστάσεις κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης στην εκπαίδευση*, εκδόσεις Πε-
διο.

Χατζηδήμας, Σ. (2002). Περιοδικό «ΣΠΟΥΔΑΙ», Τόμος 52, Τεύχος 4ο, Πανεπιστήμιο Πει-
ραιώς, Αθήνα.

Χτούρης, Σ. (2005). *Χαρακτηριστικά και διαστάσεις της αγοράς εργασίας στο Βόρειο Αιγαίο*, ανα-
κοίνωση στο Αναπτυξιακό Συνέδριο Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, 4-5, Ιούλιος, Χίος

Ψαχαρόπουλος, Γ., (1999). *Οικονομική της Εκπαίδευσης*, 2η έκδοση, εκδόσεις Παπαζήση,
Αθήνα.

Ψαχαρόπουλος, Γ., Καζαμίας, Α. (1985). *Παιδεία και εκπαίδευση στην Ελλάδα: κοινωνική και
οικονομική μελέτη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης*, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα

Γ. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Ε.Σ.Υ.Ε., Έρευνα εργατικού δυναμικού για τα έτη 2000 – 2004

- Στατιστική της εκπαίδευσης για τα έτη 2000 – 2004

- Έρευνα απασχόλησης, Αθήνα 1981.

- Τράπεζα της Ελλάδος, *Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο*, διάφορα τεύχη.

- Eurisles, *Στατιστικοί δείκτες των Περιφερειακών ανισοτήτων που σχετίζονται με την γνωστικότητα
και την υπέρ - περιφερειακότητα*.

Δ. ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (Διεύθυνση Αστικής Κατάστασης και Αλλοδαπών και Μετα-
νάστευσης)

- www.economics.gr/nomoi.asp

- www.ypes.gr

- www.imepo.gr

- <http://eprints.soton.ac.uk/9779/> (25/1/2009)

- <http://www.ioe.ac.uk>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΤΗ

ΦΥΛΟ: ΑΝΔΡΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΛΛΟΔΑΠΗ

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ: ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΜΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ

ΗΛΙΚΙΑ:

ΝΗΣΙ ΔΙΑΜΟΝΗΣ:

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΥΟ ΓΟΝΕΙΣ ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΑΣ ΛΟΓΩ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΑΣ ΛΟΓΩ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΑΠΟ ΓΕΝΝΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ:

ΤΑΞΗ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: Α Β Γ

ΜΕΣΗ ΕΠΙΔΟΣΗ (ΒΑΘΜΟΣ) ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΘΕΤΙΚΗΣ / ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ:

ΜΕΣΗ ΕΠΙΔΟΣΗ (ΒΑΘΜΟΣ) ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ:

ΣΠΟΥΔΕΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ ΕΞΩΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ Ή ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΣΑΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΜΕΣΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ ΣΑΣ (ΧΑΡΤΖΙΛΙΚΙ):

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΤΕΡΑ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ:	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΑΛΛΟΔΑΠΗ
	<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ:	ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ	ΜΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ
	<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΗΛΙΚΙΑ:

ΝΗΣΙ ΔΙΑΜΟΝΗΣ:

ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ:

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ 18	ΔΥΟ ΓΟΝΕΙΣ	ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΑΣ ΛΟΓΩ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ	ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΑΣ ΛΟΓΩ ΘΑΝΑΤΟΥ
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΑΠΟ ΓΕΝΝΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ (ΑΛΛΑΓΗ ΔΗΜΟΥ):

ΜΕΣΗ ΕΠΙΔΟΣΗ (ΒΑΘΜΟΣ) ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΘΕΤΙΚΗΣ / ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ:

ΜΕΣΗ ΕΠΙΔΟΣΗ (ΒΑΘΜΟΣ) ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ:

ΣΠΟΥΔΕΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΗΜΕΡΑ ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ ΒΙΒΛΙΑ Ή ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΣΑΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

ΕΤΗ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

ΕΙΣΤΕ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΟΥ ΑΣΚΗΤΕ:
ΠΟΛΥ ΜΕΤΡΙΑ ΚΑΘΟΛΟΥ

ΜΕΣΟ ΜΗΝΙΑΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΕ ΚΛΙΜΑΚΑ: <1200 ΕΥΡΩ 1200-2500 ΕΥΡΩ >2500 ΕΥΡΩ

ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΧΕΤΕ:

--	--	--	--

ΤΙ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΕΧΕΤΕ:

ΓΥΜΝΑΣΙΟ / ΛΥΚΕΙΟ	ΑΝΩΤΑΤΟ ΙΔΡΥΜΑ	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ / ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ (ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥΣ):

ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΣΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΠΟΥ ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΔΙΑΘΕΤΕ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΑΣ:

ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΣΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΠΟΥ ΕΧΕΤΕ ΤΗΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΣΗΜΕΡΑ ΝΑ ΑΝΤΕΞΕΤΕ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΑΣ:

ΤΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΑΣ

ΘΕΤΙΚΗΣ	ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ	ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

ΣΕ ΤΙ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΚΑΤΑΛΗΞΟΥΝ ΟΙ ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΑΣ

ΓΥΜΝΑΣΙΟ / ΛΥΚΕΙΟ	ΑΝΩΤΕΡΟ / ΑΝΩΤΑΤΟ ΙΔΡΥΜΑ	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ	ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΗΤΕΡΑΣ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΑΛΛΟΔΑΠΗ

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ:

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ	ΜΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ

ΗΛΙΚΙΑ:

ΝΗΣΙ ΔΙΑΜΟΝΗΣ:

ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ:

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ 18

ΔΥΟ ΓΟΝΕΙΣ	ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΑΣ ΛΟΓΩ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ	ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΑΣ ΛΟΓΩ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΑΠΟ ΓΕΝΝΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ (ΑΛΛΑΓΗ ΔΗΜΟΥ):

ΜΕΣΗ ΕΠΙΔΟΣΗ (ΒΑΘΜΟΣ) ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΘΕΤΙΚΗΣ / ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ:

ΜΕΣΗ ΕΠΙΔΟΣΗ (ΒΑΘΜΟΣ) ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ:

ΣΠΟΥΔΕΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΗΜΕΡΑ ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ ΒΙΒΛΙΑ Ή ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΣΑΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

ΕΙΣΤΕ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΟΥ ΑΣΚΗΤΕ:

ΠΟΛΥ ΜΕΤΡΙΑ ΚΑΘΟΛΟΥ

ΕΤΗ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

ΜΕΣΟ ΜΗΝΙΑΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΕ ΚΛΙΜΑΚΑ: <1200 ΕΥΡΩ 1200-2500 ΕΥΡΩ >2500 ΕΥΡΩ

ΤΙ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΧΕΤΕ: ΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟ / ΛΥΚΕΙΟΣ ΑΝΩΤΑΤΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ / ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ

ΤΙ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΕΧΕΤΕ: ΓΥΜΝΑΣΙΟ/ΛΥΚΕΙΟ ΑΝΩΤΕΡΟ/ΑΝΩΤΑΤΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ / ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ (ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥΣ):

ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΣΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΠΟΥ ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΔΙΑΘΕΤΕ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΑΣ:

ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΣΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΠΟΥ ΕΧΕΤΕ ΤΗΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΣΗΜΕΡΑ ΝΑ ΑΝΤΕΞΕΤΕ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΑΣ:

ΤΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΘΑ ΘΕΤΙΚΗΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΑΣ			
--	--	--	--

ΣΕ ΤΙ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΚΑΤΑΛΗΘΟΥΝ ΟΙ ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΑΣ	ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ/ ΛΥΚΕΙΟΥ	ΠΤΥΧΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ	ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΠΠΟΥ (ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ)

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ:	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΑΛΛΟΔΑΠΗ

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ:	ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ	ΜΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ

ΗΛΙΚΙΑ:

ΝΗΣΙ ΔΙΑΜΟΝΗΣ:

ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ:

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ 18	ΔΥΟ ΓΟΝΕΙΣ	ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΑΣ ΛΟΓΩ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ	ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΑΣ ΛΟΓΩ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΑΠΟ ΓΕΝΝΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ (ΑΛΛΑΓΗ ΔΗΜΟΥ):

ΜΕΣΗ ΕΠΙΔΟΣΗ (ΒΑΘΜΟΣ) ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΘΕΤΙΚΗΣ / ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ:

ΜΕΣΗ ΕΠΙΔΟΣΗ (ΒΑΘΜΟΣ) ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ:

ΣΠΟΥΔΕΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΗΜΕΡΑ ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ ΒΙΒΛΙΑ Ή ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΣΑΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟ-

ΤΗΤΑ:

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

ΕΤΗ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

ΜΕΣΟ ΜΗΝΙΑΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΕ ΚΛΙΜΑΚΑ:

<1200 ΕΥΡΩ	1200-2500 ΕΥΡΩ	>2500 ΕΥΡΩ
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ (ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥΣ):

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑΓΙΑΣ (ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ)

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΑΛΛΟΔΑΠΗ
<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ:

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ	ΜΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ
<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΗΛΙΚΙΑ:

ΝΗΣΙ ΔΙΑΜΟΝΗΣ:

ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ:

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ 18

ΔΥΟ ΓΟΝΕΙΣ	ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΑΣ ΛΟΓΩ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ	ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΑΣ ΛΟΓΩ ΘΑΝΑΤΟΥ
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΑΠΟ ΓΕΝΝΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ (ΑΛΛΑΓΗ ΔΗΜΟΥ):

ΜΕΣΗ ΕΠΙΔΟΣΗ (ΒΑΘΜΟΣ) ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΘΕΤΙΚΗΣ / ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ:

ΜΕΣΗ ΕΠΙΔΟΣΗ (ΒΑΘΜΟΣ) ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ:

ΣΠΟΥΔΕΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ:

<input type="text"/>	ΝΑΙ	ΟΧΙ
----------------------	-----	-----

ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ:

<input type="text"/>	ΝΑΙ	ΟΧΙ
----------------------	-----	-----

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

<input type="text"/>	ΝΑΙ	ΟΧΙ
----------------------	-----	-----

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

<input type="text"/>	ΝΑΙ	ΟΧΙ
----------------------	-----	-----

ΣΗΜΕΡΑ ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ ΒΙΒΛΙΑ Ή ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ:

<input type="text"/>	ΝΑΙ	ΟΧΙ
----------------------	-----	-----

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΣΑΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

ΕΤΗ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

ΜΕΣΟ ΜΗΝΙΑΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΕ ΚΛΙΜΑΚΑ:

<1200 ΕΥΡΩ	1200-2500 ΕΥΡΩ	>2500 ΕΥΡΩ
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ (ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥΣ):

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΠΠΟΥ (ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ)

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΑΛΛΟΔΑΓΗ
<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ:

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ	ΜΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ
<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΗΛΙΚΙΑ:

ΝΗΣΙ ΔΙΑΜΟΝΗΣ:

ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ:

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ 18

ΔΥΟ ΓΟΝΕΙΣ	ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΑΣ ΛΟΓΩ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ	ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΑΣ ΛΟΓΩ ΘΑΝΑΤΟΥ
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΑΠΟ ΓΕΝΝΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ (ΑΛΛΑΓΗ ΔΗΜΟΥ):

ΜΕΣΗ ΕΠΙΔΟΣΗ (ΒΑΘΜΟΣ) ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΘΕΤΙΚΗΣ / ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ:

ΜΕΣΗ ΕΠΙΔΟΣΗ (ΒΑΘΜΟΣ) ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ:

ΣΠΟΥΔΕΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΗΜΕΡΑ ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ ΒΙΒΛΙΑ Ή ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΣΑΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

ΕΤΗ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

ΜΕΣΟ ΜΗΝΙΑΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΕ ΚΛΙΜΑΚΑ:

<1200 ΕΥΡΩ	1200-2500 ΕΥΡΩ	>2500 ΕΥΡΩ
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ (ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥΣ):

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΤΡΙΑΣ (ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ)

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΑΛΛΟΔΑΠΗ
<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ:

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ	ΜΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ
<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΗΛΙΚΙΑ:

ΝΗΣΙ ΔΙΑΜΟΝΗΣ:

ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ:

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ 18

ΔΥΟ ΓΟΝΕΙΣ	ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΑΣ ΛΟΓΩ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ	ΕΝΑΣ ΓΟΝΕΑΣ ΛΟΓΩ ΘΑΝΑΤΟΥ
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΑΠΟ ΓΕΝΝΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ (ΑΛΛΑΓΗ ΔΗΜΟΥ):

ΜΕΣΗ ΕΠΙΔΟΣΗ (ΒΑΘΜΟΣ) ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΘΕΤΙΚΗΣ / ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ:

ΜΕΣΗ ΕΠΙΔΟΣΗ (ΒΑΘΜΟΣ) ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ:

ΣΠΟΥΔΕΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΣΗΜΕΡΑ ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ ΒΙΒΛΙΑ Ή ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ: ΝΑΙ ΟΧΙ

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΣΑΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

ΕΤΗ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

ΜΕΣΟ ΜΗΝΙΑΙΟ ΕΙ-
ΣΟΔΗΜΑ ΣΕ ΚΛΙΜΑ-
ΚΑ:

<1200 ΕΥΡΩ	1200-2500 ΕΥΡΩ	>2500 ΕΥΡΩ
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΣΤΗΝ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ (ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΑΛΛΟ-
ΔΑΠΟΥΣ):

Όπου δεν υπάρχει απάντηση, ο κωδικός είναι το 99

Όπου ο ένας από τους δύο γονείς έχει πεθάνει, ο κωδικός είναι το 98

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΩΝ

Κατανομή του δείγματος ανά νησί

A/A	Νησί	Σύνολο δείγματος ανά νησί (N)	Έλληνες	Αλλοδαποί
1	Αμοργός	13	12	1
2	Ανάφη	1	1	0
3	Άνδρος	41	39	2
4	Ίος	5	4	1
5	Κέα	5	4	1
6	Κίμωλος	2	2	0
7	Κύθνος	3	3	0
8	Μήλος	21	20	1
9	Μύκονος	35	25	10
10	Νάξος	61	60	1
11	Πάρος	72	63	9
12	Σαντορίνη	43	33	10
13	Σέριφος	3	3	0
14	Σίφνος	3	3	0
15	Σύρος	116	101	15
16	Τήνος	46	43	3
17	Φολέγανδρος	2	2	0
	Σύνολο	472	418	54

Κωδικοποίηση της ερώτησης:

“Ποια είναι η αγαπημένη σας καθημερινή δραστηριότητα”

1	Αθλήματα στίβου / Μπαλέτο	11	Βόλτα
2	Ποδηλασία	12	Κονήγι
3	T.V.	13	H/Y
4	Ξένες γλώσσες	14	Ζωγραφική
5	Ελεύθερο παιχνίδι	15	Ποδόσφαιρο
6	Διάβασμα	16	Καφενείο
7	Κηπουρική	17	Το αντικείμενο της δουλειάς μου
8	Δουλειές του σπιτιού	18	Θέατρο
9	Επιτραπέζια παιχνίδια	19	Μουσική
10	Δεν έχω	20	Μπάσκετ

Α: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

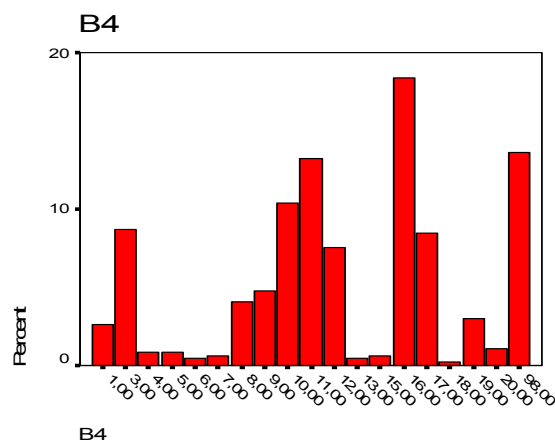
ΠΙΝΑΚΑΣ Α1: ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΕΛΛΗΝΕΣ	338	84,5	84,5
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	62	15,5	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	400	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Α2: ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ	392	96,6	96,6
ΜΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ	14	3,4	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	406	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α1: ΝΗΣΙ ΓΕΝΝΗΣΗΣ ΠΑΤΕΡΑ

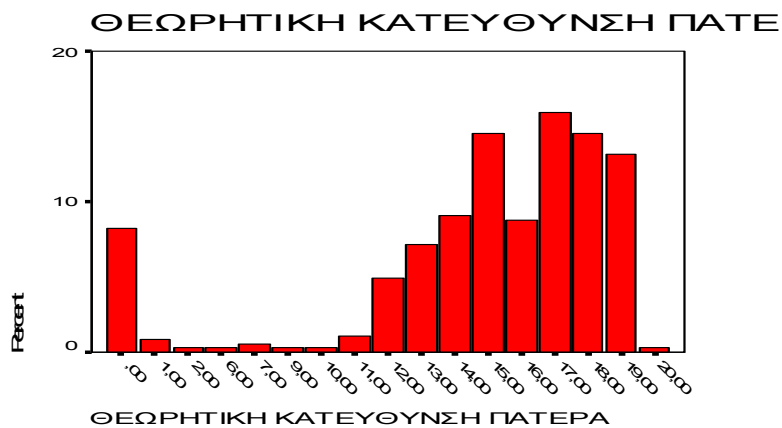
ΠΙΝΑΚΑΣ Α3: ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΑΤΕΡΑ ΣΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ 18 ΕΤΩΝ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
Δύο Γονείς	342	89,3	89,3
Ένας Γονέας λόγω Διαζυγίου	30	7,8	97,1
Ένας Γονέας λόγω Θανάτου	11	2,9	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	383	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α2:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α3:

ΠΙΝΑΚΑΣ Α4: ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΣΤΙΣ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	312	81,5	81,5
ΟΧΙ	71	18,3	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	383	100,0	

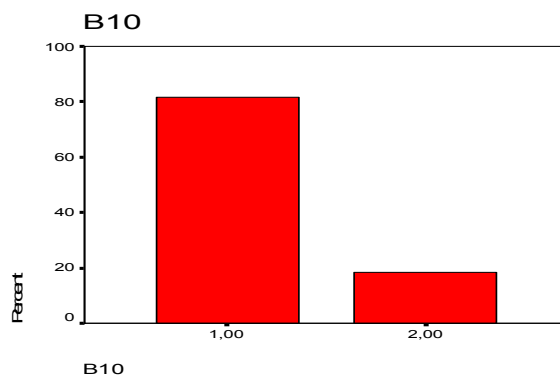
ΠΙΝΑΚΑΣ Α5: ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	199	52,0	52,0
ΟΧΙ	184	48,0	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	383	100,0	

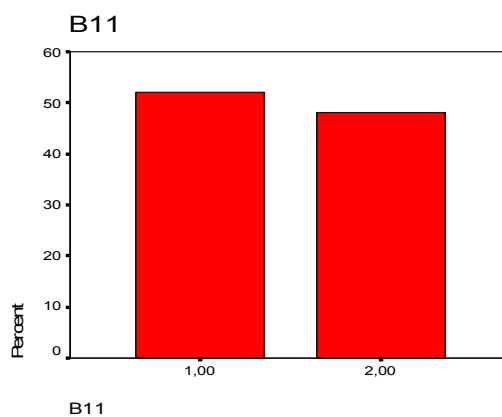
ΠΙΝΑΚΑΣ Α6: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	59	15,4	15,4
ΟΧΙ	324	84,6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	383	100,0	

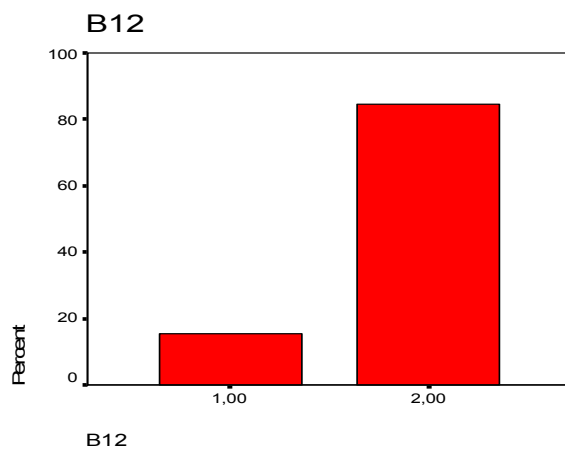
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α4: ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΣΤΙΣ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ ΠΑΤΕΡΑ

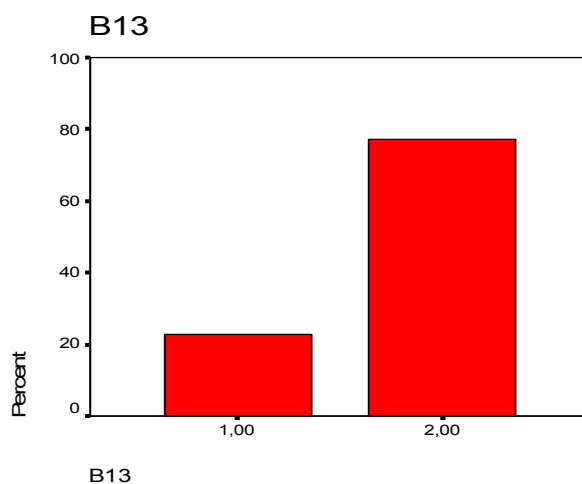
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α5: ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α6: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α7: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ Α7: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	87	22,7	22,7
ΟΧΙ	297	77,4	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	384	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Α8: ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ ΕΞΩΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ Ή ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00	345	90,8	90,8
2,00	35	9,2	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	380	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Α9: ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	1	,6	,6
1,00	5	2,8	3,4
3,00	78	43,8	47,2
5,00	2	1,1	48,3
6,00	21	11,8	60,1
7,00	1	,6	60,7
10,00	19	10,7	71,3
11,00	17	9,6	80,9
12,00	20	11,2	92,1
13,00	5	2,8	94,9
16,00	4	2,2	97,2
17,00	4	2,2	99,4
20,00	1	,6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	178	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Α10: ΕΤΗ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΠΑΤΕΡΑ ΣΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

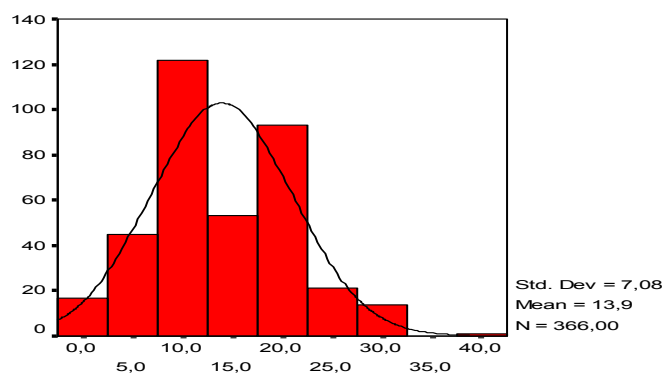
ΕΤΗ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	1	,3	,3
1,00	5	1,4	1,6
2,00	11	3,0	4,6
3,00	13	3,6	8,2
4,00	15	4,1	12,3
5,00	8	2,2	14,5
7,00	9	2,5	16,9
8,00	12	3,3	20,2
9,00	24	6,6	26,8
10,00	28	7,7	34,4
11,00	6	1,6	36,1
12,00	52	14,2	50,3
13,00	15	4,1	54,4
14,00	17	4,6	59,0
15,00	10	2,7	61,7
17,00	11	3,0	64,8
18,00	7	1,9	66,7
19,00	12	3,3	69,9
20,00	51	13,9	83,9

21,00	19	5,2	89,1
22,00	4	1,1	90,2
23,00	11	3,0	93,2
24,00	6	1,6	94,8
25,00	3	,8	95,6
27,00	1	,3	95,9
28,00	4	1,1	97,0
30,00	6	1,6	98,6
31,00	3	,8	99,5
32,00	1	,3	99,7
40,00	1	,3	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	366	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Α11: ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

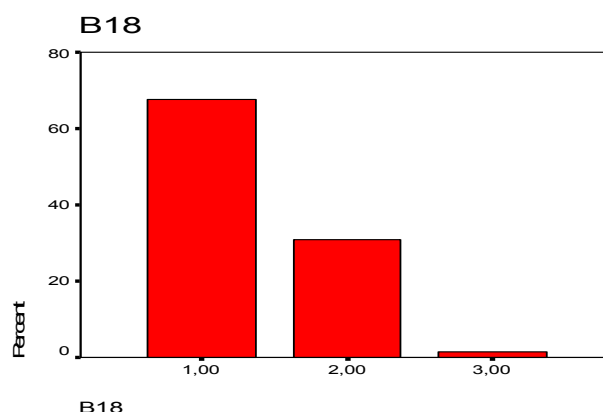
ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00 (ΠΟΛΥ)	255	67,6	67,6
2,00 (ΜΕΤΡΙΑ)	116	30,8	98,4
3,00 (ΚΑΘΟΛΟΥ)	6	1,6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	377	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α8: ΕΤΗ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

B17

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α9: ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ Α12: ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΣΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΠΟΥ ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΔΙΑΘΕΤΕ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΑΣ

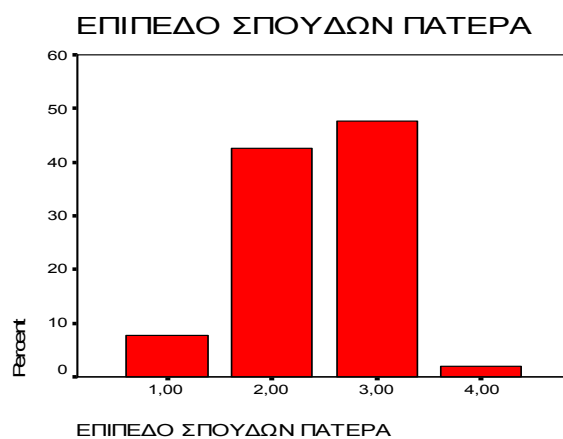
ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
100,00	4	1,1	1,1
150,00	51	13,8	14,9
180,00	1	,3	15,2
190,00	1	,3	15,4
200,00	101	27,4	42,8
250,00	45	12,2	55,0
280,00	3	,8	55,8
300,00	131	35,5	91,3
320,00	4	1,1	92,4
350,00	21	5,7	98,1
380,00	1	,3	98,4
400,00	4	1,1	99,5
750,00	2	,5	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	369	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Α13: ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΣΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΠΟΥ ΕΧΕΤΕ ΤΗΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΣΗΜΕΡΑ ΝΑ ΑΝΤΕΞΕΤΕ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΑΣ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
2,00	2	0,5	0,5
3,00	1	0,3	0,8
100,00	23	6,1	6,9
120,00	5	1,3	8,2
150,00	86	22,9	31,1

180,00	23	6,1	37,2
190,00	2	0,5	37,8
200,00	125	33,2	71,0
210,00	1	0,3	71,3
220,00	10	2,7	73,9
230,00	2	0,5	74,5
240,00	1	0,3	74,7
250,00	62	16,5	91,2
280,00	13	3,5	94,7
300,00	18	4,8	99,5
600,00	2	0,5	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	376	100,0	

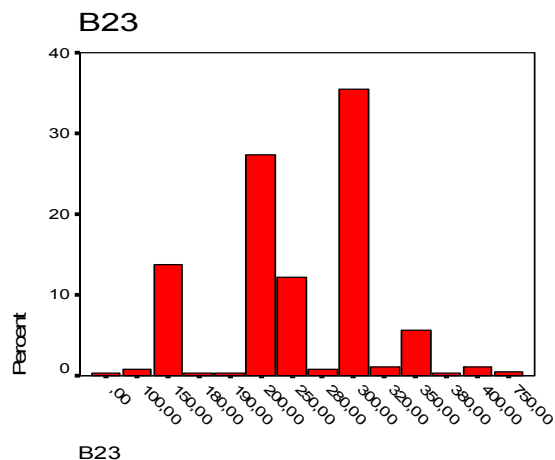
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α10: ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΑΤΕΡΑ

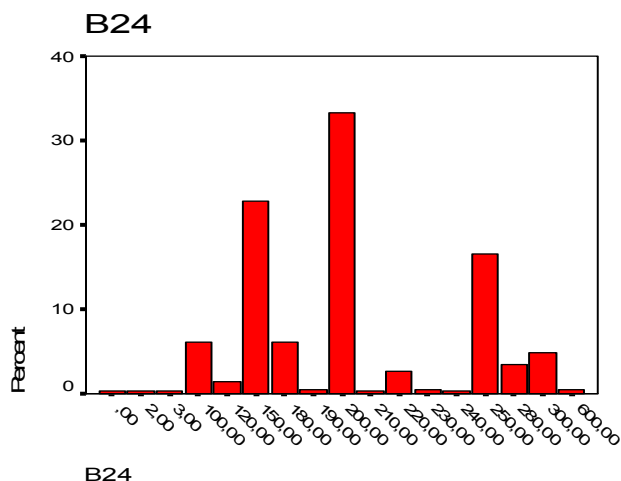
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α11: ΕΠΙΘΥΜΗΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΑΤΕΡΑ

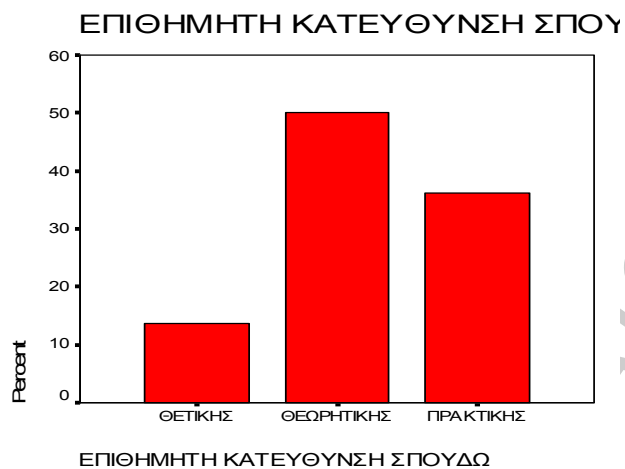
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α12: ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΣΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΠΟΥ ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΔΙΑΘΕΤΕ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΑΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α13: ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΣΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΠΟΥ ΕΧΕΤΕ ΤΗΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΣΗΜΕΡΑ ΝΑ ΑΝΤΕΞΕΤΕ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΑΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α14: ΕΠΙΘΥΜΗΤΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α15: ΕΠΙΘΥΜΗΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

Β: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ Β1: ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ ΜΗΤΕΡΑΣ

	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΕΛΛΗΝΕΣ	344	83,7	83,7
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	67	16,3	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	411	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Β2: ΝΗΣΙ ΓΕΝΝΗΣΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ

ΚΩΔΙΚΟΙ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00 (Νησί που διαμένει)	227	55,1	55,1
2,00 (Άλλο νησί του Νομού)	13	3,2	58,3
3,00 (Άλλη περιοχή της Ελλάδας)	104	25,2	83,5
4,00 (Περιοχή εκτός Ελλάδας)	68	16,5	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	412	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Β3: ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ ΜΗΤΕΡΑΣ

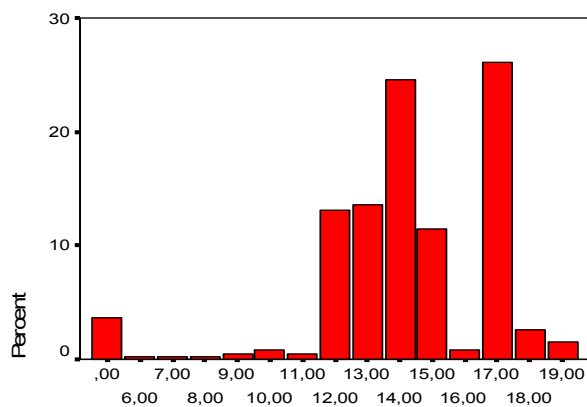
ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ	405	98,1	98,1
ΜΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ	8	1,9	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	413	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Β4: ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΣΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ 18 ΕΤΩΝ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
Δύο Γονείς	375	92,4	92,4
Ένας Γονέας λόγω Διαζυγίου	20	4,9	97,3
Ένας Γονέας λόγω Θανάτου	11	2,7	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	383	100,0	

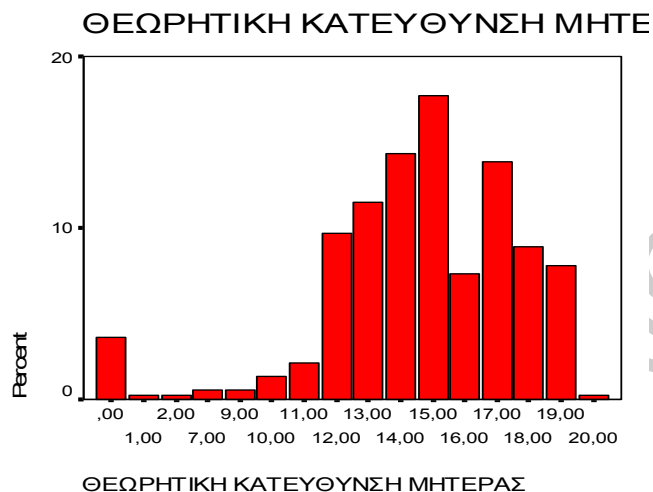
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β1:

ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ

ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β2:

ΠΙΝΑΚΑΣ Β5: ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΣΤΙΣ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	335	82,1	82,1
ΟΧΙ	73	17,9	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	408	100,0	

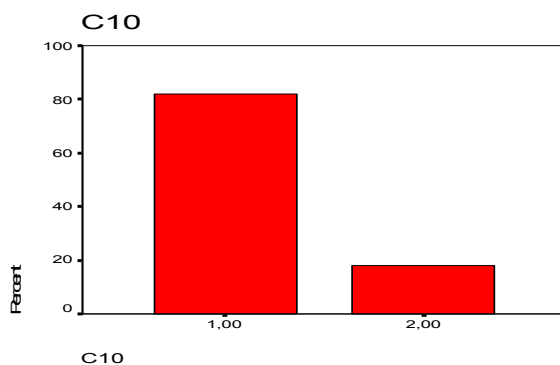
ΠΙΝΑΚΑΣ Β6: ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	161	39,5	39,5
ΟΧΙ	247	60,5	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	408	100,0	

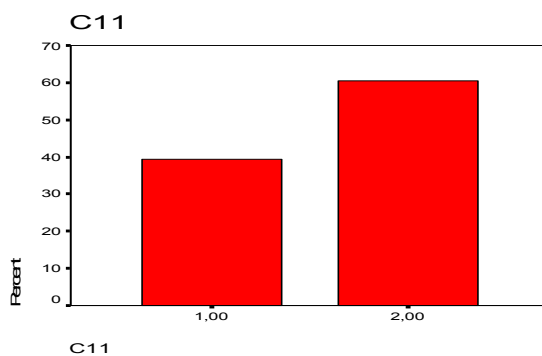
ΠΙΝΑΚΑΣ Β7: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	37	9,1	9,1
ΟΧΙ	371	90,9	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	408	100,0	

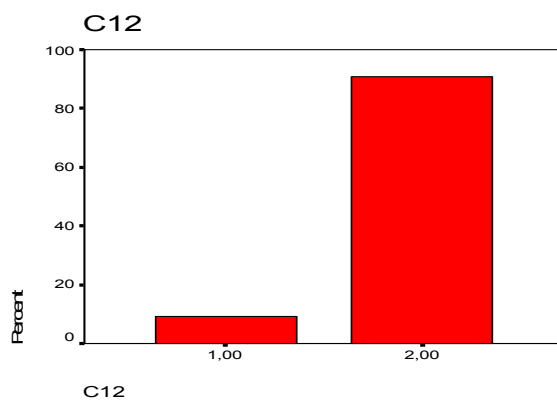
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β3: ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ ΜΗΤΕΡΑΣ

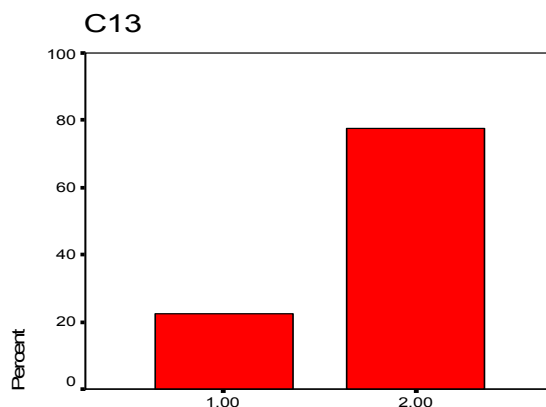
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β4: ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΜΗΤΕΡΑΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β5: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β6: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

C13

ΠΙΝΑΚΑΣ Β8: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	91	22,3	22,3
ΟΧΙ	317	77,7	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	408	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Β9: ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ ΕΞΩΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ Ή ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00 (ΝΑΙ)	383	94,3	94,3
2,00 (ΟΧΙ)	22	5,6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	405	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Β10: ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00	3	1,8	1,8
3,00	30	18,3	20,1
4,00	2	1,2	21,3
6,00	3	1,8	23,2
7,00	12	7,3	30,5
8,00	75	45,7	76,2
9,00	1	,6	76,8
10,00	25	15,2	92,1
11,00	9	5,5	97,6
13,00	1	,6	98,2
14,00	1	,6	98,8
16,00	1	,6	99,4

8,00	1	,6	100,0
Total	164	100,0	

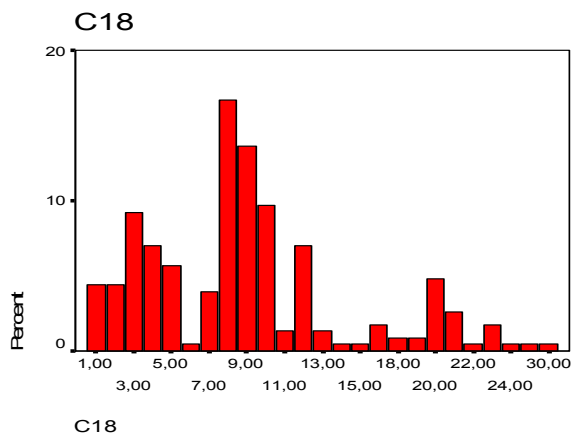
ΠΙΝΑΚΑΣ Β11: ΕΤΗ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΣΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

ΕΤΗ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00	10	4,4	4,4
2,00	10	4,4	8,8
3,00	21	9,2	18,0
4,00	16	7,0	25,0
5,00	13	5,7	30,7
6,00	1	,4	31,1
7,00	9	3,9	35,1
8,00	38	16,7	51,8
9,00	31	13,6	65,4
10,00	22	9,6	75,0
11,00	3	1,3	76,3
12,00	16	7,0	83,3
13,00	3	1,3	84,6
14,00	1	,4	85,1
15,00	1	,4	85,5
17,00	4	1,8	87,3
18,00	2	,9	88,2
19,00	2	,9	89,0
20,00	11	4,8	93,9
21,00	6	2,6	96,5
22,00	1	,4	96,9
23,00	4	1,8	98,7
24,00	1	,4	99,1
25,00	1	,4	99,6
30,00	1	,4	100,0
Total	228	100,0	

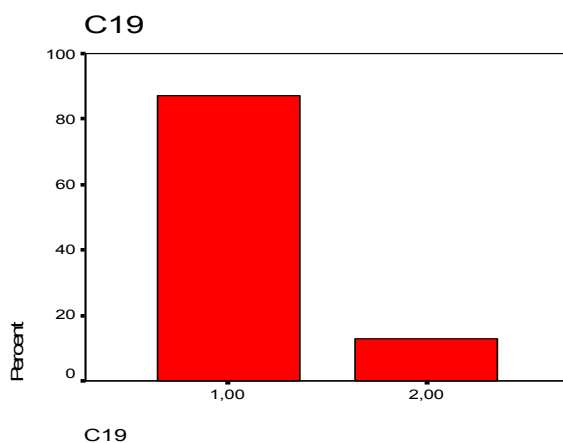
ΠΙΝΑΚΑΣ Β12: ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00 (ΠΟΛΥ)	204	87,2	87,2
2,00 (ΜΕΤΡΙΑ)	30	12,8	100,0
3,00 (ΚΑΘΟΛΟΥ)	0	0	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	234	100,0	

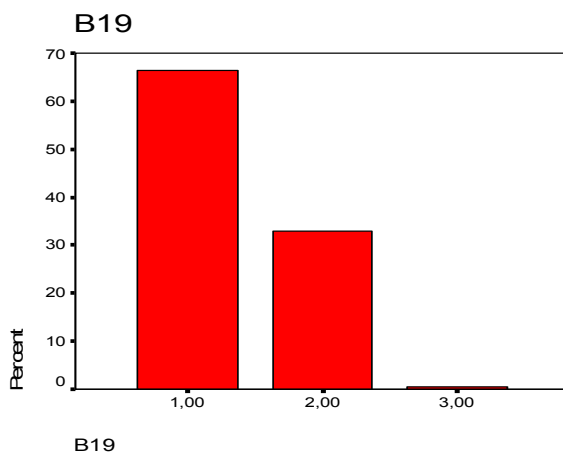
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β7: ΕΤΗ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΣΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β8: ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β9: ΜΕΣΟ ΜΗΝΙΑΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΕ ΚΛΙΜΑΚΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ Β13: ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΣΟ ΜΗΝΙΑΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΠΟΥ ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΔΙΑΘΕΤΕ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΑΣ

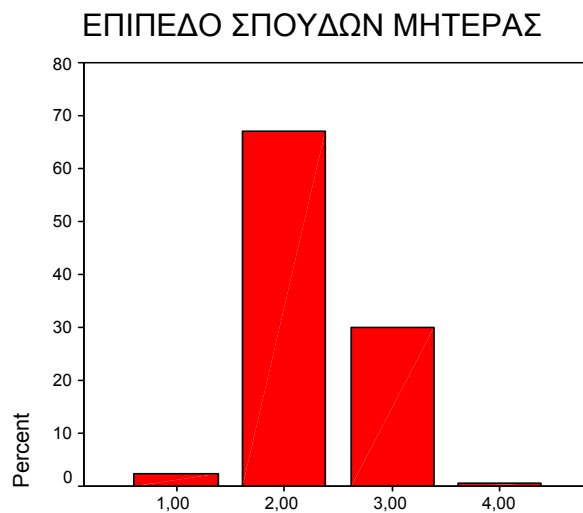
ΤΙΜΕΣ (σε ευρώ)	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	1	,3	,3
100,00	3	,8	1,1
150,00	51	13,8	14,9
180,00	1	,3	15,2
190,00	1	,3	15,4
200,00	101	27,4	42,8
250,00	45	12,2	55,0
280,00	3	,8	55,8
300,00	131	35,5	91,3
320,00	4	1,1	92,4
350,00	21	5,7	98,1
380,00	1	,3	98,4
400,00	4	1,1	99,5
750,00	2	,5	100,0
Total	369	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Β14: ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΣΟ ΜΗΝΙΑΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΠΟΥ ΕΧΕΤΕ ΤΗΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΣΗΜΕΡΑ ΝΑ ΑΝΤΕΞΕΤΕ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΑΣ

ΤΙΜΕΣ (σε ευρώ)	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	1	,3	,3
2,00	1	,3	,5
3,00	1	,3	,8
100,00	23	6,1	6,9
120,00	5	1,3	8,2
150,00	86	22,9	31,1
180,00	23	6,1	37,2
190,00	2	,5	37,8
200,00	125	33,2	71,0
210,00	1	,3	71,3
220,00	10	2,7	73,9
230,00	2	,5	74,5
240,00	1	,3	74,7
250,00	62	16,5	91,2
280,00	13	3,5	94,7
300,00	18	4,8	99,5

600,00	2	,5	100,0
Total	376	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β9: ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΜΗΤΕΡΑΣ

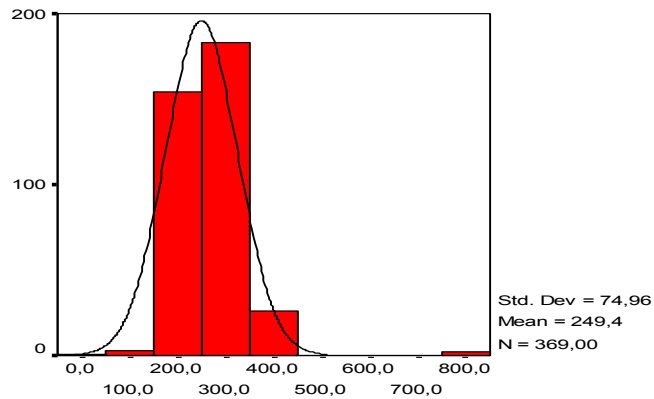

ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΜΗΤΕΡΑΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β10:

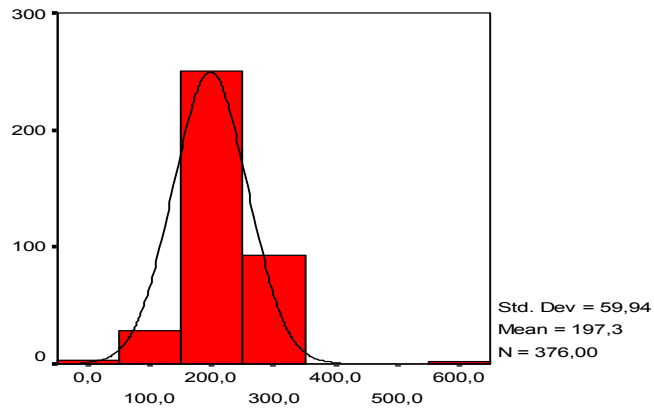

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β11: ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΣΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΠΟΥ ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΔΙΑΘΕΤΕ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΑΣ

B23

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β12: ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΣΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΒΑΡΟΣ ΠΟΥ ΕΧΕΤΕ ΤΗΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΣΗΜΕΡΑ ΝΑ ΑΝΤΕΞΕΤΕ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΑΣ

B24

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β13: ΕΠΙΘΗΜΗΤΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Β14: ΕΠΙΘΥΜΗΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

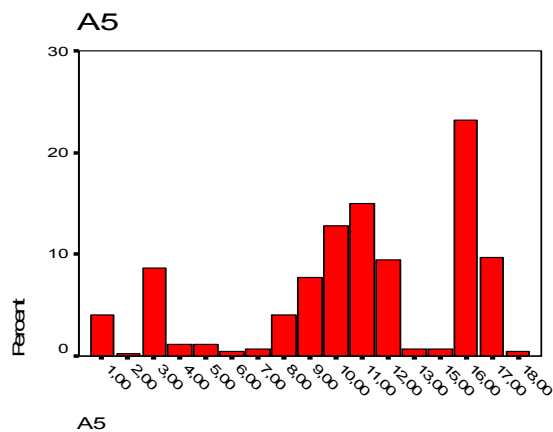

Γ: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ1: ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ ΜΑΘΗΤΗ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ	462	98,3	98,3
ΜΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ	8	1,7	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	470	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Γ1: ΝΗΣΙ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΜΑΘΗΤΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ2: ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΑΘΗΤΗ

	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
Δύο Γονείς	298	63,4	63,4
Ένας Γονέας λόγω Διαζυγίου	39	8,3	71,7
Ένας Γονέας λόγω Θανάτου	133	28,3	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	470	100,0	

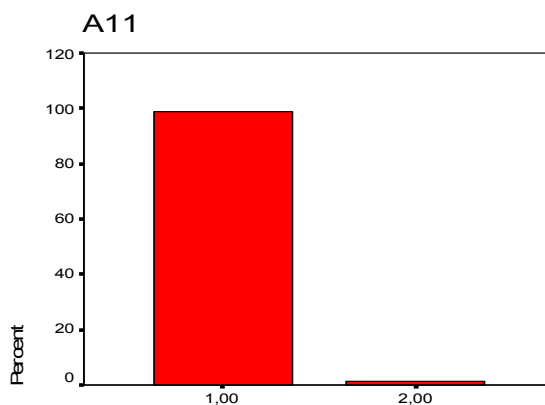
ΠΙΝΑΚΑΣ Γ3: ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΑΠΟ ΓΕΝΝΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ: ΜΑΘΗΤΗ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΟΙΚ.	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	290	63,7	63,7
1,00	43	9,5	73,2
2,00	81	17,8	91,0
3,00	37	8,1	99,1
4,00	3	,7	99,8
7,00	1	,2	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	455	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ6: ΤΑΞΗ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: ΜΑΘΗΤΗ

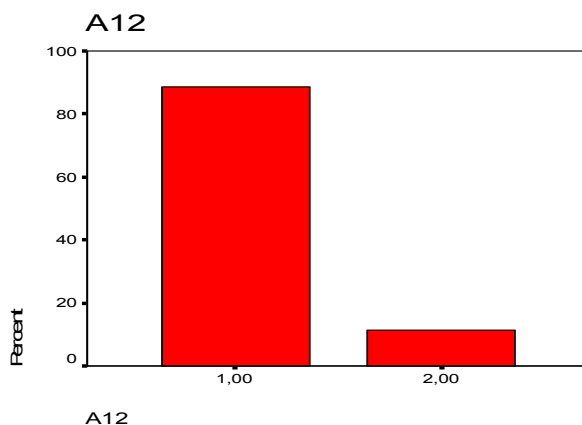
ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
A	99	21,0	21,0
B	121	25,6	46,6
Γ	252	53,4	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	472	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Γ2: ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ ΕΦΗΒΟΥ

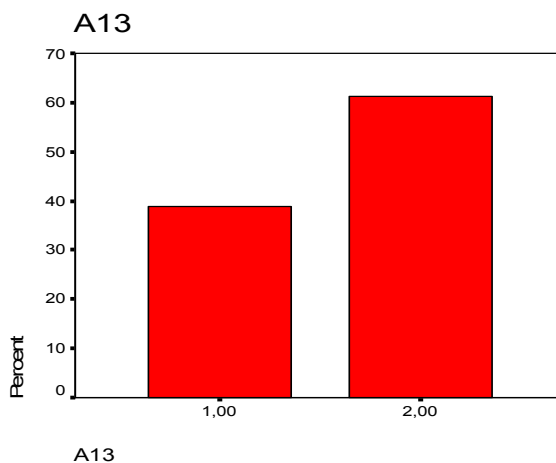

A11

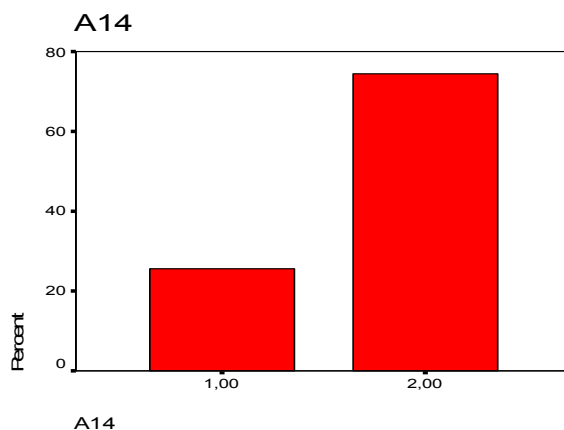
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Γ3: ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΜΑΘΗΤΗ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Γ4: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Γ5: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ7: ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ ΕΞΩΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ Ή ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00 (ΝΑΙ)	436	92,4	92,4
2,00 (ΟΧΙ)	36	7,6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	472	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ8: ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΚΩΔΙΚΟΙ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	1	,2	,2
1,00	32	7,2	7,4
2,00	7	1,6	8,9
3,00	135	30,2	39,1
4,00	3	,7	39,8
5,00	1	,2	40,0
6,00	54	12,1	52,1
9,00	5	1,1	53,2
10,00	22	4,9	58,2
11,00	30	6,7	64,9
12,00	2	,4	65,3
13,00	88	19,7	85,0
14,00	1	,2	85,2
15,00	47	10,5	95,7
18,00	1	,2	96,0
19,00	8	1,8	97,8
20,00	10	2,2	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	447	100,0	

Δ: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ (ΠΑΠΠΟΥ) ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ1: ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΕΛΛΗΝΕΣ	65	97,0	97,0
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	2	3,0	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	67	100,0	

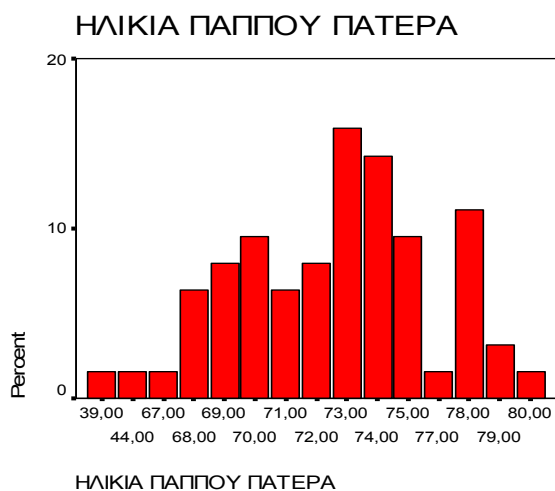
ΠΙΝΑΚΑΣ Δ2: ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ	65	97,0	97,0
ΜΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ	2	3,0	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	67	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ3: ΗΛΙΚΙΑ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
39,00	1	1,6	1,6
44,00	1	1,6	3,2
67,00	1	1,6	4,8
68,00	4	6,3	11,1
69,00	5	7,9	19,0
70,00	6	9,5	28,6
71,00	4	6,3	34,9
72,00	5	7,9	42,9
73,00	10	15,9	58,7
74,00	9	14,3	73,0
75,00	6	9,5	82,5
77,00	1	1,6	84,1
78,00	7	11,1	95,2
79,00	2	3,2	98,4
80,00	1	1,6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	63	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Δ1: ΗΛΙΚΙΑ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ4: ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ
ΣΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ 18

	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
Δύο Γονείς	57	86,4	86,4
Ένας Γονέας λόγω Διαζυγίου	4	6,1	92,4
Ένας Γονέας λόγω Θανάτου	5	7,6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	66	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ5: ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΑΠΟ ΓΕΝΝΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ:
ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	12	20,0	20,0
1,00	7	11,7	31,7
2,00	18	30,0	61,7
3,00	13	21,7	83,3
4,00	5	8,3	91,7
5,00	4	6,7	98,3
7,00	1	1,7	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	60	100,0	

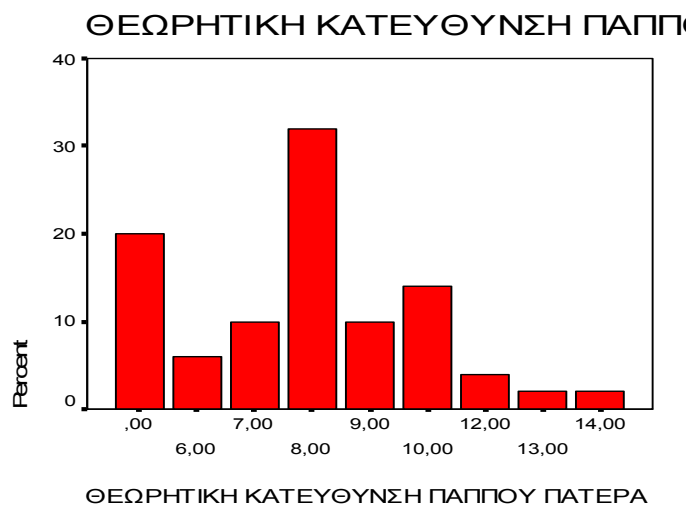
ΠΙΝΑΚΑΣ Δ6: ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	10	20,0	20,0
6,00	6	12,0	32,0
7,00	6	12,0	44,0
8,00	8	16,0	60,0
9,00	16	32,0	92,0
14,00	3	6,0	98,0
17,00	1	2,0	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	50	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Δ2: ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Δ3: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ7: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	10	20,0	20,0
6,00	3	6,0	26,0
7,00	5	10,0	36,0
8,00	16	32,0	68,0
9,00	5	10,0	78,0
10,00	7	14,0	92,0
12,00	2	4,0	96,0
13,00	1	2,0	98,0
14,00	1	2,0	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	50	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ8: ΣΠΟΥΔΕΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	25	38,5	38,5
ΟΧΙ	40	61,5	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	65	100,0	

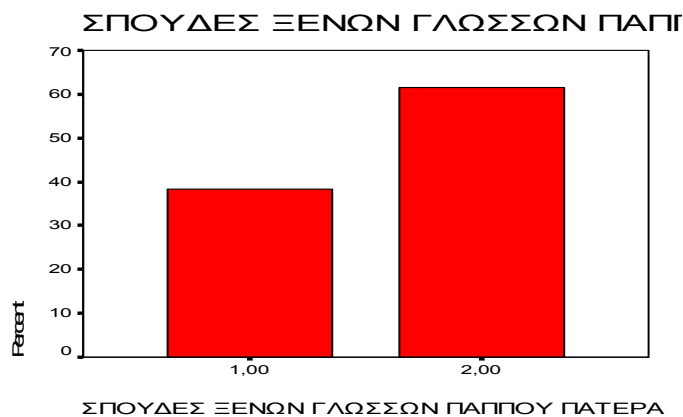
ΠΙΝΑΚΑΣ Δ9: ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	10	15,4	15,4
ΟΧΙ	55	84,6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	65	100,0	

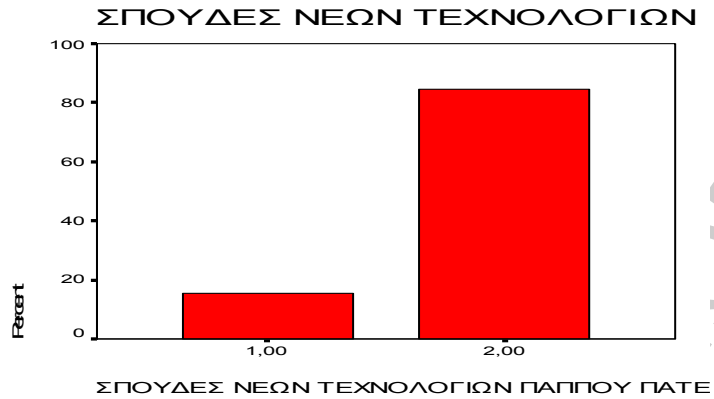
ΠΙΝΑΚΑΣ Δ10: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	3	4,5	4,5
ΟΧΙ	63	95,5	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	66	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Δ4: ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

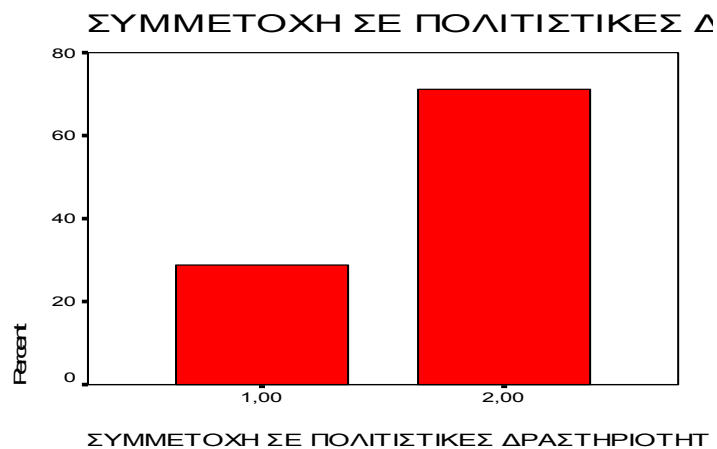
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Δ5: ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Δ6: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Δ7: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ11: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	19	28,8	28,8
ΟΧΙ	47	71,2	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	66	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ12: ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ ΕΞΩΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ Ή ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00	55	83,3	83,3
2,00	11	16,7	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	66	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ13: ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
2,00	1	3,1	3,1
3,00	14	43,8	46,9
6,00	4	12,5	59,4
10,00	5	15,6	75,0
11,00	4	12,5	87,5
16,00	4	12,5	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	32	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ14: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
5,00	3	4,6	4,6
9,00	59	90,8	95,4
10,00	2	3,1	98,5
14,00	1	1,5	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	65	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ15: ΕΤΗ ΣΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
20,00	1	1,7	1,7
23,00	3	5,2	6,9
25,00	3	5,2	12,1
26,00	1	1,7	13,8
28,00	1	1,7	15,5

29,00	1	1,7	17,2
30,00	9	15,5	32,8
31,00	5	8,6	41,4
32,00	4	6,9	48,3
33,00	2	3,4	51,7
35,00	9	15,5	67,2
38,00	2	3,4	70,7
39,00	5	8,6	79,3
40,00	11	19,0	98,3
50,00	1	1,7	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	58	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ16: ΜΕΣΟ ΜΗΝΙΑΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΠΑΤΡΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
<1200	36	63,2	63,2
1200-2500	21	36,8	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	57	100,0	

Ε: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ (ΓΙΑΓΙΑ) ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε1: ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ ΜΗΤΕΡΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΕΛΛΗΝΕΣ	164	94,3	94,3
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	10	5,7	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	174	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε2: ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ ΜΗΤΕΡΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

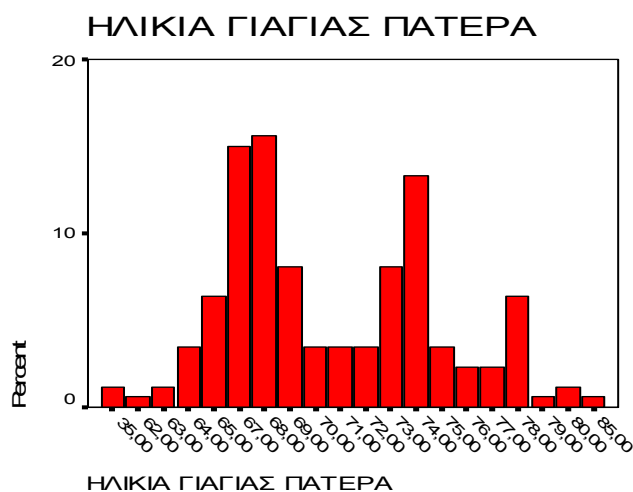
	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ	167	96,5	96,5
ΜΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ	6	3,5	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	173	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε3: ΗΛΙΚΙΑ ΜΗΤΕΡΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
35,00	2	1,2	1,2
62,00	1	,6	1,7

63,00	2	1,2	2,9
64,00	6	3,5	6,4
65,00	11	6,4	12,7
67,00	26	15,0	27,7
68,00	27	15,6	43,4
69,00	14	8,1	51,4
70,00	6	3,5	54,9
71,00	6	3,5	58,4
72,00	6	3,5	61,8
73,00	14	8,1	69,9
74,00	23	13,3	83,2
75,00	6	3,5	86,7
76,00	4	2,3	89,0
77,00	4	2,3	91,3
78,00	11	6,4	97,7
79,00	1	,6	98,3
80,00	2	1,2	99,4
85,00	1	,6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	173	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε1: ΗΛΙΚΙΑ ΜΗΤΕΡΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε4: ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΣΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ 18

ΟΙΚΟΓΕΝ. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
Δύο Γονείς	156	96,3	96,3
Ένας Γονέας λόγω Διαζυγίου	3	1,9	98,1

Ένας Γονέας λόγω Θανάτου	3	1,9	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	162	100,0	

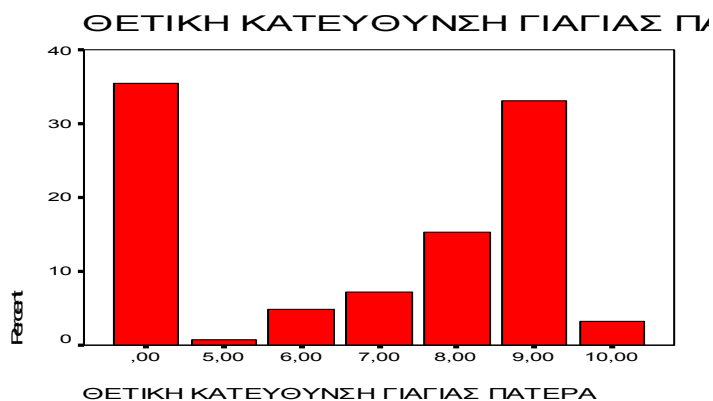
ΠΙΝΑΚΑΣ Ε5: ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΑΠΟ ΓΕΝΝΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ: ΠΙ-ΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	70	51,5	51,5
1,00	10	7,4	58,8
2,00	26	19,1	77,9
3,00	14	10,3	88,2
4,00	11	8,1	96,3
5,00	3	2,2	98,5
6,00	1	,7	99,3
7,00	1	,7	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	136	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε6: ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΓΙΑΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	10	20,0	20,0
6,00	6	12,0	32,0
7,00	6	12,0	44,0
8,00	8	16,0	60,0
9,00	16	32,0	92,0
14,00	3	6,0	98,0
17,00	1	2,0	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	50	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε2: ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΓΙΑΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε3: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΓΙΑΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε7: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΑΠΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
.00	44	35,5	35,5
5,00	2	1,6	37,1
6,00	4	3,2	40,3
7,00	9	7,3	47,6
8,00	24	19,4	66,9
9,00	27	21,8	88,7
10,00	14	11,3	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	124	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε8: ΣΠΟΥΔΕΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΓΙΑΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	24	15,0	15,0
ΟΧΙ	136	85,0	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	160	100,0	

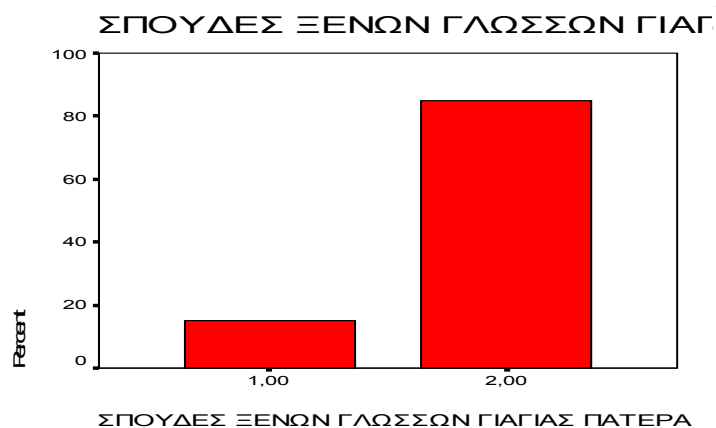
ΠΙΝΑΚΑΣ Ε9: ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΓΙΑΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	5	3,1	3,1
ΟΧΙ	155	96,9	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	160	100,0	

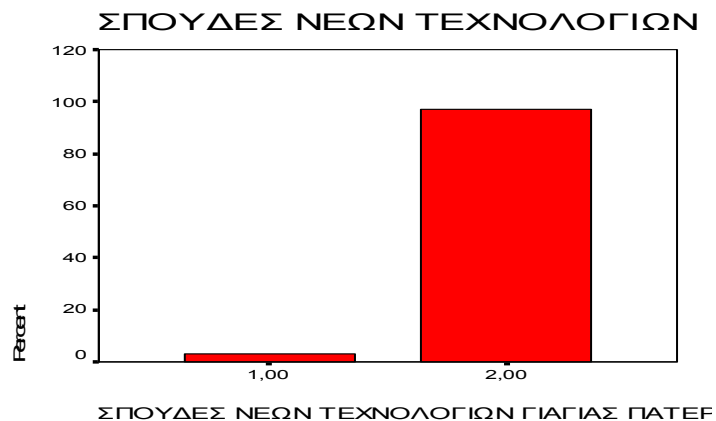
ΠΙΝΑΚΑΣ Ε10: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	6	3,8	3,8
ΟΧΙ	154	96,3	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	160	100,0	

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε4: ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ ΓΙΑΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

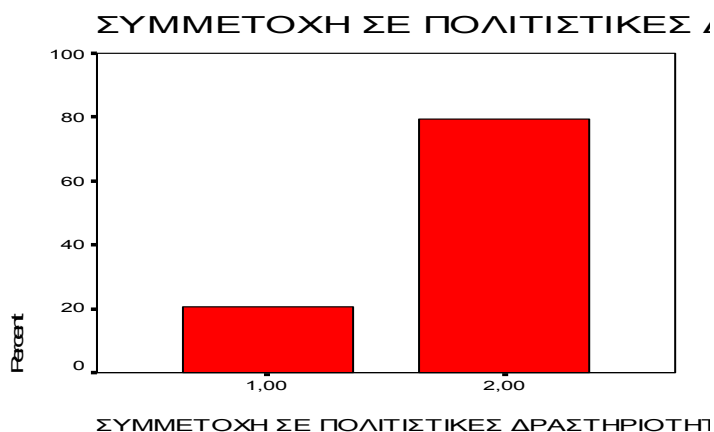
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε5: ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΓΙΑΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε6: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε7: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε11: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
ΝΑΙ	33	20,6	20,6
ΟΧΙ	127	79,4	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	160	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε12: ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ ΕΞΩΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ Ή ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΓΙΑΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
1,00 (ΝΑΙ)	142	89,3	89,3
2,00 (ΟΧΙ)	17	10,7	100,0

ΣΥΝΟΛΟ	159	100,0	
--------	-----	-------	--

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε13: ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΓΙΑΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	1	2,8	2,8
3,00	11	30,6	33,3
7,00	8	22,2	55,6
8,00	9	25,0	80,6
10,00	4	11,1	91,7
11,00	3	8,3	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	36	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε14: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΓΙΑΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
3,00	2	1,2	1,2
5,00	1	,6	1,8
8,00	128	77,6	79,4
9,00	24	14,5	93,9
10,00	7	4,2	98,2
11,00	2	1,2	99,4
12,00	1	,6	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	165	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε15: ΕΤΗ ΣΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΓΙΑΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00	4	10,8	10,8
3,00	1	2,7	13,5
21,00	1	2,7	16,2
23,00	2	5,4	21,6
24,00	1	2,7	24,3
28,00	2	5,4	29,7
29,00	2	5,4	35,1
30,00	4	10,8	45,9
31,00	6	16,2	62,2
32,00	2	5,4	67,6
35,00	4	10,8	78,4
38,00	2	5,4	83,8

«Το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού, σαν παράγοντας οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης του Νομού Κυκλάδων »

39,00	1	2,7	86,5
40,00	3	8,1	94,6
62,00	2	5,4	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	37	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε16: ΜΕΣΟ ΜΗΝΙΑΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΓΙΑΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ

ΤΙΜΕΣ	ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΗ
,00 (μέχρι 1.200 ευρώ)	2	5,4	5,4
1,00 (1200-2500 ευρώ)	32	86,5	91,9
2,00(πάνω από 2.500 ευρώ)	3	8,1	100,0
ΣΥΝΟΛΟ	37	100,0	